Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

PMKVY
प्रधानमंत्री कौशल विकास योजना

N·S·D·C
National Skill Development Corporation

ASCI
Agriculture Skill Council of India

ସମୂହ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟୀ

କୃଷକ ପୁସ୍ତିକା

पीओआरआई
PORI
माता भूमिः पुत्रोऽहं पृथिव्याः

ପତଞ୍ଜଳି ଅର୍ଗାନିକ୍ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍

ଅନୁକ୍ରମଣିକା

କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ	୪
ପ୍ରାକ୍‌କଥନ	5
ସମୂହ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟ ଉପରେ ପୁସ୍ତିକା	୬
ଅଧ୍ୟାୟ-୧ : ପରିଚୟ	୭
ଅଧ୍ୟାୟ-୨ : ସାମାନ୍ୟ ହିତ ସମୂହ (କମନ ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ- ସି.ଆଇ.ଜି./କୃଷକ ହିତ ସମୂହ (ଫାର୍ମର ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ- ଏଫ.ଆଇ.ଜି.)/ ଉତ୍ପାଦକ ସମୂହ (ପ୍ରୋଡୁସର ଗ୍ରୁପ-ପି.ଜି.)-ଗଠିତ କରି ଭାଗିଦାରୀ ପ୍ରବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ (ଏଜିଆର/ ନୂଆ ୭୮୨୫)	୧୨
ଅଧ୍ୟାୟ-୩ : ପାରମ୍ପରିକ କ୍ଷେତ ପ୍ରବନ୍ଧନ (ଏଜିଆର) ଏନ ୯୯୦୧	୨୨
ଅଧ୍ୟାୟ-୪ : ଫସଲ ଏବଂ କାଟିବା ପରେ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଓ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ରଖିବା (ଏଜିଆର୍‌/ଏନ୭୮୨୬)	୩୦
ଅଧ୍ୟାୟ-୫ : କ୍ଷେତରେ ଆବର୍ଜନା (ଫସଲ ଅବଶେଷ)ର ପ୍ରବନ୍ଧନର ଦାୟିତ୍ୱ (ଏନଜିଆର) ଏନ ୯୯୧୩	୪୦
ଅଧ୍ୟାୟ-୬ : ଅଭ୍ୟାସ (ସପ୍ଲାୟର) ସେବା ପ୍ରଦାତାଓ ଓ ଖରିଦାରୀ ସମନ୍ୱୟ ଓ ବିନିମୟ (ଏଜିଆର/ଏନ୭୮୨୭)	୪୬
ଅଧ୍ୟାୟ-୭ : ବଜାରର ଜାଣିବା କଥାକୁ ଏକତ୍ର କରିବା (ଏଜିଆର/ଏନ୯୯୦୨)	୫୪
ଅଧ୍ୟାୟ-୮ : କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ଉପରେ ଓ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରବନ୍ଧନ ରଖନ୍ତୁ (ଏଜିଆର/ଏନ୯୯୦୩)	୫୯

ସମୂହ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟୀ

ପତଞ୍ଜଳି ଅର୍ଗାନିକ୍ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍

Food & Herbal Park, Village - Padartha, Laksar Road Haridwar-249404 Uttarakhand (India)
Disha Block, Patanjali Yogpeeth Phase-1, Haridwar-249405 Uttarakhand (India)
Website ▸ info.pfsp@patanjalifarmersamridhi.com
Contact No : 8275999999

କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ

ଆମେ ପରମ ପୂଜ୍ୟ ସ୍ୱାମିଜୀ ଏବଂ ପରମ ପୂଜ୍ୟ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଜୀ'ଙ୍କର କେବଳ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛୁ ତାହା ନୁହେଁ, ବରଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଆୟୋଜନକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ମିଳୁଥିବା ଉତ୍ସାହାନ ଲାଗି ହାର୍ଦ୍ଦିକ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛୁ। କୌଶଳ ବିକାଶ ଏବଂ ଉଦ୍ୟମିତ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଓ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ କୌଶଳ ବିକାଶ ଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'ପତଞ୍ଜଳି ଜୈବ ସୋଧ ସଂସ୍ଥାନ'ର ଏହି ମହତ୍ତ୍ୱାକାଂକ୍ଷୀ ପରିଯୋଜନା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଲାଗି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୌଶଳ ବିକାଶ ନିଗମକୁ ଆମେ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛୁ।

ଶ୍ରୀ ସତେନ୍ଦ୍ର ଆର୍ଯ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ପତଞ୍ଜଳି ଜୈବ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସଂସ୍ଥାନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ସହଯୋଗ ଲାଗି ଯଥୋଚିତ୍ ସମ୍ମାନ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିଛୁ। ଏଥିସହିତ ପୁସ୍ତିକାକୁ ଗୁଣବତ୍ତାପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ଲାଗି ଶ୍ରୀ ପବନ କୁମାର (ମୁଖ୍ୟ ମହାପ୍ରବନ୍ଧକ) ଏବଂ ଡା. ଋଷି ବର୍ମା (ମହାପ୍ରବନ୍ଧକ)ଙ୍କୁ ଆମେ ବିଶେଷ ଭାବେ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛୁ। ଆମ ସହିତ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଫିଲ୍ଡ କ୍ରାପ୍ସ, ଡା. ଏ. କେ. ମେହଟ୍ଟା, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଉଦ୍ୟାନିକୀ, ଶ୍ରୀ ବେନୀପୁରୀ (ମହାପ୍ରବନ୍ଧକ), ଡା. ଧର୍ମେଶବର୍ମାଙ୍କୁ ଏବଂ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛୁ।

ରାଜ୍ୟ ସମନ୍ୱୟନ, କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ସହାୟକ ଏବଂ ପତଞ୍ଜଳିର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୟ -ସମୟରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା ସୂଚନା ଲାଗି ଆମେ ତାଙ୍କୁ ହୃଦୟ   ଭରା କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛୁ।

ପତଞ୍ଜଳି କିସାନ ସମୃଦ୍ଧି ପରିଯୋଜନା ଦଳ

ପ୍ରାକ୍‌କଥନ

ଭାରତୀୟ କୃଷି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ୫୮ ପ୍ରତିଶତ କୃଷକ ୨ ଏକରରୁ କମ ଯୁକ୍ତ ଲଘୁ ଓ ମଧ୍ୟମ କୃଷକ ବର୍ଗ ରହିଛନ୍ତି। ଯାହାଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରାୟ ୧.୧୫ ଏକର ଜମି ଅନୁମାନିତ ରହିଛି। ଗତ ୫ ଦଶକ ହେବ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରତିବର୍ଷ ପ୍ରାୟ ୨.୫ ରୁ ୩ ପ୍ରତିଶତ ସ୍ତରରେ ବଢ଼ିଛି। ଅସଂଗଠିତ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ କୃଷକ ନିଜର ଉତ୍ପାଦ ଉଚିତ୍ ଦରରେ ପାଇବାରେ ଅସଫଳ ହେଉଛନ୍ତି ଓ ଗରିବ ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି। ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଧିକ ବ୍ୟତୀତ ଘଲୁ ଓ ମଧ୍ୟମ କୃଷକଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦର ସମୁଚିତ ବ୍ୟବସାୟ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ। କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାଷୀଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରିବାରେ ବିପଣନ ଓ ଏଥିରେ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ କୃଷି ସହିତ ଜଡିତ ମଧ୍ୟ ସୂଚାଇଥାଏ। ଏଥିରେ ସଂକେତ ମିଳେ ଯେ, ଏହି ଛୋଟ କୃଷକଙ୍କ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସୁଥିବା ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ନିରାକରଣ ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଗଠନ (ଫାର୍ମର ପ୍ରଡୁସର ଅର୍ଗାନାଇଜେଶନ) ସହିତ ଜଡିତ ହୋଇ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରିବ।

ଉତ୍ପାଦକ ସଂଗଠନ ସଦସ୍ୟ କୃଷକଙ୍କ ଏହି ଉତ୍ପାଦର ଆଦାନ (ସାର ଓ ବିହନ) କିଣିବା, ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ଓ ବିପଣନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାରେ ଲାଭ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବା। ଉତ୍ପାଦକ ସଂଗଠନ ବିଷୟରେ କୃଷକଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ବିକଶିତ କରିବାରେ କୃଷକଙ୍କୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ସମୂଚିତ ଓ ବଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଚାଇ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ।

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୌଶଳ ବିକାଶ ନିଗମ (ନ୍ୟାସନାଲ ସ୍କିଲ ଡେଭଲପମେଂଟ କର୍ପୋରେଶନ/ ଏନଏସ୍‌ଡିସି), ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସମର୍ଥନ ଓ ଭାରତୀୟ କୃଷି କୌଶଳ ପରିଷଦ (ଏଗ୍ରିକଲର ସ୍କିଲ କାଉନସିଲ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ)ର ସହଯୋଗରେ ପତଞ୍ଜଳି କୃଷକ ସମୃଦ୍ଧି ପରିଯୋଜନାର ଆରମ୍ଭ ପତଞ୍ଜଳି ଅର୍ଗାନିକ୍ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ (Patanjali Organic Research Institute) ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ରୂପରେ ୧ ସେପ୍ଟେମ୍ବର, ୨୦୧୮କୁ ହରିଦ୍ୱାରକୁ ଆସିଥିଲା। ପତଞ୍ଜଳି କୃଷକ ସମୃଦ୍ଧି ପରିଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜୈବିକ କ୍ଷେତ କରିଥିବା ୧୯ଟି ରାଜ୍ୟର ହଜାର ହଜାର କୃଷକଙ୍କୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରାଯାଇଛି ଓ ସେମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ଜଟିଳ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସାମ୍ନା କରି ସଫଳତା ପାଇବା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବ। ପତଞ୍ଜଳି କୃଷକ ସମୃଦ୍ଧି ପରିଯୋଜନା ଏବେ ଓଜସ୍ୱୀ ବୈଜ୍ଞାନିକ/ପ୍ରଶିକ୍ଷୀକ ଦଳ ଓ ସଂକଳ୍ପିତ ଜୈବିକ କ୍ଷେତକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରୁଥିବା ତଥା ଦେଶର କୃଷକ କଲ୍ୟାଣ କରୁଥିବା ପରିଯୋଜନା ରୂପ ନେଇ ପାରିବ। ଏହା ପରେ ସାମୂହିକ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଲାଗି କୃଷକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ଓ କୃଷି ଏବଂ ଏଥିସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଜଭୁତ କୌଶଳ ଓ ଉଦ୍ୟମିତ ବିକାଶ ଓ ଲଘୁ ଏବଂ ଛୋଟ କୃଷକଙ୍କ ଜୀବିକା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଧାର ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ସାମୂହିକ ପ୍ରୟାସକୁ ସୁବିଧାଜନକ କରିବା ଲାଗି ଅଗ୍ରସର ହେବା। ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଏହାର ରହିଛି ଯେ, ଏହି ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ଜଡିତ ରହିଥିବା ଲୋକ ଏବଂ ସାମୂହିକ କ୍ଷେତରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ସଂଗଠନର ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ବହୁତ ଲାଭ ମିଳିବ ଓ ଏହି ପରିଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୃଷକ ଏହି ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାଥମିକତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବେ।

ଏହା ଇଙ୍ଗିତ ପ୍ରଦାନ କରେ କି ମଧ୍ୟମ କୃଷକ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସୁଥିବା ସମସ୍ୟାକୁ ଲାଘବ କରିବା ଲାଗ ସଂଗଠିତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ କାହିଁକି ନା ଛୋଟ ଓ ମଧ୍ୟମ କୃଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇ ପାରିବ ଓ ଏହି ସବୁ ସମସ୍ୟା ଓ ଉତ୍ପାଦକକୁ ସଂଗଠିତ କରି ଯଥା ସମ୍ଭବ କମ୍ କରାଯାଇପାରିବ। ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ଯେ, ସମସ୍ତ ଶେୟାରଧାରୀ, ବିଶେଷ ରୂପରେ କୌଶଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତନ୍ତ୍ର ସାମୂହିକ କ୍ଷେତରେ ଓ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଗଠନର ସ୍ଥାପନାକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବା ଲାଗି ଏହାର ଆମର ପ୍ରଥମ ପ୍ରୟାସ। ତେବେ ଏହି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦସ୍ତାବିଜ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାୟ ଲାଭାନ୍ୱିତ ନିଶ୍ଚୟ ହେବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ପ୍ରାଥମିକ ରୂପରେ ପତଞ୍ଜଳି କୃଷକ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ କୃଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଥିବେ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବାଳକୃଷ୍ଣ
ପ୍ରବନ୍ଧ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ,
ପତଞ୍ଜଳି ଅର୍ଗାନିକ୍ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ

ସମୂହ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟ ଉପରେ ପୁସ୍ତିକା

ଭାରତୀୟ କୃଷି ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟକୁ ନେଇ ଶସ୍ୟର ଆତ୍ମନିର୍ଭରତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ଯାତ୍ରା ଉପରେ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି। ଏହି ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାରତରେ କୃଷକ ଗରିବ ରହିଛନ୍ତି, କାରଣ ସେ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ପଜ ଲାଗି ଖୁବ୍ ପରିଶ୍ରମ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କୁ ଉଚିତ୍ ଦାମ ମିଳି ପାରୁ ନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜର ଉତ୍ପଜର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ସ୍ଥିତିରେ ନାହାନ୍ତି। ଭାରତୀୟ କୃଷକଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ଆଦାନ (ଖାଦ, ବିଜ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୃଷି ରସାୟନ) କିଣି, ଉତ୍ପାଦନ, ମୂଳ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନ ଏବଂ ବିପଣନ ଓ ନିଜର ଖର୍ଚ୍ଚ ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧାକୁ ବଜାଅ ରଖିବା ପାଇଁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ଗୁଣବତ୍ତାର ଉନ୍ନତ କରିବା ଯେପରି ଏଥି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗତିବିଧି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ସମୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଚାହିଦାରେ କୃଷକଙ୍କ ହିତ ସମୂହ (ଫାର୍ମର ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ-FGI) ଓ କୃଷକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମହାସଂଘ, ଫାର୍ମର ଫେଡେରେଶନଦ୍ଧର ସ୍ଥାପନା କରାଯାଇଥାଏ କାହିଁକି ନା କୃଷକ ନିଜର ଉତ୍ପାଦ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାରେ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରିବେ।

କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଉଥିବା ଭାରତ ସରକାର ଏହାର ଦୀର୍ଘକାଳିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ସେ ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ଉଠାଇଛନ୍ତି। କୌଶଳ ବିକାଶ ଏବଂ ଉଦ ୍ୟମିତ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ (ମିନିଷ୍ଟ୍ରି ଅଫ୍ ସ୍କିଲ ଡେଭଲପେଂଟ ଆଣ୍ଡ ଏନ୍ତ୍ରେପ୍ରେନେନସିର୍ପ- ଏମ.ଏମ.ଡି.ଇ.)ର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କୌଶଳ ବିକାଶ ଯୋଜନା (ପି. ଏମ.କେ.ବି.ୱାଇ.)କେ. ଅନ୍ତର୍ଗତ, କୃଷକ, କାମଗାର, ସ୍ୱରୋଜଗାରକର୍ତ୍ତା ତଥା କୃଷି ଏବଂ ଏଥିସମ୍ବନ୍ଧିତ ସଂଗଠିତ/ ଅସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ଜଡିତ ବିସ୍ତାର କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତରକୁ କମ କରି ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ଷମତାବାନ ହେବା ଓ ଏହାର କୌଶଳ ବିକାଶର କାମ କରିବାକୁ ରହିଛି । ଏହି କୌଶଳ ପ୍ରମାଣିକ ଯୋଜନାକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଭାରତୀୟ ଯୁବକଙ୍କୁ ଉଦ୍ୟୋଗ-ସଂଗତ କୌଶଳ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦେବା ଦେଇଛି, ଯାହାକି ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଅନୁଭବରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଜ୍ଞାନ ଅଥବା କୌଶଳ, ଯାହାର ଯୋଜନାର ସଂଘଟକ ଓ ଏହାଉପରେ 'ପୂର୍ବାନୁଭବର ସ୍ୱୀକୃତି' (ରିକଗ୍ନିଶନ ଅଫ ପ୍ରାୟର ଲର୍ଣ୍ଣିଂ / ଆରପିଏଲ)ର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଓ ପ୍ରାମାଣିକରଣ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ବୈୟକ୍ତିକ ରୂପରେ ଉତ୍ତମ ଭାବେ ଆଜିବିକା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ। ପିବିଆରଆଇ (ପତଞ୍ଜଳି ଜୈବିକ ଶୋଧ ସଂସ୍ଥାନ) ଭାରତୀୟ କୃଷି କୌଶଳ ପରିଷଦ ସହିତ ମିଶି କୃଷିର ନୂଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ କୃଷି ଏବଂ ମାନବ ସଂସାଧନକୁ ବିକାଶ କରିବା ଗ୍ରାମିଣ କୃଷକମାନଙ୍କ ଭାଗ୍ୟୋଦୟ ଉପରେ ଏହାଙ୍କ ଜୀବନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ନିଷ୍ଠା ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟରତ କରନ୍ତୁ।

ଏହି ପୁସ୍ତକ ସାମୂହିକ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ କକ୍ଷ ତିଆରି କରିବା ଓ ତାଙ୍କର କୌଶଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ରହିଛି। ସାମୂହିକ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟରେ ଦାୟିତ୍ୱରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ନିଜସ୍ୱ ହିତ ପାଇଁ ସାମୂହିକ ଗଠିତ କରନ୍ତୁ) ଆଦର୍ଶ କୃଷି ସମୂହକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆଧାର ଉପରେ ଆଦର୍ଶ କୃଷି ସମୂହ ରୂପ ଦିଅନ୍ତୁ, ଏଥିରେ ନିଜର ଓ ଆଧୁନିକ କୃଷି ଟେକନିକ ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ। ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଏହି ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି ଏମାନେ କୃଷକଙ୍କୁ କୃଷକ ଉତ୍ପାଦକ କମ୍ପାନୀ (ଫାର୍ମର ପ୍ରଡୁସର କମ୍ପାନୀ)ର ସ୍ଥାପନା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରନ୍ତୁ।

ସାମୂହିକ କୃଷିରେ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଦୂଷଣ-ମୁକ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ସଂସାଧନ ଉପଯୋଗରେ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନକୁ ବଢ଼ାଇ କ୍ଷେତ କରନ୍ତୁ ଓ ଏଥିରେ ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରନ୍ତୁ। ସାମୂହିକ କ୍ଷେତରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଉପରେ କୃଷକ ବିଶେଷକରି, ଛୋଟ ଉତ୍ପାଦକକୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବାକୁ ହେବ, କାରଣ କୃଷକ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ (ଫାର୍ମର ପ୍ରଡୁସର ଅର୍ଗାନାଇଜେଶନ)/କୃଷକ ହିତ ସମୂହ (ଫାର୍ମର ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ) / ମାଲ ହିତ ସମୂହ (କମୋଡିଟି ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ)ର ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀକୁ ଏହା ମଝିରେ ଲୋକପ୍ରିୟ କରିଥିଲେ, ଉତ୍ପାଦକାରେ ବୃଦ୍ଧି କରିବା, ଆଦାନ ଓ ସେବାରେ ଉତ୍ତମ ରୂପରେ ପରିଚୟ ଓ ଆମଦାନୀକୁ ବଢ଼ାଇ କରି ସ୍ଥାୟୀ କ୍ଷେତ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଜୀବନ ଜୀବିକାକୁ ମଜଭୁତ କରାଯାଇପାରିବେ।

ଅଧ୍ୟାୟ-୧

ପରିଚୟ

କକ୍ଷରେ ଅନୁଶାସନର ପାରମ୍ପରିକ ସାମାନ୍ୟ ନିୟମକୁ ବୁଝିବା (କଣ କରିବା କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ)

କୁଶଳ ଏବଂ ସଫଳ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଅନୁଶାସନବଦ୍ଧ କକ୍ଷ ହେବା ଜରୁରୀ । ତା'ସହିତ ଶିଖିବା ମାତ୍ର କେବଳ ଶିଖିବା ନୁହେଁ, ଏଥିପାଇଁ କକ୍ଷ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସୂଚନାଗୁଡିକର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମହତ୍ତ୍ୱ ଅଛି ।

ସାମୂହିକ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟୀର ଭୂମିକା ଓ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବୁଝିବା

୧. **ସହଭାଗିତା ପ୍ରବନ୍ଧନକୁ ସୁଗମ ବାନଇବା :** ସାମୁହିକ ହିତ ସମୂହର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା, ବୈଠକ କରିବା, ସମୂହର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା, ସମୂହ ଗିତିବିଧିଗୁଡିକ ଓ ଶାସଂଧନର ପ୍ରଭାବୀ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ବିଭିନ୍ନ ହିତଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଯୋଡିହେବା, ସମୂହ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଓ ଦସ୍ତାବେଜକୁ ଯତ୍ନର ସହିତ ରଖିବା ।

୨. **ପାରମ୍ପରିକ କୃଷି ପ୍ରବନ୍ଧନର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା :** ଫସଲ ନିୟୋଜନ, ଉତ୍ପାଦନ ସାରଣୀର ଧ୍ୟାନ ରଖିବା, ବିତ୍ତ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ବଜାର ଖୋଜୁଥିବା ଓ ଆପୁର୍ତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ।

୩. **ଉତ୍ପାଦକୁ କାଟିବା, ଉତ୍ପାଦନ ଅପରାନ୍ତର ପ୍ରବନ୍ଧନ ଓ ଉତ୍ପାଦନକୁ ଏକତ୍ରିକରଣର ବୋଝ ରଖିବା :** ଉତ୍ପାଦନ କାଟିବା, ଉତ୍ପାଦନ କାଟିବା ପରେ ଉପଚାର-ଶୁଖାଇବା, ସଫା କରିବା, ଅଲଗା ଅଲଗା କରିବା, ଘାଂଟିବା, ଗଚ୍ଛିତ, ସୁରକ୍ଷିତ ନେବା ଆଣିବା, ଠିକରେ ବାନ୍ଧିବା, ପରିବହନ, ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ଓ ଫସଲକୁ ଏକାଠି କରିବା ।

୪. **ଆଦନ/ସେବା ପ୍ରଦାନ ଓ କିଣୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ସମନ୍ୱୟ ଏବଂ ମେଳଭାବ କରିବା:** ଆଦାନ/ସେବା ପ୍ରଦାନମାନଙ୍କର ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ଓ ଭାବ ପାଇଁ ଚର୍ଚ୍ଚା, କିଣୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା, ମିଳାମିଶା, ସମୟରେ ଭୁଗତାନ, ଉତ୍ପାଦର ଠିକ୍ରେ ମାପଚୁପ ଓ ଓଜନ କରିବା ।

୫. **ବଜାରର ସୂଚନାଗୁଡିକକୁ ବୁଝିବା:** ସୂଚନାର ସ୍ରୋତକୁ ଚିହ୍ନିବା, ସୂଚନାଗୁଡିକର ବିଶ୍ଳେଷଣ, ବାଜାରର ସୂଚନାଗୁଡିକ ଆଧାରରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ।
୬. **ବିଲରୁ ବାହାରି ଥିବା ଅଳିଆର ସଠିକ୍ ବିନିଯୋଗ :** ବିଲର ଅଳିଆକୁ ଏକାଠି କରିବା, ଉତ୍ପାଦରୁ ବଂଚିଥିବା ସାମଗ୍ରି, ଘାସକୁ , ଭୂଷି ଇତ୍ୟାଦିରୁ ଜୈବିକ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା।
୭. **ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସୁରକ୍ଷା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ :** ନିଜର ଓ ଆଉ ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସୁରକ୍ଷାକୁ ନେଇ ଜାଣିବା କଥା ରଖିବା ଓ ସତର୍କ ରହିବା ।

କିଶାନ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ (ଫାର୍ମର ପ୍ରଡୁସର ଅଗ୍ରାନାଇଜେଶନ/ଏଫ.ପି.ଓ.) ସହକାରିତା ସଫଳତା କାହାଣିର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା

କିଷନମାନଙ୍କର ସଫଳତାର କାହାଣୀରେ କ'ଣ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି ? ଏଥିପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ସ୍ୱାଭବ ଅନୁସାରେ ଜାଣିବା ଦରକାର ଯେ ସଫଳ ଲୋକ କଣ କରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ସଫଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଆଡକୁ ଦେଖିବା ସମୟରେ ଏହି ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଉ କି ସେମାନେ କଣ କରିଲେ ଓ ସେ କଣ ହାସିଲ କରିବାର କ୍ଷମତା ରଖିଛନ୍ତି । ଏକ ପ୍ରଭାବି ସଫଳତା କହାଣୀ ଭବିଷ୍ୟର ଅବସର ପାଇଁ ବହୁତ କିଛି କରିଥାନ୍ତି ।

ଏଫପିଓ କୃଷକ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ ହେଉଛି, ଯାହାର ସଦସ୍ୟ କିଷକଙ୍କ ସମୂହ ହେଉଛି- କିଷାନ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ(ଏଫପିଓ) ପ୍ରାଥମିକ ଉତ୍ପାଦକ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ଯାଇଥିବା ଏକ ବିଶେଷ ପରିଚୟ, ମାନେ ଏଫପିଓର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଉତ୍ପାଦକଗୁଡିକର ସଂସ୍ଥାର ମାଧ୍ୟମରେ ତାହାର ଆମଦାନୀକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବା।

ବିଲ୍‌ରେ ଘଟୁଥିବା ଲାଭପ୍ରଦତା ଓ ବିଲ ସହିତ ଯୋଡି ଜଖିମ ଏବଂ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଅନ୍ୟ କରଣ ଗ୍ରାମୀଣ ଆବାଦୀର ଜୀବନ ସ୍ତରକୁ ଉତ୍ତମ କରିବାର ପ୍ରମୁଖ ପରିଚୟ ରୂପରେ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଭାରତୀୟ କୃଷି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଛୋଟ ଓ ମଧ୍ୟମ କିଶାନ କୃଷିର ସବୁଠାରୁ ବଡ ସମୂହ(ପ୍ରାୟ ୮୫ପତିଶତ) ହେଉଛି, ଯାହା ପାଖରେ ୨ହେକ୍ଟର ବା ତା'ଠାରୁ କମ କୃଷି କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ଭୂମି ଅଛି । ଏହି ଲଘୁ କିଷାନ ପରିବାର ଛୋଟ ସ୍ତର ଉପରେ କ୍ଷେତ କାମ କରିବା, ଉପଭୋକ୍ତା ବଜାରରେ ତାହାର କମଜୋର ଭାଗିଦାରୀ, ଜାଣିବାର ଅଭାବ, କମ ସୁଧ ଉପରେ ଉଧାର ନମିଳିବା ଏବଂ ତାହାର ଉତ୍ପାଦର ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ବର୍ଷରେ ଏହି ସବୁ ସମସ୍ୟାର ନିରାକରଣର କିଛି ଉପାୟ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଛି।

ସହକାରିତା ଖାସ୍ ସମିତି ଅଧିନିୟମ ୧୯୦୪ର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଖାସ୍ ସମିତି ଗଠନ ଦୀର୍ଘ ସମୟ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସାମୂହିକ ଭାଗିଦାରୀର ଉଦାହରଣ ରହିବ, ତଥାପି ଡାଏରୀ ଫାର୍ମିଂ କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି ସଫଳ ଉଦାହରଣକୁ ଛାଡ଼ି କରି ସହକାରିତାରେ ବହୁ ସୀମା ରହିଛି। ଗତ ବର୍ଷକ ଭିତରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ, ଖାସକରି ଲଘୁ ଓ ସୀମାନ୍ତ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବା ଓ ଏହାର ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ କରିବାର ଉପାୟ କ୍ଷେତର ଚୟନିତ ପ୍ରଭାବୀ ଉପାୟ ରୂପରେ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଛି। ଏଣୁ ଉଚ୍ଚ ଅଧିକାରିତା ସମିତିର ସୁପାରିଶ ପରେ ଭାରତ ସରକାର କମ୍ପାନୀର ଅଧିନିୟମ ୨୦୦୨ରେ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଛି, ଯେଉଁଥିରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦକ କମ୍ପାନୀ ପାଇଁ ରାସ୍ତା ଖୋଲି ଦିଆଯାଇଛି।

ପିଆଜ ଉତ୍ପାଦକ ସହକାରୀ (କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ସମିତି) ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ

ମହାରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ନାସିକ, ପୁଣେ, ଅହମଦନଗର, ସାତାରା, ଘୁଲେ ଓ ଜଳଗାଓଁ ପ୍ରମୁଖ ପିଆଜ ଉତ୍ପାଦକ ଜିଲା। ଅହମଦନଗର ଜିଲ୍ଲାରେ ପାମନେର ତହସିଲ ପିଆଜ ଉତ୍ପାଦନରେ ସବୁଠାରୁ ଆଗରେ ରହିଛି। ଏଠାରେ ପିଆଜ ଉତ୍ପାଦକ କୃଷକ ପାଇଁ ବିଚଳିତ ଦବଦବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି, ଏବଂ ଦର ଖୁବ ଖିପ୍ର ଭାବରେ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଛି, ଭଣ୍ଡାରଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ହେବା, କମଜୋର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିର କାରଣ ଯୋଗୁ ଉପଜରେ ଭଣ୍ଡାରଣ କରିବାର କ୍ଷମତା ନ ହେବା ଓ ଉପଜକୁ କାଟିବାରେ ହାନି, ଯେପରି ପିଆଜରେ ଶଣ୍ଢା ବାହାରି ଆସିବା, ପିଆଜରେ ଖରାପ ହେବା ଓ ଅଧିକ ସୁଖିବା ଆଦି କାରଣରୁ ଉପଜ ପୁରା ଲାଭ ନ ହେବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି। ଏହି ସମସ୍ୟା କାରଣରୁ ଏହି ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି ଯେ, ଏହାକୁ ବିକ୍ରି କରିବା ପୂର୍ବରୁ ୪ରୁ ୬ ମାସ ପାଇଁ ପିଆଜ ରଖିବା ପାଇଁ ସେଡ ତିଆରି କରାଯିବ। ଭାରତ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଅହମଦନଗର ଜିଲ୍ଲାରେ ପିଆଜରେ ଫସଲ ପାଇଁ 'ନିର୍ଯାତ କ୍ଷେତ୍ର'ରେ ଘୋଷିତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି। ଏହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟରେ ଅହମଦନଗର କୃଷକ ସହଭାଗୀରେ ୧୦ ଜାନୁଆରୀ, ୨୦୦୩କୁ ଅହମ୍ମଦନଗର ଜିଲାର ପିଆଜ ଉତ୍ପାଦକ ସହକାରିତା କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ସମିତି ମର୍ଯାଦିତ ଗଠନ କରାଯାଇଛି। ଏହି ସମିତିରେ ନାଫେଡ଼, ଏପେଡା, ଏନଏଚବି, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ କୃଷି ବିପଣନ ସଂଘ(ଏମଏସ୍ଏଏମବି) ଏବଂ ନିର୍ଯାତକ ଆଦି ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରହିଛି। ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ୧୪ ବିକାଶ ଖଣ୍ଡରେ ୩୦୦ ଗାଁରେ ୧୧୦୦ ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି। ସମିତି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଅହମ୍ମଦନଗରରେ ଓ ପାମେର ତହସିଲ ଗ୍ରାମ ସୁପାରେ ସମିତିର ପ୍ୟାକିଂ ଓ ଗ୍ରେଡ଼ିଂର କେନ୍ଦ୍ର ରହିଛି।

କୃଷକ ହିତ ସମୂହ (ଫାର୍ମର ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ/ଏଫଆଇଜି) ସାମୂହିକ ହିତ ସମୂହ/ (କମନ ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ/ ସିଆଇଜୀ) ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ (ପ୍ରୋଡ୍ୟୁସର ଗ୍ରୁପ) ଗଠନ ଲାଭ ବିଷୟରେ ଜାଣନ୍ତୁ-

କୃଷକ ସଂଘ ବା କୃଷକ ହିତ ସମୂହ ଏପରି ଉପଯୋଗୀ ସଂଗଠନାତ୍ମକ ସଂସ୍ଥା ରହିଛି, ଯାହା କୃଷକଙ୍କୁ ସାମୂହିକ ରୂପରେ ସ୍ୱୟଂ ସହାୟତା କରିବା ପାଇଁ ସକ୍ରିୟ କରାଯାଇଛି, ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କୃଷକଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତିକୁ ଉତ୍ତମ କରିପାରିଛି। ଏହି ସଂଗଠନର ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଯେ, ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂସାଧନ ବିକଶିତ କରିହେବ। ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ସଦସ୍ୟ ନିଜର ମହଜୁଦ ସଂସାଧନକୁ ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ, କାହିଁକି ନା ଏହାଠୁ ଉତ୍ତମ ସଂସାଧନକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ତଥା ପରିଣାମ ପ୍ରାପ୍ତରୁ ଲାଭ ଭାଗିଦାରୀ ମିଳିପାରିବ। ଏହି ହେତୁ ଏମାନେ ସ୍ଥାନୀୟରୁ ନେଇ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ।

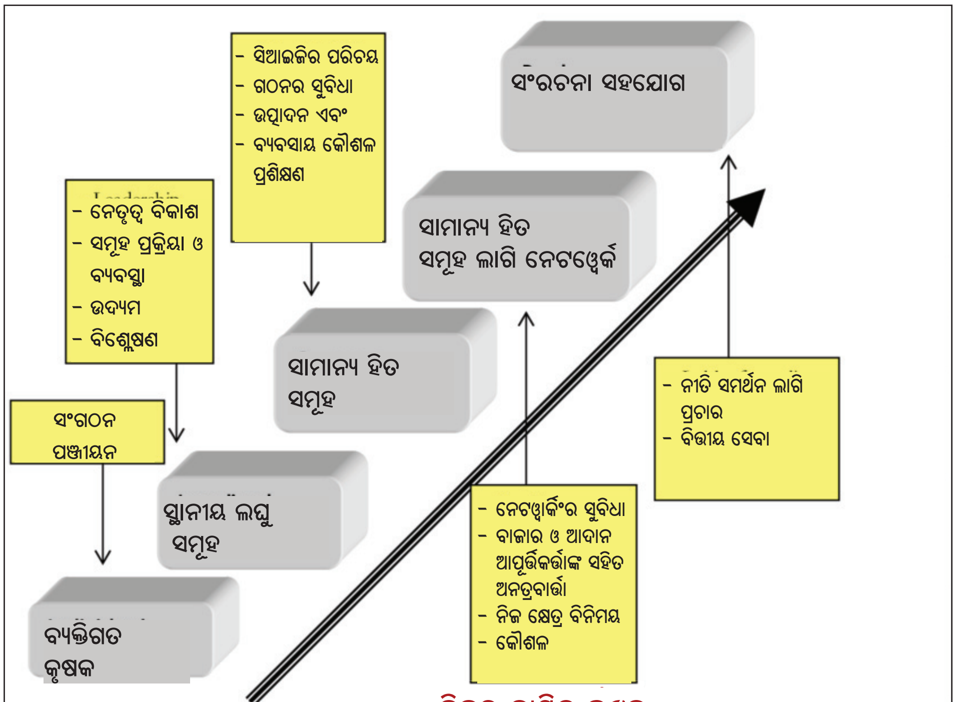

ନିଜର ଦାୟିତ୍ୱ ବୁଝନ୍ତୁ

ନୋଟ: ହଳଦୀ ବାକ୍ସରେ ଲାଗିଥିବା ବିନ୍ଦୁ ଯୋଗ୍ୟତା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ସମ୍ଭାବିତ କ୍ଷମତା ଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଦର୍ଶାଇ ଥାଏ।

ପ୍ରମୁଖ ଲାଭ-

✓ ଟେକନିକ୍ ଓ ବଜାର ଅନ୍ୟ ସୂଚନା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଚନ୍ତୁ
✓ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ କ୍ଷମତା ଉତ୍ତମ ହେବା ଉଚିତ୍
✓ ଉପଯୋଗୀ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଗତିବିଧିକୁ ବୁଝନ୍ତୁ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଯୋଗ୍ୟତା
✓ ସ୍ଥିରତା ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ପ୍ରେରଣା
✓ ସାମାଜିକ ସମ୍ବନ୍ଧ କରନ୍ତୁ

ବୃକ୍ଷ କିସମର ସଂରକ୍ଷଣ (ପ୍ରୋଟେକ୍ଶନ ଅଫ ପ୍ଲାଂଟ ଭେରାଇଟି/ପିପିବି) ଓ କୃଷକ ଅଧିକାର ଅଧିନିୟମ (ଫାର୍ମର ରାଇଟ ଆକ୍ଟ/ଏଫଆରଏ) ୨୦୦୧ (ଅଧିକାର) ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରାଜ୍ୟର କୃଷକ ଅଧିକାରୀ ସମୂହ

ପରିଚୟ- ବୃକ୍ଷର କିସମ ସଂରକ୍ଷଣ ହେତୁ ଏକ ପ୍ରଭାବୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଓ ବୃକ୍ଷରେ ନୂଆ କିସମ ବିକାଶ କରିବା ହେତୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ପାଇଁ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ମାନିଥାନ୍ତି ଓ ବୃକ୍ଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିବା ଅଧିକାରୀ ସଂରକ୍ଷଣ ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି, ଖାସକରି ଏହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଏହି ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ, ଯାହାକି ଏଥିରେ ଉପଲବ୍ଧ ବୃକ୍ଷରେ ଜେନେଟିକ୍ ସଂସାଧନକୁ ନୂଆ ବୃକ୍ଷ କିସମ କରିବା ହେତୁ, ଏହାକୁ ବଂଚାଇବା ଓ ଉତ୍ତମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏହାର ପ୍ରବନ୍ଧ ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବୃକ୍ଷ କୃଷକ ସଂରକ୍ଷଣ (ପିପିବି) ଓ କୃଷକ ଅଧିକାରୀ ଅଧିନିୟମ (ଏଫଆରଏ) ୨୦୦୧ ତିଆରି କରାଯାଇଛି। ଏହି ନିୟମ ବ୍ୟବସାୟିକ ବୃକ୍ଷ ପ୍ରଜନନ ଓ ବୃକ୍ଷ ବିକଶିତ କରିବା ଲାଗି କୃଷକ, ଉଭୟଙ୍କ ଯୋଗଦାନର ଖୁବ୍ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଇଥାନ୍ତି ଏହି ସଂସାଧନବିହିନ କୃଷକ ଓ ସମସ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଆର୍ଥିକ -ସାମାଜିକ ହିତ, ଯେଉଁଥିରେ, ସାର୍ବଜନିକ କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ଶୋଧ ସଂସ୍ଥାନ ଶାମିଲ କରିପାରିବେ ।

ପିପିବି ଓ ଏଫଆର ଅଧିନିୟମ ୨୦୦୧ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ପିପିବି ଓ ଏଫଆର ଅଧିନିୟମ ୨୦୦୧ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

✓ ବୃକ୍ଷ କିସମ, କୃଷକ ଓ ବୃକ୍ଷ ପ୍ରଜନଙ୍କ ଅଧିକାରୀ ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ବୃକ୍ଷର ନୂଆ କିସମ ବିକାଶକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ହେତୁ ପ୍ରଭାବୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ।
✓ ନୂଆ ବୃକ୍ଷ କିସମ ବିକାଶ ଲାଗି ମହଜୁଦ ବୃକ୍ଷ ଓ ଅନୁବାଂଶିକ ସଂସାଧନକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବା, ବିକଶିତ କରିବା, ସଂରକ୍ଷିତ କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୃଷକଙ୍କ ଅଧିକାରୀ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ଓ ତାଙ୍କର ଯୋଗଦାନକୁ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେବା।
✓ ଦେଶ କୃଷି ବିକାଶ ଗତି ଦେବାରେ ବୃକ୍ଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଅଧିକାରକୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ନେଇ ନୂଆ ବୃକ୍ଷ ସୌଧ ଓ ବିକାଶ ଲାଗି ନିଜସ୍ୱ ଓ ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିବେଶ ହେତୁ ପ୍ରେରିତ କରିବା।

ଦେଶରେ ବିହନ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ ଲାଗି ସୁବିଧା ଦେଉଥିବା, ଯାହାକି ଉଚ୍ଚ ଗୁଣବତ୍ତା ବୀଜ ଓ ବୁଣାଯାଇଥିବା ଯୋଗ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ କୃଷକଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଉଛି ।

ନିୟମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଧିକାର

ପ୍ରଜନଙ୍କ ଅଧିକାର: ପ୍ରଜନଙ୍କ ସଂରକ୍ଷିତ କିସମ ଉତ୍ପାଦନ, ବିକ୍ରୟ, ବିପଣନ, ବିତରଣ ଓ ଆୟତ-ନିର୍ଯାତ ପାଇଁ ବିଶେଷ ଅଧିକାରକ ହେବେ। ପ୍ରଜନର ଅଧିକର୍ତ୍ତା/ ଅନୁଜ୍ଞାଧାରୀ ନିଯୁକ୍ତ କରି ପାରିବେ ଓ ଅଧିକାରୀର ଉଲ୍ଲଘଂନର ସ୍ଥିତିରେ ଦୀବାନୀ ପ୍ରକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରି ନ୍ୟାୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରିବେ ।

ଶୋଧାର୍ଥିର ଅଧିକାର : ଶୋଧାର୍ଥି ଏହି କାନୁନ ପରି ପଞ୍ଜିକୃତ କୌଣସି ବି କାହା ଉପରେ ପ୍ରୟୋଗ ବା ଶୋଧ କରିପାରିବେ । ଏଥିରେ ଏହା ସାମିଲ ହେବ କି ଯେଉଁ କିସ୍ମମ ଉପରେ ଶୋଧ କରାଯାଉଛି, ତାହାର କୌଣସି ଅନ୍ୟ କିସମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଉଛି, କିନ୍ତୁ ଏମିତି କିସମ ଉପର ନିରନ୍ତର ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ପଞ୍ଜିକୃତ ପ୍ରଜନକ ଠାରୁ ଅନୁମତି ନେବାକୁ ହେବ ।

କୃଷକମାନଙ୍କର ଅଧିକାର : ଏକ କୃଷକ, ଯିଏ ଏକ ନୂଆ କିସମର ବିକାଶ କରିଛି ତାହାକୁ ହାସିଲ କରିଛି ସେ ତାହାର ପଞ୍ଜିକରଣ ପାଇଁ ପାତ୍ର ଓ ଗୋଟିଏ କିସମର ପ୍ରଜନକ ପରି ତାହାକୁ ସଂରକ୍ଷଣ ଦିଆଯିବ । କୃଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକଶିତ କିସମର ବର୍ତ୍ତମାନ କିସମ ପରି ପଞ୍ଜିକରଣ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଗୋଟିଏ କୃଷକ ନିଜର ଉତ୍ପାଦ, ଯେଉଁଥିରେ ପିପିବି ଓ ଏଫ୍‌ଆର୍ ଅଧିନୀୟମ ୨୦୦୧ ପରି ପଞ୍ଜିକୃତରେ ସାମିଲ ଅଛି, ତାହାକୁ ରଖିପାରିବ, ଉପଯୋଗ କରିପାରିବ, ବୁହାଇ ପାରିବ, ପୁଣି ଏହା ହୋଇପାରିବ, ଏହା ବିନିମୟ(ମଞ୍ଜିକୁ ପରସ୍ପର ନେବା ଦେବା) କରିପାରିବ, ହିସାଦାରୀ ବା ଭାଗିଦାରୀ ବିକ୍ରି କରିପାରିବ । ସେ ଏହିପରି ହେବ ଯେମିତି କି ଏହି କାନୁନର ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ପିପିବି ଓ କେଆର ଅଧିନୀୟମ ୨୦୦୧ର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପଞ୍ଜିକୃତ କରାଯାଇଥିବା ବିଶେଷ ପ୍ରକାର(ବ୍ରାଣ୍ଡେଡ)ର ମଧରେ ସାମିଲ ନହେବା ଉଚିତ୍।

ଲାଭର ଭାଗିଦାରୀ : ଲାଭର ଭାଗିଦାରୀ ପ୍ରଜନକ କୃଷକମାନଙ୍କର ଅଧିକାରୀର ହେଉଛି ଏକ ଅତି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତତ୍ତ୍ୱ। ଧାରା ୨୬ ଲାଭରେ ଭାଗିଦାରୀ ଅଧିକାର ଦେଇଥାଏ । ଦାବେଦାରର ସମାଗ୍ରୀର ଉପଯୋଗର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ତାହା ପ୍ରକୃତିର ଆଧାର ଉପରେ କିସମ ବିକଶିତ କରିବା ହେତୁ ବ୍ୟବସାୟିକ ଉପଯୋଗିତା ଓ ବଜାର ଚାହୁଁଥିବା ଚାହିଦା ଅନୁସାରେ କିସମ ପ୍ରଜନକ ଆନୁବଂଶିକତା ନିତିରେ ରାଶି ଜମା କରିବା । ଦାବେଦାରର ଭୁଗତାନ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅନୁବଂଶିକତା ନିତିରେ ଜମାକରାଯାଇଥିବା ରାଶିରେ କରାଯାଇପାରିବ । ଲାଭର ଭାଗିଦାରୀ ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ରର ଅଖା ପିବିଜେଆଇରେ ଦାବିର ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରକାଶିତ କରିଥାଏ ।

ସମୁଦାୟର ଅଧିକାର: ଏହି କାନୁନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିଭିନ୍ନ କିସମର ବିକଶିତ କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଯୋଗଦାନ ହେତୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଗ୍ରାମବାସୀ ଓ ଗାଁର ମୂଆବଜା ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି/ ଲୋକମାନଙ୍କର ସମୂହ/ସରକାରୀ ବା ଗୋରା-ସରକାର ସଂଗଠନ ଭାରତର କୌଣସି ଗାଁ ବା ସ୍ଥାନୀୟ ସମୁଦାୟର ଓ କିଛି କିସମର ବିକଶିତ କରିବାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ନିଜର ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଆଧିସୂଚିତ କେନ୍ଦ୍ରର ଚାହିଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ ।

୧. ଅମରାବତୀ: ଏଫ.ପି.ଓ.ରେ କୃଷି ବିଭାଗ ସହିତ ମିଶି କୃଷକଙ୍କୁ ପ୍ରତି ଖାଦର ବୀଜ, ପି.ଏସ.ବି. ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଜୈବିକ ଖାଦର ବିତରଣ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କ୍ଷେତର ଉର୍ବରତାରେ ସୁଧାର କରାଯାଇପାରିବ ।

୧. ଅମରଥାଲୁକ : ଏଫ.ପି.ଓ. ରେ କୃଷି ଅନୁସନ୍ଧାନ ସଂସ୍ଥାନ ବାପରଲାରେ ସହଯୋଗ କୃଷକଙ୍କୁ ଉଡଦର ଅନ୍ତ ବୀଜ ଏବଂ ଫସଲ କାଟିବା ପୁଣି ରିପର ଅନୁଦାନ ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା।

ଅଧ୍ୟାୟ-୨

ସାମାନ୍ୟ ହିତ ସମୂହ (କମନ ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ- ସି.ଆଇ.ଜି./କୃଷକ ହିତ ସମୂହ (ଫାର୍ମର ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ-ଏଫ.ଆଇ.ଜି.)/ ଉତ୍ପାଦକ ସମୂହ (ପ୍ରୋଡ୍ୟୁସର ଗ୍ରୁପ-ପି.ଜି.)- ଗଠିତ କରି ଭାଗିଦାରୀ ପ୍ରବନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ (ଏଜିଆର/ ନୂଆ ୭୮୨୫)

କୃଷକ ହିତ ସମୂହ (ଫାର୍ମର ଇଂଟରେଷ୍ଟ ଗ୍ରୁପ/ଏଫଆଇଜି)ର ଗଠନରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତୁ :

ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ସମୂହ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନିୟମିତ ସମ୍ପର୍କ ଓ ବାରମ୍ବାର କଥାବାର୍ତ୍ତା, ପାରସ୍ପରିକ ପ୍ରଭାବ, ସମାନ ମୈତ୍ରି ଭାବ ତଥା ସାମୂହିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଲାଗି ମିଶି କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।।

ସାମାନ୍ୟ କୃଷକ ସମୂହ ଔପଚାରିକ ଓ ଅନପଚାରିକରେ ଉଭୟ ପ୍ରକାରର କାମ ହୋଇଥାଏ ଓ ଏହି କୃଷକ ସମୂହ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଆଧାର ଉପରେ ହୋଇଥାଏ। ଔପଚାରିକ ସମୂହ ଅନେକ ପ୍ରକାରର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଅନୌପଚାରିକ ସମୂହ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଜରୁରୀକୁ ପୂରଣ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକି ଔପଚାରିକ ସମୂହ ଦ୍ୱାରା ପୂରଣ କରାଯାଇଥାଏ। ଉଭୟ ସମୂହ ବିକାଶର ସମାନ ଚରଣ ଦେଇ ଗତି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମସ୍ୟାର ଏକ ଭଳି ରହିଛି। ମୋର ଯୋଜନା ଏହା ରହିଛି ଯେ, ଏହାର ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଉପାୟକୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ମିଶି କାମ କରିବାକୁ ହେବ। ଜଣେ କୃଷକ ନିଜର ଲାଭପ୍ରଦ ପରିଣାମକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ, ନିଜର ଗଛିତ ସମାଧାନକୁ ସଂଯୋଜିତ କରି ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକା ସହିତ ମିଶି କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ସାମାନ୍ୟତଃ ଭାବରେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କୃଷକ ଏକ ସଂଭ୍ରାନ୍ତ କୃଷକଙ୍କ ହିତ ସମୂହକୁ ନେଇ ଭାଗିଦାରୀ ଓ ଅଗ୍ରଣୀ ରହିଥାନ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରଗତିକୁ ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ କୃଷକ ହିତ ସମୂହ ପାଇଁ ଭାଗିଦାରୀ ଓ ଅଗ୍ରଣୀ ରହିବା, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରଗତି ଲାଗି ଦୃଢ଼ତା ଆଡକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି। ଲଗାତର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିଚାର ଓ ନିୟମିତ ଅଦ୍ୟମନ ସୂଚନା ଆଧାର ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ପ୍ରେରଣା ଓ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା : କୃଷକ ସମୂହ ବହୁଳ ଭାବରେ ଓ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ମାମଲାକୁ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିଛି। ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ, ଆତ୍ମା-ପ୍ରେରଣା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୃଷକଙ୍କ ଲାଗି ପ୍ରେରଣା ଦେବା ଲାଗି ନିଆଯାଇଥାଏ। କିଛି କୃଷକ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭିକ ଗତିବିଧି ଉପରେ ଧ୍ୟାନ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରିଥାନ୍ତି ଓ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାନ୍ତି ଯେ, କାମବାସ୍ତବରେ ପ୍ରଗତି ଉପରେ କରାଯାଇଥାଏ। ଅନ୍ୟ କୃଷକମାନେ ନିଜର ସାଥୀ ଓ ସହଯୋଗ, ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ସମୂହ ପ୍ରତି ଅନେକ ଯୋଗଦାନକୁ ସାମ୍ନାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଓ ଏହି ମାନକଙ୍କ ସହିତ ସ୍ଥାପନା ମାଧ୍ୟମରେ ଯାହାକୁ ଟିମ ଉପରେ ପ୍ରଦର୍ଶନର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ସହିତ ସମୂହ ଯୋଗଦାନ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। କୃଷକ ସଂଗଠନ (ଏଫଓ)ର ବିକାଶ ଅବସରରେ କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳତା ଏବଂ ଉପଲବ୍ଧି ବଳ ଉପରେ କରାଯାଇଥାଏ, ତାହିଁଲେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ବା ସୁବିଧା ଓ କାର୍ଯ୍ୟଭାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ଏକ ସମୂହ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ	ସମୂହ ଗତିବିଧି :
୧.ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବିପଣନ ମୁଦ୍ଦା ଉପରେ କହିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ। ୨.ସ୍ୱ- ସହାୟତା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ବିକଶିତ କରିବା। ୩. ଉପସ୍ଥାପନା ସଂସାଧନ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ୪. ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉପଯୋଗ ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ଦେବା। ୫. ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଓ ସୂଚନା ସମାଧାନ କରିବା ନେଇ ମଂଚ ପ୍ରଦାନ କରିବା। ୬. ଟେକନିକ୍ ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଗତିବିଧି ଲାଗି କେନ୍ଦ୍ର ବିନ୍ଦୁ ପ୍ରଦାନ କରିବା।	୧. ବୈଠକରେ ଆୟୋଜନ କରିବା । ୨. ସୂଚନା ସମାଧାନ କରିବା (ଅନ୍ୟ ସମୂହ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା ଉଚିତ) ୩. ଟେକନିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା। ୪. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରବନ୍ଧନ କରିବା। ୫. ସମୂହ ପାଇଁ ଥୋକ ବିକ୍ରି ଓ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ୬. ବଜାର ଆକଳନ କରିବା ଓ ନେଟୱର୍କ ବଢ଼ାଇବା। ୭. ଆବଶ୍ୟକତା ଆଧାର ଉପରେ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରିବା । ୮. ସମୂହ ଗତିବିଧି ଲାଗି ସକ୍ରିୟ ପୁଂଜି (ରିଭଲିଂ ଫଣ୍ଡ) ର ପ୍ରବନ୍ଧନ କରିବା। ୯. ଟେକନିକ ଓ ଉତ୍ପାଦ ଅବସରକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା । ୧୦. ଏହି ମାମଲାରେ ନିବେଶ କରିବା ଯାହାକି ବୈୟକ୍ତିକ ସ୍ତର ଉପରେ ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇ ନଥାଏ। ୧୧.ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ମିଳିଥିବା ଖାସ୍ ବୃଦ୍ଧିର ଲାଭ ଗ୍ରହଣ କରିବା।

ଯଦି ବିକାଶ ଅନ୍ୟ ଚରଣରେ ସ୍ଥାପିତ ପ୍ରମୁଖ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବା ଯୋଜନା ପୁଣି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବା ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ତଥା ନିମ୍ନାଙ୍କିତ । ନେତୃତ୍ୱର ସ୍ଥିତି- ବାସ୍ତବରେ ସମୂହର ବିଭିନ୍ନ ଜରୁରି ଅନୁସାରେ ନେତୃତ୍ୱ ପଦ ହୋଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଜରୁରୀ ରହିଛି ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମୂହ ନିମ୍ନଲିଖିତ କିଛି ପଦର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ କମ-ରୁ ଆହୁରି କମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ସ୍ଥିତି	ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ
ସମୂହ ନେତା	ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା, ସମୂହର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଦାୟିତ୍ୱ, ପ୍ରବକ୍ତା, ସହ-ବିତ୍ତୀୟ ହସ୍ତାକ୍ଷରକର୍ତ୍ତା
ସମୂହ ଉପନେତା-ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ	ସମୂହ ନେତା ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଉପସ୍ଥିତ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ନିଭାଇବା ସମୂହ ନେତା ଯେତେବେଳେ ସହଯୋଗର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ, ତେବେ ଏହା ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମାଧାନ କରିବା।
ସଚିବ	ପତ୍ରାଚାର କରିବା, ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଓ ପଠାଇବା, କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ କରିବା ଓ ସମ୍ଭାଳିବା।
ଖଜାଂଜୀ/ମୁନୀମ-କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ	ସମୂହର ବିତ୍ତୀୟ ଲେଖା-ଜୋଖା ରଖିବା, ଲେଣଦେଣ ଓ ଫୁଟକର ନଗଦ ଜବାବଦାରୀ, ଚକ୍ରିୟ ପୁଂଜୀର ପ୍ରବନ୍ଧନ, ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଫିସ୍ ଏକତ୍ର କରିବା, ଆଦି ଲାଗୁ ହେବା ତେବେ ଋଣ ସୁବିଧାର ପ୍ରବନ୍ଧନ କରିବା ସହିତ-ବିତ୍ତୀୟ ହସ୍ତାକ୍ଷରକର୍ତ୍ତା
ରେକର୍ଡ କିପର	ଦସ୍ତାବିଜ ଓ ସନ୍ଦର୍ଭ ସାମଗ୍ରୀକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଏବଂ ସଂଚୟ କରିବା।

କୃଷକ ସଂଗଠନ/ କୃଷକ ହିତ ସମୂହରେ ଭାଗିଦାରୀକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିବା ବିଷୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମାମଲାରେ ଭାଗିଦାରୀର ସୀମାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ -

✓ କୃଷକର ସ୍ଥିତି ସଂଗଠନର ଗତିବିଧିର ପରିଣାମ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।
✓ ସୁନିଶ୍ଚିତତାର ସ୍ଥିତି ପରିଣାମ ଉପରେ ନିର୍ଭର ହୋଇଥାଏ ।
✓ ଏହି ସୀମା ବା କ୍ଷେତ୍ର, ଯେଉଁଥିରେ କେବଳ ସାମୂହିକ ପ୍ରୟାସରେ ନିତିଜ ରୂପରେ ପ୍ରତିଫଳ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ।
✓ ସେହି ସୀମା, ଯେଉଁଥିରେ ସାମୁହିକ ପ୍ରୟାସରେ ପ୍ରାପ୍ତ ପୁରସ୍କାର ସମାନ ରୂପରେ ବିତରିତ ହେବ ।
✓ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ସୀମାରେ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ବାଲା କ୍ଷେତ୍ର ।
✓ ସେହି କ୍ଷେତ୍ର, ଯେଉଁଥିରେ ଭାଗିଦାରୀ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତର ପରିଶ୍ରମ ଉପରେ ପୁରସ୍କାର ମିଳିଥିବା କାରବାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

କୃଷକ ଭାଲ ପାଇଁ ସମୂହ/କୃଷକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ସୁବିଚାରିତ ୫ଟି କୌଶଳ ବିନ୍ଦୁ

✓ ସମୂହ ସଂଗଠନ ଓ ପ୍ରବନ୍ଧନ।
✓ ଆନ୍ତରିକା ବଳକା ଓ ଉଦ୍ଧାର ଦେବା ।
✓ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ନବାଚାର (କେମିତି ଉପଯୋଗ କରିବା ଓ କେମିତି ପହଁଚାଇବା)
✓ ବଜାରର ଆଧାରଭୂତ କୌଶଳ ଓ
✓ ଦୀର୍ଘକାଳ ଯାଏଁ ଉତ୍ପାଦନ(ଉନ୍ନତ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ପ୍ରବନ୍ଧନ ସହିତ)

ବଡ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କରେ ଗରୀବ କୃଷକଙ୍କ ଠାରେ ପହଁଚାଇବା ପାଇଁ କୃଷକ ସମୂହ ବନାଇବା :

୧. ସମୂହ, ପ୍ରତି କୃଷକ ନିମ୍ନ ସମର୍ଥନ ମୂଲ୍ୟ କରିବାରେ ସହାୟତା କରିପାରିବା ଓ ସବୁଠାରୁ ଗରିବ କୃଷକ ବଜାର ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦନରେ ନ ବଦଳାଇଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ସହଯୋଗର ଯଦା-କଦା ସେହି ଭାବରେ ସଙ୍ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।
୨. ଗରିବ କୃଷକମାନଙ୍କର ସଫଳ ବଜାର ସହିତ ସଂଲଗ୍ନତା ଏହି କଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା , ସେ ସାମୂହିକ ବିପଣନ ପାଇଁ କୌଣସି ପରି ସଂଗଠିତ ହୋଇ ନିଜକୁ କ୍ଷମତାବାନ ବନାଇପାରିଛନ୍ତି ଓ ନିଜର ମେଳ ଭାବର କାରବାର ଶକ୍ତିକୁ ବିକଶିତ କରିପାରିଛନ୍ତି।
୩. ଗରିବକୁ ପ୍ରଭାବି ରୂପରେ କମ କରିବା ପାଇଁ ବହୁତ ବଡ ସଂଖ୍ୟାରେ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କର ସମୂହର ଭାଗିଦାର କରିବାକୁ ହେବ ।

ସମୂହ ସଭାର ଆୟୋଜନ

ଏକ ସାମାନ୍ୟ ଉଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ କୃଷକକୁ ଏକଜୁଟ କରିବା ପାଇଁ ସଭା ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତରିକା ହୋଇଥାଏ । ସଭାରେ କୃଷକ ନିଜର ସମସ୍ୟା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ଉପରେ ନିଜର କଥା କହିପାରିବ ଓ ଯଦି ସେହି କଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁବ କଣ ଚାଲୁଛି, ତ ସେ ସେଥିରେ ପୂରା ସମୟଟା ସେଥିରେ ଯୋଡି ହୋଇ ରହିବ । ଏହି ବିଭିନ୍ନ କୃଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସଭାକୁ ଏକ ଭଲ ଅନୁଭବ ବନାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ, ଏବଂ ଆମରି ଚର୍ଚ୍ଚାମାନ ଓ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ବ୍ୟାପକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଆଣିଥାଏ । ସାମାନ୍ୟ ରୂପରେ ଲୋକ ବୈଠକକୁ ଶୁଣିବାରେ, ବୁଝିବା ଓ ସମୂହର ପ୍ରତି ସାକାରାତ୍ମକ ରହିବା ତଥା ଯଦି କୌଣସି ଯୋଜନା ବନାଯାଇଛି ଓ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଛି, ତ ଜାଣିବା ପାଇଁ ବୈଠକକୁ ଚାଲିଆସିଥାନ୍ତି ।

ସଭାର ଯୋଜନା : ଆରମ୍ଭରୁ ରଖାଯାଇଥିବା ବିଚାର ସଭାର ସଫଳତା ହେଉଛି ସଭା କେମିତି ହେବ ଓ କେଉଁ ଦେଶକୁ ଯିବ । ଏଥିରେ ଏହା ବି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇଥାଏ ସଭା କେମିତି ଚାଲିବ ଓ କିଛି ବ୍ୟବହାରିକ ପସନ୍ଦ, ଯେମିତି କି ସଭାସ୍ଥଳ କେମିତିଆ ହେବ ଆଦି, ଏହାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ । ବୈଠକର ଉଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି କଣ ? ସଭାର ଆରମ୍ଭରୁ ବତାଯାଏ ଆପଣ କଣ ହାସିଲ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଅ । ଏହି ସବୁ କଥା ସଭାରେ କୁହାଯାଏ ଓ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପଡିଥାଏ । ଯଦି ଆପଣ ଏକ ସାର୍ବଜନିକ ସଭା କରୁଛନ୍ତି ତ ଏହା ଖାସକରି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି କୃଷକଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆପଣ ନିଜ ଉଦେଶ୍ୟ ବିଷୟରେ ସ୍ୱଷ୍ଟ ରୁହନ୍ତୁ। ଅନେକ ପ୍ରଭାବୀ କାରକ ହୋଇଥାଏ,

ଯାହାକି କୃଷକଙ୍କୁ ସଭାକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ପ୍ରଭାବିତ ଯେପରି କରିପାରିବେ, ଯଦି ଆପଣ ଏକ କୃଷକ ସଭା ଆୟୋଜିତ କରିଥାନ୍ତି ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ, ଆପଣ ପୂର୍ବର ସବୁ ସୂଚନା ଦେବେ, କାହିଁକି ନାଁ କୃଷକ ଏଥିପ୍ରତି ବାସ୍ତବରେ ଉତ୍ସୁକ ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେହି ସଭାକୁ ଆସିବାକୁ ଥିବା ଯୋଜନା କରିଥାନ୍ତି । ସଭାର ଆରମ୍ଭରୁ ନେଇ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭରପୁର ପ୍ରଚାର କରନ୍ତୁ, ତା' ସହିତ ଶୀଘ୍ର ଓ ସଭାର ଆୟୋଜନ ବିଚାର ରଖନ୍ତୁ, କାହିଁକି ନାଁ ଅଧିକ ଲୋକ ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇପାରିବେ । ଏହି କଥା ଉପରେ ବିଚାର କରନ୍ତୁ, ସଭା ପାଇଁ କେଉଁ ନିୟମିତ ସମୟ ବାଛିବା (ଯେମିତି ସବୁ ମାସର ପ୍ରଥମ ରବିବାର) । ସଭାରେ କେତେ କୃଷକ ଆସିବେ ଓ ଯେବେ ଆପଣ ସେଠାରେ ପହଁଚିବେ, ତ ସମସ୍ତ ପାଇଁ ଭାଗ ନେବା କେତେ ସହଜ ହୋଇଥାଏ, ସଭାର ସଫଳତା ଏହି କଥାଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ କଥାକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବାର ଆବଶ୍ୟକାତ ଅଛି- ବୈଠକ ସ୍ଥଳ, ସ୍ଥାନ, ଆରାମରେ ପହଁଚିବା, ସ୍ୱାଗତ, ଖର୍ଚ୍ଚ, ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଭା ବିଷୟରେ କହିବା, ପ୍ରଚାର ସମାଗ୍ରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା, ପ୍ରଚାର ବିତରଣ କରିବା (ଯେମିତି ସୋଶିଆଲ ମିଡିଆ, ଇ-ମେଲ ସୂଚନା, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ରୂପରେ ଲୋକଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରିବା, ଦେବାଲରେ ଲଗାଯିବା ବ୍ୟାନର, ଏକ ଷ୍ଟଲ, ପୋଷ୍ଟର, ଘଟଣାକୁ ସୂଚିବଦ୍ଧ କରିବା ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ସମାଚାର ପତ୍ରରେ ଲେଖିବା ବାଲର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ଖୋଜ, ସୁତ୍ରଧାର ଓ କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ଲେଖିବା ବାଲ ଯେମିତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ବିନ୍ଦୁ ଆଦି ।

ବିଷୟ ସୂଚି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା : ମିଟିଙ୍ଗ ଏଜେଣ୍ଡା ଏକ ସୂଚନା ହେଉଛି, ଯାହାଉପରେ ମିଟିଙ୍ଗର ସଫଳତା ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଏହି ସୂଚିରେ ସେହି ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟକୁ ରଖିବା, ଯାହାକୁ ଆପଣଙ୍କୁ କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । ସେଥିରେ ଆପଣଙ୍କ ସମୟର ସମାପ୍ତି ଓ କିଛି ସମୟ ଆପଣ ବିଶ୍ରାମ (ବ୍ରେକ) ନେବେ, ଏହା ମଧ୍ୟ ସାମିଲି ହୋଇଥାଇପ ।ରେ । କେବେକେବେ ଆପଣ ସଭାର ଆରମ୍ଭରେ ଠିକ୍ କରିଥାଉ, ଯଦି ଏହା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି, ତ ଆପଣ ସମୟ ବଂଚାଇପାରିବ । ଏହି ମାମଲାରୁ, ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିନିଅନ୍ତୁ କି ଆପଣଙ୍କ ପାଖ ଲୋକଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ କିଛି ଜିନିଷ ରଖିବାର ସରଳ ତରିକା ହୋଇଥାଏ । ତାଙ୍କର ରାୟ, ସହଯୋଗ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମୟ ଦେଇଥାନ୍ତି ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ସୂଚି ଅଗ୍ରିମ ହୋଇଥାଏ (ଉଦାହରଣ, ସେହି ସମୂହକୁ ଇ-ମେଲ କରପାରିବ) । ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ସଭାର ବିଷୟ ସୂଚି ନିମ୍ନାନୁସାରେ ହେଉ :

୭:୦୦ ଟାରେ ପରିଚୟ ଓ ଆସବା
୭.୧୫ରେ ମିଡିଆ, ବିଭ ଓ ଦୋକାନ ଯେମିତି କାର୍ଯ୍ୟ ସମୂହରେ ଆୟୋଜନର ପ୍ରତିକ୍ରିୟାତ୍ମକ ରପ୍ଟ
୭.୩୫ରେ ନିୟୋଜନର ସହିତ କୃଷକମାନଙ୍କର ବୈଠକ : କେଉଁ ମୁଦେ ଉଠାଇବା ହେବ, ତାହାର ସହମତି
୮.୦୦ରେ ବିଶ୍ରାମ (ବ୍ରେକ) : ଚା-ଖାଇବା
୮:୨୦ରେ ଚୌପାଲର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା
୯.୦୦ରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଓ ସମାପନ

ସଭାର ଦୈରାନ : ଏଥିରେ କିଛି ଦାୟିତ୍ୱର ମୁଖ୍ୟ ରୂପରେ ସୁତ୍ରଧାର ବା ସଂଗଠକ ବା ସକ୍ରିୟ କୃଷକ ହେଉଛି, କାହିଁକି ନା ତାହାର ଲାଭ ତେବେ ମିଳିବ, ଯେବେ ସବୁ ସଭାର କାମ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବେ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ସୁଝାଓ ଓ ବିନ୍ଦୁରେ କୃଷକଙ୍କ ଏକ ସଫଳତା ସଭା ଆୟୋଜିତ କରିବା ଓ ଠିକ୍ ପରି ଚାଲିବାରେ ସହଯୋଗ ମିଳିଥାଏ ।

ମିଟିଙ୍ଗର ସ୍ଥାନର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବା, ଭାଗ ନେବା ବାଲା ସବୁଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଜାଗା ବନେଇବା, ବୈଠକରେ କୃଷକକୁ ଯୋଡିବା, ସ୍ୱାଗତ କରିବା, ଭାବନାତ୍ମାକ ତନାବ ଓ ଅସହମତି ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଅ ତଥା ସଂବନ୍ଧ କର, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରିଚୟ, ସଭାର ପରିଚୟ ଦେବା, କାର୍ଯ୍ୟସୂଚିରେ ସହମତି କରିବା, କାର୍ଯ୍ୟସୂଚିର ଅନୁସାରେ ସଂ*ାଳନ, ଆଗକୁ ବଢିବା (ସୂନିଶ୍ଚିତ କରିବା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣାଯାଇଥାଏ କଣ ହେବ । ଉଦାହରଣରେ ଆଗକୁ ଥିବା ମିଟିଂର ତରିକା ନିଧାରିତ କରିବା । ଯା* କରିବାକୁ ଆପଣଙ୍କ ପସ

ବ୍ୟବହାରିକ ଗତିବିଧି - ଉଦାହରଣ ପାଇଁ, କଳ୍ପନା କରନ୍ତୁ କି ଆପଣ ନିଜ ଗାଁ ନିକଟରେ ଏକ ନୂଆ କୃଷକ ସଂଗଠନର ଯୋଜନା ଲାଗି ଏକ ବୈଠକ ଡକାଇବେ। ଆପଣ କ'ଣ ସୂଚନା ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି। ପରିଚର୍ଜା ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ। ଆପଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର କରି ଲୋକଙ୍କୁ ଏହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାରେ ସହାୟତା ହେବ କି ବୈଠକରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଯୋଗ । ଆପଣ ବୈଠକର ମୁଖ୍ୟ ସାକ୍ଷୀକୁ ପଠାନ୍ତୁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣାପଡ଼ିଯିବ ଯେ, ଆପଣଙ୍କୁ ସମୂହକୁ କି ଭାବନା ରହିଛି। ସମାଜ ନିର୍ମାଣରେ ଆପଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ମିଳିବାର ମାନ୍ୟତା ରହିଛି ଯାହାକି ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଯୋଗ୍ୟ ବାତାବରଣ ମିଳିପାରିବ ଏବଂ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ମଜଭୁତ କରିବାକୁ ହେବ, ଏଥିସହିତ ଆପଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାର କ୍ଷମତା ବଢ଼ିଯିବ।

ସାଷ୍ଟ୍ରେଜି ପ୍ଲାନିଂ ଭିଏମଓଏସ୍ଏ

- V — ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ
- M — ଲକ୍ଷ୍ୟ
- O — ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ
- S — ରଣନୀତି
- A — କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା

ରପ୍ଟ ପ୍ରସାରିତ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ/ପତା ଥାଉ), ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ, ସମାପନ, ସାମାଜିକ (ଅନେକ ସମୂହ ଅନୌପଚାରିକ ସାମୂହିକ ସଭାର ଅନୁସରଣ କରିଥାଉ । ଏକ ବିକଳ୍ପ ଖୋଜିବାରେ, ଯିଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଅନୁଷ୍ଠିତ କରିପାରିବ, ଯେମିତି କୌଣସି କେଫେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଖୋଲିଥାଏ, ଯାହା ସଭାସ୍ଥଳରେ ଭୋଜନ ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥାଏ । ମବାର ସମ୍ବୋଧନ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ନ ରହି କହିବା ଓ ଆଉ ଜଣଙ୍କ ଟିପ୍ପଣୀ ଶୁଣିବା ଅବସର ଦେବା), ଛୋଟ ସମୂହ ବା ଯୁଗଳ (ବହୁତ ଲୋକ ଲଘୁ ସମୂହରେ ନିଜର ରାୟ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରେ ସୁବିଧାଜନକ କରିଥାନ୍ତି) । ବହୁତ ଲୋକ ବଡ ରଚନାତ୍ମକ ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି, ଯେବେ ତାଙ୍କୁ ସବୁ ଜଣାଯାଇଥାଏ ଯେ ତାଙ୍କୁ ସୁଝାବ ଉପର ତୁରନ୍ତ ଆଲୋଚନା ନହେବା । ତା ସହିତ କିଛି ସମ୍ଭାବନା ଉପରେ ବିଚାର କରିବାର ସମୂହକୁ ଏହି କଥାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ କି ସେ ପ୍ରଥମେ ହିଁ ବିଚାର ଉପରେ ଅଟକିବ ନାହିଁ । ପ୍ରଶ୍ନ ବତାଇବା, ଲୋକଙ୍କ ପରମ୍ପରା ସୋଚ ଓ ଅବ୍ୟବହାରିକ ସୁଝାଇବାରୁ ବାହାରି ଭାବିବା ପାଇଁ ପ୍ରେରିତ କର ତଥା ସବୁ ବିଚାରକୁ ଲେଖିଦିଅ । ଯଦି ଲୋକମାନେ କରିପାରିବେ, ତ ତାଙ୍କୁ ଟିପ୍ପଣି କରିବା ପାଇଁ ପୁନ ଅବସର ଦିଅ । ଏହି କଥା ଉପରେ ଜୋର ଦେବା ବେକାମି ବିଚାରରେ ଏକ ନୂଆ ବିଚାରର ବୀଜ ହୋଇପାରିବ ।

ସମୂହ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଧ୍ୟେୟ ସ୍ଥାପିତ କରିବାରେ ଯୋଗଦାନ ଦିଅନ୍ତୁ

ବିଏମଓଏସ୍ଏ ଭିଜନ (ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ମିଶନ, ଧ୍ୟେୟ ଅବଜେକ୍ଟିଭ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଷ୍ଟେଟଜିସ୍, ରଣନୀତି ଓ ଆକଶନ ପ୍ଲାନ, କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା) ଏକ ବ୍ୟବହାରିକ ନିୟୋଜନ ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଯାହାକି ଉପଯୋଗ କୃଷକ ସମୂହର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ପରିଭାଷିତ କରିବା ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାରିକ ଉପାୟରେ ବିକଶିତ କରିବାରେ ସହାୟକ କରାଯାଇଥାଏ । କୃଷକଙ୍କ ଦୀର୍ଘକାଳକ ଦୃଷ୍ଟି ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ-

ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ (ସ୍ୱପ୍ନ): ଆମର ସ୍ୱପ୍ନ ଏହାର ରହିଛି ଯେ, ଆମର କୃଷକ ସଂଗଠିତ । କୃଷକ ସମୁଦାୟ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ପରିସ୍ଥିତି କ'ଣ ରହିଛି- ଯଦି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ତରିକା କାମ କରାଯାଇଥାଏ, ତେବେ ଜିନିଷ କିପରି ଦେଖିବା ।
ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ପତ୍ରକ (ଭିଜନ (ଡାକ୍ୟୁମେଂଟ) ବିକଶିତ କରିବା, କୃଷକ ସଂଗଠନ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ।
ଧ୍ୟେୟ (ମିଶନ) : କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିକାଶଶୀଳ ଧ୍ୟେୟ ପତ୍ରକ ଚରଣ । କୃଷକ ସଂଗଠନର ଧ୍ୟେୟ ପତ୍ରକ କହିଥାନ୍ତି, କୃଷକ ସମୂହ କ'ଣ କରିବାକୁ ଯୋଜନା ରହିଛି ଓ ଏପରି କ'ଣ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧ୍ୟେୟ ପତ୍ରକ ଏପରି ଉଦାହରଣ, ଯାହା ଉପରୋକ୍ତ ମାନଦଣ୍ଡକୁ ପୂରଣ କରାଯାଇପାରିଥାଏ-

- ଏକ ସମଗ୍ର ପରିବାର ଓ କୃଷକ ସମୁଦାୟ ପହଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ବିକାଶକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥାଏ ।
- ସହଯୋଗୀ ଯୋଜନା, ସାମୁଦାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟବାହୀ ଓ ନୀତିର ଓକିଲାତି ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ସୁସ୍ଥ ପଡୋଶି ବିକଶିତ କରିବା ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ (ଅବଜେକ୍ଟିଭ)- ଥରେ କୃଷକ ସଂଗଠନକୁ ନିଜର ଧ୍ୟେୟ ପତ୍ରକ ବିକଶିତ କରିଥାନ୍ତି, ତେବେ ଏହାକୁ ଅଲଗା ଚରଣରେ ଏହି ମିଶନକୁ ହାସଲ କରିବାକୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ବିକଶିତ କରିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରାଯାଇଥାଏ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ବ୍ୟାପକ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ବିଶିଷ୍ଟ ରୂପରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ହେତୁ ଯୋଗ୍ୟ ପରିଣାମକୁ ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରିଥାନ୍ତି । କୃଷକ ସଂଗଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ, କେବେ ପୂରଣ ହୋଇପାରିବ ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ତିନି ବୁନିୟାଦୀ ପ୍ରକାର ରହିଛି-

- **ବ୍ୟବହାରିକ ସମ୍ବନ୍ଧ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ :** ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲୋକଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର ପରିବର୍ତ୍ତେ (ଏହା କ'ଣ ରହିଛି ଓ କ'ଣ କୁହାଯାଇଥାଏ) ଓ ତାଙ୍କର ବ୍ୟବହାର କୁପରିଣାମକୁ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ଜଣେ ପଡୋଶୀ ସୁଧାର ସମୂହ ନିକଟରେ ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିକଶିତ କରିଥାନ୍ତି, ଗୃହ ମରମତି ବା ଗୃହ ବିସ୍ତାର (ପରିଣାମ)କୁ ବଢ଼ାଇ ରାଶିର ଯୋଜନା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥାଏ (ବ୍ୟବହାର) ।
- **ସମୁଦାୟ -ସ୍ତରୀୟ ପରିଣାମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ :** ଏହି ବ୍ୟବହାର ପ୍ରତିଫଳନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ, କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ତରକୁ ବନିସତ ସାମୁଦାୟିକ ସ୍ତର ଉପରେ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରାଯାଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ପାଇଁ, ଉକ୍ତ ସମୂହ ସମୁଦାୟ ସ୍ତର ପ୍ରତିଫଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ରୂପରେ ସମୁଦାୟରେ ଉତ୍ତମ କୈଫୟତି ଆବାସର ପ୍ରତିଶତ ବଢ଼ିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥାନ୍ତି ।
- **ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ :** ଏହାର ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଛି ଯେ, ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଗତିବିଧିର କ୍ରିୟାନ୍ୱୟ ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରାଯାଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ସମୂହ, ପଡୋଶ ଆବାସରେ ଉତ୍ତମ ଲାଗି ଏକ ବ୍ୟାପକ ଯୋଜନାକୁ ଆପଣା ଯାଇପାରିବ ।

ରଣନୀତି (ଆକ୍ସନ ପ୍ଲାନ) : ରଣନୀତି କହିଥାଏ ପ୍ରଥମେ ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯାଏ କେମିତି ପହଁଚିଲ । ସାଧାରଣ ଭାବରେ, କୃଷକ ସଂଗଠନ ପାଖରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ରଣନୀତି ରହିଛି, ଯେଉଁଥିରେ ସମୁଦାୟ କୃଷକ ସମୁଦାୟର ବିଭିନ୍ନ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷକ ସାମିଲ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଯେଉଁ ରଣନୀତି ବହୁତ ବ୍ୟାପକ , ଯେଉଁ କୃଷି ସମୁଦାୟର କେତେକ ଅଲଗା ଅଲଗା ହିସାବରେ କୃଷକ ଏବଂ ସଂଶୋଧନକୁ ସାମିଲ କରିଥାନ୍ତି, ଯାହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାବଧାନ ସହିତ ବହୁତ ବିଶିଷ୍ଟ କରିବାରୁ ନିଶ୍ଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ହୋଇଥାଏ ।

କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା(ୱ୍ୱର୍କ ପ୍ଲାନ) : ଶେଷରେ, କୃଷକ ସଂଗଠନର କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାରେ ବିସ୍ତାରରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି କାରଣ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପ୍ରଥମେ ବନାଯାଇଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ପୁରା କରିବା ପାଇଁ ରଣନୀତିକୁ କେମିତି ଲାଗୁ କରାଯିବ ।
ଯୋଜନା ଯାହାକୁ ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରିଥାଏ : ଏ) ବିଶିଷ୍ଟ ସମୁଦାୟ ଓ ପ୍ରଥା ପରିବର୍ତ୍ତନର ଚାହିଦାକୁ ଜାଣିଥାନ୍ତି ଓ ବି) କୃଷକ ସମୁଦାୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଭାଗରେ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଭିଯାନ ଚାଲିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ସାରାଂଶ (ସମରୀ)- ପ୍ରତି କୃଷକଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନ ରହିଥାଏ। କିନ୍ତୁ ସବୁଠାରୁ ସଫଳ କୃଷକ ଓ କୃଷକ ସଂଗଠନ ଏହାଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ନେଇଥାନ୍ତି ଓ ଏହାକୁ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଏକ ଉପାୟ ଖୋଜିଥାନ୍ତି। ବିଏମଓଏସଏ ସମୂହକୁ ଏପରି କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ। ଏହି ରଣନୀତିକ ନିୟୋଜନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୂହକୁ ଏହାଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ପୂରଣ କରିଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ

କରିଥାନ୍ତି, ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ପୂରଣ କରିବାର ତରିକା ପରିଭାଷିତ କରିବା ଓ ଶେଷରେ ବ୍ୟବହାରିକ ଉପାୟ ବିକାଶିତ କରିବାରେ ସହାୟ କରିଥାଏ।

ସମୂହ କ୍ଷେତ କୁଶଳ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ଯୋଗଦାନ

ବଜାରରେ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଗରିବ କୃଷକଙ୍କ କ୍ଷମତାକୁ ମଜଭୁତ କରିବା ପାଇଁ କୌଶଳ ସମୂହକୁ ସଂଯୋଜନ କରାଯାଇଥାଏ। ସମୂହ ସଦସ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ କ୍ଷମତାକୁ ମଜଭୁତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ଏକ ବା ଏକରୁ ଅଧିକ କୌଶଳ ସମୂହକୁ ପୂରଣ କରିଥାନ୍ତି ଓ ପୁଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତି, ଉଦାହରଣ ପାଇଁ-

- ଯେତେବେଳେ ଜଣେ କୃଷକ ସମୂହ ଆନ୍ତରିକ ରୂପେ ଅର୍ଥକୁ ବଂଟାଇ ଥାନ୍ତି ଓ ଉଧାର ଦେଇଥାନ୍ତି ଓ ଉଧାର ନେଇଥାନ୍ତି ଓ ଏହା ଯେତେବେଳେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମୂହର ଏକ ସହିତ ଶିଖିଥାନ୍ତି, ତେବେ କୃଷକ ସମୂହ ପ୍ରବନ୍ଧନ କୌଶଳ ମଜଭୁତ ହୋଇଥାଏ।
- ଯେତେବେଳେ କୃଷକ ସମୂହ ବଜାରରେ ଅବସରରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ଶିଖିଯାଇଥାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେ ସବୁବେଳେ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ନବାଚାର କୌଶଳ ଶିଖିବାର ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି, କାରଣ ସେ ନିଜର ଉତ୍ପାଦନର କିଛି ପକ୍ଷୀ ବଜାରରେ ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା କରିବା ପାଇଁ ଫସଲ କାଟିବାର ଟେକନିକକୁ ଉତ୍ତମ କରିବାରେ ଆବଶ୍ୟକତା ହୋଇଥାଏ।
- ବଜାରରେ ଚାହିଦାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଯୋଜନା ବନାଇବା ସବୁବେଳେ କୃଷକ ସମୂହକୁ ଦୀର୍ଘକାଳିକ ଉତ୍ପାଦନ ସହିତ ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରେରିତ କରିଥାନ୍ତି, କାରଣ ଏହାକୁ ଉତ୍ତମ କୀଟ ବା ରୋଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ , ମାଟି ଉର୍ବରତା ବା ସିଂଚନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି।

ସଂସାଧନର କୁଶଳ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ଯୋଗଦାନ

ଉତ୍ପାଦନ ଓ ସଂସାଧନ ପ୍ରବନ୍ଧନ କୌଶଳ ଏପରି ଜ୍ଞାନ ଓ କୌଶଳ, ଯାହା କୃଷକଙ୍କୁ ମାଟି, ପାଣି, ଜୀବ ଓ ବନସ୍ପତିକୁ ବଜାଅ ରଖିବାରେ ସକ୍ଷମ ବନାଇ ଥାଏ, ଯାହା ଉପରେ ଏହାର କୃଷି ଆଜିବିକା ନିର୍ଭର କରିଥାଏ। ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମୂହିକ ଉଭୟ ରୂପରେ ସମ୍ଭାଳି ଥାନ୍ତି। ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରବନ୍ଧନ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ କୌଶଳକୁ ଏହା ବୁଝିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି, ଯାହା ପର୍ଯାବରଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ, ଯାହାକି ପ୍ରାକୃତିକ ଶକ୍ତି ଓ କୃଷି ପଦ୍ଧତି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ, (ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ମାଟିକୁ ହାଣିଥାନ୍ତି ଓ ଚରା ଯିବା ସହିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମୁଦାୟ କେବଳ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ) ଉଦାହରଣ ପାଇଁ, ଯେପରି ପାଣି ଝରଣାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଭାଗ ଓ ଶେଷ ଭାଗରେ ପାଣିର ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ।

ସବୁବେଳେ, ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ଯାହା ଉପରେ ଗରିବ କୃଷକ ନିର୍ଭର କରିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ସ୍ତର ତଳକୁ ଖସିଯାଇଥାଏ। ମାଟିକୁ ହଳ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ଏହାର ଉର୍ବରତା ଶେଷ ହୋଇଯାଏ ଓ ଜଳ ସ୍ତର କମିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ। କୃଷି-ଉଦ୍ୟମ ମାଧ୍ୟମରେ ଆୟର ଲାଭ ଓ ଗରିବୀ ମୂଲ୍ୟାୟନ ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇପାରି ନଥାଏ, ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ଆଧାର ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ନଥାଏ, ଯାହାର ସକରାତ୍ମକ ଓ ସ୍ଥାୟୀ ଉଦ୍ୟମ ପରିଣାମ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଲାଗି ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ଉତ୍ତମ ନିବେଶ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି। କାରଣ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନକୁ ବଜାୟ ରଖିବାରେ ନିବେଶ କରିବା ଉପରେ ତତ୍କାଳ ଲାଭ ନ ମିଳିବା। ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପାଇଁ ଧନ ଲଗାଇବା ଗରିବ କୃଷକଙ୍କ ଲାଗି ସବୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରି ନଥାଏ। ଏଥିପାଇଁ, କୃଷି-ଉଦ୍ୟମ ଗତିବିଧି ସହିତ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଲାଗି କୌଶଳ ଶିଖିବା ଓ କିଛି ବିବେକପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଦାନ ସହିତ ଏହାର ସମର୍ଥନ ଖୁବ୍ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ।

- **ସଂସାଧନ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ବ୍ୟାପକ ଭାଗିଦାରୀକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଅନ୍ତୁ :** ପରସ୍ପର ମହତ୍ତ୍ୱ କ୍ଷେତ୍ର ଯେପରି ଜଳ ବିଭାଜନ (ୱାଟର-ଶେଡ) ସମସ୍ତ କିସମ ସମୂହକୁ ଏକଜୁଟ କରିବା ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ସକ୍ରିୟ ଭୂମିକା ନିଭାଇର ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯାଇଥାଏ।
- ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରବନ୍ଧନ ଦଖଲକୁ ଏକା ସହିତ ବଜାୟ ରଖି ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଅବଧି ଚରଣବଦ୍ଧ ଉପାୟରେ କରିବାକୁ ହେବ। ଏଥିରେ କୃଷକ ସମୂହଙ୍କୁ ନୂଆ ଉପାୟରେ ଅନୁକୂଳନ କରିବାରେ ସହାୟତା ଓ ସଫଳତାର ଅବସର ବଢ଼ିଯିବ।
- ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରବନ୍ଧନ ଦଖଲ ଉପରେ ନଜର କରିବାରେ ଭାଗିଦାରୀକୁ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ କୃଷକ ସମୂହ ଓ ଅନ୍ୟ ସମୂହଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ଦେବା ଉଚିତ୍। ବହୁ ମୋର୍ଚ୍ଚା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଓ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଲାଗି କୃଷକଙ୍କୁ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶିତ କରିବା ଓ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି।
- **ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ପ୍ରବନ୍ଧନ ନ୍ୟୁନତମ ମାନସିକକୁ ପୂରଣ କରିବାକୁ ହେବ :** ୧) ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରବନ୍ଧନ ଯଦି ସମୁଦାୟକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତେବେ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ହେବ ସମୁଦାୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉଚିତ୍ ପ୍ରାପ୍ୟ ମିଳିବ। ୨) କୃଷକଙ୍କୁ ଏହି କଥା ପାଇଁ ପ୍ରେରିତ କରିବା ଉଚିତ୍ କି ଏମାନେ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଦୋହନରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ଉଚିତ୍।
- ସବସିଡିକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ହେବ। କେବଳ ଏହି ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ନିବେଶ ପାଇଁ ଅନୁଦାନ ସବସିଡି ଦେବା ଉପରେ ବିଚାର କରିବା, ଯେଉଁଠି ଡେରି ପ୍ରତିଫଳ ମିଳିଥାଏ। ନିବେଶକୁ ଆକର୍ଷକ କରିବା ପାଇଁ ଗରିବ କୃଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଅନୁଦାନ ନିଶ୍ଚୟ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି। ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପରେ ଅନୁଦାନ (ସବସିଡ଼ି) ଅତ୍ୟଧିକ ଓ ଅଂତହିନ ନ ହେଉ କାହିଁକି ନା ନିର୍ଭରତାକୁ ହତୋତ୍ସାହିତ କରାଯାଇପାରିବ।

ସମୁଦାୟ ଭାଗିଦାରୀ, ଏହାର ବଚନବଦ୍ଧତା ଓ ଯୋଗଦାନକୁ ହାସିଲ କରି ବିନା ଅନୁଦାନ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ। ସମୂହ ଓ ସମୁଦାୟକୁ ସବସିଡିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ଜଣାପଡ଼ିବା ଉଚିତ୍ ଓ ଯେତେବେଳେ ଅନୁଦାନ ଶେଷ ହୋଇଯିବ ତେବେ ଏହି ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବା ଉଚିତ୍।
ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନକୁ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପାଇଁ ଦକ୍ଷତାର ବିକାଶ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବା ଉଚିତ୍। ଯେପରି କୌଣସି କୃଷକ ସମୂହ, ଯିଏ ସତତ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରବନ୍ଧନ ଦକ୍ଷତାର ସଫଳତାପୂର୍ବକ ବିକଶିତ କରିପାରିବେ, ଏଥିରେ ଆପଣଙ୍କୁ ନିମ୍ନ ବିଶେଷତା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବା ଉଚିତ୍।

ସତତ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ପ୍ରବନ୍ଧନ କୌଶଳ

କୃଷକ ସମୂହଙ୍କୁ ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନକୁ ଉତ୍ତମ ପ୍ରବନ୍ଧନର ଦକ୍ଷତା ରହିବା ଉଚିତ୍ -
୧. ଏଥିରେ ଏହି କଥା ଉପରେ କ୍ଷମତାକୁ ସେମାନେ ନିଜ କ୍ଷେତ ଓ ଭୂ-ଦୃଶ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତସର୍ବନ୍ଧକୁ ଦେଖି କରିହେବ।
୧. ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ନେଇ ଅନ୍ୟ ଘରେ ଓ ସମୁଦାୟ ଉପରେ ପରସ୍ପର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଓ ସୌଦାବାଜୀ କରିବାର କ୍ଷମତା ରହିଛି।
୧. ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରଭାବୀ ପୁନର୍ବାସର ଯୋଜନା କରିବା ଓ ଏହାକୁ ଲାଗୁ କରିବାର କ୍ଷମତା।
୧. ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନର ପ୍ରଭାବୀ ଓ ସମୁଚିତ୍ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି-
କ) ଭୂମିର କର୍ଷଣ ଓ ଏହାର ଉର୍ବରତା ଶକ୍ତିକୁ କମ କରିବାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ସଫଳତା ପ୍ରବନ୍ଧନ।
ଖ) ଜଳ ସଂସାଧନର ପ୍ରବନ୍ଧନ, ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଓ ସଂରକ୍ଷଣର ଆଦର୍ଶ ଉପାୟରେ କରିବା।
ଗ) ଅତ୍ୟଧିକ ଦୋହନରୁ ରକ୍ଷା, ଓ ଜୀବ-ଜନ୍ତୁଙ୍କ ବିବିଧତାକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଦେବା।

ସମୂହ କ୍ଷେତର ଗତିବିଧି ପାଇଁ ପଂଜାବୀ ଓ ଅଭିଲେଖାର ସନ୍ଧାରଣ କରିବା

ଉତ୍ତମ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ଅଭିଲେଖା ରଖିବା ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ତତ୍ତ୍ୱ। କୌଣସି ଅଭିଲେଖ ହେବା କାରଣରୁ କୃଷକମାନେ ନିଜର କ୍ଷେତ ସହିତ ଜଡିତ ପରିପାଟିକୁ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ସମୟରେ ନିଜର ମନେ ରଖିବାର କ୍ଷମତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ। କିନ୍ତୁ କିଛି ଦିନ, ମାସ ଓ ବର୍ଷ ପରେ ମନେ ରଖିବା ଓ ଭରସା ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ନଥାଏ। ଏଥିପାଇଁ ଯଦି ବୃକ୍ଷ ଓ ପଶୁଙ୍କ ପରିଚୟ ଚିହ୍ନଟ ହେବ ଓ ଏହାର ପରିଚୟ ଦେବା ସବୁବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ ରହିବ। କୃଷି ଉପକ୍ରମରେ ବହୁ ଉପଯୋଗୀ ଅଭିଲେଖ ରହିଥାଏ ଯାହାର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବିତ୍ତୀୟ ନେବା-ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ଯଦି ଆମକୁ ଜାଣିବାକୁ ହେବା ଉଚିତ୍ କି କ୍ଷେତ ଉପରେ କ'ଣ ଚାଲିଛି, ତେବେ ଆମ କ୍ଷେତର କିଛି ଉପଯୋଗୀ ଅଭିଲେଖାର ସନ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ହେବ। କ୍ଷେତର ଅଭିଲେଖ ଏହିପରି ପ୍ରଗତି ରିପୋର୍ଟ ପତ୍ରକୁ (ପ୍ରୋଗ୍ରେସ ରିପୋର୍ଟ କାର୍ଡ) ହୋଇଥାଏ, ଯେପରି କୌଣସି ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥାନ୍ତି। ଯଦି କୃଷକଙ୍କ ନିକଟରେ କ୍ଷେତର ଅଭିଲେଖ ହେବ, ତେବେ ଏହି କଥା ହୋଇପାରିବ କି ଅନ୍ୟ କୃଷକଙ୍କ ତୁଳନାରେ ନିଜର କ୍ଷେତର ପ୍ରବନ୍ଧନ କିପରି କରିବା ଉଚିତ୍। ସେହିପରି କ୍ଷେତର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜର ମଜବୁତ ଓ କମଜୋରକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିପାରିବେ। ଅର୍ଥ ଉଧାର ନେବା ସମୟରେ, ସରକାରୀ କରଜ ନେବା ସମୟରେ ଓ ଆୟକର ବିବରଣି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ବହୁତ ଜରୁରୀ ହୋଇଥାଏ କି କୃଷକଙ୍କ ନିକଟରେ ସଠିକ ତଥ୍ୟ ଓ ଆକଳନ ରହିଥାଏ।
ଅଭିଲେଖ ଏବଂ ପଂଜିକା ସଂଧାରଣ : ଅଧିନିୟମର ଧାରା ୨୯ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି କି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂସ୍ଥା ବା ସମୂହ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରପତ୍ରରେ ଅଭିଲେଖ ଓ ପୁଂଜିକୁ ସଂଧାରଣ କରିବା। ପଂଜିକରଣ ଅଧିକାରିଙ୍କ ବୀମା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ପଂଜିକା ଓ ଅଭିଲେଖାର ସନ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥାଏ ସୂଚନା ଓ ମୁଖ୍ୟ ନିୟୋକ୍ତାଙ୍କ ନାମ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରାଯାଇଥାଏ। ମୁଖ୍ୟ ନିୟୋକ୍ତା ଓ ଠିକାଦାରଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ଆବଶ୍ୟକ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଯେ, ସେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରପତ୍ରରେ ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ପରିସରରେ ଏହା ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରନ୍ତୁ। ଯେଉଁଠି ସମ୍ବିଦା ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ, ଏଠାରେ ସୂଚନା ପତ୍ରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରପତ୍ର ରହିଛି, ଯେଉଁଥିରେ କାମକୁ ଘଂଟାର ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି। ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରପତ୍ରରେ କାମର ପ୍ରକୃତି ଓ ଏପରି ଅନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀର ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି। ଏହି ଅଧିନିୟମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'ଛୋଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ' (ଏଭଳି ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଯେଉଁଥିରେ ୧୦ରୁ କମ ଓ ୧୯ରୁ ଅଧିକ ଲୋକ କାମ କରନ୍ତି ନାହିଁ)। କିନ୍ତୁ ଫାର୍ମରେ ମୂଳକୁ ଫେରିବା (କୋର ରିଟର୍ନ) ଜମା କରିବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଥାଏ। ଏହି ପ୍ରପତ୍ର ବି, ପ୍ରପତ୍ର ସି ଓ ଡି' ଉପରେ ଅଧିକ ଲୋକ କାମ କରିଥାନ୍ତି) ଫାର୍ମରେ ମୂଳ ଫେରସ (କୋର ରିଟର୍ନ) ଜମା କରିବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଥାଏ। ଏହି ପ୍ରପତ୍ର ବି, ପ୍ରପତ୍ର ସି ଓ ଡି'ରେ ପଂଜିର ସଂଧାରଣ କରିବାକୁ

ପଡ଼ିଥାଏ। 'ବହୁତ ଛୋଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ' (ଏପରି ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଯେଉଁଥିରେ ୯ରୁ ଅଧିକ ଲୋକ କାମ କରନ୍ତି ନାହିଁ।) ପାଇଁ ପ୍ରପତ୍ର ଅ'ରେ ବିବରଣିକା ଭରିବା ଅନିର୍ବାର୍ଜ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଓ ତାକୁ ଅଧିନିୟମ ପରି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରପତ୍ର ପାଇଁ ପଞ୍ଜିକରଣ କରିବା ସାଧାରଣ କଥା ହୋଇଥାଏ । ଏମିତି ବିବରଣୀକୁ ଭରିବା ଓ ପଞ୍ଜିକୁ ସୁଧାରିବା ଏହା ହିଁ ଅନିର୍ବାଯ୍ୟ ଏହି ଅଧିନିୟମର ଅନୁସୂଚୀ ୧ରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରମ କାନୁନକୁ ବଦଳାଇବା ହୋଇଥାଏ ।।

ବ୍ୟବହାରିକ ଗିତିବିଧି

ପ୍ରପତ୍ର ଉପରେ ଅଭିଲେଖ ସଂଧାରଣର ଲାଭ (ଉଦାହରଣ : ଦୁଗ୍ଧ ଉଦ୍ୟୋଗ)

- ଅଭିଲେଖ ପୂର୍ବରୁ ଅଭିଲେଖରେ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନର ଆଧାର ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ଏଥିରେ ଦୁର୍ବଳ ଓ ପଶୁମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ଓ ତାଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ନୂନ୍ୟ କରିବାରେ ସାହଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ପଶୁମାନଙ୍କର ପ୍ରଜାତି ଓ ତାଙ୍କର ଇତିହାସର ଅଭିଲେଖ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ପୂର୍ବରୁ ଅଭିଲେଖାର ଆକଳନ ଓ ସବୁଠାରୁ ଭଲ ପ୍ରଜନନ ଯୋଜନାମାନଙ୍କୁ ବନାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ, କାରଣ ଅଂତ : ପ୍ରଜନନକୁ ରୋକାଯାଇପାରିବ । ଏଥିରେ ପ୍ରଜନନ ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ନିଃଶ୍ଳକୁ ପଶୁ ଚିହ୍ନିବା, ଭଲ ସ୍ଥାନାପନ୍ନ ଆଣିବା ଓ ଦୁର୍ବଳ ପଶୁଙ୍କୁ ନୂନକରଣରେ ବି ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ସାଣ୍ଡୋକି ସନ୍ତତ ପରୀକ୍ଷଣରେ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ଚାରା ରୋପଣ ଓ ପଶୁ ଉତ୍ପାଦ କରାଯାଉଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ତଥା ଲାଭର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ । ଏଥିରେ ଇଷ୍ଟତମ ଉତ୍ପାଦନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଚାରାକୁ ରଣନୀତି ବାନଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ପଶୁଙ୍କ ରେବଡରେ ଅସାମାନ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତି ବା ରୋଗର ସ୍ଥିତିକୁ ଧରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ । ଏହି ରୋଗରୁ ପଶୁର ଓଜନ କମ ହୋଇଯାଇଥାଏ ଓ ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନର କ୍ଷତି ହୋଇଥାଏ ।
- ରେବଡରେ ସାମାନ୍ୟ ରୂପରେ ହେବାକୁ ଥିବା ରୋଗର ପତା ଲଗାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ । ଏଥିରେ ସମୟ ହୋଇଥାଏ ଟିକାକରଣ ଓ କୃମିନାଶକ ଯେମିତି କି ଏହି ଉପାୟର ରଣନୀତି ବନାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- କିଣିବା ଓ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ପଶୁଙ୍କ ଓ୍ୱାଜିବ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ରେବଡକୁ ମିଶାଇ ହାରାହାରି ଭଲରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ଓ ତାହାକୁ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ପ୍ରବନ୍ଧନ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ଏଥିରେ ଡାଏରି ଫାର୍ମର ଆୟ ଓ ବ୍ୟୟର ପତା ଲାଗିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ଏହିଥିରେ ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ ଲାଗୁଥିବା ଅନୁମାନ ଲାଗିବାର ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- ଏଥିସହିତ ଶ୍ରମିକ ଓ ରେବଡର ପ୍ରଭାବ କାରିତାର ତୁଳନା ଅନ୍ୟ ଡାଏରି ଫାର୍ମରେ କରିବାରେ ମିଳିଥାଏ ।
- ଏହାର ଆଧାରରେ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଷରେ ରେବଡର କାର୍ଯ୍ୟ ନିଷ୍ପାଦନର ତୁଳନା କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ, କାରଣ ସବୁ ବର୍ଷ ଫାଇଦା ଓ କ୍ଷତିର ପତା ଲଗାଯାଇପାରିବ ଓ ଡାଏରୀ ଫାର୍ମ ପାଇଁ ଭବିଷ୍ୟର ଦିଗ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରିବ । କୌଣସି ଡାଏରୀ ଫାର୍ମରେ ସମ୍ଭଳିତ କରାଯିବା ବାଲା ରେକର୍ଡ ପରି-

୧. ପଶୁଧନ ପଞ୍ଜିକା : ଏହି ପଞ୍ଜିକାରେ ଡାଏରୀ ଫାର୍ମରେ ପଶୁମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାର ଅଭିଲେଖ (ରେକର୍ଡ) ତାହାର ଚିହ୍ନିବା ସଂଖ୍ୟାଗୁଡିକ ଜନ୍ମର ତିଥି, ପ୍ରଜନନ ସଂଖ୍ୟା, ପଶୁଙ୍କର ମା'ର ସଂଖ୍ୟା, ବାଛୁରୀ ଓ ତାହାର ଲିଙ୍ଗ, କିଣିବାର ତିଥି, ବିକ୍ରି/ନିଲାମ/ମୃତ୍ୟୁର ତିଥିକୁ ତା'ମଧରେ ଲେଖାଯାଇଥାଏ ।

୧. ବାଛୁରି ଜନ୍ମର ପଞ୍ଜିକା : ଏହି ପଞ୍ଜିକାରେ ଜନ୍ମ ନେବା ବାଲା ବାଛୁରି ଅଭିଲେଖାର ସଂଧରଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଏଥିରେ ବାଛୁରିର ମା' ଓ ତାହାର ପ୍ରଜନନର ସଂଖ୍ୟା, ବାଛୁରିର ସଂଖ୍ୟା, ଜନ୍ମ ତିଥି, ଲିଙ୍ଗର ଅଭିଲେଖ ରଖାଯାଇଥାଏ । ଏଥିରେ ଜନ୍ମର ପ୍ରକାରର ଉଲ୍ଲେଖ ବି ହୋଇଥାଏ ।

୧. (ସାମାନ୍ୟ ବା ଅସାମାନ୍ୟ)

୧. **ଦୈନିକ ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନର ପଞ୍ଜିକା :** ଏହି ପଞ୍ଜିକାରେ ଗାଈର ଦୈନିକ ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତାର ରେକର୍ଡ ରଖାଯାଇଥାଏ ।

୧. ବାଛୁରି ପଞ୍ଜିକା : ଏହି ରେଜିଷ୍ଟରରେ ଫାର୍ମରେ ବାଛୁରିର ସଂଖ୍ୟାର ରେକର୍ଡ ସେହି ବାଛୁରି ସଂଖ୍ୟା, ଲିଙ୍ଗ, ପଶୁ ମା'ର ସଂଖ୍ୟା, ପ୍ରଜନକ ସଂଖ୍ୟା ଓ ଜନ୍ମ ସମୟର ଓଜନର ବିବରଣୀ ସହିତ ରଖାଯାଇଥାଏ ।

୧. ଛୋଟ ପଶୁଙ୍କ ବିକାଶର ପଞ୍ଜିକା : ଏହି ରେଜିଷ୍ଟରରେ ଛୋଟ ପଶୁଙ୍କ ଓଜନର ରେକର୍ଡ ରଖାଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ନିୟମିତ ଅନ୍ତରାଳକୁ ନିଆଯାଇଥାଏ ।

୧. ଦୈନିକ ଚାରା ଖପତ ପଞ୍ଜିକା : ଏହି ରେଜିଷ୍ଟରରେ ପଶୁଙ୍କ ଯେଉଁ ସାନ୍ଦ୍ର, ସୁଖିଲା, ସବୁଜ ଓ ଅନ୍ୟ ଚାରା ଦିଆଯାଇଥାଏ, ତାହାର ମାତ୍ରା ଦୈନିକ ଆଧାର ଉପରେ ରେକର୍ଡ ରଖାଯାଇଥାଏ ।

୧. ପଶୁ ପ୍ରଜନନ ପଞ୍ଜିକା : ଏହି ପଞ୍ଜିକାରେ କ୍ଷେତର ପ୍ରଜନନ ପ୍ରଣାଳୀ, ଯେମିତି ଗାଈର ପରିଚୟ ସଂଖ୍ୟା, ବାଛୁରି କେଉଁ ଦିନରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି, ଗର୍ଭାବସ୍ଥା ଜଣାପଡିବା, ବାଛୁରିର ଜନ୍ମର ଅନୁମାନିତ ଦିନ, ଜନ୍ମର ବାସ୍ତବିକତା ଦିନ ଓ ବାଛୁରିର ପରିଚୟ ସଂଖ୍ୟା ବି ରହିଥାଏ ।

୧. ପଶୁ ଇତିହାସ ପ୍ରତିକା : ଏଥିରେ ପଶୁର ସଂଖ୍ୟା, ପ୍ରଜାତି, ଜନ୍ମର ତିଥି, ପ୍ରଜନକ ଓ ପଶୁର ମା' ସଂଖ୍ୟା, ଦୁଗ୍ଧ ଶ୍ରବଣ ଉତ୍ପାଦନ ରେକର୍ଡ, ଶୁଷ୍କ ହେବାର ତିଥି, ନିସ୍ତାରଣ/ମୃତ୍ୟୁର ତିଥି, ନିସ୍ତାରଣର କାରଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥାଏ।

କୃଷକ ସମୂହର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ ଭଲ ବନାଇବା

ଭାରତ ସରକାର କୃଷି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୃଷି ଏବଂ ସହକାରିତା ବିଭାଗ (ଡିପାର୍ଟମେଂଟ ଅଫ ଏଗ୍ରିକଲ୍‌ଚର ଆଣ୍ଡ କୋଅପରେସନ୍ (ଡିଏସି) ସଦସ୍ୟ ଆଧାରିତ କୃଷକ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ (ଫାର୍ମର ପ୍ରେଡୁସର ଅଗ୍ରାନାଇଜେଶଂସ-ଏଫପିଓ)ର ବଢିବାକୁ ଦେବା ପାଇଁ ୨୦୧୧-୧୨ର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଏକ ପ୍ରାୟୋଗିକ ପରିଯୋଜନା (ପାୟଲଟ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ) ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଏହାର କ୍ରିୟାନୟନ ଛୋଟ କୃଷକ କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗ ସହାୟତା ସଂ (ସ୍ମଲ ଫାର୍ମସ ଏଗ୍ରିବିଜନେସ କଂସୋଟିୟମ- ଏସଏଫଏସି)ର ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଇଥିଲା। ପ୍ରାୟୋଗିକ ପରିଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସାରା ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ଲକ୍ଷ କୃଷକଙ୍କୁ ୨୫୦ ଏଫପିଓ ସହିତ ଜଡିତ

ରହିଛନ୍ତି। ପ୍ରାୟ ଜଣେ କୃଷକ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘରେ ହଜାର କୃଷକଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଥିଲା। ଏହି କୃଷକଙ୍କ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷି ବିକାଶ ଯୋଜନା ଦୁଇ ଉପ ଯୋଜନା ସହିତ ଯୋଡି ହୋଇ ରହିଛି। ଏହାର ନାମ ଥିଲା ସହରୀ ବସାହଟ ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ପରିବାର ପାଳି (ନେଶନାଲ ଭେଜିଟେବଲ ଇନିଶିଏଟିଭ ଫର ଅର୍ବାନ କ୍ଲଷ୍ଟର୍ସ) ଓ ବର୍ଷାଯୁକ୍ତ ୬୦୦୦ ଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଡାଲିର ବିକାଶ ପରିଯୋଜନା (ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ଫର ପଲ୍ସଜ ଡେଭଲପମେଂଟ)। ପ୍ରାୟୋଗିକ ପରିଯୋଜନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାରା ଦେଶରେ ବହୁ ରାଜ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଉପରେ କୃଷକ, ବିଶେଷକରି ଛୋଟ କୃଷକଙ୍କ ସାମୂହିକ କରିବା ଉଚିତ୍, କାହିଁକି ନା ଟେକନିକ ବ୍ୟବହାରକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ମିଳିଥାଏ, ଉତ୍ପାଦକତା ବଢ଼ିଥାଏ, ଅଭ୍ୟାସ, ସପ୍ଲାୟର ଓ ସେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଚି ଯାଇଛି, କୃଷକଙ୍କ ଆୟ ବଢ଼ିଯିବ। ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ସତତ କୃଷି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଆଜୀବିକା ମଧ ମଜଭୁତ ରହିବ। ଲଘୁ କୃଷକ କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗ ସହାୟତାରେ ସଂଘ ଏହି କୃଷକ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘର ସମାଧାନ ସଂସ୍ଥାନ (ରିସୋର୍ସ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟଶନ) ମାଧ୍ୟମରେ ସହାୟତା ଦେଉଛି। ଏହି ସଂସାଧନର ସୂଚୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି, ଯାହା ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଓ କ୍ଷମତା ନିର୍ମାଣର ବିଭିନ୍ନ ଆଦାନ (ଇନପୁଟ) ଦେଇଛି। ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଇନପୁଟକୁ ଆପୂର୍ତ୍ତିଦାତାମାନେ, ଟେକନିକ ପ୍ରଦାତା ଓ ବଜାର କମ୍ପାନୀ ସହିତ ଯୋଡା ଯାଇଛି।

ଏଫପିଓ କ୍ଷମତା ନିର୍ମାଣରେ ନିବେଶ ଦୁଇ ବର୍ଷ ଅବଧି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିବ। ଲଘୁ କୃଷକ କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗ ସହାୟତା ସଂଘ ମଧ କୃଷି ଏବଂ ସହକାରିତା ବିଭାଗ ଓ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଓ ପରିଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାର ପ୍ରଗତିକୁ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରୀୟ କୃଷକ ହିତ ସମୂହ ସହିତ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି। ଏହି ସମୂହ ଏଫପିଓ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଛି। ସାମୂହିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ କୃଷକଙ୍କ ସଶକ୍ତ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଜମି ସ୍ତରରେ କାମ କରି ସଂସ୍ଥାନ ନୋଡଲ ପଏଂଟ ସ୍ତର ଉପରକୁ ବାହାରିବା ଉଚିତ୍। ଏହି ସଂସ୍ଥାନ ମାଧ୍ୟମରେ କ୍ଷେତର ଟେକନିକ, ଇନପୁଟ ଓ ଖାସ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ହୋଇଛି। ଉତ୍ତମ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ସଂସ୍ଥାନ ସାମୂହିକ ରୂପରେ ନିଜର ଉତ୍ପାଦନ ବଜାରକୁ ଉତୁରି ଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି। ଏଫପିଓ ସଂସ୍ଥାଗତ ବିକାଶର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ମୁଖ୍ୟଧାରାକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ଡିଏସି ଏହି ସାମୂହିକ ରୂପରେ ଏହାକୁ ଆପଣାଇଛନ୍ତି। ଏଫପିଓ ସଂସ୍ଥାଗତ ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ମୁଖ୍ୟଧାରାକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ଡିଏସୀ ଏହି ଦିଗରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରିଛି, କାରଣ ରାଜ୍ୟକୁ ଏହି କଥା ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯାଇପାରିବ କି ସେମାନେ ଏଫପିଓକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବା ପାଇଁ ସିଧା ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ। ଏଥର ୧୨ତମ ଯୋଜନା ଅବସରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷି ବିକାଶ ଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିୟମିତ ଗତିବିଧିର ଭାବରେ ଶାମିଲ କରାଯିବ। ଏହି ଦିଗ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହା ରହିଛିକି ରାଜ୍ୟର ଏଫପିଓକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନକ ପଦ୍ଧତିକୁ ପାଳନ କରାଯିବ। ଏହା ସହିତ ଏହି ସାଂକେତିକ ଧନରାଶି ଓ ନିଗରାନି ଢାଂଚା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ। କାରଣ ରାଜ୍ୟକୁ ଏହି କଥା ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ସେମାନେ ଏଫପିଓକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବା ପାଇଁ ସିଧା ସହଯୋଗ କରିବେ। ଏହି ୧୨ତମ ଯୋଜନା ଅବସରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷି ବିକାଶ ଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିୟମିତ ଗତିବିଧି ସ୍ତର ଉପରେ ସାମିଲ କରାଯିବ। ଏହି ଦିଗ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହା ହେଉଛି କି ରାଜ୍ୟ ଏଫପିଓକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନକ ପଦ୍ଧତିକୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ହେବ। ଏହା ସହିତ ସେମାନେ ସାଂକେତିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାର ଢାଂଚା ମଧ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ। ରାଜ୍ୟ ସିଧା ଭାବରେ ସଂସାଧନ ସଂସ୍ଥାନ (ଯେପରି ଏନଜିଓ ନିଜ କମ୍ପାନୀ, ସୋଧ ବିବାହ, ସହକାରୀ ସମିତି ଓ କୃଷକ ସମୂହ)ଙ୍କ ଯୋଡ଼ି ପାରିବେ, ଏମାନେ କୃଷକଙ୍କୁ ପ୍ରେରିତ କରନ୍ତୁ (ଯେଉଁଥିରେ ଏମାନେ ଖୋଲା ବୋଲି ମାନଦଣ୍ଡକୁ ଆପଣାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହାର ପ୍ରମାଣ ଏହି ଦିଗ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଦିଆଯାଇଛି)। ବିକଳ୍ପ ଭାବରେ ସେ ଏସଏଫଏସିକୁ ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରିଛନ୍ତି ଓ ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ଏଫପିଓକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା କାମ କରିଛନ୍ତି। ଏଥିପାଇଁ ଏସଏଫଏସିକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷି ବିକାଶ ଯୋଜନା ସହାୟ କରିବା ଜରୁରୀ ବଜେଟ ଦିଆଯାଇପାରିବ। ରାଜ୍ୟ ନିଜର ପ୍ରାଥମିକତା ଅନୁରୂପ ବିକଳ୍ପ ଚୟନ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ରହିଛି। ନିମ୍ନ ପେରାଗ୍ରାଫିରେ ପରିଯୋଜନା ଦିଶା- ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ପରିଯୋଜନାରେ ବିକାଶରେ ବିଭିନ୍ନ ଚରଣରେ, ସତ୍ୟାପନ କରି ଯୋଗ୍ୟ ଅହମ ସଂକେତକୁ ଓ ପରିଣାମକୁ ବିବରଣ ଦିଆଯାଇଛି।

ନିମ୍ନ ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ କୃଷକ ଉତ୍ପାଦକ ସଂଘ ପଂଜୀକରଣ ଉପଲବ୍ଧ :
ସିଂଥେଟିକ ପେୟ ପଦାର୍ଥ, ଅର୍କ ଓ ଶରବତ, ସିରକା ଚାହିଁଲେ ସିଂଥେଟିକ୍ ବା କାଢ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ, ଆଚାର, ନିର୍ଜଳିତ ଫଳ ଓ ପରିବା, ଶର୍ବତ ରସ (ସ୍କାଶ କ୍ରଶ) କାର୍ଡିୟଲ୍ସ (ମିଠା ଫଳ), ଯାହାକି ପାଣି ଜୁସ ଓ ଫଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ (ରେଡି ଟୁ ସର୍ବ) ପେୟ ପଦାର୍ଥ ଓ କୌଣସି ମଧ୍ୟ ଏପରି ପେୟ ପଦାର୍ଥ, ଯେଉଁଥିରେ ଫଳ ରସ ବା ଗୁଦା ରହିଛି। ଜାମ, ଜେଲି, ମୁରବା, ଟମାଟର ଉତ୍ପାଦ ଚଟଣୀ ଓ ସସ୍, ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ ଓ ଦାନାଦାର (କ୍ରିଷ୍ଟଲ) ଫଳ ଓ ଚୋପା, ନାଶପତି ଭଳି ପତ୍ରଯୁକ୍ତ ଫଳ ବା ବୋତଲ ବନ୍ଦ ରସ ଓ ଡବା ବନ୍ଦ ପରିବା, ଜାମ୍ ଫଳ ପନିପରିବା, ମିଠା ବାତିତ ପାଣି ଫଳ ରସ ବା ଫଳ ରସ, ସହିତ   ଶସ୍ୟ ଗୁଛ ଓ ଫଳ ବା ପରିବା ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବହୁ ଅନ୍ୟ ଅନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ଆଦି।

ଏଫପିଓ ଆବଦେନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା :

- ଯାଂଚ ରପଟ ପ୍ରତି, ଯିଏ ଏଫପିଓରେ ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ପ୍ରମାଣିତ ।
- ବ୍ୟାପାରିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ (ଫର୍ମ) କରିବାର ପ୍ରମାଣିତ କରିଥିବା ଦସ୍ତାବିଜ, ଯେପରି କମ୍ପାନୀ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର ବା କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ପଂଜୀକରଣ ଯଦି ଆବେଦକ ଫର୍ମ ଲିମିଟେଡ କମ୍ପାନୀ, ତେବେ ଆର୍ଟିକଲ ଅଫ ମେମୋରେଣ୍ଡମ ଯଦି ଆବେଦକ ଫର୍ମ ପାର୍ଟନରଶିପର ଅଧୀନ ରହିଛନ୍ତି ତେବେ ପାର୍ଟନରଶିପ୍ ଡିଡ଼।

ଜରୁରୀ ଦସ୍ତାବିଜ :

- ପ୍ୟାନ କାର୍ଡ
- ଆଇଡି ପ୍ରୁଫ
- ପାସପୋର୍ଟ ସାଇଜ ଫୋଟୋ
- ବ୍ୟାଙ୍କ ଷ୍ଟେଟମେଂଟ/ ବିଜୁଳୀ ବିଲ/ ମୋବାଇଲ ବିଲ/ ଟେଲିଫୋନ, ବିଲ- କୌଣସି ମଧ୍ୟ
- ଅନ୍ୟ ଦସ୍ତାବିଜ ବା ପ୍ରଡ୍ରୁସର କମ୍ପାନୀ ପାଇଁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ରୂପରେ ଜରୁରୀ ହୋଇଥାଏ।

ଏଫପିଓ ସାର୍ଟିଫିକେଶନ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ଦସ୍ତାବିଜ ଜରୁରୀ:

- ସରକାରୀ ଶୁଳ୍କ ପାଇଁ ୧୦୦୦ ଟଙ୍କା ଡିଡି
- ଆବେଦନ ପତ୍ର
- ପ୍ରତିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବା
- ଅଫିସ/ ଫ୍ୟାକ୍ଟ୍ରିର ନକସା
- ପାର୍ଟନରଶିପ/ କମ୍ପାନୀ ବା ମେମୋରିଣ୍ଡମ
- ତିନି ବର୍ଷର ଏସିଟି, ସିଏସଟି, କମ୍ପାନୀର ନାମ ବା ପ୍ୟାନ ନମ୍ବର
- ମେଶିନାରୀ ସୂଚୀ, ଅନାପତ୍ତି ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ପାଇଁ ପ୍ରଦୂଷଣ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର
- ମେନ୍ୟୁଫେକ୍ଚରିଂ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଏଫପିଓ ଗ୍ରେଡ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଘୋଷଣା
- କମ୍ପାନୀର ଆକାଉଂଟ ନମ୍ବର ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କ ସନ୍ଦର୍ଭ
- କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟର ନମୁନା ପ୍ରତି
- ସତ୍ୟାପିତ ପ୍ରତି ସହିତ ଲାଇସେନ୍ସ ନମ୍ବର
- କମ୍ପାନୀର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେଶନ ସାର୍ଟିଫିକେଟ
- ଟ୍ରେଡମାର୍କ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେଶନ ନମ୍ବର

ଅଧ୍ୟାୟ-୩

ପାରମ୍ପରିକ କ୍ଷେତ ପ୍ରବନ୍ଧନ (ଏଜିଆର) ଏନ ୯୯୦୧

ଚୟନିତ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ (କାଷ୍ଟ ଅଫ ପ୍ରୋଡକଶନ/ସି.ଓ.ପି.) ଅନୁମାନ

ଭାରତରେ ବହୁତ ବଡ଼ ଜନସଂଖ୍ୟା ପାଇଁ କୃଷି ଜୀବନର ଏକ ଅଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି, ଆଜି ମଧ୍ୟ କୃଷିକୁ ଜୀବିକାର ସବୁଠାରୁ ଅହଂ ସ୍ରୋତ ହୋଇ ରହିଛି । କୃଷି ବାଣିଜୀକରଣରେ କୃଷିରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଆୟ ଉପରେ ବୁନିୟାଦୀ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ। ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନର ବହୁ ବଡ଼ ଦାମ ଏଠାରେ ଏକତରଫା ଭାବେ ଅଧିକ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଭାବ ସମ୍ଭାବନା ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଛି, ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଇନପୁଟ୍ସର ଲାଗତ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଯାଇଛି। କୃଷକମାନଙ୍କ ଅନ୍ତିମ ରୂପରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଲାଭ ଏହି କଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଇନପୁଟ ଓ ଆଉଟପୁଟର ଅନୁପାତ କିପରି ଚାଲିଛି। ଇନପୁଟ ଉପରେ ସବସିଡି ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସରକାରୀ ନୀତି, ଇନପୁଟ, ଉତ୍ପାଦନ ରାଜନୀତିକ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଦାମ ଏହିପରି ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାର ବଡ଼ ଭୂମିକା ନିଭାଇଛି କୃଷିରେ ଆୟ ବୃଦ୍ଧିର ପ୍ରକୃତିରେ କ'ଣ ହୋଇପାରେ।

ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଯୋଜନାର ପ୍ରକ୍ରିୟା

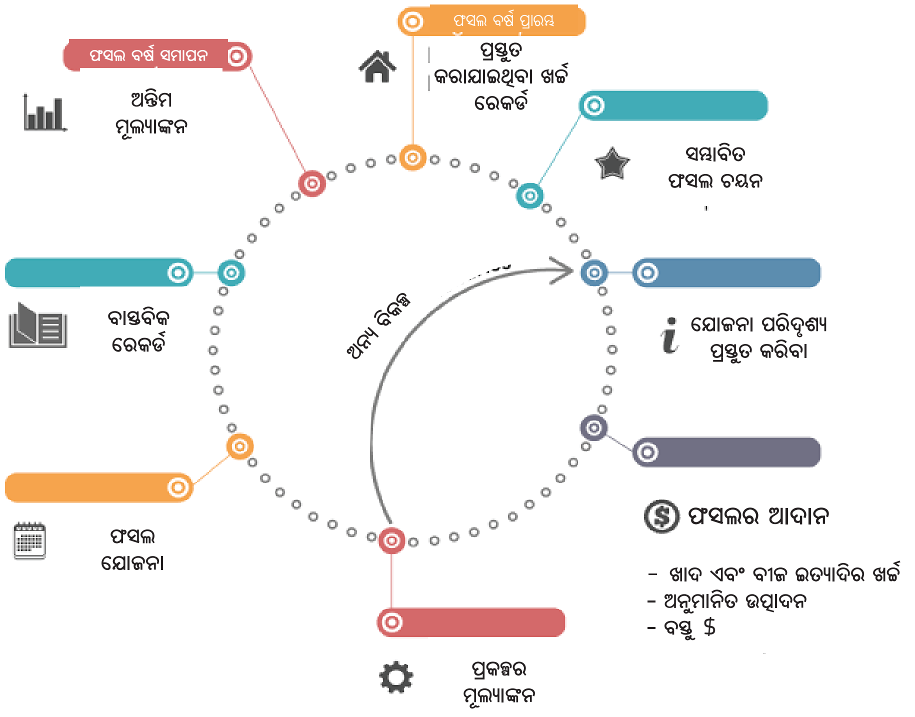

ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଖର୍ଚ୍ଚ ରାଶି, ଯାହା କୌଣସି ଉତ୍ପାଦ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ବା କୌଣସି ସେବାକୁ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଆସିଥାଏ। ଉତ୍ପାଦନ ଲାଗତରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଖର୍ଚ୍ଚ ଯେପରି ଶ୍ରମ, କଂଚା ମାଲ, ଆପୂର୍ତ୍ତି ପାଇଁ ମାଲ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ହେଉଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ। ସରକାରୀ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନକୁ ବାହାରି ଥିବା କମ୍ପାନୀର ଅଧିଶୁଳ୍କ (ରିୟଲିଟ)କୁ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଗଣା ଯାଇଥାଏ। ଏହିପରି, କୃଷକ ସଂଗଠନର ସଫଳ ସଂଚାଳନ ପାଇଁ ଚୟନିତ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ଲାଗତର ଅନୁମାନ ଲଗାଇବା ଜରୁରୀ। ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଉଭୟ ଭାବରେ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ଉଦାହରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ଲାଗତ ସିଧା ବିଜୀ, ଖାଦ ଯେପରି ସାମଗ୍ରିକ ଓ ଶ୍ରମ ଉପରେ ହେବାକୁଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ସାମିଲ ହେବ । ପରୋକ୍ଷ ଖର୍ଚ୍ଚ ଜମିରେ ଲିଜ୍, ପ୍ରଶାସନିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଜନପଯୋଗୀ ସେବା ଉପରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ସାମିଲ କରାଯାଇଥାଏ।

ବ୍ୟବହାରିକ ଗତିବିଧି		
୨୦୧୯ସିଜନରେ କେଏଚ ଚାଉଳର ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଅନୁମାନ		
ଗତିବିଧି ଖର୍ଚ୍ଚ	**ସଠିକ୍ ଢଙ୍ଗରେ ଲଗା ଯାଇଥିବା ଫସଲ ପ୍ରତି ଏକର ଖର୍ଚ୍ଚ**	**ବାସ୍ତବରେ ଲଗାଯାଇଥିବା ଏକର ପ୍ରତି ଖର୍ଚ୍ଚ**
ଜମିର ଦାମ		
ହଳ ପ୍ରତି ଖର୍ଚ୍ଚ		
ଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖର୍ଚ୍ଚ		
ସିଂଚନ ଖର୍ଚ୍ଚ		
ପ୍ରମାଣିକ ଜୀବ ଖର୍ଚ୍ଚ		
ବୁଣିବା ପାଇଁ ଶ୍ରମ ଖର୍ଚ୍ଚ		
ରୋପଣ ପାଇଁ ଶ୍ରମ ଖର୍ଚ୍ଚ		
ଖର୍ଚ୍ଚ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଖର୍ଚ୍ଚ		
ଖାଦ ଇତ୍ୟାଦି ଖର୍ଚ୍ଚ		
ସ୍କେରିଂ		
ସେବା ଖର୍ଚ୍ଚ/ସିଂଚନ/ସଲାହକାର/ସୂଚନା		
କ୍ଷେତକୁ କାଟିବା ଖର୍ଚ୍ଚ		
ବୁଣିବାର ଦାମ		
କାଟିବା ଓ ଏକାଠି କରିବା ଖର୍ଚ୍ଚ		
କାଟିବା-ବୁଣିବା ଖର୍ଚ୍ଚ		
ପରିବହନ ଖର୍ଚ୍ଚ		
ଅନ୍ୟ ବ୍ୟୟ (ଇତ୍ୟାଦି ଖର୍ଚ୍ଚ)		
ଉତ୍ପାଦନ ହାରାହାରି ଖର୍ଚ୍ଚ		
ଏକର ପ୍ରତି ଖର୍ଚ୍ଚ		
ବିକ୍ରି ଓ ଆୟ		
ସକଳ ଲାଭ		
ଶୁଦ୍ଧ ଲାଭ		

କେଏଲଓ ୨-ଆବଶ୍ୟକ ନିବେଶର ଅନୁମାନ ଖର୍ଚ୍ଚ

ଆଧାରଭୂତ ନିବେଶ ଏକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆକଳନ, ଯେଉଁ ଆୟ ବା ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏଥିସହିତ ହାସିଲ କରାଯାଇଥାଏ ଓ ଏହାକୁ କ୍ୟାପିଟାଲ ଖର୍ଚ୍ଚ (ପୁଂଜିଗତ ବ୍ୟୟ) କୁହାଯାଇଥାଏ। ଯାହାକୁ ଆଜି ଉପଯୋଗ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଧନକୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ଏହାକୁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ। ବିତ୍ତୀୟ ଅର୍ଥରେ, ନିବେଶ ଏକ ପରିସଂପତି ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆୟ ପ୍ରଦାନ କରିବ ବା ଏଥିପାଇଁ ଲାଭ ଲାଗି ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ବିକ୍ରି କରାଯିବ। ଏପରି ବ୍ୟବସାୟ, ଯାହାକି ନଗଦ ଫସଲକୁ ଲଗାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକି ଜିଂସ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଇଥାଏ। କମୋଡିଟିବା କିପରି ଫସଲ ସୋୟାବିନ, ମକ୍କା, ଗହମ, କପା ଓ ପଶୁ ଭଳି ମବେଶୀ ଇତ୍ୟାଦି ଶାମିଲ ହୋଇଥାଏ। ନିକଟ ଫସଲରେ ବହୁ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଉପଯୋଗ ହୋଇଥାଏ। ଏକ ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ସୋୟାବିନର ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ତେଲ ପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ। ଏହାକୁ ପଶୁ ଚାରା ରୂପେ ଦିଆଯାଇଥାଏ, ଏହାର ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ପ୍ରସଂସ୍କରଣ କରାଯାଇଥାଏ। ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ, ରବର ଓ କାଗଜ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଫିଲର ରୂପରେ ଏହାକୁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ। କିଛି ନିକଟତମ ଫସଲ ଜୈବ ଇନ୍ଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଲଗାଯାଇଥାଏ। ବାୟୋଫ୍ୟୁ ଏକ ପ୍ରକାର ଶକ୍ତି, ଯେଉଁ ନବୀକରଣୀୟ ବୃକ୍ଷ ଓ ପଶୁ ସାମଗ୍ରୀରୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ। ଜୈବ ଇନ୍ଧନର ଉଦାହରଣରେ ଇଥେନୋଲ ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ। ଏହା ସଂଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟ ଆମେରିକାରେ ସବୁବେଳେ ଶସ୍ୟ ଓ ବ୍ରାଜିଲରେ ଆଖୁ ତିଆରି କରାଯାଇଥିଲା।

ବୁନିୟାଦୀ ଅବଧାରଣା: ନିବେଶ ବନାମ ଖର୍ଚ୍ଚ

ମୋଟ ଭାବରେ ପୁଂଜିଗତ ନିବେଶର ମାନେ ଏପରି ସମ୍ପତ୍ତି ଅର୍ଜିତ କରିବା ପାଇଁ ଆଜି କିଛି ଛାଡିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆୟରେ ବୃଦ୍ଧି

ହେବ । କୃଷକ ନିଜର କ୍ଷେତ ଉପରେ ଫାର୍ମ ଉପକରଣ ଓ ମେଶିନାରୀ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା, ପଶୁଙ୍କୁ ଖରିଦ କରିବାର ଉତ୍ପାଦକ ଆୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଳି-ପୋସକର, ସ୍ଥାୟୀ ଫସଲକୁ ରୋପଣ କରି ଭୂମିରେ ସୁଧାର କରିବା, କୃଷି ଭବନ ନିର୍ମାଣ କରିବା ନିବେଶ କରିବା। ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟ କଥା ସହିତ ଗ୍ରାମୀଣ ସଡକ ଓ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତର ଉପରେ ସିଂଚନକୁ ବୁଣିବା ଢାଂଚା ପରିସଂପତିରେ ନିବେଶ କରିପାରିବେ, ଯାହା ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖୁବ୍ ଉତ୍ପାଦକତାର ସନ୍ଦର୍ଭ ରିଟର୍ନ ଉତ୍ପନ୍ନ କରାଯାଇଥାଏ। ବୈଚାରିକ ଓ ଅନୁଭବଜନ୍ୟ, ଉଭୟ ଉପାୟରେ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା କଠିନ ହୋଇଥାଏ, କ'ଣ ବ୍ୟୟ ନିବେଶ କରିବା ଉଚିତ୍, ତାହିଁଲେ ଏହା ସାର୍ବଜନିକ ହେଉ ବା ନିଜସ୍ୱ ହେଉ। କିଛି ମାମଲାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱଷ୍ଟ ହୋଇ ନଥାଏ। ନିବେଶକୁ ସାଧାରଣତଃ ଉପରେ ଗତିବିଧି ରୂପରେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକି ପରିମାଣସ୍ୱରୂପ ପୁଂଜିର ସଂଚୟ କରାଯାଇଥାଏ, (ଯାହା ଶାରୀରିକ, ମାନବୀୟ, ବୌଦ୍ଧିକ, ପ୍ରାକୃତିକ, ସାମାଜିକ ବା ବିତ୍ତୀୟ ହୋଇଥାଏ) ଯାହା ସମୟ ସହିତ ରିଟର୍ନର ପ୍ରବାହ ଉତ୍ପାନ୍ନ କରିଥାଏ କୃଷିରେ, ସାଧାରଣ ଭାବରେ ନିବେଶ ଓ ଇନପୁଟ୍ସ ଉପରେ ହେଉଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର ମନମାନି ଢଙ୍ଗରେ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ସମୟ ଅବଧି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର, ବୃକ୍ଷ ଲଗାଇବା, ସାଧାରଣ ଭାବେ ଏକ ନିବେଶ ମାନିଥାନ୍ତି, କାରଣ ରିଟର୍ନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା ଏକ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଲାଗିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ମକ୍କା ଫସଲରେ ଉର୍ବରକ ଖର୍ଚ୍ଚର ନିବେଶ କରାଯାଇ ନଥାଏ। କାରଣ ଏହା ଚାଲୁ ଫସଲ ଚକ୍ର ଅବସରରେ ରିଟର୍ନ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥାଏ ।

କ୍ଷେତରେ ପ୍ରବନ୍ଧନର ଅଭ୍ୟାସ- ମୃର୍ତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷଣ, ଫସଲର କିସମ ଚୟନ, ଫସଲ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର, ଫସଲ ରୋଟେଶନ, ବିଚ ଫସଲ, କୀଟନାଶକ, ରାସାୟନିକ ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ସମୟ-ସାରଣୀ, ସିଂଚନର ସମୟ-ସାରଣୀଏ କାଟିବା ସମୟ- ସାରଣୀ ଆଦି

କ୍ଷେତରେ ଏକ ଆର୍ଥିକ ଉପକ୍ରମ। କୃଷକ ଆୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଭୂମି କାମ କରିଥାଏ। ବହୁ କୃଷକଙ୍କ ରୁଚି ଭବିଷ୍ୟତରେ ପିଢ଼ି ପାଇଁ ଭୂମିକୁ ସଂରକ୍ଷିତ କରିବା ଓ ବଢ଼ାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ଆର୍ଥିକ ରିଟର୍ନକୁ ଅଧିକତମ କରିବା ଓ ପର୍ଯାବରଣର ଦେଖାରଖା କରିବା କୃଷି ପ୍ରବନ୍ଧନ ଅନେକ ଉପାୟରେ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକି ପୋଷକ ଖରାପ ହେବା ଓ ଏଥିରେ ଜଡିତ ପ୍ରଭାବକୁ ନ୍ୟୂନତମ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ବେଙ୍ଗ ସହିତ ହୋଇଥିବା ତଳଛଟ କ୍ଷତି ସହ୍ୟ ମଧ୍ୟ କମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

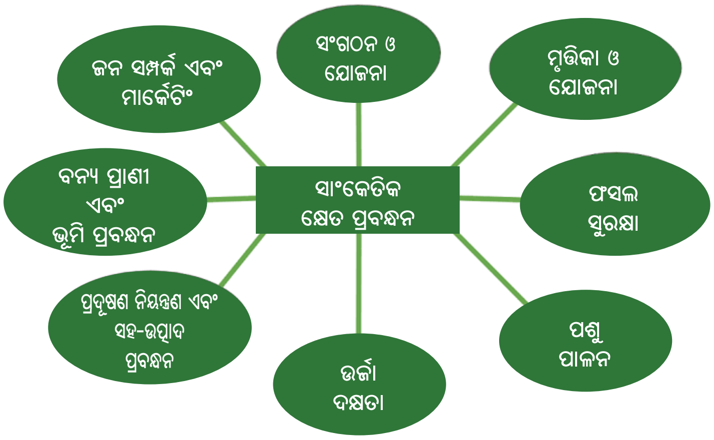

କ୍ଷେତ ପ୍ରବନ୍ଧନ ବହୁ ଉତ୍ତମ ଉପାୟ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ କ୍ଷେତ ପ୍ରବନ୍ଧନର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପାୟ କ'ଣ ରହିଛି ? ନିମ୍ନଲିଖିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରତି କୃଷକଙ୍କ ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥାଏ :-

ମାମୁଲି ନିବେଶ କରନ୍ତୁ : ନିଜର ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ସମୟରେ ସଂଯମ ରୁହନ୍ତୁ। ଯଦି ମନେ ରଖିବେ ଆପଣ କ୍ଷେତ ଫସଲ ତେବେ ଏହା ସଠିକ୍ ହେବ, ଯେତେବେଳେ ବଜାର ଉତ୍ତମ ରହିଥିଲା, ତେବେ ଏହାର କିଛି ମାସ ପରେ ତଳକୁ ବି ଖସି ଯାଇପାରିଥାଏ। ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ତମ ନିବେଶ କରିବାର କଥା ଆସିଥାଏ, ତେବେ ଏହି ଉପଯୋଗୀ ଉତ୍ପାଦ ଓ ଟେକନିକକୁ ଚୟନ କରିଥାନ୍ତି, ଯିଏ ଅର୍ଥ, ସମୟ ବା ଶକ୍ତିକୁ ବଂଚାଇଥାନ୍ତି। ଟେକନିକ କେବଳ ଏଥିପାଇଁ ନିବେଶ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ କାରଣ ଏହି ନୂଆ ନିୟମ ବା ଏହି ପ୍ରମାଣ ଆପଣ କରିଥିବା କମ ହୋଇଯିବ। ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଏହା ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ବଢ଼ିଯିବ ।

ନିଗରାନି ସାବଧାନୀ କରନ୍ତୁ : ସମସ୍ତ ଅଭ୍ୟାସ ଓ ପ୍ରଦାତ୍ତାଙ୍କ ଲାଗି ଦେବାର ରେକର୍ଡ କରିଥାନ୍ତି। ଦେଖିବାର ଅର୍ଥ କୁହାଯାଇଥାଏ, କୁହାଯାଏ ବର୍ବାଦ ହୋଇଯିବ ଓ କେଉଁଠି ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଯିବ। ଆପଣ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିତ୍ତ ଓ କ୍ଷେତରେ ମଝିରେ ସୁପରିଭାଷିତ ଲାଇନକୁ ଟାଣି ଆଣନ୍ତୁ। ହଁ ଏପରି ଯଦି ଆପଣ କ୍ଷେତ ଉପରେ କାମ କରୁଛନ୍ତି ତେବେ ଏଥିପାଇଁ କ୍ଷେତର ପରିବାରକୁ ରଖନ୍ତୁ, ତେବେ ଆପଣ ବହୁତ ସ୍ୱଷ୍ଟ ହୋଇଯିବେ କି ତାଙ୍କୁ ଏକ କର୍ମଚାରୀ ପରି ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ବାସ୍ତବିକ କ୍ଷେତ ପ୍ରବନ୍ଧନ : ଆପଣ କ୍ଷେତରେ ବିସ୍ତାର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହେବା ଉପରେ ବହୁତ ମାନ୍ୟତା ରହିଛି, କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଖରାପ ହୋଇଯିବ ଏହି ସ୍ଥିତିର ବହୁ ଯୋଜନା ରହିଛି ? କ'ଣ ଆପଣ ଏହି ସବୁ ଛୋଟ ସ୍ତର ରେ କରିପାରିବେ ନିଜର ଅଧା କ୍ଷେତକୁ ଶୁଖିଲା ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ? ଏପରି ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ ବାସ୍ତବିକ ଧରାତଳ ଉପରେ ପରି ଯୋଜନା ରହିଛି।

ଛୋଟ ପଦକ୍ଷେପ : ଏହିପରି ଆପଣ ମଧ୍ୟ ନିଜ କ୍ଷେତ ଉପରେ କିଛି ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ହେବ। ନିଜର କ୍ଷେତକୁ ସଠିକ ଦିଗ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ସହଜରେ ଏହାକୁ ପୂରଣ କରିବେ ନାହିଁ।

ଏକ ମୁକ୍ତ ଭାବନା : ଯଦି ନିଜର ପ୍ରଥମ କିଛି ଭୁଲ ରହିଯାଇଛି ଓ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପରେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ଆପଣ କିଛି ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତୁ। ଏହା ହିଁ ଠିକ୍, ଚିନ୍ତା କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ। ଏହା ଜାଣିବା ପରେ ଭୁଲ କାହିଁକି ହୋଇଛି ଓ ଏହା ଶିଖିବା ଉଚିତ ନଚେତ ଆଗକୁ ପୁଣି ଭୁଲ ହୋଇଯିବ।

ସୋଧ କାର୍ଯ୍ୟ : ଆପଣ ନିରନ୍ତର ଶୋଧ କରନ୍ତୁ କି ଆବଶ୍ୟକ ଓ ନବୀନତମ ବିକାଶ ସହିତ ଅଦ୍ୟତନ ହୋଇଯିବା ଉଚିତ୍। ମାନେ ରାଜନୈତିକ ଖବର, ଯାହା କିଛି ଖାସ୍ ଫସଲର କ୍ଷେତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଆପଣ ଅଧିକାରକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରିବେ, ଆପଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ'ଣ ରହିଛି ଯାହା ରହିଛି, ଏହା ବିଷୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଖବର ଓ ନବୀନତମ କୌଶଳ ଓ ଟେକନିକ୍ ବିଷୟରେ କୃଷି ସମାଚାର ଦିଅନ୍ତୁ।

ମାଟି ପରୀକ୍ଷଣ : ମାଟିକୁ ଧରିତ୍ରୀର ଏକ ପତଳା ପରତ ରୂପରେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକି ବୃକ୍ଷ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ମାଧ୍ୟମ ରୂପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ। ଏହି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଅସଂଗଠିତ ରୂପରେ ରହିଛି, ଯାହାର ସମ୍ବନ୍ଧ ଆନୁବଂଶିକ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣୀୟ କାରକ ଓ ଯେଉଁଥିରେ ଏହା ପ୍ରଭାବିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ- ଏହି ପୈତୃକ ପଦାର୍ଥ, ଋତୁଗତ, ଜୀବ ଓ ସ୍ଥଳାକୃତି ଅଟେ, ଯାହାକି ଏକ ଅବଧିରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ହୋଇଥାଏ। ବୃକ୍ଷକୁ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ପହଁଚାଇବା ପାଇଁ ମାଟିର ପରୀକ୍ଷଣ ଜମିରେ ନିହିତ ଶକ୍ତିକୁ ଜାଣିବା ଏକ ମାନ୍ୟ ମଜଭୁତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ତରିକା ଅଟେ ।

ପତଞ୍ଜଳି ସୀତା (ଏସଆଇଟିଏ) କୀଟର ମାଟି ପରୀକ୍ଷଣର ବ୍ୟବହାରିକ ଗତିବିଧି ପ୍ରଦର୍ଶନ

ଫସଲର କିସମ ଚୟନ : ଫସଲ କ୍ଷେତ ପାଇଁ ଫସଲ ସଠିକ୍ କିସମକୁ ଚୟନ କରିବାର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ଫସଲ ଚୟନ କରିବା ସମୟରେ ବହୁ କଥା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାନ୍ତି। ଏହା ଏକ ଜରୁରୀ କଥା, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଏକ କୃଷି ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବାସ୍ତବରେ କରାଯିବା ଉଚିତ୍। ଏପରି କି ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଏକ କୃଷି ସ୍ଥଳ ବିନା ମଧ୍ୟ ଲଗାଯାଇଥିବା ଫସଲ କରାଯାଇଥାଏ, ଯଦ୍ୟପି ଏହା ମୁଖ୍ୟ ରୂପରେ ଏହାର ବଜାର କ୍ଷମତା ଓ ଲାଭପ୍ରଦାନ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

ଫସଲର ତାଲିକା : ଫସଲ ତାଲିକା ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ଉପାୟ ଯେପରି ବୀଜକୁ ନେଇ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନର ସୂଚନା। ଏଥିରେ ବିଶିଷ୍ଟ କୃଷି -ପାରିସ୍ଥିତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ଥାନୀୟ ରୂପରେ ଅନୁକୂଳ ଫସଲ ରୋପଣ, ବୁଣିବା ଓ କାଟିବା ସମୟ ଜାଣିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ଋତୁ	ଖରିଫ				ରବି				ଜାଇଦ				
ସଛକ୍ଷଜ	June	July	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	April	May	ପ୍ରମୁଖ ଉତ୍ପାଦକ ରାଜ୍ୟ
ସୋୟାବିନ	S	S		H	H								MP, MH, Raj
କପା	S	S	S		H	H							Guj, MH, AP, MP, Kar
ହଳଦୀ	S	S	S		रबी			H	जाइद				AP, TN, Or, WB, Kar, MH
ଅରଣ୍ଡ		S	S				H	H	H	H			Guj, AP, Raj
ଗୁଆର		S	S		H	H							Rajasthan, Haryana, Punj.
ଲଙ୍କା (ଖରିଫ)			S				H	H					AP, Kar, Or, MH, WB, Raj
ଲଙ୍କା (ଗ୍ରୀଷ୍ମ)			H								S		AP, Kar, Or, MH, WB, Raj
ମକ୍କା	S	S	S	H									Kar, AP, MH, MP, UP
ଆଳୁ (ଖରିଫ)	S	S		H	H								Karnataka, AP, TN
ଆଳୁ (ରବି)				S	S	S		H	H	H			UP, WB, Punjab, Bihar, Orissa
ଗହମ					S	S	S			H	H	H	UP, MP, Punjab, Haryana
ମକ୍କା					S	S			H	H	H	H	Bihar, AP, TN, Kar
ଅଳସୀ					S	S				H	H		Raj, UP, Punj. Har, MP, WB, Guj
ଚଣା					S	S				H	H		MP, UP, Raj
ଯଅ					S	S				H	H		Rajasthan
ଜିରା					S	S			H	H			Gujarat, Rajasthan
ଧନିଆ					S	S	S		H	H	H		Rajasthan, MP, AP

ଫସଲ ଚକ୍ର: ବିଭିନ୍ନ ଫସଲର ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ରୋପଣକୁ ଫସଲ ଚକ୍ର କୁହାଯାଇଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଟିକୁ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ବଜାଅ ରଖିବାରେ ସହାୟକ କରିଥାଏ, ମାଟିର କାଟିବାକୁ କମ କରିବା ଓ ବୃକ୍ଷର ରୋଗକୁ ରୋକିବା ଏବଂ କୀଟରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିଥାଏ। ବିଭିନ୍ନ ବୃକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଚକ୍ରାବଧିର ଲମ୍ୱା କୃଷକଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ଆଧାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।

ଅନ୍ତର୍ଫସଲ (ଇଂଟର କପର୍ସ) : ଅନ୍ତର୍ଫସଲ ଦୁଇ ବା ଦୁଇରୁ ଅଧିକ ଫସଲ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଏକ ସମୟରେ ଏକ କ୍ଷେତରେ ଏକା ସହିତ ନିକଟରେ ରୋପଣ/ ବୁଣାଯାଇଥିବା ଫସଲ। ଏଥିରେ କିଛି ବା ସମସ୍ତ ପରସ୍ପର ଜୀବନ ଚକ୍ରକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ବିନା ଭିନ୍ନ କ୍ରମ ଓ ଭାଗ ଉପରେ ବୁଣାଇଯାଇଥାଏ । ଅନ୍ତର୍ଫସଲ ନିମ୍ନ ସହିତ ବହୁ ପ୍ରକାର ଲାଭ ପହଁଚିଥାଏ -୧) ମାଟିର ଉର୍ବରତାରେ ସୁଧାର, ୨) ଫସଲର ବିବିଧତା ବଢ଼ାଇବା ଓ ୩) କୀଟର ଚାପକୁ କମ କରିବା । ମିଶ୍ରଣ ସବୁବେଳେ ଉପଜକୁ ବଢ଼ାଇଥାଏ ଓ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଦେଇଥାଏ ଫସଲର ଗୁଣବତାକୁ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥାଏ। ବହୁ ପ୍ରକାର ଅନ୍ତର୍ଫସଲ ରହିଛି ଯାହାକି ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନିୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଭିନ୍ନ ରହିଛି।

ଉର୍ବରକ ପାଇଁ ସୂଚନା : ଉର୍ବରକ ଦେଉଥିବା ସମୟ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ। ଉର୍ବରକ ଦେଉଥିବା ସଠିକ ସମୟ ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ, ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷତିକୁ କମ କରିବା, ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱର ଉପଯୋଗ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ଓ ପର୍ଯାବରଣରୁ ହେଉଥିବା ରକ୍ଷା କରାଯାଇଥାଏ। ଫସଲ ଭୁଲ ସମୟ ଉପରେ ଉର୍ବରକ ଦେଉଥିବା ପରିଣାମ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱରେ ହାନି , ଉର୍ବରକ ଓ ବର୍ବାଦୀ ଓ ଏପରି କି ଫସଲରେ ହେଉଥିବା କ୍ଷତି ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କ୍ଷତି ହୋଇଥାଏ, ତାହା ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱର ଗୁଣ ଓ ଆଖପାଖର ବାତାବରଣ ସହିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ।

କୀଟନାଶକରସାୟନର ଉପଯୋଗ : କୃଷିରେ କୀଟନାଶକ ଏବଂ ରସାୟନକୁ ଉପଯୋଗ ବିଭିନ୍ନ କୀଟ, ଯେପରି କୀଟ-ପୋକ, ମୂଷା, ଜୈବିକ ଖାଦ ଓ ରୋଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇଥାଏ। କାରଣ କୀଟ କୃଷି ଫସଲର ଏକ ବଡ଼ ଭାଗକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଇଥାଏ। କୀଟନାଶକର ଉପଯୋଗ ସହିତ ବହୁ ସମସ୍ୟା ସହିତ ଜଡିତ ରହିଥାଏ। ଯେତେବେଳେ କୀଟନାଶକ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ, ତେବେ ଏହା କେବଳ ଏହି କ୍ଷେତ୍ର ନୁହେଁ, ଯେଉଁଠାରେ ଏହାର ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ। ଏହା ପର୍ଯାବରଣରେ ଘୋଳି ହୋଇଯାଇଥାଏ, ସବୁବେଳେ ପାଣି, ପବନ ଏବଂ ମାଟିରେ ମିଶ୍ରିତ ହୋଇ ଫସଲ ରହିଛି। କୀଟନାଶକର ଗତିଶୀଳତା ସହିତ ସମସ୍ୟା ଏହା ରହିଛି ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଏଣେ-ତେଣେ ଅନ୍ୟ ଜୀବ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗରେ ଆସିଥାଏ ଓ ହାନି କାରଣ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

ଉଦାହରଣ : ଗଙ୍ଗା ଘାଟରେ ସହାୟକ ନଦୀ ହିମାଳୟରୁ ବାହାରି ଖିପ୍ରଗତିରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ପାହାଡ ଇଲାକାରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥାଏ, ଏହା ବହାବ ପୂର୍ବରୁ ପଡୁଥିବା ସହର ଦେଇ ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଛି। ନେପାଳ ସହର ସହିତ ସହାୟକ ବିଷ୍ଣୁମତୀ ନଦୀରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ପ୍ରଦୂଷିତ ପଦାର୍ଥ ଆସି ଜମିଥାଏ ଓ ନଦୀର ଜଳ ଯେପରି ତଳ ଆଡକୁ ଆସିଥାଏ ଏହାର ଗୁଣବତ୍ତା ତଳକୁ ଖସି ଆସିଥାଏ। କାର୍ବନିକ ପ୍ରଦୂଷଣ ଗଙ୍ଗା ନଦୀ ନିକଟରେ ହଜାର ଶବକୁ ଜଳାଇବା ଓ ଏଥିସହିତ ମାନବ ଏବଂ ପଶୁ କଚରାରୁ ଆସିଥାଏ। ଶହ ଶହ କାରଖାନାରୁ ଭୟାନକ ଓ ନିରନ୍ତର ରାସାୟନିକ ପ୍ରଦୂଷଣ ବାହାରି ଥାଏ। ଯାହାକି ଗଙ୍ଗା ତଥା ଏହାର ସହାୟକ ନଦୀରେ ଲଗାତର ରାସାୟନିକ ପ୍ରଦୂଷଣରେ ପାରାମାନ ବିଷାକ୍ତ ଭରା ଧାତୁ ଯେପରି ଶିଶା ଓ ତମ୍ବା ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସିନ୍ଥେଟିକ ରସାୟନ ଘୋଳ ରହିଥାଏ। ଫସଲ ଭୂମିରେ କୀଟନାଶକ ଓ ରାସାୟନିକ ଓ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇ ଯାଉଥିଲେ ହେଁ, ନଦୀରେ ବନ୍ୟା ଯୋଗୁ କୀଟନାଶକ ନଦୀ ପାଣିରେ ମିଶି କ୍ଷତି ପହଁଚାଇଥାଏ।

କୀଟନାଶକର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପଦ୍ଧତି ଉପରେ ଗତିବିଧି-କୃଷକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ

ସିଂଚନ ସାରଣୀ : ସିଂଚନ ସାରଣୀ, ସିଂଚନ ପାଇଁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଉଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଯାହା ପାଣି ଦେଉଥିବା ସଠିକ୍ ଅନ୍ତରାଳ ଓ ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇଛି। ନିମ୍ନଲିଖିତ କାରକକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖାଯାଇଥାଏ-

- **ସିଂଚନ ଉପକରଣ ଗତିରେ ସିଂଚନ କରନ୍ତୁ-** ପାଣି ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଦିଆଯିବ, ଏଥିରେ ସାମାନ୍ୟତଃ ଇଂଚ ବା ମିଲିମିଟର ପ୍ରତି ଘଂଟା ହିସାବରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ।
- ସିଂଚନ ପ୍ରଣାଳୀ ବିତରଣ ଏକରୂପତା- ପାଣି ସମାନ ରୂପରେ କିପରି ଦିଆଯାଇଥାଏ, ଏହି ପ୍ରତିଶତ ରୂପରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ। ସଂଖ୍ୟା ଯେତିକି ଅଧିକ ହେବ, ଏକରୁପତା ସେତିକିରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ।
- ଜମିରେ ମାଟି ପୈଠ (ରିସାବ ଦର)- ମାଟି ଦ୍ୱାରା ପାଣି କେତେ ଶୀଘ୍ର ଶୁଖିଯାଇଥାଏ, ମାଟି ଓଦା ହୋଇଥାଏ ଯଦି ଏହି ଗତି କମ ହୋଇଯିବ ତେବେ, ଯେପରି ସାମାନ୍ୟତଃ ଇଂଚ ବା ମିଲିମିଟର ପ୍ରତି ଘଂଟାରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ।
- ଜମିରେ ଢ଼ାଲ (ଭୂମିର ଆକୃତି) ଯେପରି ସିଂଚିତ କରାଯାଇଥାଏ ଯାହା ଏହା ପାଣିର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୌଡିବା ଗତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ, ଏହା ସାମାନ୍ୟତଃ ପ୍ରତିଶତ ରୂପରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ, ମାନେ ପଡ଼ିବାକୁ ଦୂର କରିଥାଏ ୧ ଫିଟ ପ୍ରତି ୧୦୦ ଫିଟ (୩୦ ମିଟର) ୧୦୦ ସଂସ୍ଥାନ କ୍ଷେତଜ ଦୂର, ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ପ୍ରତିଶତ ହିସାବରେ ବିଭାଜିତ କରାଯାଇଥାଏ।
- ମାଟିର ଉପଲବ୍ଧ ଜଳ କ୍ଷମତା, ଏହା ଜମିରେ ପ୍ରତି ସଂସ୍ଥାନ ସହିତ ଜଳ ସଂସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ, ମାନେ ପ୍ରତି ଫିଟ ମାଟିରେ ପାଣି ଇଂଚ ରହିଥାଏ।

- ବୃକ୍ଷର ପ୍ରଭାବୀ ଜଳର ଗଭୀର, ଯେପରି ପାଣି ଦିଆଯାଇଥାଏ, ଯାହା ଏଥିରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ମାଟି କେତେ ପାଣି ବା ଭଣ୍ଡାରଣ ହୋଇପାରିବ ଓ ଏଥିରେ ବୃକ୍ଷ କେତେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ।
- ବୃକ୍ଷର ବର୍ତ୍ତମାନ ସିଂଚନ ଆବଶ୍ୟକତା (ଯେଉଁଥିରେ ଗଣନ ବାଷ୍ପୀକରଣ ବା ଇଟା ଗଣନା କରାଯାଇଥାଏ), ସବୁବେଳେ 'ପ୍ରତି ଦିନ ଇଂଚ'ରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ।
- କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର, ଯେଉଁଥିରେ ସିଂଚନ ପାଇଁ ପାଣି ଶ୍ରମ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଥାଏ।
- ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବର୍ଷାରୁ ଲାଭ ନେବାର ସମୟ।
- ହିତକାରୀ ଉପଯୋଗିତା ଦାମ ଲାଭ ନେବାର ସମୟ ।
- ଏହି ସମୟ ଯେତେବେଳେ କି ଅନ୍ୟ ଗତିବିଧି, ଯେପରି ଖେଳ ଆୟୋଜନ, ଅବକାଶ ଆଣିବା ରଖଣାବେଖଣ ଓ ଫସଲ କାଟିବା ହସ୍ତକ୍ଷେପରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ସମୟ।

ଫସଲ କଟିବା ସାରଣୀ : ଫସଲ କାଟିବା ପାଇଁ ଏପରି କ୍ରିୟା ଯେଉଁଥିରେ ଉପଯୋଗ ଭାଗରେ ଏକାଠି କରାଯାଇଥାଏ ଓ ଏହା ଏହି ସମୟରେ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ବିକଶିତ ହୋଇଥାଏ ତଥା ଏହାର ଖାଦ୍ୟ ଭାଗ ପରିପକ୍ୱତା ଉଚିତ୍ ସ୍ଥିତିରେ ହୋଇଥାଏ।

ସାମାନ୍ୟ ସ୍ତର ଉପରେ ଫସଲ କାଟିବା ଶସ୍ୟରେ ଭୌତିକ ପରିପକ୍ୱତାର ୧୦ ବା ୧୫ ଦିନ ପରେ ହୋଇଥାଏ। ପରିପକ୍ୱତା ସମୟରେ ଶସ୍ୟରେ ବିଶିଷ୍ଟ ନମନୀୟତା ମାତ୍ରା ଓ ବିଶେଷ ଭୌତିକ ଗୁଣ ହୋଇଥାଏ। ଫସଲ କାଟିବାର ସବୁଠାରୁ ସଠିକ୍ ସମୟ ବିକାଶ ଚକ୍ରରେ ଲମ୍ବା (ଯାହାକି ଫସଲ ଓ କିସମ ଅନୁସାରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇଥାଏ) ଏହି ଆଧାର ଉପରେ ଶସ୍ୟ ପରିପକ୍ୱତା ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇଥାଏ।

ଫସଲ କାଟିବା ଏହି ସମୟରେ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେତେବେଳେ କି ନମନିୟ ମାତ୍ରା ୧୫.୨୦ ପ୍ରତିଶତ ଥିବ । ଶସ୍ୟରେ ଫସଲ କାଟିବା ସମୟରେ ଯେତିକି ଅଧିକ ନମନିୟ ହେବ, ସେତିକି ଅଧିକ ଫମ୍ପୁଦ, କୀଟ ଓ ଅଙ୍କୁରଣ ଖଣିଜ ହାନି ହୋଇଥାଏ। ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଶସ୍ୟ ଯେତିକି ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷେତରେ ରହିବ (ଫସଲ ଓ ଅଧିକ ଶୁଖିଯାଇଥାଏ), ଶସ୍ୟ ବିଛୁରିତ ବା ପକ୍ଷୀଙ୍କ କୃତକୋ ଓ ଅନ୍ୟ କୀଟମାନଙ୍କ ହମଲା ଯାହା ଜଖମ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ।

ଫସଲ କାଟିବା ଓ ଫସଲ କାଟି ସାରିବା ପରେ ପ୍ରବନ୍ଧନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗତିବିଧି

୧. ଉଚିତ୍ ପରିପକ୍ୱତା ଉପରେ ଉତ୍ତମ କାଟିବା ବିଧି
୨. ଉପଜ ବୁଣିବା ସଫା ଉପରେ ସିଂଚନ
୩. ଉପଜ ନମନୀୟ ଉଚିତ୍ ସ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ଶୁଖିବା ଉଚିତ୍
୪. ଉପଚାର
୫. ବାନ୍ଧିବା ଓ ଭଣ୍ଡାରଣ

ନିକଟତମ ବଜାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଚୟ ଓ ବଜାର ଭାବ ଲଗାତର ମୂଲ୍ୟର ଅଦ୍ୟତନ ସୂଚନା ରଖନ୍ତୁ

ଶସ୍ୟ ଓ ଡାଲି ଉପଜର ଛାନବିନ୍ ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନମନୀୟ ହେବା ସହିତ ଶୁଖିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି।କିନ୍ତୁ ପରିବା ଆଦି ବଜାରରେ ତାଜା ହିଁ ନିଆଯାଇଥାଏ। ବଜାର ଚାହିଦା, ସ୍ଥାନରେ ଦୂର ଆଧାର ଉପରେ ଦାବି/ପୂର୍ତ୍ତି ଅନୁପାତର ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପରେ ଫସଲ କଟାଯାଇଥାଏ । କୃଷକମାନଙ୍କୁ କୃଷି ଫସଲକୁ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ତମ ବଜାର ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଉଚିତ୍ । କୃଷକଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି ଯେ, ଫସଲ, ପ୍ରାକୃତିକ ଖାଦ, ପଶୁ, ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ, କ୍ଷେତରେ ଯନ୍ତ୍ର ଆଦି ବିକ୍ରି / ଖରିଦ କରିବା/ କିଣିବା/ ପାଇଁ ଅନଲାଇନ ଇଲେକ୍ଟ୍ରନିକ ବ୍ୟବସାୟ ମଂଚ (ଇ-ଟ୍ରେଣ୍ଡିଂ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ)କୁ ଆପଣାଇବା ଉଚିତ୍ ।

ଅନ୍ ଲାଇନ୍ ପୋର୍ଟଲ ଉପରେ ଗତିବିଧି

1) https://agmarknet.gov.in/
2) http://www.kisanpoint.com/mrb/listbestpractice.jsp

ନିବେଶ ଓ ବ୍ୟୟ ବ୍ୟୋରା ଅଭିଲେଖ

କୃଷକ ସଂଗଠନ : (ଏଫଓ) ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ପାଇଁ ଏହା ବହୁତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ କି ନିବେଶ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ରଖାଯିବା ଉଚିତ୍। ଉତ୍ତମ ରୂପରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ତଦାରଖ କରାଯିବା ତ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ ନାହିଁ ଯେ, ଏଫଓ ଫସଲ ହେବ ତଥାପି ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସଫଳତା ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ରହିଛି । ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧକୀୟ ତରିକା ରୂପରେ ଉପଯୋଗ କରାଯିବା ବ୍ୟତୀତ ଏଫଓର ବ୍ୟାରା ଆୟ କରି ପ୍ରତିବେଦନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି। ଏଥିସହିତ ଅଧିକାଂଶ ବ୍ୟାଙ୍କ ଏଫଓର ଉଧାର କ୍ଷମତା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଓ ଶାସକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭାଗିଦାରୀ ତୟ କରିବା, ବୀମାର ସୀମାର ଉଚିତ୍ ସ୍ତର ଉପରେ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଓ ବିକ୍ରି ଅନୁବନ୍ଧିତ ମୂଳ-ଭାବ ପାଇଁ ବିସ୍ତୃତ ବ୍ୟୋରା ଦାବି କରିବାକୁ ହେବ। ତେବେ ଅଭିଲେଖ ଉପରେ ତିନି ବୁନିୟାଦି ପ୍ରକାର ହୋଇଥାଏ-

୧. ସଂସାଧନ ପ୍ରବିଷ୍ଟିୟାଂ
୧. ଉପଜ ଓ ପଶୁ ଉତ୍ପାଦନ ଲେଖା-ଖୋଜା
୧. ଆମଦାନୀ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆବଶ୍ୟକ

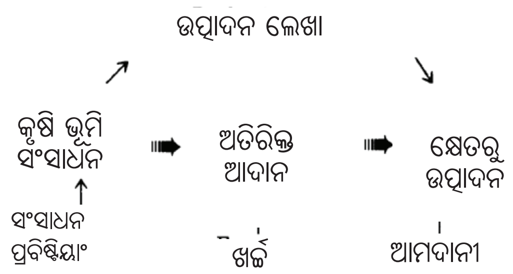

ଉପଜର ସହ-ଉତ୍ପାଦର ବିଭିନ୍ନ ଉପଯୋଗକୁ ବୁଝନ୍ତୁ

ଉତ୍ତମ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନ ସ୍ତର ବଜାୟ ରଖିବା ବା ଏଥିରେ ଉତ୍ତମ କରିବା ବୃକ୍ଷ ପାଇଁ କ୍ଷେତ ବା ପଶୁମାନଙ୍କୁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦ ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ। ଖାଦ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ବ୍ୟାପକ ରୂପରେ ଉତ୍ପାଦ କରାଯାଉଥିବା କୃଷି ଉତ୍ପାଦ ଓ ବୈଷୟିକ ସ୍ତର ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତି ଖାଦ୍ୟ ପୂର୍ତ୍ତି ବା ଆକଳନ ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ଗତ ୫୦ ବର୍ଷରେ ୨୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ। କିନ୍ତୁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ଏକ ବ୍ୟାପକ କ୍ରମରେ ପ୍ରତିଦିନ ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ, ଯାହାକୁ ପିନ୍ଧାଯାଇପାରିବ, ଆମର ପୋଷାକକୁ ନେଇ କାଗଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଆମେ ଫୁଲରେ ସଜାଇ ଥାଉ, ଯାହାକି ଉତ୍ପାଦନ କୃଷିରେ ହୋଇଥାଏ ଓ ଆମର କାରକୁ ଦଉଡାଇବାରେ ଇଥନାଲ ଗୋଟିଏ ଭାଗ, ଯାହା କୃଷି ଉତ୍ପାଦିତ କରାଇଥାଏ। ଆମେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ଉପଯୋଗ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ କରିବାକୁ ଚାହିଁଥାଉ। ଯେଉଁଥିରେ କଷ୍ଟକର ଭାବରେ ଟେକନିକର ବିକାଶ କରାଯାଇଛି। କୃଷି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ନୂଆ ଉପଯୋଗ ବିସ୍ତାର କରାଯାଇଥାଏ। ଏଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷକ ଉପଜ ସହିତ ଉତ୍ପାଦକୁ ଏହାର ବଜାର ଚାହିଦା ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଦେଇଥାନ୍ତି। ଏଥିସହିତ ଉତ୍ପାଦ ବଜାର ପାଇଁ ଚାହିଦା ଆଧାର ଉପରେ / କୃଷକ ଏଫଓ ଉପଜ ଚୟନ କରି ପାରିବେ ଓ ଲାଭ ପାଇପାରିବେ ।

ସଂଯନ୍ତ୍ର ମୂଳ- ସହ-ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ଗତିବିଧି

ପିସାଇଁ ଉଦ୍ୟୋଗ ସହ ଉତ୍ପାଦ : ଭୂସି, ଖରାପ ଅଟା, ଶସ୍ୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଅନୁପଯୋଗୀ ପଦାର୍ଥ, ଗହମ, ମକ୍କା ଓ ରାଇ ଧନିଆ ଆଦି, କିଛି ବୀଜକୁ ପକାଯାଇଥାଏ ଯେପରି -ମଟର, ଜଅ, ଏକ ପ୍ରକାର ଶସ୍ୟ।

ତେଲ ସହ ଉତ୍ପାଦ: ସୋୟାବିନ୍ ବିନା ଖଳି ଟିକିଆ ଓ ତେଲ ଦେଉଥିବ । ବୀଜ, ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖି, ସନ ଓ ସଂଯନ୍ତ୍ରକୁ ଶୁଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ତେଲ ବାହାର କରିଥାନ୍ତି ଓ ଉତ୍ପାଦ, ଲେସିଥିନ ଓ ଚର୍ବିଦାର ଏସିଡ।

ଚିନି ଉଦ୍ୟୋଗ ସହ -ଉତ୍ପାଦ: ବିଟର, ଆଖୁ, ରସକୁ ସିଝାଇବା ପରେ ବଳକା ରହିଥିବା ଅଂଶ, ଡିଫୋକୋ- କୁ ସଂତୃପ୍ତ କରିବା ପରେ ବଳକା ରହିଥିବା ଅବଶେଷ।

ମାଡ଼ ଉଦ୍ୟୋଗ ସହ-ଉତ୍ପାଦ: ଆଳୁର ଗୁଦା, ଆଳୁ କୋଷିକା ରସ ଓ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ମକ୍କା ବା ଗହମର ପ୍ରସଂସ୍କରଣ କରାଯାଇଥାଏ- ମାଡ଼କୁ ଶୋଷଣ କରିବା ପରେ ବୀଜର ଅବଶେଷ, ଗ୍ଲୁଟେନ, କୀଟାଣୁ।

ଫଳ ଓ ପରିବା ସହିତ- ଉତ୍ପାଦ : ଫଳ ଓ ପରିବା ଚୋପାକୁ କାଢ଼ିବା ପରେ ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ମିଳିବାର ଉତ୍ପାଦ, ଖଳି, କିଛି ଫଳର ବୀଜ ଯେପରି ଟମାଟର ।

ଅଧ୍ୟାୟ-୪

ଫସଲ ଏବଂ କାଟିବା ପରେ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଓ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ରଖିବା (ଏଜିଆର୍/ ଏନ୭୮୨୬)

କାଟିବା ସମୟରେ ଫସଲର ପରିପକ୍ୱତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା

ପରିପକ୍ୱତା ଫଳ ଓ ଶାଗଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶର ସେହି ସ୍ଥିତିର ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରିଥାଏ, ଯେବେ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ଓ ପରିପକ୍ୱତା ହୋଇଥାଏ । ଏହା ସାଧାରଣ ଫଳରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଚିବା ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥାଏ । ପରିପକ୍ୱ ଅବସ୍ଥା ପରେ ଜିର୍ଣ୍ଣତାର ସ୍ଥିତି ଆସିଥାଏ । ସେ ହେଉଛି ଚରଣ, ଯେଉଁଥିରେ ଫସଲକୁ କଟାରିବା ଦରକାର, ସେହି ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ । ଭଲ ଗୁଣବତ୍ତା ସେତେବେଳେ ପାଇଥାଉ, ଯେବେ ଠିକ୍ ସମୟରେ କଟାଯାଇଥାଏ । ବାଂଛିତ ପରିପକ୍ୱତାରେ ପ୍ରଥମରୁ କଟାଯାଇଥିବା ଫଳ ଠିକ୍‌ରେ ପାଚିନଥାଏ ଓ ତାହାର ସ୍ୱାଦ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ହୋଇନଥାଏ, ଯେବେ ଯେଉଁ ଫସଲକୁ ଡେରିରେ କଟାଯାଇଥାଏ (ପରିପକ୍ୱ ହେବା ପରେ), ତାହାର ଉପଯୋଗର ସମୟ ସୀମା କାଟିବା ପରେ କମ୍ ଅବଧିର ହୋଇଥାଏ ଓ ସେ ଜଲଦି ଖରପ ହୋଇଯାଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : ଫ୍ରାସର ସେମ ଫଳି ସେତେବେଳେ ହୋଇଥାଏ, ଯେବେ ମଞ୍ଜି ପୁରା ବିକଶିତ ହୋଇଥାଏ ଓ ଫଳ ଥୋଡ଼ା ଦବାବ ସହିତ ଫୁଟିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

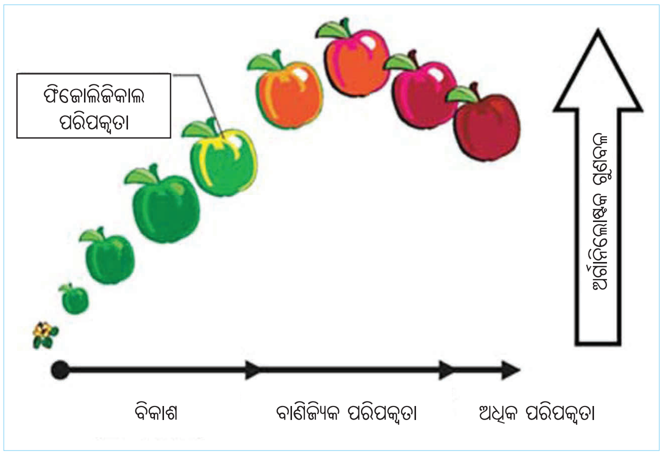

ଉଦ୍ୟାନ ଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ପାଦକୁ ବିକ୍ରି କରିବା ସମୟରେ ଉଚିତ ପରିପକ୍ୱତା : ବିକ୍ରି କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ପରିପକ୍ୱତାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସେହି ଚରଣରେ ଅଛି, ଯେବେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ରୂପରେ ନିଜର ଉଚିତ ଉପଯୋଗର ବିକାଶ ସ୍ତରରେ ପହଁଚି ଯାଇଥାଏ । କେବେ ସେହି ବାଣିଜ୍ୟିକ ପରିପକ୍ୱତା ରୂପରେ ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : ଗୋଟିଏ ଅମୃତଭଣ୍ଡା ସବୁଜ ଓ ତାହାର ଛେଲି ସହିତ ଯିଏ ଅଧିକତମ ଆକାର ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥାଏ, ସେ ଏକ ପରିବା ରୂପରେ ପରିପକ୍ୱ ହୋଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଖାଇବା ପରେ ମିଠାରେ ତାହାର ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ ଟିକେ ସେଥିରେ ପିଳି ଡାଳି ବିକଶିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

କାଟିବା ପାଇଁ ପରିପକ୍ୱତା : ଏହାକୁ ସମାନ୍ୟ ପରିପକ୍ୱତା ଓ ବଗବାନୀ ପରିପକ୍ୱତାକୁ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ସେ ଚରଣ ହୋଇଥାଏ, ଯିଏ ଫଳ ଓ ଫସଲକୁ ସେହି ସ୍ଥିତିରେ ନିଜର ଶୀର୍ଷସ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ଗୁଞ୍ଜାଇସ ଦେଇଥାଏ, ଯେବେ ସେହି ଉପଭୋକ୍ତା ପାଖରେ ପହଁଚି ଥାଏ, ଭଲ ସ୍ୱାଦ ଓ ଦେଖିବାରେ ଭଲ ଲାଗିଥାଏ ଓ ତାକୁ ବହୁତ ସମୟ ଯାଏଁ ଆଲମାରୀରେ ବି ରଖାଯାଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ : ସ୍ଥାନୀୟ ବଜାର ଓ ପ୍ରସଂକରଣ ପାଇଁ ଭଲଭାବରେ ରଙ୍ଗିନ ବିଲାତି କଟା ଯାଇଥାଏ, ହାଲାକି ଦୂରରେ ସ୍ଥିତ ବଜାର ଫଳ ପାଇଁ ସେହି ଫଳକୁ କଟାଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଫଳର ରଙ୍ଗ ବିକଶିତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ ।

ପରିକ୍ବତାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ବ୍ୟବହାରିକ ଗତିବିଧି

ପରିପକ୍ବତା ବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅବଲୋକନ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇପାରେ । ଫସଲର ପରିପକ୍ବତାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାର ତରିକା ଏହି ଅନୁସାରେ ହୋଇଥାଏ:

- ଭୌତିକ ବିଧି : ଅକାର, ପ୍ରକାର, ରଙ୍ଗ, ବନିବା ଆଦି ।
- ରାସାୟନିକ ବିଧି : କୁଲ ଘୁଳନଶୀଳ ଠେସ ପଦାର୍ଥ (ଟିଏସ୍‌ଏସ୍) ଅମ୍ଳତା ଆଦି ।
- ଫିଜିଓଲେଜିକାଲ ପ୍ରଣାଳୀ : ରେସ୍ପିରେସନ୍ ଓ ଏଥିଲିନ ଉତ୍ପାଦନ ।
- ଉପରୋକ୍ତ ଉପାୟର ଅଲଗା, ଅଲଗାକରିବା, ସଂଚିତ ଉଷ୍ମ ଇକାଇ, ପୁଷ୍ପଣର ବାଦରେ ଅବଧି, କଡାପଣ, ଶୁଷ୍କ ପଦାର୍ଥ, ରସ ସାମଗ୍ରୀ, ତେଲ ସାମଗ୍ରୀ, ବୈକ୍ସନେସ, କୋମଳତା ଆଦିର ଉପଯୋଗ ଫସଲର ପରିପକ୍ବତାର ବାଞ୍ଛିତ ଚରଣର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ ବି କରାଯାଇପାରେ ।

ଫଳ ଓ ପନିପରିବାର ପରିପକ୍ବତାର କିଛି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ହେଉଛି :-

(୧) **ଫଳର ରଙ୍ଗ :** ଫଳର ତ୍ୱଚା ବା ତାହାର ରଙ୍ଗ ଫଳର ପରିପକ୍ବ ହେବା ବା ପାଚିବା ସହିତ ବଦଳି ଯାଇଥାଏ । ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ କାଟିବା ବାଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଷୟ ଅନୁସାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇଥାଏ, ହାଲାକି ସେଓ, ଟମାଟର, ଆଲୁ, ଲଙ୍କା ଆଦି ପାଇଁ କାଟିବାର ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ ରଙ୍ଗ ମାପକ ଓ ରଙ୍ଗ ସାରଣୀ ବିକଶିତ କରାଯାଇଛି ।

(୨) **କଡାପନ :** କିଛି ଫଳ ପରିପକ୍ବତାରେ ବନିବାରେ ବଦଳି ପାରେ ଓ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ବ୍ୟବହାର ଫସଲ କାଟିବା ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ କରାଯାଇପାରେ । ସର*ନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବଦଳାଇବାର ସ୍ପର୍ଶ ଓ କୋମଳ ରୂପରେ ନିଚୋଡ କରି ବିଷୟଗତ ରୂପରେ ଧରାପଡି ଯାଇଥାଏ, ହାଲାକି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପରକ ମାପିବା ଦବାବ ମାପକ (ପ୍ରେସର ଟେଷ୍ଟର୍ସ) ଓ ବନାଇବାର ବିଶ୍ଳେଷଣ (ଟେକ୍ସଚର ଆନାଲାଇର୍ଜସ)ରେ ପାଇପାରିବା ।

(୩) **ଘୁଳନଶୀଳ ଠେସ ପଦାର୍ଥ ଓ ମାଡ (ଷ୍ଟାର୍ଚ)ର ମାତ୍ରା :** ଗୋରା ନାଜୁକୁ ଫଳରେ ମାଡ ପରିପକ୍ବତାର ପରି ଶର୍କରାରେ ବଦଳି ଯାଇଥାଏ । ସୂକ୍ଷ୍ମ ଫଳରେ ପରିପକ୍ବତାର ପରି ମାଡ ଜମା ହୋଇଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ଫସଲର ପରିପକ୍ବତା ଶର୍କରା ସାମଗ୍ରୀ ବା ମାଡ ସାମଗ୍ରୀକୁ ମାପିକରି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇ ପାରେ । ସାଧାରଣ ଭାବରେ, ବ୍ରେକ୍ସ ହାଇଡ୍ରୋମିଟ ବା ରେଫ୍ରେକ୍ଟୋମରିଟର ପଉଯୋଗ କରି କୁଲଠେସ ସାମଗ୍ରୀର ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଶର୍କରା ସାମଗ୍ରୀକୁ ମାପ କରାଯାଇଥାଏ । ମାଡ ସାମଗ୍ରୀର ମାତ୍ରାକୁ ଗୁଣାତ୍ମକ ରୂପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ ଆୟୋଡିନର ଉପଯୋଗ କରି ତାହାକୁ ମପା ଯାଇଥାଏ । ଏହି ବିଧିର ଉପଯୋଗ ନାଶପତି ଫସଲର ପରିପକ୍ବତାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଫଳକୁ ଦୁଇଟି ଭାଗରେ କାଟି ଦିଆଯାଇଥାଏ ଓ ପୋଟାଶିୟମ, ଆୟୋଡିନ୍ ଓ ଆୟୋଡିନ୍‌ଯୁକ୍ତ ଘୋଳରେ ବୁଡାଯାଇଥାଏ ।

(୪) **ଫଳରେ ସି*ନରେ ଦେବା ସଂଖ୍ୟା :** ଫଳର ନିସଣ୍ଟନ ତାହାକୁ ବଦଳାଇବାର ସ୍ଥିତିକୁ କୁହାଯାଇଥାଏ, ଯେବେ ନିଷେଣ୍ଟନ ପରେ ଫୁଲ ଫଳରେ ବଦଳି ଯାଇଥାଏ । କିଛି ଫଳରେ, ନିଷେଣ୍ଟନର ସମୟ ଓ ପରିପକ୍ବତାର ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଇ ଦେବା ମଧ୍ୟରେ ଅବଧି ରଖାଗଲା ଓ ତାହାର ଉପଯୋଗ କାଟିବା ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ଅଲ୍ଫାସୋ ଓ ପରୀ ନାମରେ ଆମ୍ବର କିସମରେ ପ୍ରାୟ ୧୧୦ରୁ ୧୨୫ଦିନ ଲାଗିଥାଏ, ଯେବେ ସେ ଗହରିଆ ସବୁଜ ରଙ୍ଗରେ ଜେତୁନି-ସବୁଜ ଓ ସଫା ରଙ୍ଗରେ ସଫାରୁ ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗରେ ବଦଳି ଯାଇଥାଏ । ଫସଲର ପରିପକ୍ବତା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ନିଷେଚନର ପରେ ଲଙ୍ଗଡା ଓ ମାଲ୍ଲିକାକୁ ୮୪ ଓ ୯୬ ଦିନ ଲାଗିଥାଏ ।

(୫) **ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱାକର୍ଷଣ :** ପରିପକ୍ବତାର ଶ୍ରେଣୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ ଫଳର ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱାକର୍ଷଣକୁ ଏକ ସଙ୍କେତରେ ନିଆଯାଇଥାଏ । ପାଣିର ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱାକର୍ଷଣ ୧.୦୦ ହୋଇଥାଏ ଓ ସାମାନ୍ୟ ଲୁଣର ଘୋଷ (୨.୫ ପ୍ରତିଶତ ଏନଏସିଏଲ)ର ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱାକର୍ଷଣ ୧.୦୨ ହୋଇଥାଏ । ଦୁଇଜଣଙ୍କର ବ୍ୟବହାର ଆମ୍ବର ପରିପକ୍ବତାର ଶ୍ରେଣୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ । ଆମ୍ବର ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱାକର୍ଷଣ ୧.୦୧ରୁ ୧.୦୨ ହୋଇଥାଏ ।

ପନିପାରିବା କାଟିବା ଏବଂ ତୋଳିବାର ସମୟ : ପନିପରିବା ପରି ଯେତେବେଳେ ତୋଳା ଯାଇଥାଏ, ସେହି ତତ୍କାଳର ସ୍ୱାଦ, ଲୁଣ ଓ ପୌଷ୍ଟିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଖୋଜିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥାଏ । ନିଜର ଫସଲର ଉପଯୋଗ କରିବାର କିଛି ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ କାଟି ଦିଅନ୍ତୁ । ପରୋସେନରେ ଏକ ଘଂଟା ବା ଏଥିରେ ଖୁବ କମ ସମୟରେ ଏମିତି କରିବା ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ରହିଥାଏ ।

ନିଜର ଫସଲକୁ କାଟିବାର କେଉଁ ସମୟ ଉପଯୁକ୍ତ,ଏହା ଆପଣଙ୍କୁ କେମିତି ଜଣାପଡିବ ? ତାହା ପାଇଁ ଏଠାରେ କିଛି ସଙ୍କେତ ଦିଆଗଲା :

- **ରଙ୍ଗ :** କିଛି ପନିପରିବା ସେହି ସମୟ ରଙ୍ଗ ବଦଳି ଯାଇଥାଏ, ଯେବେ ସେ ପାଚିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ବିଲାତି ଓ ଲଙ୍କା ହେଉଛି ଏହାର ଉଦାହରଣ । ବୀହନକୁ ପ୍ୟାକେଟରେ ଦେଖିବା ବା ଏହି ସୂଚି ସବୁ ଫସଲର ବିବରଣୀ ଦେଖ, କାରଣ ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାପଡୁ କି ଫସଲ କେବେ ତୋଳିବା ଦରକାର ।
- **ଚମକ:** ତୋଳିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପନିପରିବା ସାମାନ୍ୟ ଏକ ଚମତ୍କାର ଓ ସୁସ୍ଥ୍ୟ ରୂପ ପାଇଁ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି ଫସଲର ପତର ଶୁଖିଯାଏ, ଏହାର କାରଣ ହେଉଛି କାଟିବାର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବତାଇ ଦେଇଥାଏ । (ତରଭୂଜ ଏକ ଉପବାଦ ଅଟେ) ।
- **ଆକାର :** ଅଧିକାଂଶ ପରିବା ଯେତେବେଳେ ଉପଯୋଗ ଆକାରରେ ପହଁଚି ଥାଏ, ସେତେବେଳେ କାଟିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ। କୌଣସି ପରିବାରରେ କୋମଳତା ଓ ଏହାର ସ୍ୱାଦକୁ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଏଥିରେ ଦାନ୍ତ ଗଡ଼ାଇ ଦେଖନ୍ତୁ। କାଟିବାରେ କେବଳ ଏଥିପାଇଁ ବିଳମ୍ବ ନ କରି ଫସଲ ବା ଫଳ ବଡ଼ ହେଉ- ଏଥିରେ ସ୍ୱାଦ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

ଅଧିକାଂଶ ପରିବାର କାଟିବା ପାଇଁ ସେତେବେଳେ ହୋଇପାରିବ, ଯେତେବେଳେ ଅଧା ପାଚି ଯାଇଥିବ। ଏଠାରେ ଏହି ଚରଣ ହୋଇଥାଏ, ଯେତେବେଳେ ପରିବାରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନମନୀୟତା ଓ ସ୍ୱାଦ ହୋଇଥାଏ। ଗରମ ଶେଷରେ ଓ ଶରତ ଋତୁରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିପକ୍ୱ ହୋଇଥିବା ଫସଲ କାଟିବା ସମୟ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଲମ୍ବା ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକି ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ବା ଏଥିରୁ ଅଧିକ ଲମ୍ବା ହୋଇପାରିବ। ଯଦି ଆପଣ ଏହାକୁ ଖାଇବା ପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ଉପଯୋଗ କରିପାରିବେ ନାହିଁ, ତେବେ ତ ଏହି ଫସଲରେ ସବୁବେଳେ ସର୍ଦ୍ଦିର ଆରମ୍ଭ ଭଣ୍ଡାରିତ କରାଯାଇଥାଏ। କୌଣସି ମଧ ଋତୁ ଆରମ୍ଭରେ ଯଦି ଫସଲ କାଟିବା ସମୟରେ ସର୍ଦ୍ଦି ଆରମ୍ଭରୁ ଭଣ୍ଡାରିତ କରାଯାଇଥାଏ। କୌଣସି ମଧ ଋତୁ ଆରମ୍ଭରେ ଯଦି ଫସଲ କଟିବା ସମୟ ଆସିଥାଏ, ତେବେ ସାଧାରଣ ଫସଲରେ ବହୁତ ଭଲ ଦେଖାଶୁଣା କରିବା ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ।

ଅନୁଭବ ଓ ସ୍ୱାଦ ଆପଣଙ୍କୁ ଶିଖାଇବ ରୋଷେଇ ପାଇଁ ଏହି ଫସଲ କେବେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବ। ଉଦ୍ୟାନ ଭିତ୍ତିକ ଓ ରୋଷେଇ ଫସଲ କାଟିବା ସମୟରେ ବାନସ୍ପତିକ ପରିପକ୍ୱତାରେ ଅଲଗା ହୋଇଥାଏ। ବାନସ୍ପତିକ ରୂପରେ ପରିପକ୍ୱ କ୍ଷୀର ହଳଦୀ ଓ ବୀଜଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ରୋଷେଇ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଫସଲକୁ କଟିବା ସମୟ ବାହାର କରାଯାଇଥାଏ। ବାନସ୍ପତିକ ରୂପରେ ଓ ରୋଷେଇ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଟମାଟର କାଟିବା ସମୟ ଏକା ହୋଇଥାଏ।

କୃଷି ଉପଜର ଉଚିତ ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୁଖିବା (ଡ୍ରାଇ କରିବା)

ଶୁଖିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯେହେତୁ ଅଧିକ ନମନୀୟ ଯୁକ୍ତ କୃଷି ଉତ୍ପଜ ପାଇବା (ନମନୀୟ) ହଟାଇବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅଟେ, ଯେପରି ଖରା ବା କୃତ୍ରିମ ରୂପରେ ବାଷ୍ପୀକରଣର ମାଧ୍ୟମ ନମନୀୟ ମାତ୍ରା (ସାମାନ୍ୟତ [୩୦ ପ୍ରତିଶତ ଆଦ୍ର ଆଧାର) ନମନୀୟତାକୁ ହଟାଇବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ନିର୍ଜଳୀକରଣ (ହାଇଡ୍ରୋଶନ) କୁହାଯାଇଥାଏ। ଶୁଖିଲା ଉତ୍ପାଦର ଉଦାହରଣ, ଶସ୍ୟ, ରାଶି, ଫଳି ଓ କିଛି ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଆଦି ଓ ନିର୍ଜଳିତ ଉତ୍ପାଦର ଉଦାହରଣ- ଫଳ, ମାଂସ ଓ ପରିବା ଆଦି ଆସିଥାଏ।

ଶୁଖିବା/ ଡିହାଇଡ୍ରେଶନ ଏହି ସମସ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଚାରରେ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ, ଯାହାକୁ କାଟିବା ପରେ ଦୁନିଆସାରା ଆପଣାଇଥାନ୍ତି, କାରଣ ଉପଜ ଖରାପ ହେବାକୁ ହାରାହାରି କମ କରାଯାଇ ଥାଏ ଓ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରିବା ଓ ଜୀବନ ବା ଭଣ୍ଡାରଣ ସ୍ଥାୟିତ୍ୱରେ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ହେବାକୁ ରହିଥାଏ। ନମନୀୟତା ହଟାଇବା ପାଇଁ ଏକ ଜଟିଳ ପ୍ରକ୍ରିୟା ରହିଛି।

ସୌର ସୁରଙ୍ଗ ଉଷ୍ମକ (ସୋଲର ଟନଲ ଡ୍ରାୟର)ରେ ଲଙ୍କା ଶୁଖିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା

ବିଭିନ୍ନ ଶସ୍ୟ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ନମନୀୟତାରେ ହୋଇଥିବା (ମଷ୍ଚରାଇଜର କଂଟେଟସ୍):-

ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ ଦେବାର ସନ୍ଦର୍ଭ ଏକ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା ଏହା କହିଥାଏ, କି 'ବିଭିନ୍ନ ଶସ୍ୟ ଫସଲ ଲାଗି ଆଦର୍ଶ ନମନୀୟ (ଏମସି)ର ପ୍ରତିଶତ ' କ'ଣ, କାହିଁକି ଶସ୍ୟ ବହୁତ ପ୍ରକାରର ରହିଛି। ଫସଲରେ ଅତ୍ୟଧିକ ନମନୀୟତା ସୂକ୍ଷ୍ମଜୀବୀର ବିକାଶ ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ। ଏଥିରେ ଫସଲ ସଢ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନା ଓ ବହୁ କ୍ଷତି ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଥାଏ। ସଂଗ୍ରହୀତ ବୀଜର ନମନୀୟ ଅଙ୍କୁରିତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ଜରୁରୀ। ଅପ୍ରଭାବୀ ଉପାୟରେ ଶୁଖିବାରେ ଶସ୍ୟର ଗୁଣବତ୍ତା ଘଟିତ ହୋଇଥାଏ ଓ ଏହାର ଭାରି କ୍ଷତି ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ଏହି କଥା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ରଖିବା ହେତୁ ଶସ୍ୟ କାଟିବା ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ନମନୀୟତାର କିଛି ଉଦାହରଣ ଏଠାରେ ଦିଆଯାଇଥାଏ :-

ମକ୍କା: ମକ୍କା ଫସଲ କାଟିବା ସମୟ ସେତେବେଳେ ହୋଇଥାଏ, ଯେତେବେଳେ ନମନୀୟତା ମାତ୍ରା ୨୨ରୁ ୨୫ ପ୍ରତିଶତରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିଥାଏ।

ଗମହ : ଗହମ ସବୁବେଳେ ୨୦ରୁ ୧୪ ପ୍ରତିଶତ ନମନୀୟ ବୀଜ କାଟିବା ଉଚିତ୍। ଏଥିରେ ଅଧିକ ହେବା ଫଳରେ ଦାନାର କ୍ଷତି ହେବାର ସମ୍ଭାବନା

ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ଓ ଭଣ୍ଡାରଣ ସହିତ ଜଡିତ ସମସ୍ୟା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ତଳକୁ କାଟିବା ଯନ୍ତ୍ର (କଟରବାର)କୁ କ୍ଷତି ଅଧିକ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଥାଏ।

ଚାଉଳ (ଧାନ) : ଚାଉଳ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ, ଯାହାକି ନମନୀୟ ସ୍ଥିତି ପାଇଁ ବହୁତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇଥାଏ। ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଚାଉଳ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସଂସ୍ଥାନ ଯେପରି ସଂଗଠନ ଅନୁସାରେ କାଟିବା ସମୟରେ ଚାଉଳର ଆଦର୍ଶ ନମନୀୟ ପ୍ରତିଶତ ୨୦ରୁ ୨୫ ମଧ୍ୟରେ ହେବା ଉଚିତ୍।

ସୋରିଷ : ସୋରିଷ ଫସଲ କାଟିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯେତେବେଳେ ଦାନାରେ ନମନୀୟ ମାତ୍ରା ୪୦.୪୫ ପ୍ରତିଶତ ରହିଥାଏ, ସେତେବେଳେ କଟିବା ଉଚିତ୍ । କ୍ଷେତ ଫସଲ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରେ ବାସ୍ତବିକ କାଟିବାରେ ଧୀମା ଗତି ହେବା ଉଚିତ୍, ଯେତେବେଳେ ରାଇରେ ନମନୀୟ ୨୦ପ୍ରତିଶତ କମ ହୋଇଯାଇଥାଏ। ଶସ୍ୟରେ କୌଣସି ଫସଲର ଗୁଣବତ୍ତା ଓ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ଅଧିକାତମ କରିବା ପାଇଁ ଏହା ଜରୁରୀ ଅଟେ କି କାଟିବା ସମୟ ଏଥିରେ ହିସାବ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଚିତ୍, ଏହି ସମୟରେ ଫସଲରେ ନମନୀୟ ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥିତିରେ ହୋଇଥାଏ।

ଶସ୍ୟର ନମନୀୟକୁ ମାପିବାର ଗତିବିଧି

ଶସ୍ୟରେ ନମନୀୟ ପ୍ରତିଶତକୁ ମାପିବା ଲାଗି କିଛି ଅଲଗା- ଅଲଗା ଉପାୟ।

ଓଜନ- ଆଧାରିତ 'ଓଭାନ' ପରୀକ୍ଷଣ ସବୁଠାରୁ ସଠିକ ଉପାୟ। ଏହି ବିଧିରେ କୃଷକକୁ ଶସ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାତ୍ରାରେ ଓଜନ ଯାଂଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଶସ୍ୟକୁ ଓଭାନ, ଡିହାଇଡ୍ରେଟର ବା ମାଇକ୍ରୋୱେଭରେ ପକାଇ ଶୁଖିବା ପାଇଁ ରଖିଦେବା ଉଚିତ୍ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପରେ ଶୁଖିବା ପରେ ଶସ୍ୟରେ ଓଜନ ପୁଣି ପହଁଚି ଯାଇଥାଏ। ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଶସ୍ୟକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପରେ ଶୁଖିଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ଶୁଖିବା ପାଇଁ ବହୁ ଚକ୍ରରେ ଦେଇ ଗତି କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ଓ ଓଜନକୁ ଯାଂଚ କରିବା ଉଚିତ୍, ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଜନ ବଦଳିବା ବନ୍ଦ ନ ହୋଇଯାଇଛି। ଶସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପରେ ଶୁଖିବା ପରେ ଓଜନକୁ ଓଦା ସ୍ଥିତିରେ କରାଯାଇଥିବା ଓଜନରେ ବିଭାଜିତ କରି ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇଥାଏ କି ଶସ୍ୟରେ ପରୀକ୍ଷଣ ପୂର୍ବରୁ ଆଦ୍ର ହୋଇଥାଏ।

ଏକ ଅନ୍ୟ ବିକଳ୍ପ ଏହା ରହିଛି ଯେ, ଯେଉଁଥିରେ ବିଶେଷ ଉପକରଣର ଉପଯୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ଯାହାକି ଶସ୍ୟର ନମନୀୟତା ମାପିବାର ଉପକରଣ। ଏହା କେବେ କେବେ ଶସ୍ୟ ନମନୀୟତାର ପରୀକ୍ଷକ 'ଗ୍ରେନ ମାଇଶ୍ଚର ଟେଷ୍ଟର' ବା ଶସ୍ୟ ନମନୀୟତା ମାପକ 'ଗ୍ରେନ ମଶ୍ଚରାଇଜର କ୍ୟାଂଟର ମିଟର' ରୂପରେ ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଏହି ଉପକରଣ କ୍ଷେତରେ ଶସ୍ୟର ନମନୀୟତାକୁ ମାପିବାରେ ତୁରନ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଏହାକୁ କାଟିବା ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କ୍ଷେତରେ ଶସ୍ୟର ନମନୀୟତା କରିବା ସହଜ ହୋଇଯାଇଥାଏ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଶସ୍ୟ ନମନୀୟ ପରୀକ୍ଷଣରେ ଯାଂଚ ହାନିକାରକ ହୋଇ ନଥାଏ, ମାନେ ଏଥିରେ ଶସ୍ୟର କ୍ଷତି ହୋଇ ନଥାଏ, ଏଣୁ, ପରୀକ୍ଷଣରେ ଶସ୍ୟ ବ୍ୟର୍ଥର ଚିଂତା କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ।

କୃଷି ଉପଜ ସଫା, ସିଂଚନ, ବର୍ଗୀକରଣ ଗ୍ରେଣ୍ଡିଂ, ବନ୍ଧନ- ଭରିବା (ପ୍ୟାକିଂ) ଓ ଭଣ୍ଡାରଣର ପ୍ରବନ୍ଧନ କରିବା

ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଖାଦ୍ୟ, ଚାରା, ରେଶେ ଓ ଇନ୍ଧନ ବସ୍ତୁକୁ କାଟିବା ପରେ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଁଚିବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସଂସ୍କରଣରେ ବହୁ ପ୍ରକାର ଅସୁବିଧା ଦେଇ ଗତି କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ଯେପଳି ସଫା, ବର୍ଗୀକରଣ, ସିଂଚନ, ଶୁଖିବା, ଭଣ୍ଡାରଣ, ପିସାଇ, ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସଂସ୍କରଣ, ପ୍ୟାକିଂ, ପରିବହନ ଓ ବିପଣନ। କୃଷି ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଶସ୍ୟର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ମୂଲ୍ୟବର୍ଦ୍ଧନ ପାଇଁ ସମ୍ପନ୍ନ କରାଯାଇଥାଏ, କାରଣ ସାମଗ୍ରୀକୁ ତୁରନ୍ତ ଉପଯୋଗ କରାଯିବାର ଯୋଗ୍ୟ ଓ ଅଧିକ ଆର୍ଥିକ ଲାଭ ଦେବା ଉଚିତ୍ ।

ସଫାଇ/ ବର୍ଗୀକରଣ /ଅଲଗା-ଅଲଗା କରିବା : କାଟିବା ଶସ୍ୟ (ଥ୍ରେଶ/ ଶେଲ୍ଡ୍ ଡ୍ରାୟ)କୁ ଅଧିକ ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ, କାରଣ ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଦୂଷିତ ବା ଅବାଂଛିତ ପଦାର୍ଥରୁ ମୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ, ଅର୍ଥାତ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ଓ କ୍ଷତି ପହଁଚାଉଥିବା ରୋଗପୋକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୀଜ, ଅନ୍ୟ ଫସଲ କିସମ ବୀଜ, ଝାଉଁଳି ଯାଇଥିବା ବୀଜ, କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ, ବୀଜ ବା ବିନା ଆକାରରେ ବୀଜରୁ ମୁକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ। ସଫେଇ ଓ ବର୍ଗୀକରଣର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଶସ୍ୟ ଖରାପ ଯୋଗୁ ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଉପଜ ସାମଗ୍ରୀ ମାତ୍ରା କମ ହୋଇଥାଏ, ଉତ୍ପାଦ ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ିବା, ଅଧିକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁରକ୍ଷିତ ଭଣ୍ଡାରଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇଯାଇଥାଏ ଏବଂ ପେସି ହୋଇଥିବା ଉତ୍ପାଦ ବିଷୟରେ ବାରିରୁ ହଟି ଉତ୍ତମ ଗୁଣବତ୍ତା ମିଳିଥାଏ।

» ଭାରତରେ ପ୍ରତି ଗ୍ରାମୀଣ ଶସ୍ୟ ଓ ଡାଲିର ବିଭାଜନ କରିବା ଏକ ସାଧାରଣ କଥା। ଟିନ୍‌ରୁ ହୋଇଥିବା କଂଟେନର ଉପଯୋଗ କରିବା ଏଥିପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେପରି ଷ୍ଟୁପ୍ ବା ଛାଜ କୁହାଯାଇଥାଏ । ଏଥିରେ ଶସ୍ୟ ରଖାଯାଇଥାଏ। ଛାଜ ଓ ଧୀମି ଗତିରେ ଓସାଇ କରିବା ଶସ୍ୟରେ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଓ ଭୂଷି ଅଲଗା ହୋଇଯାଇଥାଏ। ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଶୁଖିଲା ଶସ୍ୟ ଗହମ, ମକ୍କା, ଧାନ, ଡାଲି ଇତ୍ୟାଦିରେ ଏଥିରେ ସଫା କରାଯାଇଥାଏ।

» ଶସ୍ୟକୁ ସଫା ବାଉଁଶ ଦଣ୍ଡରେ ତିଆରି କରାଯାଏ, ଭଣ୍ଡାରଣ (କଂଟେନର)ର ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକୁ ପନୋଡି କୁହାଯାଇଥାଏ। ପନୋଡିରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଶୁଖିଲା ଶସ୍ୟକୁ ଏକ ପବନରେ ପତଳା ପର୍ଦ୍ଦାର ପ୍ରବାହକୁ ପ୍ରାୟ ୪.୫ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚତା ତଳକୁ ପକାଯାଇଥାଏ। ଏଥିରେ ହାଲକା ଓ ଖରାପ କୋଣ ଓ ଭୂମିକୁ ଉଡ଼ାଯାଇଥାଏ ଓ ଭାରି ଶସ୍ୟକୁ ଏହି ପ୍ରକାର ଅଲଗା କରାଯାଇଥାଏ, କାରଣ ଏହାକୁ ସିଧା ଜମି ଉପରେ ପକାଯାଇଥାଏ। ଏକ ପଂଖା (ମେକାନିକାଲ ବା ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକାଲ) ଉପଯୋଗ ସଫା କରିବା ବା ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ବହୁତ ତେଜ ଭାବରେ କରାଯାଇଥାଏ। ସଫା ପାଇଁ ଏହି ବିଧି ଅଲଗା ହୋଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀର ଘନତ୍ୱରେ ଅନ୍ତର ଉପରେ ଆଧାରିତ କରାଯାଇଥାଏ । ଶସ୍ୟକୁ ସଫା କରିବା ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ବାୟୁ ବିଭାଜକ/ ଚକ୍ରବାତ ବିଭାଜକର ଉପଯୋଗ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପରେ ଆଧାରିତ କରାଯାଇଥାଏ।

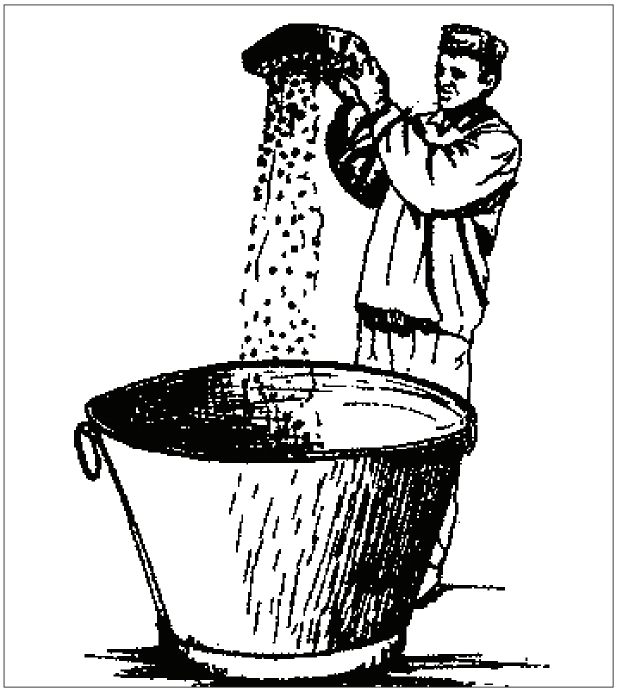

ଭଣ୍ଡାରଣ : ଶସ୍ୟକୁ ଛାଣିବା ପରେ ଛୋଟ ବା ମଧ୍ୟମ ଭାବରେ, କୃଷକ ତାଙ୍କୁ ଧାତୁରେ ବହୁ ବାସନକୁ ଏକଜୁଟ କରି ବସ୍ତା ଭିତରେ ରଖାଯାଇଥାଏ। ଆଜିକାଲି ବଡ ସାଇଜ ସିଲୋସ ବା ଅନ୍ନ ଭଣ୍ଡାରଣକୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଦିଆଯାଇଥାଏ। ବନ୍ଦ ଭଣ୍ଡାରକରେ ଭଣ୍ଡାରଣରେ ନମନୀୟ ପୁନଃ ପ୍ରବେଶ କରାଯାଇ ପାରି ନଥାଏ। ଏଥିରେ ଇଲ୍ଲି, ମୂଷା ଓ ପୋକରୁ ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷା ମିଳିଥାଏ।

ଫଳ ଓ ପରିବାର ବର୍ଗୀକରଣ ଗ୍ରେଡିଂ ଗତିବିଧି

କାଟିବା ପରେ ପ୍ରବନ୍ଧନରେ ଫଳ ଓ ପରିବାରର ବର୍ଗୀକରଣ କରିବା ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ। ଭୌତିକ ଗୁଣ ଭଳି ଓଜନ, ଆକାର ଓ ରଙ୍ଗ, ଆକୃତି, ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି, କୃଷି ମୌସମକୁ ଆଧାର କରିବା ଉପରେ ରୋଗରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ଅନୁରୂପରେ ଫଳ ଓ ପରିବାର ବର୍ଗୀକରଣ ଜ୍ଞାତ ଉପାୟ ସହିତ ହାତକୁ ଯିବା ବର୍ଗୀକରଣ ଓ ଆକାର ବର୍ଗୀକରଣ ହୋଇଥାଏ। ତାଜା ସ୍ୱରୂପରେ ଫଳ ଓ ପରିବାର ବର୍ଗୀକରଣ କରିବାର ଗୁଣବତ୍ତା ପାଇଁ ଜରୁରୀ କାରଣ ଲୋକ- ଦିନ-ଓ ଦିନ ଗୁଣବତ୍ତାକୁ ନେଇ ଜାଗରୁକ ହୋଇଥାନ୍ତି । କେବଳ ଏହା ନୁହେଁ, ପ୍ରସଂସ୍କରଣ କେନ୍ଦ୍ର ଆସିବା ସହିତ ଫଳ ଓ ପରିବାର ବର୍ଗୀକରଣ ଗୁଣବତ୍ତାକୁ ଆଧାର ଉପରେ କଡେଇରେ କରିବା ଉଚିତ୍। କମ ପରିପକ୍ୱ , ଉତ୍ତମ ଢଙ୍ଗରେ ପରିପକ୍ୱ ହୋଇଥିବା ତଥା ଅଧିକ ପରିପକ୍ୱ ହୋଇଥିବା ଫଳ ଓ ପରିବାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବର୍ଗୀକରଣ ପାଇଁ ଛାଂଟି ନେବା ଉଚିତ୍।

ବର୍ଗୀକରଣ ପରିଭାଷା

ବର୍ଗୀକରଣରେ ବଜାରରେ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ ନେବା ପାଇଁ ଆକାର, ଆକୃତି, ରଙ୍ଗ ଓ ମାତ୍ରା ଅନୁସାରେ ପରିବା ଓ ଫଳକୁ ଅଗଲା-ଅଲଗା ଶ୍ରେଣୀରେ ଛିଂଟା ଯାଇଥାଏ।

ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବଜାର ପାଇଁ ୩ ସାମାନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ :

୧. **ଅତିରିକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ :** ଅତିରିକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତମ ଗୁଣବତ୍ତା ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଆକୃତି ଓ ରଙ୍ଗର ସମେଟ ହୋଇଯାଇଥାଏ। ଏହି

ଆନ୍ତରିକ ଦୋଷୀ ବିନା ଅନ୍ତର୍ନିହିତ କରିବା ଓ ସ୍ୱାଦକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ଉଚିତ୍। ତ୍ରୁଟିର ଆଧାର ପାଇଁ ୫ ପ୍ରତିଶତ ସହନଶକ୍ତି ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥାଏ। ଏଥିରେ ଧ୍ୟାନ ରଖିବା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଉଚିତ, କାହିଁକି ନା ପ୍ୟାକେଟର ଗୁଣବତ୍ତାରେ ଉତ୍ପାଦ ଆକାର ଓ ରଙ୍ଗର ସ୍ଥିତିରେ ଏକରୁଜଣା ହୋଇଯାଇଥାଏ ଯାହାକି, ପୂର୍ବ ପ୍ୟାକିଂ ସାମଗ୍ରୀରେ ଏହି ଧ୍ୟାନ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ।

୨. **ଶ୍ରେଣୀ ୧-** ଏଥିରେ ପ୍ରାୟ ସମାନ ଗୁଣ ହେବା ସହିତ ଏହି ଅତିରିକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ହୋଇଥାଏ, ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏଥିରେ ୧୦ ପ୍ରତିଶତ ସହନଶକ୍ତି ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥାଏ। ଅଲଗା- ଅଲଗାର ଫଳର ଆକାର, ରଙ୍ଗରେ ମାମୂଲି ତ୍ୱଚା ଦୋଷର ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି, ଯାହାର ଗୁଣବତ୍ତାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ ଆକାରକୁ ପ୍ରଭାଭିତ କରାଯାଇ ନଥାଏ। ପ୍ୟାକିଂର ଆକାର ସୀମା ବଡ଼ ହୋଇଯାଇଛି ଓ ଉତ୍ପାଦକୁ ଆମେ ପ୍ୟାକେଜିଂରେ ଆକାର ସୀମା ବଡ଼ ହୋଇଥାଏ ଓ ଉତ୍ପାଦକୁ ସବୁବେଳେ ପ୍ୟାକେଜରେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକତା ହୋଇ ନଥାଏ।

୩. **ଶ୍ରେଣୀ-୨**-ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ଉତ୍ପାଦରେ କିଛି ବାହାର ଆନ୍ତରିକ ଦୋଷୀକୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିଥାନ୍ତି, ବଶର୍ତେର ଏହା ଯେତେବେଳେ ଯାଇଥାଏ, ତେବେ ଏହି ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ଥାନୀୟ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ବହୁତ କିଛି ଦାବି କରନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ଯାହାର ନଜର ଓ ଗୁଣବତ୍ତା ତୁଳନାରେ କେତେ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି।

ବର୍ଗୀକରଣରେ ଫାଇଦା :

୧. ଖରାବ ଗୁଣବତ୍ତା ଓ ଉତ୍ପାଦ ବା ନମୁନାର କରଣ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କ୍ଷତି ଆସିବାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥାଏ ।

୨. ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚୟନ ବିନା କୌଣସି ଉତ୍ପାଦକୁ ଖରିଦ କରିବା ଓ ବିକ୍ରି କରିବାରେ ସୁବିଧା ଦେଇ ବିପଣନ ଦକ୍ଷତା ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

୩. ବର୍ଗୀକରଣକୁ ବଢ଼ାଇବାରେ ବର୍ଗୀକୃତ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ଉତ୍ତମ ଦାମ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥାଏ ।

୪. ପ୍ୟାକେଜିଂ ଓ ପରିବହନରେ ଭାରି ବିପଣନ ଲାଗତକୁ ବର୍ଗୀକରଣ ଦ୍ୱାରା ଟାଳି ଥାନ୍ତି ।

୫. ବର୍ଗୀକରଣରେ ରୁଗଣ ନ୍ୟୂନ୍ୟତମ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଥିବା କାରଣ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ଓ ବିକୃତ ନମୂନାକୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରାଯିବ ନାହିଁ ଓ ଏହି ପ୍ରକାର ବଜାରରେ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ।

୬. ବର୍ଗୀକରଣରେ ଖରିଦ କରିବା ଓ ବିକ୍ରି କରିବା ଉଭୟ ମଧ୍ୟରେ ପାରଦର୍ଶିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାପାର ହୋଇଥାଏ।

୭. ଠିକ୍ ଭାବରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଥିବା ପରିବା ଓ ଫଳକୁ ଉପଭୋକ୍ତା ସହଜରେ ନିରୀକ୍ଷଣ ବିନା ଖରିଦ କରିନେଇଥାନ୍ତି ।

ଫଳର ବର୍ଗୀକରଣ : ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଫଳର ଆକାର, ଓଜନ, ବିଶିଷ୍ଟ ଆକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି, ରଙ୍ଗ କିସମ ଆଧାର ଉପରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଥାଏ। ଆକାରର ବର୍ଗୀକରଣ ମୁଖ୍ୟ ରୂପରେ ଆକାର ଆଧାର ଉପରେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଫଳରେ କରାଯାଇଥାଏ। ଫଳକୁ ଛୋଟ, ମଧ୍ୟମ, ବଡ଼ ଓ ଅତିରିକ୍ତ ବଡ଼ ରୂପରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଥାଏ। ପରିପକ୍ୱତାର ଆଧାର ଉପରେ ଫଳକୁ ଅପରିପକ୍ୱ, ଠିକ୍ ଭାବରେ ପରିପକ୍ୱ ଓ ଅଧିକ ପରିପକ୍ୱ ରୂପରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଥାଏ। ପରିପକ୍ୱତା ଓ ଆଧାର ଉପରେ ଭଣ୍ଡାରଣ ଜୀବନ ଉଭୟ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥାଏ। ଆଲଫାଂସୋ ଓ ପେରି ଆମ୍ବର ଓଜନର ଆଧାର ଉପରେ ୨୦୦ ଗ୍ରାମରୁ କମ, ୨୦୨-୨୪୯ ଗ୍ରାମ,୨୫୦-୨୯୯ ଗ୍ରାମ, ୩୦୦-୩୪୯ ଗ୍ରାମ, ୩୦୦-୩୪୯ ଗ୍ରାମ ଓ ୩୫୦ ଗ୍ରାମରୁ ଅଧିକରୁ ଆଧାର ଉପରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଥାଏ। ଏହି ବର୍ଗରେ ୨୫୨-୨୯୯ ଓଜନ ଯୁକ୍ତ ଆମ୍ବର ହିସ୍ସାଦାର ପ୍ରାୟ ୩୦ ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥାଏ।

ପରିବାର ବର୍ଗୀକରଣ : ଫଳ ପରିବାର ଭଳି ଯେପରି କଲରା, ବେଲ, ଲଙ୍କା, ବାଇଗଣ, କଂଚା ଲଙ୍କା ଆଦି ମଧ ଛୋଟ ଓ ବଡ଼ ରୂପରେ ୩ ବର୍ଗୀ ଆଧାର ଉପରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଥାଏ। ଟମାଟର ପରିବାର ରଙ୍ଗକୁ ଆଧାର ଉପରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଥାଏ।

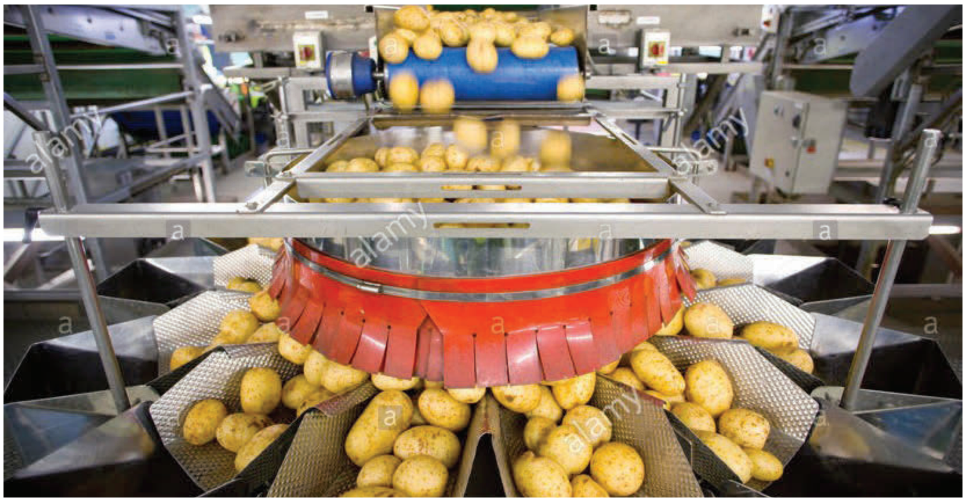

ପ୍ୟାକିଂ ଓ ଭଣ୍ଡାରଣ : ଏକ ପ୍ୟାକେଜ ସୁରକ୍ଷା, କାଂଟଛାଟ ପ୍ରତିରୋଧ ଓ ବିଶେଷ ଭୌତିକ, ରାସାୟନିକ ବା ଜୈବିକ ଆବଶ୍ୟକତାର ପୂର୍ତ୍ତି କରାଯାଇଥାଏ।

ଏହି ପୋଷଣ ଗୁଣ/ ତଥ୍ୟ ଲେବଲ ଓ ବିକ୍ରି ପ୍ୟାକେଜିଂ ପାଇଁ ପେଶ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତି ଭୋଜନ ବିଷୟରେ ଅନ୍ୟ ସୂଚନାଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବ। ପ୍ୟାକେଜିଂରେ ଭୌତିକ ସୁରକ୍ଷା ଯେପରି ବହୁ ଫାଇଦା (ଯେପରି ଅକ୍ସିଜେନ, ପାଣି ବାଷ୍ପ ଓ ଧୂଳିରେ ଅବରୋଧ)। ପ୍ୟାକେଜିଂରେ ସମ୍ମିଳନ ବା ସମୂହନ (ଛୋଟ ବସ୍ତୁ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଏକ ପ୍ୟାକେଜିଂରେ ବିଶେଷ ରୂପରେ ଅଲଗା- ଅଲଗା ସମୂହରେ ରଖି ଭରାଯାଇଥାଏ), ସୂଚନା (ପ୍ୟାକେଜ ଓ ଲେବଲ୍ସ ଏହି ସୂଚନା ଦେଇଥାନ୍ତି କି ଭିତର ରଖି ଥିବା ବସ୍ତୁ/ ଖାଦ୍ୟ ବା ଉତ୍ପାଦକୁ କିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ ଓ କିପରି ଏହାର ପରିବହନ କରାଯାଇଥାଏ, କିପରି ପୁନଃ ଚକ୍ରିତ କରନ୍ତୁ ଓ କିପରି ଏହାର ନିସ୍ତାରଣ କରନ୍ତୁ।) ସୁରକ୍ଷା ଓ ସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତୁ।

ଫସଲ ଭଣ୍ଡାରଣ, ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ, ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଜରୁରୀ ଭାଗ। ଯେତେବେଳେ ଫସଲକୁ କ୍ଷେତ ବ୍ୟବସାୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ, ତେବେ ଏହି କ୍ଷେତରେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରରେ କରାଯାଇଥାଏ। ଫସଲର ନମନୀୟତା ଅନୁସାରେ ସ୍ତର ଉପରେ ସଂଗ୍ରହିତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଶସ୍ୟ ପାଇଁ ଅଲଗା ଅଲଗା କରାଯାଇଥାଏ।

ଓଡ଼ିଶାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ନବାଚାର ଡାଲି ଭଣ୍ଡାରଣ ବୀଜ ଭଣ୍ଡାରଣ ପ୍ରଣାଳୀ- ଅଧ୍ୟୟନ ଅନୁଯାୟୀ

କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଛୋଟ କୃଷକଙ୍କୁ ବର୍ଷା ଆଧାରିତ ଫସଲ, ବିଶେଷ ରୂପରେ ଡାଲି ପାଇଁ ଉନ୍ନତ କିସମ ବୀଜର ଆପୂର୍ତ୍ତି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବୀଜ ପ୍ରଣାଳୀ ସ୍ଥାପନା ଏକ ଚାଲେଞ୍ଜପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ। କୃଷକଙ୍କ ସ୍ତରରେ ପ୍ରତି ସବୁଜ ଚଣା ଓ କଳା ଚଣାର ଅପର୍ଯାପ୍ତ ବିହନ ଭଣ୍ଡାରଣ ସୁବିଧା ମାମଲାରେ ଛୋଟ କୃଷକଙ୍କୁ ପ୍ରତି ଋତୁରେ ଗୁଣବତ୍ତା ଯୁକ୍ତ ବୀଜ ଖରିଦ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, କାରଣ ଭଣ୍ଡାରଣ କୀଟ କାରଣରୁ ଅଙ୍କୁରଣରେ କମି ଆସିଥାଏ। ଛୋଟ କୃଷକଙ୍କ ଉନ୍ନତ କିସମର ଗୁଣବତ୍ତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବିହନର ଆପୂର୍ତ୍ତି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ସାର୍ବଜନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂସ୍ଥା ପାଇଁ ମୁସ୍କିଲ କାମ, କାରଣ ନିଜ ବିହନ ବୀଜ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଆର୍ଥିକ କାରଣରେ ସିମିତ ରୁଚି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ। ଓସିପିଏଫ, ମୋରକ୍କା ପରିଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପଡୟୁ ଇପ୍ରୁଡ କ୍ରର୍ପ ଟେକ୍ନୋଲଜିର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇଛି। ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି। ଏହି ଟେକନିକ ତିନି ପରତ ଯୁକ୍ତ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବ୍ୟାଗ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଡାଲିର ଭଣ୍ଡାରଣ ଗ୍ରାମୀଣ ସ୍ତର ଉପରେ କରାଯାଇଥାଏ, କାରଣ କୀଟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା ଗମ୍ଭୀର ସଂକ୍ରମଣରୁ ଭଣ୍ଡାରଣର ବିବଶାତାକୁ କମ କରାଯାଇପାରିବ। ଗ୍ରାମୀଣ ସ୍ତର ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଏକ ସାମୁଦାୟିକ ସଂଗଠନକୁ ଏହି ପରିଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରାୟୋଜିତ କରାଯାଇଛି। ଏହାଦ୍ୱାରା ଏହି ପରିଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚଣାର ୦.୪ ଟନ ଓ କଳା ଚଣାକୁ ୦.୩୪ ଟନ ବିହନ ୨୦୧୪-୧୫ କିଣି ଥାନ୍ତି। ଏହି ବିହନର ତିନି ପରତ ଯୁକ୍ତ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବସ୍ତାରେ ଗ୍ରାମୀଣ ବିହନ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଯାହା ୯ମାସରୁ ଅଧିକ ଅବଧି ପାଇଁ ଭଣ୍ଡାରିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଏହାକୁ ଯାଂଚ କରିବା ପାଇଁ କୃଷକ ପାରମ୍ପରିକ ପରିପାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସାମିଲ କରିଥାନ୍ତି । ଯେଉଁଥିରେ ଏହା ଝୋଟ ଓ ବସ୍ତା, ଟିଣର ନକସ୍ତରାରେ ଓ ପଲିଥିନ ବସ୍ତା (ଖାଦ ବସ୍ତା)ରେ ବୀଜକୁ ଭଣ୍ଡାରଣ କରିଥାନ୍ତି। କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ବୈପାରିଗୁଡ଼ା ବ୍ଲକରେ ଦୁଇ ସମୂହ (କ୍ଲଷ୍ଟର)ରେ ୧୦୦ ଚୟନିତ କୃଷକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତିନି ପରତଯୁକ୍ତ ବସ୍ତା ଦିଆଯାଇଥିଲା ମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷକ ଏକ ବସ୍ତା ଲେଖାଏ ବିହନ ନେଇଥିଲେ। ଏହାର ପ୍ରୟୋଗକୁ ଆଧାର କରି ଡାଲିର ବିହନକୁ ୯ ମାସ ପାଇଁ ଭଣ୍ଡାରିତ କରାଯାଇଥିଲା, ମାନେ ଫସଲ କାଟିବାରୁ ଆଗାମୀ ବୁଣିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ।

ଚିତ୍ର-୧: ତିନି ପତର ଯୁକ୍ତ ବସ୍ତାରେ ଭଣ୍ଡାରିତ କଳା ଚଣାର ବୀଜ କିଣିଥାନ୍ତି ଜଣେ କୃଷକ।

ପରିମାଣ ସଫା ଭାବରେ ଦର୍ଶାଇ ଥାଏ କି ବୀଜ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବା ଓ ବୀଜର ଅଙ୍କୁରିତ ହେବା ପରେ ସନ୍ଦର୍ଭ ତିନି ପରତ ଯୁକ୍ତ ବସ୍ତା ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବସ୍ତା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ତର ଦେଖା ଯାଇଥିଲା। ତିନି ପରତ ଯୁକ୍ତ ଭଣ୍ଡାରଣର କୀଟ ଦ୍ୱାରା ବିହନର କ୍ଷତି କରିବା ୩.୪ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବସ୍ତାରେ ଏହା ୪୪.୫ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା। ପ୍ରାୟ ଶତ ପ୍ରତିଶତ କ୍ରମଶଃ ୯୧ ପ୍ରତିଶତ ଓ ୭୮ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା। ଗ୍ରାମୀଣ ବିହନ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ସବୁଜ ଚଣା ଓ କାଳ ଚଣାର ମାମଲାରେ ଭଣ୍ଡାରଣ ଅବସରରେ କୀଟ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କ୍ରମଶଃ ୩ ଓ ୪ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା। ଓଡ଼ିଶାର ଗ୍ରାମର ଆଦିବାସୀ ସମୁଦାୟ ଡାଲି କୃଷକଙ୍କ ବୀଜର ଭଣ୍ଡାରଣ ଏହି ଟେକନିକକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ। ଦାମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାର ପ୍ରଭାବଶୀଳତା ଓ ଟେକନିକକୁ ଆପଣାଇବାରେ ଆସନ ପ୍ରକୃତରେ ଏହି କଥା ଉପରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକି ଡାଲି ବିହନର ଭଣ୍ଡାରଣ ସୁରକ୍ଷାକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ କ୍ଷମତା ଏହି ଟେକନିକ୍‌କୁ ଆପଣାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ତାଲିକା -୧ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସମୂହ (କ୍ଲଷ୍ଟର) ତିନି ପରତ ଯୁକ୍ତ ବସ୍ତାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ ବିହନର ଭଣ୍ଡାରଣକୁ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୦୧୪-୧୬)

ବିବରଣ	ସମୂହ ୧ **		ସମୂହ ୧ **	
	ସବୁଜ ଚଣା	କଳା ଚଣା	ସବୁଜ ଚଣା	କଳା ଚଣା
ବୀଜ ଭଣ୍ଡାରଣରେ ଭାଗ ନେଇଥିବା କୃଷକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା	45	46	35	42
ବାଳ ବସ୍ତାରେ କୀଟ ଦ୍ୱାରା ବର୍ବାଦ ବିହନର ପ୍ରତିଶତ	3	4	2	3
ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବସ୍ତାରେ କୀଟ ଦ୍ୱାରା ବର୍ବାଦ ବିହନର ପ୍ରତିଶତ	45	48	44	41
ତିନି ପରତ ଯୁକ୍ତ ବସ୍ତାରେ ଭଣ୍ଡାରିତ ବିହନର ଅଙ୍କୁରଣ ପ୍ରତିଶତ	90	89	90	95
ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବସ୍ତାରେ ଭଣ୍ଡାରିତ ବିହନରେ ଅଙ୍କୁରଣର ପ୍ରତିଶତ*	75	78	79	80

*ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବସ୍ତା-ଟାଟା ଓ ବସ୍ତା/ ଟିଣର କନସ୍ତରା/ ଖାଦର ବସ୍ତା ଯାହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରି କୃଷକ ଭଣ୍ଡାରଣ କରିଥାନ୍ତି।

**ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମୂହରେ ପାଂଚ ଗ୍ରାମକୁ ସାମିଲ କରାଯାଇଥିଲା ଓ ୧୦୦ କୃଷକଙ୍କୁ ଭଣ୍ଡରଣ ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ଚୟନିତ କରାଯାଇଥିଲା।

କୃଷକର ଧାରଣା :

୧. ଟେକନିକ ବିନା କୌଣସି ପୂର୍ବ ସର୍ତ୍ତକୁ ସହଜ ଭାବରେ ଆପଣାଇବା ।

୧. ବସ୍ତା ୪.୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଣି ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବା ।

୧. କୃଷକ ଏହି ବସ୍ତାର ଦାବ ବହନ କରି ପାରିବେ।

୧. ମୂଲ୍ୟବା ବିହନ ଗୁଣବତ୍ତା ଓ ମାତ୍ରାକୁ କାୟମ ରଖି ପାରିବେ।

୧. ଅଙ୍କୁରଣର ଉଚ୍ଚ ପ୍ରତିଶତରେ ପ୍ରତି ହେକ୍ଟରର ବିହନ ଦର କମ ହୋଇ ଯାଇଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ବିହନର ଖର୍ଚ୍ଚ କମିଯିବ।

୧. ଏହି ବସ୍ତାରେ ଥରେ ବିହନର ଭଣ୍ଡରଣ କରିବା କୌଣସି କୀଟନାଶକକୁ ବ୍ୟବହାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ। ବିହନ ନମନୀୟତାକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ କୀଟର ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଶୁଖାଇବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ନଥାଏ। ଏଥିରେ ବିହନର ରକ୍ଷଣବେକ୍ଷଣ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ମହିଳାଙ୍କ ପାଇଁ ସୀର ଯନ୍ତ୍ରଣା ମଧ୍ୟ କମ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

୧. ବିହନର ରଖଣାବେକ୍ଷଣ (ବାରମ୍ବାର ସୁଖାଇବା, ସଫା କରିବା, ଭଣ୍ଡାରଣ କୀଟମାନଙ୍କ ସହିତ ଲଢ଼େଇ କରିବା ପାଇଁ କୀଟନାଶକ ପକାଇବା ଉଚିତ୍) ଏହାର ଦାମ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

୧. ବିହନର ଭଣ୍ଡାରଣ ଗ୍ରାମ ସ୍ତର ଉପରେ କରାଯାଇଥାଏ। ଏଥିରେ କୃଷକର ବିହନ ଓ ଭୋଜନ ସୁରକ୍ଷା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥାଏ।

ଉପଜ ସାର-ସଂଭାଳିବା ଓ ଗୁଣବତ୍ତାର ଆଶ୍ୱାସନ

ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା : ଏହି କଥା ଉପରେ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବାକୁ ଇଛା କରିଥିବା ଅନୁରୂପ ଯେତେବେଳେ ଏହି ସ୍ତରୀୟ କରାଯାଇଥାଏ ତଥା ବା ଏଥିରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ ତେବେ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କଠାରେ କୌଣସି କ୍ଷତି ପହଁଚାଇ ନଥାଏ।

ଖାଦ୍ୟର ଗୁଣବତ୍ତା : କୌଣସି ଉତ୍ପାଦର ବିଶେଷତା ଓ ଗୁଣକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଯେପରି ଉତ୍ପାଦର କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥାଏ, କାହିଁକି ନା ଏହି ଘୋଷିତ ବା ନିହିତ ଖୁବ ଆବଶ୍ୟକତା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିଥାଏ।

ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ବନାମ ଖାଦ୍ୟ ଗୁଣବତ୍ତା : ଦୋଷ ଓ ଅନୁଚିତ ଗୁଣବତ୍ତାରେ ଉପଭୋକ୍ତା କୌଣସି ଉତ୍ପାଦକୁ ଆଡେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ବିକ୍ରୟ କମ ହୋଇଯିବ। ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷାର ଭୟ ଲୁଚି ଯାଇଥାଏ। ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ପାଦକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରି ନାହିଁ, ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଏତ ଏହି ଭୟକୁ ଜଣାପଡ଼ିବ ନାହିଁ। ଯଦି ଏହା ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ, ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷାର ଭୟ ଉତ୍ପାଦ ବଜାରରେ ପ୍ରବେଶକୁ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ଏବଂ ଏହାର ନିଷ୍କାସନ କରାଯାଇପାରିବ। ଏଥିରେ ବହୁ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷତି ସହକରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଏହି ଭୁଲ ଖୁବ ହେବ। କାରଣ ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ସହିତ ଜଡିତ ସିଧା ଜନତାଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପଡିବ, ଏଥିପାଇଁ ଗୁଣବତ୍ତାର ଅନ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରକୁ ହାସିଲ କରିବାକୁ ବଜାୟ ସମୁଚିତ ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଦେବା ଉଚିତ୍ ।

ଭାରତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ନିଗମ (ଫୁଡ କର୍ପୋରେଶନ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଏଫ.ସି.ଆଇ.) ଗୁଣବତ୍ତା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ - ଅବଲୋକନ

ଏଫସିଆଇର ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଗୁଣତା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ତରଳ ଛାଡ଼ାକୁ ଶସ୍ୟକୁ ଖରିଦ କରିବା ଓ ସଂରକ୍ଷିତ କରିବାରେ ଖୁବ୍ ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥାଏ। ଖାଦ୍ୟାନ୍ନର ଖରିଦ କରି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଓ ଏଥିରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନଙ୍କର ଆଧାର ଉପରେ କରାଯାଇଥାଏ ଓ ଭଣ୍ଡାରଣ ଅବସରରେ ଖାଦ୍ୟାନ୍ନର ନିୟମିତ ରୂପରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରାଯାଇଥାଏ, କାହିଁକି ନା ଗୁଣବତ୍ତାକୁ ଦେଖା ଯାଇପାରିବ। ଗୁଣବତ୍ତା ମାନକ ଭାରତ ସରକାର ପକ୍ଷରୁ ଚୟନିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଖାଦ୍ୟାନ୍ନର ନମୂନା ଏନଏବିଏଲଏ ପ୍ରମାଣନ ପ୍ରୟୋଗଶାଳାକୁ ମଧ୍ୟ ପଠାଯାଇଥାଏ ଓ ଏଫଏସଏସ୍ ଆକ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନଙ୍କର ପରିପାଳନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଯାଂଚ କରାଯାଇଥାଏ। ଖାଦ୍ୟାନ୍ନର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ପ୍ରଭାବୀ ଢଙ୍ଗରେ ନିଗରାନ ରଖିବା ପାଇ ଭାରତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ନିଗମର ପରୀକ୍ଷଣ ପ୍ରୟୋଗଶାଳା ସାରା ଦେଶରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଏଫଏସ୍ଏସ୍ ଆକ୍ଟ ୨୦୦୬ ଅନୁରୂପର ଗୁଣବତ୍ତାର ଆଶ୍ୱାସନ ଦେଇଥାଏ। ଏହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ (ଉପଭୋକ୍ତା)ଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟି ସ୍ତର ଉପରେ ବଢ଼ିକରି ମିଳିଥାଏ।

ସାରା ଦେଶରେ ପ୍ରସାରିତ ପ୍ରୟୋଗଶାଳାକୁ ଆଧୁନିକ ଉପକରଣରେ ସୁସଜିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ ଫୁଡ୍ ସିକ୍ୟୁରୋଟି, ଗୁଡଗାଁର ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ ଏହା କରାଯାଇଥାଏ।

ଭାରତରେ ଖାଦ୍ୟ ଗୁଣବତ୍ତା ସହିତ ଜଡିତ ୱେବସାଇଟ୍ସ-

1. India Standards Portal: Export Inspection Council of India(EIC) http://indiastandardsportal.org/ExportInspectionCouncil.aspx
2. Food Corporation of India's: http://fci.gov.in/qualities.php
3. Ministry of Agriculture and Farmers Welfare Government of India: https://dmi.gov.in/GradesStandard.aspx
4. Commodities | National Portal of India: https://www.india.gov.in/topics/food-public-distribution/commodities

ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ଉପରେ କୃଷି ଉପଜ ସଂଗ୍ରହଣ କେନ୍ଦ୍ରର ସଂଗଠନ ଓ ଏହାର ସ୍ଥାପନା

ଭଣ୍ଡାର ଗୃହ ସ୍ଥାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କାରାଯାଇ ଫସଲର ଭଣ୍ଡାରଣ ସୁରକ୍ଷିତ, ସଫା, ସଂରକ୍ଷିତ ଓ ସୁନିୟୋଜିତ ସ୍ତରରେ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ଏହା ଭଣ୍ଡାର ଗୃହ ଓ ଏହି ସ୍ଥାନ, ଯେଉଁଠି ଫସଲ ସାମଗ୍ରୀର ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି। ଏହା ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ ଅଧିକ ଦୂରତା ରହିଛି ଯାହା ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥାଏ ଓ ଫସଲ ସାମଗ୍ରିକ ପାଇଁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଉତ୍ପନ୍ନ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଠି ପରିବହନରେ ଖରାପ ହୋଇଥାଏ ଯାହାକି ହଜିଯାଇଥାଏ। ଫସଲ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରବନ୍ଧନର ତିନି ମୁଖ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ରହିଥାଏ।

- **ଅଧିଗ୍ରହଣ :** ଖରିଦ କରିବା ଓ ଉପାର୍ଜନ କରିବା (ସଠିକ୍ ଭାଗ, ସଠିକ ମାତ୍ରା, ସଠିକ୍ ଗୁଣବତ୍ତା, ନ୍ୟୂନତମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୂଲ୍ୟ)
- **ନିୟନ୍ତ୍ରଣ :** ଭଣ୍ଡାର ଆଦି
- **ଗତିବିଧି :** ଭଣ୍ଡାରଣ ପ୍ରବନ୍ଧନ (ସଠିକ୍ ସ୍ଥାନ, ସଠିକ୍ ସମୟ)

ଫସଲ ସାମଗ୍ରିର ଦାବି ସାମାନ୍ୟତଃ ଏକ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଉପାୟରେ ତିଆରି ହୋଇଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଫସଲ ସାମଗ୍ରୀକି ବିଶିଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି, ଯେପରି ମାଳ, ମାତ୍ରା ଓ ଆବଶ୍ୟକ ତାରିଖ ପ୍ରତି କାଟିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥାଏ। ଫସଲ ସାମଗ୍ରୀର ଅଧିଗ୍ରହଣ ଖରିଦର ମାଧମ କରାଯାଇଥାଏ। ସ୍ୱୀକୃତ ବିକ୍ରେତା (ଭେଣ୍ଡର)ରେ ଗ୍ରାହକ କ'ଣ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ଠିକ୍ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ଖରିଦ କରିବା ମାଧମ ଦେଇଥାନ୍ତି। କୃଷକ ବା କିଣିବା ପାଇଁ ଭଣ୍ଡାରଣ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥାନ୍ତି ଯାହାକି ବଜାରରେ ଏହାର ଆବଶ୍ୟକ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଣ୍ଡାରଗୃହ ଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ସାମ୍ରଗିକୁ ସାର-ସମ୍ଭାଳିବା ଓ ଏହା ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରଖାଯାଇଥାଏ। ଏହି ବିନ୍ଦୁ ଉପରେ ଭଣ୍ଡାର ପ୍ରବନ୍ଧ ସମ୍ଭାଳୁଥିବା ଲୋକ ଯେତେବେଳେ ମଧ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ କଟାଯାଇଥିବା ଫସଲ ପରିବହନ ଏହାର ଅନ୍ତିମ ଗନ୍ତବ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରିଥାନ୍ତି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥାନ୍ତି। ଅଧିକ ସଂଗଠନ ଫସଲ ସାମଗ୍ରୀର ପରିବହନ ଭଣ୍ଡାର ଗୃହର କର୍ମଚାରୀ ହିଁ କରିଥାନ୍ତି।

ଉପଜର ଉଚିତ୍ ମାପନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା

ଫସଲ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଉତ୍ପାଦନର ବିଷୟରେ ସୂଚନା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରିବା ପାଇଁ ସଂସାଧନର ଆବଂଟନରେ ଅହଂ ଭୂମିକା ନିଭାଇଥାନ୍ତି। ଫସଲ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନର ବସ୍ତାରେ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଓ ସମୟାନୁକୂଳ ସୂଚନା ଓ ଯୋଜନାକାରୀ ଓ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରକଙ୍କ ପାଇଁ ମୂଳ ସନ୍ଦର୍ଭ (ଇନପୁଟ)ର କାମ କରିଥାଏ, ଯାହାକି ପ୍ରଭାବୀ ବିପଣନ, ନୀତି କରିବାରେ ଦାୟିତ୍ୱ ହୋଇଥାଏ ଓ ଖରିଦ କରିବା ତଥା ଭଣ୍ଡାରଣ, ସାର୍ବଜନିକ ବିତରଣ, ଆୟାତ, ନିର୍ଯାତ ଓ ଅନ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବିଷୟରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇଥାନ୍ତି।

ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଫସଲକୁ କ୍ଷତି କାଟିବା ଓ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁମାନ ଲଗାଇବା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦକ୍ଷତା ମାନିଥାନ୍ତି।

କୃଷକଙ୍କୁ ଏହି ବିନ୍ଦୁର ସଠିକ୍ ଅନୁମାନ ଲଗାଇବାର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ।
୧. ଫସଲ ବୀମା ପ୍ରସ୍ତାବ
୨. ବିପଣନ ଓ ବିତରଣ ଅଗ୍ରିମ ଯୋଜନା
୩. କାଟିବା ଓ ଭଣ୍ଡାରଣର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଯୋଜନା
୪. ନଗଦ ପ୍ରବାହ ଯୋଜନା ଅନୁମାନ (କେସ ଫ୍ଲୋ ଭିଜିଟିଂ)

ଫସଲର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଚରଣରେ ଉତ୍ପାଦର ଅନୁମାନ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ନିଜ ଅନୁଭବ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ। ଫସଲ ପରିପକ୍ୱତା ଯେତେବେଳେ ପାଖାପାଖି ହୋଇଥାଏ।ସେତେବେଳେ ଅଧିକ ସଠିକତା ଏହା ଅନୁମାନ ଲଗାଇବା ସହଜ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

ଗତିବିଧି - ଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବସ୍ତାର (ନମୂନା ଫାର୍ମ)

ନାମ: ....

ତାରିଖ :..

ଫସଲ ପ୍ରକାର ....କିସମ..

ସ୍ଥାନ :..

ଅନୁମାନିତ ୧୦୦ ଦାନାର ଓଜନ....................................ଗ୍ରାମ...

ଏଣୁ : ....

ପରିବହନ ପାଇଁ ଉପଜର ସମୟ ଅନୁକୂଳ ଓ ସୁରକ୍ଷିତ ଡିଲେଭରୀର ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା

ପରିବହନ ସମୟ ଫସଲର ବିପଣନ ଓ ସକାରାତ୍ମକ ଓ ନକରାତ୍ମକ ଉଭୟ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ। ଖରାପ ପରିସ୍ଥିତି ଏମିତି କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ପରିବହନ ଲାଭ ଓ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଗ୍ରାମୀଣ କୃଷକଙ୍କ ଆୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ। ଏଥର ସବୁ ଚରଣରେ ଫସଲର ଉତ୍ପାଦନର ଖୁବ୍ କ୍ଷତି ହୋଇଥାଏ। ଏହି ସବୁ ଏକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ, ଉଚ୍ଚ ମାତ୍ରା ଯୁକ୍ତ ପରିବହନ ଓ ବିପଣନ ତନ୍ତ୍ରରେ ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଢଙ୍ଗରେ ଲଢ଼େଇ କରିଥାନ୍ତି, ଯେଉଁଠି ପରିବହନ ଓ ବିପଣନ ସଂସ୍ଥାନର ଦାମ କମ ହୋଇଥାଏ। କୃଷକ ନିଜର ଉତ୍ପାଦର ବିକ୍ରିର ଯେଉଁ ରାଶି ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତି ଓ ସହର ଉପଭୋକ୍ତା ଏହାର ଉତ୍ପାଦ ନେଇ ଯାହା ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି, ଯଦି ଏଥିରେ ଅନ୍ତର ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ତ କୃଷକଙ୍କ ଚାହିଦାକୁ ପ୍ରଭାବୀ ହସ୍ତାରଣ ଏହି ଅନୁରୂପରେ କମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ଅଧ୍ୟାୟ-୫

କ୍ଷେତରେ ଆବର୍ଜନା (ଫସଲ ଅବଶେଷ)ର ପ୍ରବନ୍ଧନର ଦାୟିତ୍ୱ (ଏନଜିଆର) ଏନ ୯୯୧୩

କ୍ଷେତର ଅବଶେଷ (ଆବର୍ଜନା-ଯେପରି ଧାନ ଏବଂ ଗହମର ପରାଳୀ) ଓ ଅବଶେଷ ରହିଛି, ଯାହା ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପାଇଁ ବହୁତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ଅବଶେଷ ପୃଥିବୀ ଉପରେ ବ୍ୟାପକ ରୂପରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଶକ୍ତିର ଏକ ଉତ୍ତମ ସ୍ରୋତ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାର ଉପଯୋଗୀ ଉତ୍ପାଦରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଫସଲ ଉତ୍ପନ୍ନ ଆବର୍ଜନାରେ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପନ୍ନ ଉତ୍ତମ କ୍ଷମତା ରଖିଥାଏ। ଉତ୍ପାଦର ଅବଶେଷ ଚାହିଁଲେ ପଶୁ ଓ ଫସଲର ଶେଷରେ ଏହାକୁ ଜୈବିକ ପଦାର୍ଥ କୁହାଯାଇଥାଏ, କ୍ଷେତ, ଯାହାର କ୍ଷେତର ଉର୍ବର କ୍ଷମତା ଏବଂ ଗୁଣ ସନ୍ତୁଳନରେ ଅହଂ ଯୋଗଦାନ ହୋଇଥାଏ।

ଉପଯୋଗ ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କ୍ଷେତର ଅବଶେଷ ଚିହ୍ନିଥାନ୍ତି ଓ ବର୍ଗୀକରଣ

କୃଷି ଅବଶେଷ ବିଭିନ୍ନ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ପନ୍ନ ଅପଶିଷ୍ଟ। ଏଥିରେ ଗୋବର ଖତ ଓ କ୍ଷେତର ଅନ୍ୟ ଅବଶେଷ, କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ ଓ ପଶୁବଧ ଗୃହର ଆବର୍ଜନା, ଉପଜ ଅବଶେଷ, କ୍ଷେତରୁ ବାହାରୁଥିବା ପଦାର୍ଥ, ପାଣିରେ ଘୋଳନ କୀଟନାଶକ, ଲୁଣ ଓ କ୍ଷେତରେ ନିଷ୍କାସନ ହୋଇଥିବା ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ। କ୍ଷେତ ଉପରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିବା ଅନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ଅବଶେଷ ପଦାର୍ଥରେ ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ- ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ଚାଦର, ସୁତଲୀ, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ରାସାୟନିକ ଭଣ୍ଡାରକୁ ବାସନ, ଚାରା ଓ ଖାଦର ବସ୍ତା, କାଗଜ ଓ ଯନ୍ତ୍ର, ମୋଟର, ବିଦ୍ୟୁତ୍, ରେଲିଂ ନାଲୀଦାର ଲୌହା, ବାହନ ବେଟାରୀ, ଘରୋଇ ଫର୍ଣ୍ଣିଚର ଉପକରଣ, ଖାଦ୍ୟ ଅପଶିଷ୍ଟ, ପେଂଟ, କାଚ, ରବର, ପାଇପିଂ ଓ ଫିଟିଂ, କାଠ, କଂକ୍ରିଟ୍, ଇଂଜନ ଓ ହାଇଡ୍ରୋଲିକ୍ ତେଲ, ମୃତ ପଶୁଧନ ଓ ପଶୁ ଔଷଧ।

କ୍ର.ସଂ.	କୃଷି ଅବଶେଷ	ଉପଯୋଗ
୧	ଚାଉଳ ଭୂଷି ପାଉଁଶ ଓ କାଠର କୋଇଲା	• ସିମେଂଟ ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ପୂରକ ଯୋଡ଼ • କାଂଚ ନିର୍ମାଣ • ଆକ୍ଟିଭେଟେଡ କାର୍ବନ
୨	ଚାଉଳ ଭୂଷି	• ବିଜୁଳି ଉତ୍ପାଦନ
୩	କଦଳୀ ଚୋପା ଓ ଆଖୁ ରସ	• କାଗଜ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଲୁଗଦି, କମ୍ପୋଷ୍ଟ
୪	ତେଲ ପାମ ଖାଲି ଫଳର ଗୁଚ୍ଛା (ଇଏଫବି)	• ଜୈବିକ ଉର୍ବରକ
୫	ତେଲ ତାଡ଼ ତନା, ରବର କାଠ	• କଣାରେ ତିଆରି ତଖ • ପାର୍ଟିକଲ ଓଡେନ ବୋଡ଼
୬	ପିଆଜର ଚୋପା, ମୁଗଫଳି ଭୂଷି	• ଭାରି ଧାତୁ ହଟାନ୍ତୁ
୭	ଭୂଷି, ପେରା ବା ନିଚୋଡ଼ା ଥୋଥା	• ଛତୁର କ୍ଷେତ
୮	ପେରା ବା ନିଚୋଡ଼ା ଥୋଥା, ଖରାବ କଦଳୀ ଫଳ	• ଇଥେନାଲ ଉତ୍ପାଦନ • ପଶୁଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ
୯	ଭୂସୀ, ପୁରାଲ, ଗାଈର ଗୋବର	• ବାୟୋଗ୍ୟାସର ଉତ୍ପାଦନ • ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ
୧୦	ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀର ଠଣ୍ଡଲ, ମକା, ଠଣ୍ଡଲ, ପେରା/ନିଚୋଡ ଯାଇଥିବା ରେଶେ	• ଥର୍ମାପ୍ଲାଷ୍ଟିକକୁ ମଜଭୁତ କରିଥାଏ
୧୧	ପଶୁ ମଳ (ଗୋବର)	• ଜୈବିକ ଖାଦ

କ୍ଷେତରେ ଆବର୍ଜନା ଜଳାଇବାର ଦୁଷ୍ପ୍ରଭାବ ବିଷୟରେ ଯୋଜନା

କ୍ଷେତରେ ଆବର୍ଜନା ଜଳାଇବାର ସ୍ଥାନୀୟ ଓ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ସ୍ତର ଉପରେ କ୍ଷେତର ମାଟି ଓ ପାଣିର ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରଦୂଷଣ ହୋଇଥାଏ। ଏଥିରେ ମାଟିର ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱର ମାତ୍ରା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ। ଫସଲ ଅବଶେଷୋକୁ ଜଳାଇବାରେ ଶସ୍ୟର ପ୍ରଦୂଷଣରେ ମଧ୍ୟ ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପରେ ଯୋଗଦାନ ହୋଇଥାଏ। ମାଟିର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ।

ଧୂଆଁରେ ରହିଥିବା ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ମାନବ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଗମ୍ଭୀର ରୂପରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାନ୍ତି। ଏହି ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ସମ୍ପର୍କକୁ ଆସିଥିବା ଲୋକ ଆଖି ଓ ନାକର ଜ୍ୱଳନ, ନିଃଶ୍ୱାସ ନେବାରେ କଠିନ, କାଶ ଓ ସାରଯନ୍ତଣାର ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି। ହୃଦୟ ରୋଗ, ଆସ୍ଥମା ବା ଅନ୍ୟ ଶ୍ୱସନ ରୋଗରେ ଲୋକ ବିଶେଷ ରୂପରେ ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇଥାଏ। ଉତ୍ତର ଭାରତରେ, ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚାରା ଓ ଫସଲକୁ ଜଳାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ।

କ୍ଷେତର ଅବଶେଷ (ଆବର୍ଜନା-ଯେପରି ଧାନ)

କୃଷି ଯନ୍ତ୍ର, ଯାନ୍ତ୍ରିକ, ଉପକରଣ, ଯେଉଁଥିରେ କୃଷକ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଓ ଅନ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ସାମିଲ ରହିଛି, ଏହାର ଉପଯୋଗ କ୍ଷେତରେ ଶ୍ରମକୁ ବଂଚାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ। ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥିବା ସରଳ- ସାମାନ୍ୟ ହସ୍ତରେ ସଂଚାଳିତ ଉପକରଣକୁ ନେଇ ଆଧୁନିକ ଜଟିଳ ଯନ୍ତ୍ରିକୃତ କୃଷି ହଳ-କାଟିବା, ଯନ୍ତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବେହତରିନ ଉପକରଣ ସହିତ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ସାମିଲ ହୋଇଛି। ଧାନ ପୁରାଲ କାଟିଥିବା ଯନ୍ତ୍ର କୃଷି ଅପଶିଷ୍ଟକୁ ପ୍ରସଂସ୍କୃତ କରିବାରେ ଖୁବ୍ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛି। ଏହି ଯନ୍ତ୍ର ଯେଉଁଥିରେ ତିନି ଉପଯୋଗିତା ସହିତ ହୋଇଥାଏ ଯାହାକି କ୍ଷେତ ଜମି ପାଇଁ କୃଷି ଅପଶିଷ୍ଟକୁ ପ୍ରସଂସ୍କୃତ କରିବାରେ ଖୁବ୍ ସୂକ୍ଷ୍ମ ହୋଇଥାଏ। ଏମିତି ଯନ୍ତ୍ର ଯେଉଁଥିରେ ତିନି ଉପଯୋଗିତା ସହିତ, ଜମି ପାଇଁ କୃଷି ଅବଶେଷୋକୁ ଉଚିତ୍ ଖାଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେବାକୁ ଓ ଜୈବିକ ଖାଦକୁ ଇନ୍ଧନରେ ରୂପରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି। ପୁରାଲରେ ଏହା ଜୈବିକ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାନ୍ତି, କୃଷି ଅବଶେଷରେ ପଶୁ ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥାଏ।

କ୍ଷେତ ଓ ଆବର୍ଜନାରେ ଜୈବିକ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ

ଆବର୍ଜନାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଜୈବିକ ପଦାର୍ଥରେ ଢ଼େର ଜୈବିକ ଖାଦ କୁହାଯାଇଥାଏ। ଜୈବିକ ଖାଦ୍ୟକୁ ଆଖୁର ଆବର୍ଜନା ଧାନ, ପୁଆଳ, କୀଟନାଶକ ଓ ଅନ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଆବର୍ଜନା କ୍ଷେତରେ ଆବର୍ଜନା କରାଯାଇଥାଏ। କ୍ଷେତରେ ଖାଦରେ ପ୍ରାୟ ୦.୫ ପ୍ରତିଶତ ନାଇଟ୍ରୋଜେନ , ୦.୧୫ ପ୍ରତିଶତ ଫସଫରସ ଓ ୦.୫ ପ୍ରତିଶତ ପୋଟାଶିୟମ ରହିଥାଏ। କ୍ଷେତରେ ଜୈବିକ ଖାଦରେ ପୋଷକ ମୂଲ୍ୟକୁ ବଢ଼ାଇ ଜୈବିକ ଖାଦ ଗଡାକୁ ଭରିବାରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଚରଣରେ ୧୦ରୁ ୧୫ କିଗ୍ରା/ ଟନ କଂଚା ମାଲ ଉପରେ ସୁପର ଫସଫେଟ୍ ବା ରକ୍ ଫସଫେଟ୍ର ଉପଯୋଗରେ ସୁଧାରା ଅଣାଯାଇପାରିବ। ସହରରେ କଚରା ଯେପରି ରାତି ସଫାରେ ନକଲି ମାଟି, ସଡକ ସଫା କରିବାରୁ ବାହାର କରୁଥିବା ଆବର୍ଜନାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରୁଥିବା ଅବଶେଷୋରେ ତିଆରି କରାଯାଉଥିବା ଖାଦକୁ ସହରି ଜୈବିକ ଖାଦ କୁହାଯାଇଥାଏ। ଏଥିରେ ୧.୪ ପ୍ରତିଶତ ନାଇଟ୍ରୋଜେନ, ୧.୦୦ ପ୍ରତିଶତ ଫସଫରସ ଓ ୧.୪ ପ୍ରତିଶତ ପୋଟାସିୟମ ହୋଇଥାଏ।

କ୍ଷେତରେ ଅବଶେଷର ଉପଯୁକ୍ତ ଆକାରରେ ଗର୍ତ୍ତରେ ରଖି କରି କ୍ଷେତର ଖାଦ (ଫାର୍ମ ୟାର୍ଡ ମେନ୍ୟୁର ଏଫ.ୱାଇ.ଏମ.) ତିଆରି କରନ୍ତୁ ଯାହାକି ୪.୫ ମିଟରରୁ ୫.୦ ମିଟର ଲମ୍ୱା, ୧.୫ ମିଟରରୁ ୨.୦ ମିଟର ଚଉଡ଼ା ଓ ୧.୦ ମିଟରରୁ ୨.୦ ମିଟର ଗଭୀର। କ୍ଷେତର ଆବର୍ଜନାର ପରତ-ଦର- ଉପରେ ରଖା ଯାଇଥାଏ। ଜୈବିକ ଖାଦ ବାସ୍ତବରେ ଗ୍ରାମୀଣ କ୍ଷେତ୍ର (ଗ୍ରାମୀଣ ଖାଦ) ବା ସହରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ (ସହରୀ ସ୍ୱାଦ)ର ଏକତ୍ରିତ କରି ଜୈବିକ ଅବଶୋଷର ଏକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଜୈବିକୀ ଅପଘଟନ କରାଯାଇଥାଏ।

କାଟିବା ଯନ୍ତ୍ର ଉପଯୋଗରେ କ୍ଷେତର ଆବର୍ଜନାରୁ ଛାଟିଥିବା ଟୁକୁରାରେ ବଦଳାନ୍ତୁ

ଜୈବିକ ଖାଦ କୃଷି ପାଇଁ ରଢ଼ି ଓ ବୁନିଆଦି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ। ଫସଲର ଅବଶେଷୋକୁ କାଟିବା ପାଇଁ ପାରମ୍ପରିକ ଉପାୟରେ ପର୍ଯାପ୍ତ ଓ ସନ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇ ନଥାଏ। ଜୈବିକ ଓ ଉଚ୍ଚ ଦାମ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ରାସାୟନିକ ଉର୍ବରକ କ୍ଷତି ପ୍ରତି କୃଷକ ପାଇଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥାଏ । ଏହି ଖାଦ୍ୟ, ଅବଶେଷରେ ଉଚ୍ଚ କ୍ୟାଲୋରି ଓ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱ ମଧ ହୋଇଥାଏ।ଆବର୍ଜନାକୁ ଅନିୟନ୍ତିତ ସଂଗ୍ରହଣ ଯେପରି ଅପର୍ଯାପ୍ତ ପ୍ରବନ୍ଧନ ବହୁ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିଣାମ ହୋଇଥାଏ। କାଟିଥିବା ଯନ୍ତ୍ର ଉପଯୋଗ କମ ସମୟରେ ସଢ଼ିବା ବା ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଜୈବିକ ଅବଶେଷ ପଦାର୍ଥ ଛୋଟ-ଛୋଟ ଟୁକୁଡାକୁ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ। ଜୈବିକ ଅବଶେଷକୁ କାଟିଥିବା ଯନ୍ତ୍ର ଡିଜାଇନ୍ ଏପରି ହେବା ଉଚିତ୍, ଯେପରି ସମସ୍ତ ପକାର ଅବଶେଷୋକ୍ ଅବଶୋଷୋକୁ କାଟି ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

ଜୈବିକ
ଅବଶେଷ
କରୁଥିବା
ମେଶିନ

କୃଷି ଭୂମିରେ ସବୁଜ ଖାଦ୍ୟ ମିଳିବା

କୃଷି ପାଇଁ ସବୁଜ ଖାଦ୍ୟ କ୍ଷେତରେ ଲଗାଯାଇଥାଏ। ସାଧାରଣ ଭାବରେ ସବୁଜ ରହୁଥିବା ବେଳେ ଫୁଲ ଆସିବାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ମାଟି ତଳକୁ ଦବି ଯାଇଥାଏ। ସବୁଜ ଖାଦ୍ୟ ସାମାନ୍ୟତଃ ଜୈବିକ କ୍ଷେତ ଓ ଏହା ଉପରକୁ ଉଠିବା ବାର୍ଷିକ ଫସଲ ପଦ୍ଧତିରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିଭାଇ ଥାଏ।

ସବୁଜ ଖାଦ୍ୟର ଉପଯୋଗ : ଭାରତରେ ଜୈବିକ ଖାଦର ଉପଯୋଗ, ଯେଉଁଥିରେ ସବୁଜ ଖାଦରେ ମଧ ସାମିଲ କରାଯାଇଥାଏ। ବହୁଳ ମାତ୍ରାରେ ଏହା ହୋଇଥାଏ। ଅଣ-ଜୈବିକ ଖାଦ ବହୁତ ଦାମି ହୋଇଥାଏ, ଯାହାଫଳରେ ଜମିର ଉତ୍ପାଦକତା ନିରନ୍ତର ଭାବେ ପ୍ରଶ୍ନ ଚିହ୍ନ ଲଗାଇଥାଏ।ଏଣୁ ବୈକଳ୍ପିକ ସ୍ରୋତ ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ଅଣଜୈବିକ ଖାଦର ପୂରକ ହୋଇଥାଏ। ସବୁଜ ଖାଦର ଉପଯୋଗକୁ କମ କରୁଥିବା କମ୍ ଦାମବାଲା ଓ ଖାଦ୍ୟର ଦାମକୁ ନ୍ୟୁନତମ କରିଥିବା ପ୍ରଭାବୀ ଟେକନିକ ଓ ଏଥିସହିତ ଜମିର ଉତ୍ପାଦକତାର ସୁରକ୍ଷା କରିଥାଏ।

ସନଇ ଏବଂ ଢାଂଚା ସବୁଜ ଖାଦର ଉପଯୋଗ -ମକ୍କା- ଗହମ ଫସଲ ପଦ୍ଧତିକୁ ବାହାରି ରାଜ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଢଳିଥିବା ଜମି ପାଇଁ ଏକ କୈଫୟିତ ସଂରକ୍ଷଣ

ଟେକନିକ ରହିଥାଏ, ଯାହା ନା କେବଳ ୧୬ ପ୍ରତିଶତ ଉଚ୍ଚତର ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାଏ ତାହା ନୁହେଁ ଏହା ଅଣ-ଜୈବିକ ଖାଦର ମାଧ୍ୟମରେ ଜମିରେ ଢଳା ଯାଉଥିବା ଏନପିକେ ଅନୁସଂସିତ ଶତ-ପ୍ରତିଶତ (୧୦୦%) ମାତ୍ରାରେ ଉତ୍ତମ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ଟେକନିକ କୃଷକଙ୍କ ସମର୍ଥ କରିଥାଏ ଏବଂ କମ ଦାମରେ ଏହାର କ୍ଷେତ ଉପରେ ପୁନର୍ନବୀନୀକୃତ ହୋଇଥିବା ସଂସାଧନ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଥାଏ ଓ ଦାମୀ ରାସାୟନିକ ଖାଦରୁ ଏହାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଏହା ସୁନିଚିତ କରିଥାଏ ତଥା ଜମିର ଗୁଣବତାକୁ ଉତ୍ତମ କରିବା ପାଇଁ ଜମିରେ ଜୈବିକ କାର୍ବନ ବଢ଼ିଥାଏ।

କାଟିବା ପରେ ପୁଆଳ ଗଣ୍ଡି କରିଥାନ୍ତି

କୃଷିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିବା ପୁଆଳ ଏକ ସହ -ଉତ୍ପାଦ। ଏଥିରେ ଶସ୍ୟକୁ ଶୁଖିଲା ଥଣ୍ଡଲରେ ସାମିଲ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକି ଫସଲରେ ଶସ୍ୟ ଓ ଭୂଷିକୁ ଅଲଗା କରି ଦେବା ପରେ ପାଇଥାନ୍ତି। ଏହା ଯାହାକି ଜଅ, ଚାଉଳ, ସୋରିଷ ଓ ଗହମ ଯେପରି ଶସ୍ୟ ଫସଲ ଉପଜ ପ୍ରାୟ ଅଧା ଭାଗ ନେଇଥାଏ। ଏହାର ଉତ୍ତମ ଇନ୍ଧନ, ପଶୁଘରରେ ଗୋଲି ସ୍ଥାନ ଉପରେ ବିଛାଇବା, ଛପ୍ପର ତିଆରି କରିବା ଓ ଟୋକେଇରେ ପକାଇବା ଫଳରେ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ।

ପୁଆଳକୁ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଏକାଠି କରି ଏକ ଗଭୀର ରୂପରେ ସଂଗ୍ରହୀତ କରାଯାଇଥାଏ,ପୁଆଳର ଗଠଂ ବର୍ଗାକାର, ଆୟତାକାର ବା ଗୋଲ ହୋଇଥାଏ ଓ ଏହାର ଆକାର ପୁଆଳର ଗୋଲାକାର ରୂପରେ ଏକତ୍ର କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଗଂଠି ବାନ୍ଧିଥିବା ଯନ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ। ଘାସର ତୁଳନାରେ ଗହମର ପୁଆଳକୁ ଗୋଲ ଗଠରି ରୂପରେ ବାନ୍ଧିବା ସହଜ ଓ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରର ହୋଇଥାଏ। ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଗହମକୁ କାଟିବା ସମୟରେ ତତ୍କାଳ ପରେ ଫସଲ କାଟି ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପୁଆଳକୁ ଢେର ଗଂଠି ତିଆରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ଅବଶେଷ ଗଂଠି ତିଆରି କରିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ବ୍ୟତୀତ କ୍ଷେତର ଗଂଠିକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଓ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିବା, ଗଣ୍ଡିକୁ ବଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଚାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଘାସକୁ କ୍ଷେତରେ ଖୋଳିବା ଓ ଉଖାଡ଼ିବାରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ମାଟି ଓ ପୋଷକ ତତ୍ତ୍ୱର ମୂଳ ଆଦି ସହିତ ଜଡିତ ହୋଇଯାଇଥାଏ। ୟୁନିର୍ଭସିଟି ଅଫ କେଂଟକୀ ଏଜିଆର-୧ ଚୟନ କରନ୍ତୁ ପୋଷକର ସୁପାରିଶ ଅନୁସାରେ, ଗହମ ଅବଶୋଷର ଗଂଠି କରିବା ଉପରେ ପ୍ରତି ଟନ କ୍ରମଶଃ ୧୨ ପାଉଣ୍ଡ ନାଇଟ୍ରୋଜେନ, ୪ ପାଉଣ୍ଡ ନାଇଟ୍ରୋଜେନ, ୪ ପାଉଣ୍ଡ ଫସଫରସ୍ ଓ ୨୦ ପାଉଣ୍ଡ ପୋଟାସିୟମ ଦରରେ ବାହାରି ଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକାର କାହିଁକିନା ବ୍ୟବସାୟିକ ଖାଦ୍ୟର ଦାମରେ ଉଠାଣି-ଗଡ଼ାଣି ହୋଇଥାଏ, ଏଥିପାଇଁ ଗହମର ଅବଶେଷର ଗଂଠି କରିବା ଲାଗି ଏହି ହିସାବରେ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥାଏ।

ଭଣ୍ଡାରଣ ଓ ଯାତାୟାରେ ସୁରକ୍ଷା

ଶସ୍ୟର ଫସଲକୁ ସହିତ ଉତ୍ପାଦ ରୂପରେ ପରାଳି- ଭୂଷା/ ପୁଆଳ ଇତ୍ୟାଦି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ଯାହା ବହୁ କୃଷି ଓ ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ଅଧିକତର ଏହି ଚାରିଟି ବଡୋର ବିଛାଇବା ପରେ ସୁବିଧା ପଶୁ ଉତ୍ପାଦନ ରୂପରେ ଏହି ଶକ୍ତି ରୂପରେ ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ସହଜକର ଭାବରେ ରଖାଯାଇଥାଏ। ଗୁଣବତ୍ତା ଆଶ୍ୱାସନ ଓ ନ୍ୟୁନତମ ଆପୂର୍ତ୍ତି ଦାମ ଉଭୟ ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସାୟିକ ଶୃଙ୍ଖଳାକୁ ଉଚିତ୍ ରଖିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଥାଏ, ଯାହାକି କ୍ଷେତରେ ଫସଲ କାଟିବାରୁ ନେଇ ଭଣ୍ଡାରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଥାଏ। ଭୂଷି କମ ଭିଜନ ହେବା ଓ ଏହାର ବାନ୍ଧିବା ଉଚିତ୍ ସ୍ତର ହେବାର ବିଶେଷ ରୂପରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ, କାହିଁକି ନା ପରିବହନ ଏବଂ ସ୍ଥାନ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଆବଶ୍ୟକକୁ କମ କରାଯାଇଥାଏ। ୫୦ରୁ ୩୦୦ କିଗ୍ରା ଘନ ମିଟର ଭୂଷି ଘନତ୍ୱର ଆକାର-ଫୈସଲା, ଏହାକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଓ କଷିବା (ହ୍ୟାଣ୍ଡଲିଂ ଆଣ୍ଡ କମ୍ପୋକ୍ନ) ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ। ଏହି ଦୀର୍ଘ ଦୂରତାର ପରିବହନ ସହିତ ବ୍ୟବସାୟିକ ଭାବରେ ରେଶଯୁକ୍ତ ଜୈବ-ଇନ୍ଧନର ଆପୂର୍ତ୍ତି ପାଇଁ ପସନ୍ଦ କରାଯାଇଥାଏ। ସାମାନ୍ୟ ସଂଘନନ ପ୍ରଣାଳି ସହିତ, ଘନତ୍ୱ ରେଂଜରେ ୮୦ରୁ ୧୬୦ କିଲେ ଘନମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ କାଟିବାରେ ଯନ୍ତ୍ର ସହିତ ପରିବହନ, ସଂଧାରଣ ଓ ଭଣ୍ଡାରଣ ଉପକରଣରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ କୁହାଯାଇଥାଏ।

କୃଷି ଅବଶେଷରେ କରାଯାଇଥିବା ଉପଯୋଗୀ ଗୋଲାକାର ଓ ଆୟତାକାର ଇନ୍ଧନ

ସାମଗ୍ରୀର ଘନତ୍ୱକୁ କମି କରିବା କାରଣ ଏହାଦ୍ୱାରା ଆୟତାକାର କରିଥାଏ, କାରଣ ଏହି ପରିବହନ ଏବଂ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଉଭୟ ଖର୍ଚ୍ଚରୁ ରକ୍ଷା କରିଥାଏ ଓ ଏହାକୁ ଜଳାଇବାର କ୍ଷମତାକୁ ମୂଳ କୃଷି ଅବଶିଷ୍ଟର ତୁଳନାରେ ଉତ୍ତମ କରିଥାଏ ।

ଆୟତାକାର ସାମଗ୍ରୀର ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ମାଣ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଉପଯୋଗରେ ପରିଚିତ ହୋଇଥାଏ

କୃଷି ଅବଶିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଜୈବିକ ସାମଗ୍ରୀ ଆୟତାକାର ନିର୍ମାଣ ଯନ୍ତ୍ର, ଆୟତାକାର ଇଟ ନିର୍ମାଣ ଯନ୍ତ୍ରର ପ୍ରକାରରେ ଏକ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକି ବିଭିନ୍ନ କୃଷି ଓ ଝିଅଙ୍କ ଅବଶିଷ୍ଟରେ ଆୟତାକାର ବୁଣାଯାଇଥିବା ଇଟା ହୋଇଥାଏ। କୃଷି ଓ ଝିଅଙ୍କ ଅବଶେଷକୁ ବୁଣିବା ରୂପରେ (୫ଏମଏମ୍‌ରୁ ୮ ଏମ୍‌ଏମ) ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ନମନୀୟ ମାତ୍ରାରେ କେବଳ ୧୦ରୁ ୧୨ ପ୍ରତିଶତ ରହିଥାଏ। ଯଦି ଆପଣ କଂଚା ମାଲକୁ ବୁରାଦ ରୂପରେ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଝାଳ ବୁହାଇବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ତେବେ ତ ଆପଣ ପେସିବା ଯନ୍ତ୍ରରେ ଉପଯୋଗ କରି ପାରିବେ ଓ ଶୁଖିବା ପାଇଁ ଯନ୍ତ୍ରର ଉପଯୋଗ କରିପାରିବେ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ କୃଷି- ସହ ଉତ୍ପାଦ ଓ କାଠର ଆବର୍ଜନାକୁ କଂଚାମାଲ ରୂପରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ

ମୁଗଫଳିର ଚୋପା, ଆଖୁର ଥୋଡ଼ି, ମକ୍କା, କଫିର ଭୂସି, ଗୋଲି, ଝୋଟ ଓ ଛଣ, ଚୂରା (ମିଶ୍ରିତ), ଟେନିନ୍ ଅପଶିଷ୍ଟ, ବାଦାମର ଗୋଳା ସୋୟାବିନ ଥଣ୍ଡା, ଏରେକା ନଟ ବା ଗୋଲେ କେଷ୍ଟର ଥଣ୍ଡଲ, ନଡିଆ ଗୋଲେ, କାୟର ପିଥ, ସୁର୍ଯ୍ୟମୁଖି ଡଣ୍ଡଲ ଜୁଆରର ଢ଼େର ତିଆରି କରାଯାଇଥାଏ, ଅରହର ଠଣ୍ଡଲ, ଧାନର ଢେର, ଧାନ ଓ ଢେର, ନେଲଟାନା କ୍ୟାମେରା, ସୁବବୁଲ ପତ୍ର, ଚାଉଳ ଭୂସି, ତେନ୍ତୁଳି ଭୂସୀ, ଚାଉଳ ଚୋପା ।

ଗୋଲାକାର -ସହ ଆୟତାକାର ନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ର ୨୦ ମିମି./ ୩୦ ମିମି ଗୁଳା ନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରର ଏକ ଏପରି ପ୍ରକାର ରହିଛି, ଯାହାର ନାମ ହିଁ କୁହାଯାଇଥାଏ, ସେ ୨୦ ମିମି ଗୁଳା/୩୦ ମିମି ଆୟତାକାର ଗୁଲ୍ଲୁ ଆୟତାକାର ସାମଗ୍ରୀ ନିର୍ମିତ କରି ଦେଇଥିଲେ।

ଗୋଲାକା -ସହ ଆୟତାକାର ନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ର ୨୦ ମିମି/୩୦ ମିମି ଉପଯୋଗ ବ୍ୟାପକ ରୂପରେ ଗ୍ରାମିଣ ଓ ସହର ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୈବ-ସାମଗ୍ରୀ ଶକ୍ତି ସଂଯନ୍ତ୍ର, କୃଷି- ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଇନ୍ଧନ ରୂପରେ, ବାୟୋଗ୍ୟାସ, ଗ୍ୟାସୀକରଣୀ ସଂସ୍ଥାନ, ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଗରମ କରିବା ଯନ୍ତ୍ର (ବାୟଲର୍ସ) ଆଦି ଉତ୍ପାଦନରେ କରାଯାଇଥାଏ।

ଗୋଲାକାର ବା ଆୟତାକାର ସାମଗ୍ରୀର ବିଭିନ୍ନ ଉପଯୋଗରେ ପରିଚିତ ହୋଇଥାଏ

କୃଷି ଅବଶିଷ୍ଟ ବା ଜୈବ- ସାମଗ୍ରୀ ଆୟତାକାର କୌଣସି ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାର ଜଳୁଥିବା ଭାଟିରେ ବ୍ୟାପକ ରୂପରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକି ଜୈବ ଭାଇରାଲ, ଷ୍ଟିମ୍ ନିର୍ମାଣ, ଶୁଖିଲାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ଗ୍ୟାସୀକରଣ ସଂଯନ୍ତ୍ର ନିର୍ମାଣ ଜୈବ କୋଇଲା, କାଠ ଓ ମହଙ୍ଗା ତରଳ ଇନ୍ଧନ ଯେପରି ଏଫଓଏ ଡିଜେଲ, ଏଲଡିଓଏ କେରୋସିନ ସ୍ଥାନ ଉପରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ ।

- ଆୟତାକାର ଓ ଗୋଲାକାର ଦାନା ଏକ କଂଚା ମାଲର ସନ୍ଧନୀକରଣରେ ନିର୍ମିତ ଉତ୍ପାଦନ
- କଂପ୍ରେସ କରିବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଏହାର ଶକ୍ତି ପ୍ରତି ଆୟତନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା।

ବିଭିନ୍ନ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଅନୁକୂଳ ଜୈବ ଇନ୍ଧନ ଆୟତାକାର/ ଜୈବ -କୋଇଲାର ପ୍ରୟୋଗ-

ଗ୍ୟାସୀକରଣ (ଗେସିଫିକେଶନ) ପ୍ରଣାଳୀର ପ୍ରୟୋଗ ମୃତ୍ତିକା	ସେରେମିକ ଉଦ୍ୟୋଗ
ଅଗ୍ନିରୋଧକ ଉଦ୍ୟୋଗ ଘୋଳକ ସଂକର୍ଷଣ	ସାଲବେଂଟ ଏକ୍ସଷ୍ଟେସନ ସଂଯନ୍ତ୍ର
ରାସାୟନିକ ଉଦ୍ୟୋଗ	ରଭ୍‌ଗାଇ ସଂସ୍ଥାନ
ଦୁଗ୍ଧ ସଂଯନ୍ତ୍ର	ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ଉଦ୍ୟୋଗ
ବନସ୍ପତି/ପରିବା	ସଂଯନ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ର ସଂସ୍ଥାନ
କତା କାରଖାନା	ଲାମିନେଶନ ଉଦ୍ୟୋଗ
ଚର୍ମ ଉଦ୍ୟୋଗ	ଇଟା ନିର୍ମାଣ ସଂସ୍ଥାନ
ରବର ଉଦ୍ୟୋଗ	କୌଣସି ମଧ୍ୟ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଉଷ୍ମ ପ୍ରୟୋଗ

କୋଇଲା ଷ୍ଟୋଭରେ ଇଟା ନିର୍ମାଣ

ଅଧ୍ୟାୟ ୬

ଅଭ୍ୟାସ (ସପ୍ଲାୟର) ସେବା ପ୍ରଦାତ୍ତାଓ ଓ ଖରିଦାରୀ ସମନ୍ୱୟ ଓ ବିନିମୟ (ଏଜିଆର/ଏନ୭୮୨୭)

ମହଜୁଦ ରହିଥିବା ବ୍ୟାପାର ପଦ୍ଧତି ଓ ବାତାବରଣରେ ପରିଚିତ କରନ୍ତୁ

କୃଷି ବିପଣନ ମୁଖ୍ୟତଃ କୃଷି ଉତ୍ପାଦକୁ ଖରିଦ କରିବା ଓ ବିକ୍ରି କରିବା। ପୁରୁଣା ଜମାନା ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାମୀଣ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକ ପ୍ରକାରରୁ କମ ହୋଇଯାଇଥାଏ ସ୍ୱୟଂ ସମର୍ଥଥିଲା ସେତେବେଳେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ବିପଣନରେ କୌଣସି ଚିନ୍ତା ନଥିଲା କାରଣ କୃଷକ ନିଜର ଉପଜକୁ ଉପଭେକ୍ତାଙ୍କୁ ନଗଦ ବା କୌଣସି ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ବଦଳାଇବାକୁ ବିକ୍ରି କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଆଜିର କୃଷି ବିପଣନକୁ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଚି ପୂର୍ବରୁ ଉତ୍ପାଦ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିକଟର ଅନ୍ତରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଗୁଜରାଣ ପଡ଼ିଥାଏ। ଏଥିରେ ତିନି ବିପଣନ କାର୍ଯ୍ୟ ସାମିଲ ରହିଛି ମାନେ ଯୋଡ଼ିବା (ଏସେଂବଲିଂ), ଉପଭୋଗର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଓ ବିତରଣ। କୌଣସି ମଧ କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ବିକ୍ରୟ କିଛି କାରକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ, ଯାହାର ଉତ୍ପାଦ ମାଗିଥାନ୍ତି, ଭଣ୍ଡାରଣର ଉପଲବ୍ଧତା ଆଦି। ଉତ୍ପାଦକୁ ସିଧା ଯାଇ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଇପାରିବ ଓ ଏହାକୁ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତର ଉପରେ ଭଣ୍ଡାରିତ କରି ପାରିବେ।ଏହା ବ୍ୟତୀତ ତାଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ମଧ ବଂଚିତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେତେବେଳେ କି ଉପଜକୁ କ୍ଷେତରେ ଏକାଠି କରି ନିଆଯାଇଥାଏ ଗାଁ'ରେ କୃଷକ ବା ବ୍ୟବସାୟ ଏହାର ସଫା ବା ବର୍ଗୀକରଣ (ଗ୍ରେଡ଼ିଂ) କରି ନିଅନ୍ତି। ବିତରଣ ପ୍ରଣାଳୀର ଚୟନ ହୋଇଥାଏ ଯାହାର ମହଜୁଦ ଚାହିଦାକୁ ଅନୁରୂପ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିକ୍ରି କରନ୍ତୁ ଓ ବିଭିନ୍ନ ବଜାରରେ ଯେପରି ପ୍ରାଥମିକ ଓ ଅନ୍ତିମ ବଜାରରେ ବିଭିନ୍ନ ଫୁଟକର କେନ୍ଦ୍ର ମାଧମରେ ଆପୂର୍ତ୍ତି କରି ରଖାଯାଇଥାଏ।

ଭାତରରେ ଅଧିକତର କୃଷି ଉତ୍ପାଦ କୃଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାହୁକାର (ଯାହାକୁ କୃଷକ ଋଣି ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତି) ଏହା ଗାଁର ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିଥାନ୍ତି। ଉତ୍ପାଦକୁ ବହୁ ପ୍ରକାରରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଇଥାଏ। ଉଦାହରଣ ପାଇଁ- କୃଷକ ଗାଁର ସାପ୍ତାହିକ ଗ୍ରାମୀଣ ବଜାର ବା ପଡୋଶୀ ମାର୍କେଟରେ ବିକ୍ରି କରିଥାଏ। ଯଦି ଏହା ବଜାର ବିକଳ୍ପ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ନଥାଏ, ତେବେ ଉତ୍ପାଦକୁ ଅନିୟମିତ ଅନ୍ତରାଳରେ ଆଖପାଖରେ ଗାଁ ବା ନଗର ବଜାର ମଣ୍ଡିରେ ବିକ୍ରୟ କରିଥାନ୍ତି। ଭାରତରେ ଅନେକ ସରକାରୀ ସଂଗଠନ ରହିଛି, ଯାହା କୃଷି ବିପଣନର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥାଏ, ଯାହା କୃଷିର ଖର୍ଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ ଆୟୋଗ, ଭାରତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ନିଗମ, ଭାରତୀୟ କପା ନିଗମ, ଭାରତୀୟ ଝୋଟ ନିଗମ ଇତ୍ୟାଦି। ରବର, ଚା', କଫି, ତମାଖୁ, ମସଲା ଓ ପରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ବିପଣନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ। କୃଷି ଉତ୍ପାଦ (ବର୍ଗୀକରଣ ଓ ବିପଣନ), ଅଧିନିୟମ ୧୯୭୩ ଅନ୍ତର୍ଗତ ୪୦ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଥମିକ ବସ୍ତୁକୁ ନିର୍ଯାତ ହେତୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ରୂପରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଛି ଓ ଆନ୍ତରିକ ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ଐଚ୍ଛିକ ବର୍ଗୀକରଣ କରାଯାଇଛି। ତଥାପି ବସ୍ତୁ ବଜାର ବିନିୟମନ ରାଜ୍ୟ ଶାସନର କାର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି, ବିପଣନ ଓ ନିରୀକ୍ଷଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଚୟନିତ ବଜାରରେ ବସ୍ତୁତ ବର୍ଗୀକରଣ କେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ଥାପନାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାମୀଣ ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିପଣନ ଓ ନିରୀକ୍ଷଣ ସେବା ଓ ବିତ୍ତୀୟ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

ଯେପରି କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ, ବିପଣନ ତଥା ସହାୟକ ବ୍ୟାପାରୀ ଗତିବିଧି କୃଷକ ସବୁବେଳେ କରିଥାନ୍ତି, ଏବେ ସମୟ ହେଉଛି ଆମେ ପୁଣି ଥରେ ମନ୍ଥନ କରିବା ଓ ମୂଲ୍ୟ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସେବା ବିଷୟରେ ନୂଆ ବିଧି ଉପରେ ବିଚାର କରିବା। ଏହି ମୂଲ୍ୟବର୍ଦ୍ଧନ ଆମର ଗଛିତ କୃଷି ପରିଦୃଶ୍ୟକୁ ନୂଆ ଆୟାମ ଉପରକୁ ନେଇ ଯିବ। ଅଲଗା ମୁଖ୍ୟ ପାଦ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକି ନା କେବଳ ଆମଦାନୀରେ ବଢ଼ିପାରିବ, ତାହା ନୁହେଁ ବରଂ ଏହା ଆମର ଯୁବତୀଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକାଳିକ ରୋଜଗାର ବହୁ ଅବସରରେ ଉପଲବ୍ଧ କରିବ । କୃଷି ପରିଦୃଶ୍ୟ ଓ ବୈଷୟିକ ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧାରେ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଆବଶ୍ୟକତାର ଉପଲବ୍ଧ ସଂସାଧନର ଉଚିତ୍ ଦୋହନ କରାଯାଇଥାଏ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷି ବଜାର- ନ୍ୟାଶନାଲ ଏଗ୍ରିକଲଚର ମାର୍କେଟ (ଏନଏଏମ) ଏକ ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ ଅନଲାଇନ ବ୍ୟାପାରିକ ପୋର୍ଟାଲ, ଯାହାର ମହଜୁଦ ଏପିଏମସି ମିଡିଆକୁ କୃଷି ବସ୍ତୁତ ପାଇଁ ଏକୀକୃତ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବଜାର କରିବା ପାଇଁ ନେଟୱର୍କ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ। ଲଘୁ କୃଷକ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟ ସଂକୁଳ (ଏସଏଫଏସି) ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କୃଷି ଓ କୃଷକ କଲ୍ୟାଣ ମନ୍ତ୍ରାଳୟର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଇଏନଏଏମକୁ ଲାଗୁ କରିବାର ପ୍ରମୁଖ ଏଜେନ୍ସି।

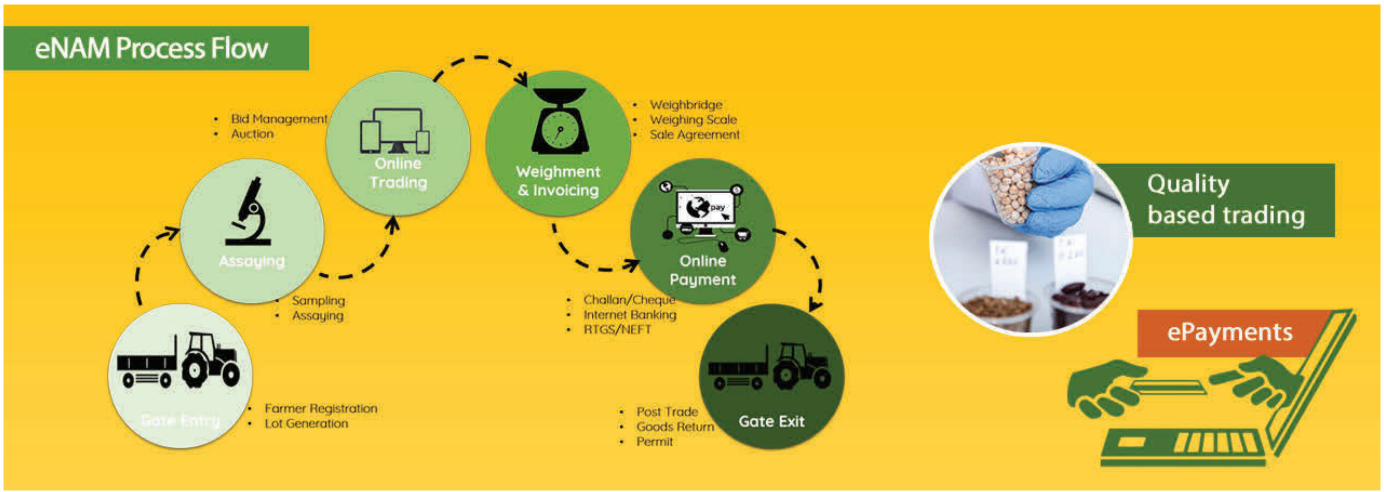

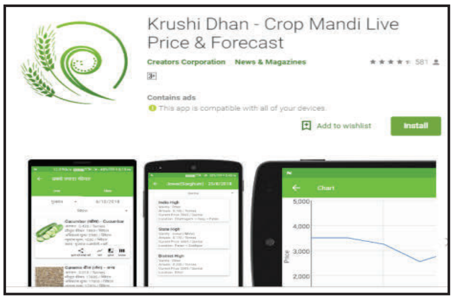

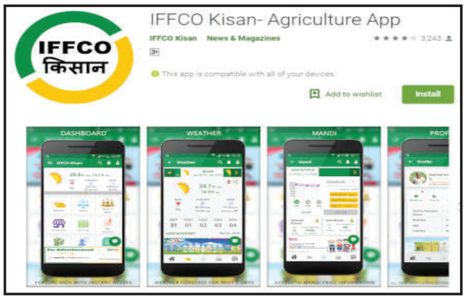

କୃଷକଙ୍କଠାରୁ ଉପଭୋକ୍ତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀଧା ବିପଣନ : କ୍ଷେତ ସିଧା ବିକ୍ରି ଦେଶରେ କୃଷକ ଓ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଅନୁଭବ କରିବା ଖୁବ ଜରୁରୀ। କୃଷି ଉପଜର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ (ଡାଇରେକ୍ଟ) ବିପଣନ ଓ ବିଚଳିତ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରେଇବାରେ ସହାୟ କରିଥାଏ, ଯାହା କୃଷି ଉପଜ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ବଜାର ଗୋଦାମକୁ ଆସିଥିବା କୃଷକ/ କୃଷକର ଭାରି କମିଶନ ନେଇଥାନ୍ତି ଓ ଉଚ୍ଚ ଦାମ ଉପରେ ଉପଭୋଗତାଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲାଭ କମାଇଥାନ୍ତି ଓ ଦାମକୁ କୃତ୍ରିମ ରୂପରେ ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ।

କୃଷକଙ୍କୁ ଏହି କଥା ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଜରୁରୀ, ଯାହାକି ବିପଣନ କୋଣକୁ କେବେ ଚୟନ କରିବେ, ଯାହା ଏହାକୁ କ୍ଷେତ ସଂସାଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଚାଇବାରେ ସୁଳଭ ହୋଇଥାଏ।

ସମସ୍ତ ଫସଲ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବିତରଣରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସନ୍ତୁଳନ ମହାରାତ ହାସିଲ କରିବା ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ। ବହୁ ଉତ୍ପାଦକ ନିଜର ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବଜାରକୁ ଚୟନ କରିଥାନ୍ତି, କାରଣ ଏଥିରେ ଥୋକ ବିକ୍ରିର ତୁଳନାରେ ଉତ୍ତମ ସମ୍ଭାବିତ ଲାଭ ଅନ୍ତର ସବୁବେଳେ ହୋଇଥାଏ। ବିକ୍ରି କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିନା ଗ୍ରାହକଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଉଥିବା ଲାଭର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପଣନ ସବୁବେଳେ ସମ୍ଭାବନା ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ସିଧା ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଶ୍ରମ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି।

କ୍ଷେତରେ ସିଧା ବିପଣନ : କ୍ଷେତରେ ସୀଧା ବିପଣନରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦିତ ସିଧା ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିବାରେ ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ ସବୁବେଳେ କୃଷକଙ୍କୁ ଗ୍ରୋସରି ଦୋକାନରେ ବରାବର ଦାମ୍ ମିଳିଥାଏ। ବିପଣନର ଏହି ଉପାୟ ଥୋକା ବିପଣନର ତୁଳନାରୁ ଅଧିକ ଉଦ୍ୟମୀ ବା ବ୍ୟବସାୟ ପରି ହୋଇଥାଏ। ବୋଲଚାଲରେ କୁହାଯାଇଛି କି ଏହି ପଦ୍ଧତିକୁ ଆପଣାଇଥିବା କୃଷକ ଜଣେ ସଫଳରୁ ଜବରଦସ୍ତ ଏକ 'ଉତ୍ପାଦ' ବିକ୍ରି କରି ନେଇଥାନ୍ତି। ଏହି ଉପାୟକୁ ଉପଭୋକ୍ତା ଏଥିପାଇଁ ପସନ୍ଦ କରିଥାନ୍ତି କାରଣ, ତାଙ୍କ ଉତ୍ପାଦକ କୃଷକ ଉପଜ ବିଷୟରେ ପଚାରି ଥାନ୍ତି ଏହି ମୌକା ମିଳିଥାଏ। କିଣିବାର ଅନୁଭବ ସବୁବେଳେ ଉତ୍ପାଦର ଭାଗ ନେଇଥାଏ।

ଏହା ରେଷ୍ଟୋଁରା, ଖୁଚୁରା ଷ୍ଟୋର ଓ ସଂସ୍ଥାନକୁ ବିକ୍ରି କ୍ଷେତକୁ ସିଧା ବିପଣନ ପହଁଚାଇବାରେ ସାମିଲ, କାରଣ ଏହି ଉପାୟରେ ଉପଜର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ କୃଷକଙ୍କ କିଛି ମାତ୍ରାରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବଜାୟ ରଖିଥାନ୍ତି ଓ ନେଣଦେଣରେ ବ୍ୟବହାର ବ୍ୟବସାୟ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଆଧାରିତ। ଉପଜର ଦାମ ଅଲଗା-ଅଲଗା ହୋଇଥାଏ ଓ ରେଷ୍ଟୋରାଁରେ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, ଯେତେବେଳେ କି ଖୁଚୁରା ଦୋକାନ ପାଇଁ କମ ହୋଇଥାଏ।

କ୍ଷେତରେ ସିଧା ବିପଣନ ଲାଭ: କ୍ଷେତରେ ବହୁ କମ ମାତ୍ରାରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦ ବିକ୍ରି କରାଯାଇଥାଏ, ଏଣୁ ଏଥିରେ ଛୋଟ ନିର୍ମାତା ଭାଗ ନେଇଥାନ୍ତି। କୃଷକ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିଥାନ୍ତି ବା ଏଥିସହିତ ହାତରେ ମୂଲ୍ୟର ଅଧିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇଥାଏ। ଉତ୍ତମ ଉତ୍ପାଦ ଓ ସେବାକୁ ଆକର୍ଷକ ମୂଲ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ଓ ଏଥିପାଇଁ ଛୋଟ କ୍ଷେତରେ ଲାଭଦାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ସବୁବେଳେ ତୁରନ୍ତ ଲାଭ ମିଳିଥାଏ : ଏହା ବ୍ୟତୀତ, କୃଷକଙ୍କୁ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ସେବା ଉପରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ମିଳିଥାଏ । କୃଷକ ଏହି ସୂଚନାର ଆଧାର ଉପରେ ନିଜର ବ୍ୟବସାୟକୁ ଉତ୍ତମ କରି ନିଜର କ୍ଷେତର ଲାଭପ୍ରଦତା ବଢ଼ାଇଥାନ୍ତି।

ସୋଧ ବିପଣନରେ ବୈକଳ୍ପିକ ମାର୍ଗ : ସଡ଼କ କୋଣରେ ବାଜରା -ଏହି ବିକଳ୍ପରେ କୃଷକ ନିଜର କ୍ଷେତ ଉପରେ ବା ଏଥିରେ ଉପଜକୁ ବଜାରରେ ପହଁଚି ଯାଇଥାଏ ଯାହାକି ପରିବହନ ଖର୍ଚ୍ଚ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇଥାଏ। ଏହିପରି ବିକ୍ରୟ କେନ୍ଦ୍ର ମାମଲାରେ ଦୋକାନ କ୍ଷେତରେ ସ୍ଥିତି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।

କୃଷକ ବଜାର : ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥାଏ କି କୃଷକ ଉତ୍ପାଦ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ନଜରରେ ଆସିଥାନ୍ତି, ଯାହାକି ସାମାନ୍ୟ ଭାବରେ ପ୍ରତି କିଲୋଗ୍ରାମ/ ଆଖୁରେ ଉଚ୍ଚତମ ମୂଲ୍ୟର ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ କୃଷକଙ୍କ ଅନ୍ୟ ବିକ୍ରେତାଙ୍କ ସହିତ ସିଧା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହୋଇଥାଏ। ଏହା ଏକ ଏପରି ଉପାୟ, ଯେଉଁଥିରେ ଗ୍ରାହକର ବିଶ୍ୱାସ ବଜାୟ ରଖିଥାନ୍ତି, ଏହାର ସିଧା ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଓ ନିଜର କ୍ଷେତରେ ବ୍ୟବସାୟର ଉନ୍ନତ କରାଯାଇଥାଏ। କୃଷକ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ସହିତ ଲଢ଼େଇ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। କାରଣ ଏହା ନିଜର କ୍ଷେତରେ ଦୂର ହୋଇଯାଇଥାଏ, ଏହାକୁ ମାଲବାହକ ଟ୍ରକରେ ଫସଲକୁ ନେଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଓ ହାଟ-ବଜାର ଉଭୟ ଋତୁରେ ଅନିଶ୍ଚିତତା ସମ୍ମୁଖୀନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ। ବଜାରରେ ଉତ୍ପାଦ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରଭାବୀ ସମ୍ପର୍କ କରିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ। କୃଷକ ଯୋଗ୍ୟ ପରିବହନ ଓ ଭଣ୍ଡରଣ, ବିଭିନ୍ନ ପରି ଭୋଗ ଉପାୟ ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଜରୁରୀ ଓ ଏକ ଏପରି ଉତ୍ତମ ତରିକା ବିକଶିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ଯାହା ଆପଣଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନରେ ନିଜର ଉତ୍ପାଦନ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

କ୍ଷେତରୁ ଥାଳି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

କୁକୁଡ଼ା କମ୍ପାନୀ ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ମାଈ ପ୍ରଜନକ ଚୟନ କରି କିଣିଥାନ୍ତି, ଯାହା ପୁଲେଟସ୍ କୁହାଯାଇଥାଏ। ୨୦ ସପ୍ତାହ ପରେ, ଏହା କୁକୁଡ଼ା ଫାର୍ମରେ ନିଷେଚିତ (Fertilized) ଅଣ୍ଡା (ଖାଇବା ଅଣ୍ଡା ନୁହେଁ) ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଅଣ୍ଡିରା ଓ ମାଈ କୁକୁଡ଼ାକୁ ମିଶାଇଥାନ୍ତି ।

ଅଣ୍ଡା ଏକତ୍ର କରାଯାଇଥାଏ ଓ ପାଳନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପହଁଚା ଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଠି ତାକୁ ବିକଶିତ କରାଯାଇଥାଏ, କାରଣ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହାର ମାଂସ ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ।

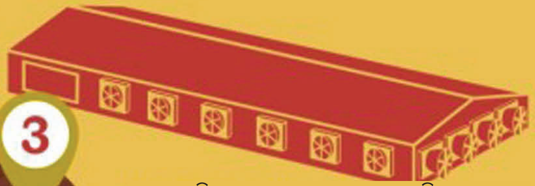

ଚୟନ କରିଥିବା ସ୍ଥାନୀୟ ପାଳନ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ନିଆ ଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଠାରେ ଏମାନେ ମର୍ଦ୍ଦନ ପାଲଟି ଫାର୍ମରେ ରହିଥାନ୍ତି, ଯାହାକି ଉତ୍ତମ ଓ ଅନୁକୂଳ ମାର୍ଗ ବାତାବରଣ ତଥା ଏପରି ସ୍ଥାନ ଉପରେ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଏହା ଆରାମରେ ବୁଲିଥାଏ ଓ ପଶୁ ଚିକିତ୍ସକଙ୍କୁ ଦେଖିଥାନ୍ତି ।

କୁକୁଡ଼ା ଓଜନ ଯେତେବେଳେ ବଜାରରେ ବିକ୍ରୟ ଯୋଗ୍ୟ ମାନେ ୪ରୁ ୭ ପାଣ୍ଡା ହୋଇଯାଇଥାଏ, ତେବେ ଏହି କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ସଂଯନ୍ତ୍ର ନେଇ ଯାଇଥାନ୍ତି । ସଂଯନ୍ତ୍ରରେ ତାଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ଓ ବେଦନାଦାୟୀ ଉପାୟରେ କଟା ଯାଇଥାଏ ଓ ପରେ ଏହାକୁ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ଧୋଇ ସଫା କରାଯାଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ବଜାରରେ ଭୋଜନ ପ୍ରଥମେ ଏହାକୁ ୟୁଏସଡିଏ ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥାଏ ।

ବିତରଣ ଭାଗିଦାର ସଂଯନ୍ତ୍ରରେ ବଜାରକୁ ନିଆଯାଇଥାଏ, ସଠିକ୍ ସମୟରେ କୁକୁଡ଼ା ମାଂସକୁ ଥଣ୍ଡା ରଖିଥାନ୍ତି, କାହିଁକିନା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥାଏ ଯେ, ମାଂସ ଆପଣ କିଣୁଛନ୍ତି ଏହା ସାରା ଦେଶରେ ବଜାରରେ ସ୍ଥାନୀୟ, ଦୋକାନ ଓ ରେସ୍ତୋଁରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁରକ୍ଷିତ ଉପାୟରେ ପହଁଚାଇଥାନ୍ତି ।

କୁକୁଡ଼ା ବହନ କରିଥିବା ଯୋଗ୍ୟ ପୋଷକ ଭୋଜନକୁ ଆଧାର କରାଯାଇଥିଲା । ପରିବାର ଏଥର ଭରଷାରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ କି ଏହା ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ଗୁଣବତ୍ତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ପାଦର ଉପଯୋଗ ରହି ଥିଲା ତଥା ମହାନ ଆମେରିକା ଉଦ୍ୟୋଗରେ କୃଷକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ରେଷ୍ଟୁରାଂଟ/ଭୋଜନାଳୟ/ଢାବା : ରେଷ୍ଟୁରାଂଟର ମାଧ୍ୟମରେ ବିପଣନ ବର୍ଷ ସାରା ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକି ମଜଭୁତ ଜନସମ୍ପର୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ଓ ଏଥିରେ ଅନୁବନ୍ଧରେ ଉତ୍ପାଦ ବିକ୍ରି କରିବାରେ ସମ୍ଭାବନା ହୋଇଥାଏ।

କ୍ଷେତରୁ ସିଧା ବିପଣନର ଚୟନ ହୋଇଥାଏ : ଯେବେ କ୍ଷେତରୁ ସିଧା ବିପଣନ କରଯାଇଥାଏ, ଏହା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିଥାଏ ତ ସେହି ଜମିରେ କଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ କେମିତି କାହାକୁ ଉତ୍ପାଦନର ବିପଣନ କରାଯାଇଥାଏ, ଏମିତି ଜମିରେ ବଜାରର ଉପଯୋଗ କରିବା ବାଲା ଜମିର ତୁଳନାରେ ଜୋଖିମ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । ଜମିରୁ ସିଧା ବିପଣନ ଚାଷ ବଦଳରେ ଏକ ଛୋଟ ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରାଯିବା ଦରକାର । ଜମିରୁ ସିଧା ବିପଣନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପଯୋଗ କରିଲାବେଳେ, କୃଷକ ନୂଆ ଭୂମିକାଗୁଡକୁ ନିଜର କରିଥାଏ ଓ ବିପଣନ, ଖୁଚୁରା ବିକ୍ରି, ବିଜ୍ଞାପନ, ଗ୍ରାହକ ସମ୍ବନ୍ଧ ଆଦି ପାଇଁ ଦାୟିତ୍ୱ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଲୋକମାନେ ବା ଜମିର ଗ୍ରାହକଙ୍କ ସହିତ କମ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଏବଂ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ବହୁତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ ଏମିତି ନିୟମ ବି ଅଛି, ଯାହା ସିଧା ବିପଣନରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଅଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଚାଷକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିନଥାଏ । ଅତନ୍ତଃ ବୈଷୟିକ ଲାଭର ସମ୍ଭାବନା କମ୍ ଚାଷକୁ ସିଧା ବିପଣନ ପାଇଁ ବହୁତ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ କାମ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପଦ୍ଧତିରେ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା, ସେବା ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ରହିବା ଓ ବହୁତ କିଛି କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ସମୟ ଲାଗିଥାଏ ।

ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଫସଲ ବା ଉତ୍ପାଦର ଚୟନ : କଣ ବିକ୍ରି କରିବା, ଏହି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ହେଉଛି ବିପଣନର ଏକ ଅଭିନ୍ନ ଅଙ୍ଗ । ଜମିରୁ ସିଧା ବିପଣନ ପାଖ (ଠିକ୍ ଦୋକାନରେ ଉତ୍ପାଦନର ବିକ୍ର କରିବା) ବା ଧାରଣାରେ ଯୋଡି ହୋଇଥାଏ । ଜମିରେ ବିପଣନ ଏମିତି ଉତ୍ପାଦର ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାଏ, ଯାହା ଆଉ ଜଣଙ୍କର ଉତ୍ପାଦନରୁ କିଛି ଦୂରେଇ ହୋଇଥାଏ । ନିଜର ବିଶିଷ୍ଟତା ମାଧ୍ୟମରେ, ଉତ୍ପାଦ ବଜାରରେ ଏକ ଅବସର ବା ଅନ୍ତର ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥାଏ ।

କିଛି ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶ୍ନ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି, ଏଠାରେ କିଛି ଉଦାହରଣ ଦିଆଗଲା :
ଉପଭୋକ୍ତାର ପ୍ରକାର ଓ ନିଜର ଭୌଗୋଳିକ କ୍ଷେତ୍ରର ମାର୍ଗ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ।

୧. କଣ ଆମର ଉତ୍ପାଦକୁ ସେଠାରେ କିଣିବା ପାଇଁ କେହି ଅଛନ୍ତି ? ସେ କେତେ ଭାଗ କରିବେ ?

୨. ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କ'ଣ ଆମର ଉତ୍ପାଦକୁ କୌଣସି ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରିବା ଓ ତାହାକୁ କେମିତି ନେବା । ଏହି ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଆମର ନିକଟତା ବଡ ଭୂମିକା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା । କଣ ସେ ଏତେ ନିକଟ ଅଛି ଜମିରେ ଆକାର ଫସଲ ବାଛିବେ ?

୩. କଣ କୃଷି ବାଜର ଆମ ପାଇଁ ବହୁତ ପାଖରେ ଅଛି ଓ ସେ ଯିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି ?

୪. କ'ଣ ଆମେ ମାଲ ବିତରଣ ଟ୍ରକରେ ଉତ୍ପାଦ ନେଇ ଯିବା ପାଇଁ ସମୟ ଓ ଲାଗତ ବୋହି ପାରିବା ?

୫. ବଜାରର ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧାକୁ ଆପଣ ବୁଝିବେ । ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ସବୁବେଳେ ଭଲ ଲାଭ ଦେଇଥାଏ ? କଣ ଆମେ ବଜାର ବିନିମୟରେ ଏମିତି କିଛି ଦେଇପାରିବା, ଯାହା ଆଉ ଜଣଙ୍କର ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଦେଇପାରିବାନି ?

୬. ଯେଉଁ ଉତ୍ପାଦକୁ ଆମେ ବିକ୍ରିକରିବାର ଯୋଜନା ବନାଉଛୁ, ବଜାରରେ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ (ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ସବୁ ପ୍ରକାରରେ ଜ୍ଞାନ) ବିଷୟରେ ନିଜକୁ ପରିଚିତ କରାଅ । ଲାଭ ଶୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦନର ଲଗାତରେ ତାହାର ତୁଳନା କର ।

୭. କଣ ଆମ ପାଖରେ ଆବଶ୍ୟକ ପରିବହନ, ଅପୂର୍ତି, ମଜଦୁର ଓ ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡିକ ଅଛି ଯାହା ଆମେ ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରିବା ?

୮. କାଟିବା ପରେ ଫସଲ ରଖିବାର କ୍ଷମତା : ଯଦି ଆମର ଯୋଜନା ଉତ୍ପାଦକୁ କେଉଁଠିକି ନେଇଯିବାକୁ ଓ ତାହାକୁ ତାଜା ଓ ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ବନାଇ ରଖିବା ଚାହୁଁଛ, ତ କଣ ଆମ ପାଖରେ ସେହି ଥୋନେ ଓ ଥଣ୍ଡା ରଖିବାର ଆବଶ୍ୟକ ଉପକରଣ ଆମ ପାଖରେ ଅଛି ?

୯. କଣ ଆମେ ପ୍ରଶଂସ୍କରିତ ଖାଦ୍ୟ ବନାଇବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ଓ କଣ ଆମେ ସେଥିରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବିନିମୟର ପାଳନ କରିପାରିବା ?

୧୦. କ୍ଷତି ଧ୍ୟାନ ରଖିବା : ଯେବେ ଆମେ ସିଧା ବିପଣନ କରିଥାଉ, ତ ଆମେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସମସ୍ୟାଗୁଡିକରୁ ବଂଚିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ।

ଆଦତା (ବିକ୍ରେତା)/ସେବା ପ୍ରଦାତଓଂର ସହିତ ପରିଚୟ ଓ ବିନିମୟ କର

କୃଷି ବ୍ୟବସାୟରେ ବଜଭୁତ ବିନିମୟ କୌଶଳ ସର୍ବୋପରି ହୋଇଥାଏ । ସମନ୍ୱୟ ପରାମର୍ଶର ମୁଖ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ ଓ ପ୍ରବନ୍ଧନ କୌଶଳ ବ୍ୟାପାର ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଶୃଙ୍ଖଳାର ପ୍ରଭାବୀ ଢଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ପାଇଁ, ସଉଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା, ମହାକାରିତା ସମୂହ ବନାଇବା, ଅନୁବନ୍ଧ ଓ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଧାନ ଆଦି ଏକ ସଫଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ବନିଥାଏ । ଦୁଇ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ନିଷ୍ପକ୍ଷ ହୋଇ, ଆମେ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଉ କି ସବୁ ଫସଲ ବିନିମୟ ନୈତିକ ଦିଗ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଅନୁସାରେ ହେଉ ।

ବିନିମୟର ଠିକ୍ ରଣନୀତି ସହିତ ବିକ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଏହି ହିସାବ ସଦଭାବନାପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରେ ଓ ସବୁ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଲାଭପ୍ରଦ ହେବାର ପରିଣାମ ଦେଇପାରେ । ନିମ୍ନ ବିକ୍ରୟ କୌଶଳ ସଫଳ ବିନିମୟ ପାଇଁ ଶିଖିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି, କାରଣ ସେହି ମୂଲ୍ୟର ରିୟାୟତକୁ ଟାଳି ପାରିବା ଓ ନିଜର ଲାଭ ଅନ୍ତରକୁ ବଂଚାଇପାରିବା ।.

୧. **ଠିକ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ କଥା ହୁଅନ୍ତୁ :** ନିଜର କୃଷକମାନଙ୍କୁ ବିପରୀତ ପରିସ୍ଥିତି ସମୟ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରି କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କିପରି ନେଇ ପାରିବେ ସେ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଶୀଘ୍ର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଅନ୍ତୁ ।

୨. **ଗ୍ରାହକର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ :** ଯାହା କିଣିବାର ଉତ୍ପାଦ ସମ୍ବନ୍ଧ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ସମସ୍ୟାଗୁଡକୁ ଅଧିକ ବୁଝିବା, ସେହି ଉତ୍ପାଦ କିଣିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହିତ ହେବା ଓ ମୂଲ୍ୟକୁ ବହୁତ କମ୍ କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଚାପ ପକାଇବାନି ।

୩. **ଭଲ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପିତ କରନ୍ତୁ :** କିଣିବାର ଯେବେ କିଛି ଏମିତି ବିକ୍ରେତାର ବିନିମୟ କରିବାର ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁଠାରେ ସେହି ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି, ତ ଭୁଲ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା କମ ହୋଇଥାଏ । ନିଜର କୃଷକଙ୍କୁ ସଉଦା ସମ୍ବନ୍ଧିତ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଅସୁବିଧାକୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ବିକ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଶ୍ୱାସ କାୟମ କରିବା ଓ ଶୀଘ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧ ବନାଇବାର ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତୁ ।

୪. **ମୂଲ୍ୟ ଠିକ୍ କରିବା :** ଯେବେ ଏକ ସମ୍ଭାବିତ ଗ୍ରାହକ ଉତ୍ପାଦ ମୂଲ୍ୟର ମହତ୍ତ୍ୱ ବୁଝାଇଥାଏ, ତ ସେହି ଉତ୍ପାଦର ଉଚିତ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇଥାଏ । ନିଜର କୃଷକକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପରେ ଚିହ୍ନିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ ଓ ଯେବେ ସମ୍ଭବ ହେଉ, ତୋ ସମାଧାନର ମୂଲ୍ୟ ଠିକ୍ କରନ୍ତୁ, ଯେଉଁ ପ୍ରତିଯୋଗୀତା ଭିନ୍ନ ରୂପ ନେବ ।

୫. **ନିଜର ଆଧାର ସୀମାକୁ ବୁଝିବା :** କେବେ କେବେ ଗୋଟିଏରୁ ନେଇ ଚାରି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିରନ୍ତର ଚରଣ ଏକ ସହିତ ବିନିମୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମାପ୍ତ କରିଦିଅନ୍ତୁ । ଯଦି ବିକ୍ରି ଏକ ଭାବୋଉର ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଯାଇଥାଏ, ତ ନିଜର କୃଷକଙ୍କୁ ପ୍ରଥମରୁ ଭଲକରି ଠିକ୍ ହେବା ଶିଖିବାରେ କେତେ କମ ମୂଲ୍ୟ ଯାଏ ଯାଇଥାଏ ଓ ପୁଣି ବି ପରିଣାମ ସବୁ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ଏକ ଜିତିବାର ସ୍ଥିତି ବନିଥାଏ ।

କିଣିବାରର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ଦରକାର

ଏକ କୃଷି ଉତ୍ପାଦ କିଣିବାର ଓ କ୍ରେତା ପୁନଃସିକ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦକୁ ବିକ୍ରି କରିବାରେ ଧ୍ୟାନ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରିଥାଏ । ଯେଉଁ ଯାଏ ସେହି ଜମିରେ ହେଉଥିବା କିଛିବି ସହ-ଉତ୍ପାଦକୁ କିଣିବାରେ ଦିଲଚସ୍ପି ନେଇ ଥାଇନ୍ତି, ଯାହାର ଉପଯୋଗ ପୁରା ନୂଆ ଉତ୍ପାଦ ବନାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ । କିଣିବାର ଶସ୍ୟ, ଫଳ, ତମାକୁ ଓ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ବୃକ୍ଷ କିଣିପାରିବା ।

ଗ୍ରାହକ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା

01 **ଆବଶ୍ୟକର ପରିଚୟ :**
ପ୍ରଥମ ବାଟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମହସୁସ କରିବା ଉଦାହରଣ ପାଇଁ ସମ୍ପର୍କ କରିବା ।

02 **ଜାଣିବାର ପାଇଁ ଖୋଜନ୍ତୁ :**
ଉତ୍ପାଦର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୁରା କରିବା ପାଇଁ କେଉଁ ପ୍ରକାର ବିକଳ୍ପ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

03 **ବିକଳ୍ପଗୁଡିକର ତଦାରଖ କରନ୍ତୁ :**
ଗ୍ରାହକ ବୁ ବିକଳ୍ପର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ତାହାର ଉପଯୋଗିତା ଏକ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁସାରେ କରିଥାଏ ।

04 **କିଣିବାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ :**
ଉପଯୁକ୍ତ ଓ ଠିକ୍ ଜିନିଷ କିଣିବା ।

05 **କିଣିବା ପରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ :**
କିଣିବା ପରେ ଉପଭୋକ୍ତା ଯା* କରିଥାଏ ସେ ଠିକ୍ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଉଛି ନା ନେଉନାହିଁ ।

୧. ଠିକ୍ ସମୟରେ ଠିକ୍ ପ୍ରଶ୍ନ ପ୍ରଚାର : ବୈଠକର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଶ୍ନର ଏକ ସୂଚି ବନାଅ ।
୨. ବିଷୟର ଗଭୀର ଯାଏ ଯାଆନ୍ତୁ ।
୩. ସଂକ୍ଷେପିକା ବନାଅ ଓ କଥାବାର୍ତ୍ତାର ଯୋଜନା କରନ୍ତୁ ।

ଠିକ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ବିନିମୟର ଓ କୃଷକ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ସମୟ ଉପରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତୁ

ବିନିମୟ ଏକ ଏମିତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅଟେ, ଯେଉଁଠାରେ ଦୁଇଟି ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ପକ୍ଷ ବିଭିନ୍ନ, ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା, କାହିଁକି ନାଁ ଏହା ଉପରେ ପରସ୍ପର ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ସମାଧାନ ମିଳିଯାଏ । କୃଷି ବ୍ୟବସାୟରେ ନେବାଦେବା କୌଶଳ ବହୁତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି, ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ତରଫରୁ ବହୁ ଅନୌପଚାରିକ ଦୈନିକ ବ୍ୟବହାର ହେଉ ଓ ଯାହା ଔପଚାରିକ କାରବାର ଯେମିତିକି ବିକ୍ରୟ, କରାଯାଇଥାଏ, ବିତରଣ ସେବା ଓ ଅନ୍ୟ ବୈଧିକ ଅନୁବନ୍ଧର ଶତ ପାଇଁ ବିନିମୟ କରିବା । ଠିକ୍ ବିନିମୟ ବିଶେଷ ରୂପରେ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟର ସଫଳତାରେ ସହଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ-

ବ୍ୟବହାର ଓ ବିନିମୟ କୌଶଳରେ ପାରଙ୍ଗତ

ବ୍ୟବହାର ଓ ବିନିମୟ କୌଶଳରେ ପ୍ରବୀଣ କୃଷକମାନେ କିଛିବି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ଯୋଗ୍ୟତା ହୋଇଥାଏ । ବିନିମୟ ପାଇଁ ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ସାଧନରେ ଏମିତି କୌଶଳବାଲା କୃଷକ ମୁଦେ ଉପରେ ଦୁଇ ପକ୍ଷର ଲାଭ ଦେବା ପାଇଁ ସମସ୍ୟାକୁ ସମାଧାନରେ ଧ୍ୟାନ ଲାଗିଥାଏ, ଯାହାକି ବ୍ୟବହାରରେ ଖରାପ ହୋଇପାରେ ।

ଛୋଟ କୃଷି-ବ୍ୟବସାୟ/କୃଷକ ସଙ୍ଗଠନର ପ୍ରକାର ସତ୍ତ୍ୱେ ନେତୃତ୍ୱ ଏଥିରେ ସାମିଲ ହୋଇପାରିଥାଏ, କାରଣ ସେଠାରେ ପ୍ରତିଦିନ ହିସାବରେ ସବୁବେଳେ ବିନିମୟ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ବହୁତ ସରଳ ଯେମିତି କି ବୈଠକ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ଓ ସମୟର ଚୟନ କରିବା ବା ସାରା ବ୍ୟବସାୟିକ ସଂରଚନା ପାଇଁ ଓ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାପାରେ, ଯେମିତି କି ଏକ ବଡ଼ ଅନୁବନ୍ଧ ପାଇଁ ବିବରଣ ସହିତ ଯୋଜନା ବନାଇବା । କୃଷି ବ୍ୟବସାୟରେ ଲୋକଙ୍କ ବିନିମୟ ରଣନୀତିରେ କୌଶଳଯୁକ୍ତ ହେବା ଦରକାର ଓ ତାହାକୁ ଜାଣିବା ଦରକାର କି ବିନିମୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କିପରି ଭାବେ ପ୍ରଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇପାରିବ ।

ଗୌର-ମୌଖିକ (ନାଁନ-ବର୍ବଲ) : ସବୁ ପ୍ରକାରର ବିନିମୟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷରେ, କଥାବାର୍ତ୍ତା ଅବସରରେ ସଂକେତ କେବେ କେବେ ବାସ୍ତବରେ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଏହାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଉଛି । ଆପଣଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି ଯେ, ଆପଣ ନିଜର ଧ୍ୟାନ କିଣିବାର ଅଶାବ୍ଦିକ ସଂକେତ ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖନ୍ତୁ, ଏଥିସହିତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଭାବ-ଭାଗିଦାରୀ ରଖନ୍ତୁ। ଉଦାହରଣ ପାଇଁ, ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବିନିମୟ ଅବସରରେ ଅଚାନକ ନିଜର ମସ୍ତିଷ୍କ ଉପରେ ଏଣୁ ତେଣୁର ସଂକେତ ଦେଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ତାହାର ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି କି ସେ କେଉଁଠାକୁ ଯାଉଥିବା କଥାରେ ଅସହମତ ହେବା । ଏହି ଅଶାବ୍ଦିକ ସଂକେତ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ନିଜର ରଣନୀତି ବଦଳାଇବାରେ ସହାୟତା ମିଳିଥାଏ ।

ମୌଖିକ: ବ୍ୟପାରରେ ଯେଉଁ କଥା ଶବ୍ଦର ମାଧ୍ୟମରେ କୁହାଯାଉଛି, ସେ ବି ହେଉଛି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ବିନିମୟ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଦରକାର ସେହି ବିନିମୟକ ଅବସରରେ କିଛି ସରଳ ନିୟମକୁ ପାଳନ କରନ୍ତୁ, ଯେମିତିକି ଶବ୍ଦକୁ କେବେ ତେଜ/ଆବେଗପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାନି, ଯେବେ ଆଉ ଜଣେ ରହିଛନ୍ତି, ତେବେ ସେହି ମଝିରେ ରୋକିବା-ଟୋକିବା ଓ ଏମିତି ବାଲାଠାରୁ ବଂଚିବା ଯିଏ ଆଉ ଜଣଙ୍କର ସରଳତାକୁ ବୁଝିନଥାନ୍ତି ।

ପ୍ରସ୍ତୁତି : ଚର୍ଚ୍ଚା ହେବାର ପ୍ରଥମରୁ ଆପଣ ନେବା ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଆନ୍ତୁ । ଏଥିରେ ବିନିମୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଜାଣିବା, ବିଭିନ୍ନ ସମାଧାନ ଓ ମୁଖ୍ୟ ବିନିମୟ ରଣନୀତି କଣ ହୋଇଥାଏ, ଠିକ୍ କରିନିଅନ୍ତୁ । ଏହାପରେ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟ ବିନ୍ଦୁର ଏକ ରୂପରେଖା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେବା ଦରକାର, ଯେଉଁଥିରେ ଆପଣ ବିନିମୟ ଅବସରରେ ମୌଖିକ ରୂପରେ କହିବେ । ଆପଣଙ୍କୁ ଏହି କଥା ପାଇଁ ବି କିଛି ସମୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେବା ଦରକାର କି ଯୋଜନାର ତାହା କେଉଁ ହିସା ହେବ, ଯାହା ଆପଣ ଛାଡିପାରିବେ ବା ଯେଉଁଥିରେ ଆପଣ ବୁଝାମଣା କରିପାରିବ, କାହିଁକି ନା ଏକ ସଫଳ ଅନୁବନ୍ଧ ଯାଏ ପହଁଚି ପାରିବା ।

ଅଧ୍ୟାୟ-୭

ବଜାରର ଜାଣିବା କଥାକୁ ଏକତ୍ର କରିବା (ଏଜିଆର/ଏନ୯୯୦୨)

ଏକତ୍ରକରଣର ସନ୍ଦର୍ଭ ନୂଆ ଜାଣିବା କଥାକୁ ଏକତ୍ର କରିବାରେ ଯେବେ ଗୋଟିଏ କମ୍ପାନୀ/ବା କୃଷକ ସଙ୍ଗଠନ ନିଜର ସେୟାର ଅଂଶକୁ ସଦସ୍ୟ କୃଷକଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କାରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ କରିଥାଏ, ତାହିଁଲେ ତାହା ଆରମ୍ଭର ଜନ ପ୍ରସ୍ତାବ (ଇନିଶିୟଲ ପବ୍ଲିକ ଆଫରିଙ୍ଗ/ଆଇପିଓ)ର ମାଧରେ ହେଉ ବା କୌଣସି ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରସ୍ତାବରେ, ଅଂଶର ଆବଂଟନ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ କରାଯିବ ।

ଚୟନିତ ଫସଲ ପାଇଁ ଇ-କଣିବା ମଂଚ ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ବଜାର ମଂଚରେ ପରିଚିତ ହେବା

କୃଷି ବିପଣନ ମୁଖ ରୂପରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦକୁ କିଣିବା ଓ ବିକ୍ରି କରାଯାଏ । ପୂର୍ବ ପୁରୁଷରେ ଯେବେ ଗାଁର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ବିପଣନରେ ନିବେଶ ଆତ୍ମନିର୍ଭର ଥିଲେ, ତେବେ କେତେ କଠିନ ପେଶା ଆସୁନଥିଲା, କାରଣ କୃଷକ ନିଜର ଉତ୍ପାଦକୁ ନଗଦ ବା ବସ୍ତୁ ବିନିମୟର ଆଧାରରେ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରୁଥିଲା । ଆଜିର କୃଷି ବିପଣନରେ କେତେ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ବା ହସ୍ତାନ୍ତରରେ ବୁଲିବାକୁ ପଡିଥାଏ, ତେବେ ଉତ୍ପାଦ ଉପଭୋକ୍ତା ଯାଏ ପହଁଚି ଯାଇ ଥାଏ । ଏଥିରେ ତିନି ବିପଣନ କାର୍ଯ୍ୟ ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ, ଯଥା ଜମା କରିବା, କୀଟନାଶକ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଓ ବିତରଣ ।

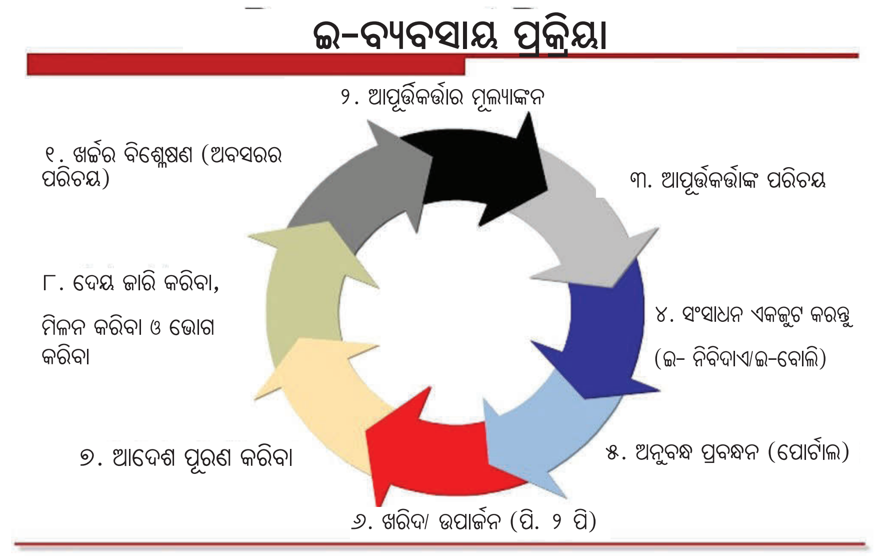

ପରମ୍ପରାଗତ ରୂପରେ, ଭାରତରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦକୁ କିଣିବା ଗ୍ରାମୀଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ କୃଷି କେନ୍ଦ୍ର ବଜାରରେ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକୁ ମଣ୍ଡି ବା ସ୍ଥାନୀୟ ବଜାର ରୂପରେ ଜାଣିଥାଉ । ଏଠାରେ ବିକ୍ରି କରିବା କୃଷକଙ୍କ ଠାରୁ କିଣିଥାଉ ଓ ମୁନାଫେର ବଡ ହିସାବ ପ୍ରାପ୍ତ କରିନେଇଥାଉ । ଜଟିଳ କୃଷି ବିତରଣ ଶୃଙ୍ଖଳା ପ୍ରଣାଳୀରେ ଏଠାରେ ଆଗରେ ରହିଥାଏ। ସାଧାରଣ ଭାବରେ ମନାଯାଇଥାଏ କି କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ଗୁଣବତ୍ତାକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁଚିତ ସାଧନା ଓ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ତରିକାକୁ ଉପଯୋଗ କରି ମୂଲ୍ୟ ଠିକ୍ କରାଯାଇଥାଏ ଓ କୃଷକଙ୍କ କମ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହାର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ସମୟ ସହିତ ଏହି ପରିପାଟିୟା କୃଷକଙ୍କୁ ନିରାଶ କରିଛି, କି ସେ ଉଚ୍ଚ ଓ ଭଲ ଗୁଣବତ୍ତା ବାଲା ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ନିବେଶ କରନ୍ତୁ । ଇ-ଚୌପାଳର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କୃଷକଙ୍କୁ ନିଜର ଉତ୍ପାଦକୁ କିଣିବା ଶୃଙ୍ଖଳାର ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ସିଧା ବିକିବା ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତରରେ ବିଚଳିତ ଭାବର ଆରମ୍ଭ ପ୍ରଭାବକୁ କମ କରିବା ବିକଳ୍ପ ଦେଇ ଏମିତି ଚିନ୍ତାକୁ ଦୂରକରିବାର ଭଲ ପ୍ରୟାସ ରହିଛି। ସୂଚନା ଓ ସଂଚାର ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକକୁ ଅପଣାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସୂଚନା ବିଷମତାକୁ କମ କରିବା ଓ କୃଷି-ବ୍ୟବସାୟକୁ ଅଧିକ ଲାଭଦାୟକ ବନାଇବା ଏବଂ କୃଷି ପ୍ରଥମରେ ସୁଧାରିବା ଦରକାର । କୃଷକଙ୍କୁ ସଶକ୍ତ ବନାଇବାର ଗ୍ରାମୀଣ ଭାରତର ବିକାଶକୁ ବଡ ଢାଂଚାରେ ଯୋଗଦାନ ଦେବା ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ପିରାମିଡ ତଳହଟି ସନ୍ଦିତ ବି ଏହକାର ପୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଇ-ବିଜନେସ ବା ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ଖରିଦ, ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ତରିକା, ମୁଖ୍ୟ ରୂପରେ ଇଂଟରନେଟ ମାଧମରେ ବସ୍ତାଗୁଡିକ ବା ସେବାଗୁଡିକୁ କିଣିବା ଓ ବିକିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି କିଣିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଏକ ବିକଳ୍ପ ଅଛି ଓ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପରେ କୌଣସି ମାମଲାରେ ତା'ଠାରୁ ଭଲ କିଛି ନାହି । ଅନିୟମିତତା ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ ଲାଗିବାରେ ଅଙ୍କୁଶ ଲାଗିବାରେ ଏହାର କ୍ଷମତାକୁ ଚିହ୍ନନ୍ତୁ ହୁଏତ ତାହାର ସଙ୍ଗଠନ ଇ-ପ୍ରେକୋରେମେଂଟ ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ବିକଳ୍ପ ଜୋରରେ ଚୟନିତ କରନ୍ତୁ। କୃଷି ଆଧାରିତ ବିଭିନ୍ନ ପୋର୍ଟଲ ବ୍ୟାପକ ବଦଳାଇଦେଇଥାଏ । କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ଇ-ବିପଣନ ପାଇଁ କିଛି ଏସ୍ପ ଏଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି -

ସ୍ମାର୍ଟକ୍ରାମ୍ପ : କୃଷି ଉତ୍ପାଦର ବ୍ୟାପାର କରିବା ସମୟରେ, ସ୍ମାର୍ଟକ୍ରାମ୍ପ ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ବାଜାର-ଆପ ଅଛି, ଯାହା ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପୁରା ଭାରତରେ ଫସଲ କିଣିବା ଓ ବିକ୍ରି କରିବା ଅନୁମତି ଦେଇଥାଏ ।

କୃଷକ ନିଜର ଉତ୍ପାଦକୁ ଏହିଠାରେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିପାରିବ ଓ ଅଧିକ କିଣିବାର ଆକର୍ଷିତ କରିଥାଏ, ଯାହା ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ସମୟ ଓ ଧନ ବଂଚାଇବ ତାହାକୁ ସାମାନ୍ୟରେ ଭଲ ମୁନାଫା ମିଳିପାରିବ । ବଜାରର ମୂଲ୍ୟ ଅନୁସାରେ. ଉତ୍ପାଦ ପ୍ରବିଷ୍ଟିୟୋଂକର ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ହଟାଇବା ବା ପୁନସକ୍ରିୟ କରାଯାଇଥାଏ । ଚୁକିଂ ବା ପେଟ୍ରୋଲ ବିଚୌଲିୟଂର କାମ କରିଥାଏ, ଏଥିପାଇଁ କିଣିବା ଓ ବିକ୍ରେତାର ସୁରକ୍ଷିତ ରୂପରେ ମୂଲ୍ୟର ବିନିମୟକୁ ନେଇ ନିଜସ୍ୱ ଭାବରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିପାରିବେ ।

ଧାନ ମଣ୍ଡି (ଫସଲ ବଜାର) : ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ପାଦର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନର ଜରୁରତକୁ ପୁରାକରିବାର ପେଶକଶ ଡିଜିଟାଲ ପୋର୍ଟଲ ଜରିଆରେ କରାଯାଇଥାଏ । ଧାନ ମଣ୍ଡି ହେଉଛି ଏକ ମାଗଣା ମୋବାଇଲ ଆପ , ଯାହା ଫସଲ ବଜାର ପାଇଁ ଏକ ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ବଜାର ରୂପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଏହା ଏକ ବଡ଼ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଅନଲାଇନ୍ ବଜାରସ୍ଥଳ, ଯାହା ପୂରା ଭାରତରେ ଫସଲ କିଣିବା-ବିକ୍ରିକରିବା ପାଇଁ ଖୋଲିଛି । ଏହି ଆପ ଇଂରାଜୀ ଓ ହିନ୍ଦୀ ଦୁଇଟିରେ ନିଜର ଉତ୍ପାଦର ବିଜ୍ଞାପନ କରିବାରେ ସୁବିଧା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

ଏଗ୍ରୀଭଜ-ଏଗ୍ରୀ ଆପ: ଏଗ୍ରିଭଜ-ଏଗ୍ରି ଆପ ଏକ ମୁକ୍ତ ମୋବାଇଲ ଆପ୍ଲିକେଶନ, ଯାହାକି କୃଷି ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ତିଆରି କରାଯାଇଛି । ଏହି କୃଷି ବସ୍ତୁତ ଓ ସେବାକୁ ବିକ୍ରି ଖରିଦ କରିବା, ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ତାହା ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତର ଉପରେ ଏକ ଏଡ/ଲିଷ୍ଟିଂ ମାଧ୍ୟମରେ ବୈଚାଳିକ ବିନା ଏପରି କରାଯାଇଥାଏ । ଏଡ଼/ଲିଷ୍ଟିଂ ସିଧା ଏହି ମୋବାଇଲ ହୋଇଥାଇ ପାରେ ।

ଏଥିରେ ୧୨ରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ୧୧୦ ଉପ-ଶ୍ରେଣୀକୁ ଖରିଦ କରିବା ଓ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଲୋକ ଜଣେ-ଅନ୍ୟ ଜଣକ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କୃଷି ବସ୍ତୁତ ଓ ସେବାକୁ ବିକ୍ରି କରିଥାନ୍ତି, ଖରିଦ କରୁଥିବା ଓ ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଏହାର ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହି ଆପର ଅନ୍ତିମ ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଏକ ମିନିଟରେ କୃଷି ସମ୍ବନ୍ଧିତ କିଛି ମଧ୍ୟ ପୋଷ୍ଟ କରି ପାରିବେ । ଗୋଟିଏ ଛବିକୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଫଟୋ ଅପଲୋଡ଼ କରନ୍ତୁ, ଉତ୍ପାଦର ବିବରଣ ସାମିଲ କରନ୍ତୁ, ସବମିଟ ବିଜ୍ଞାପନ ଉପରେ କ୍ଲିକ କରନ୍ତୁ ଓ ତୁରନ୍ତ ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିଜ୍ଞାପନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଥାଏ ।

ଡିଜିଟାଲ ମଣ୍ଡି ଇଣ୍ଡିଆ: ଡିଜିଟାଲ ମଣ୍ଡି ଇଣ୍ଡିଆ ଏକ ମୋବାଇଲ ଏପ୍ଲିକେଶ. ଯାହା ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ଓ ସହରରେ ଭାରତୀୟ କୃଷି ଉତ୍ପାଦ ମଣ୍ଡିକୁ ନବୀନତମ ଦାମ ଯାଂଚ ଏହା ଏକ ଏପରି ପୋର୍ଟାଲ, ଯାହା ଆପଣଙ୍କୁ ଚୟନିତ ଉତ୍ପାଦ, ମଣ୍ଡି ଦାମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଚାଇବା ପାଇଁ ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ରୂପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ । ଡାଟା ଭାରତୀୟ ସରକାରଙ୍କ ପୋର୍ଟଲ Agmarknet.nic.in -ସେ ସିଂକ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ଏନଆଇସି ଦ୍ୱାରା ସଂଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ।

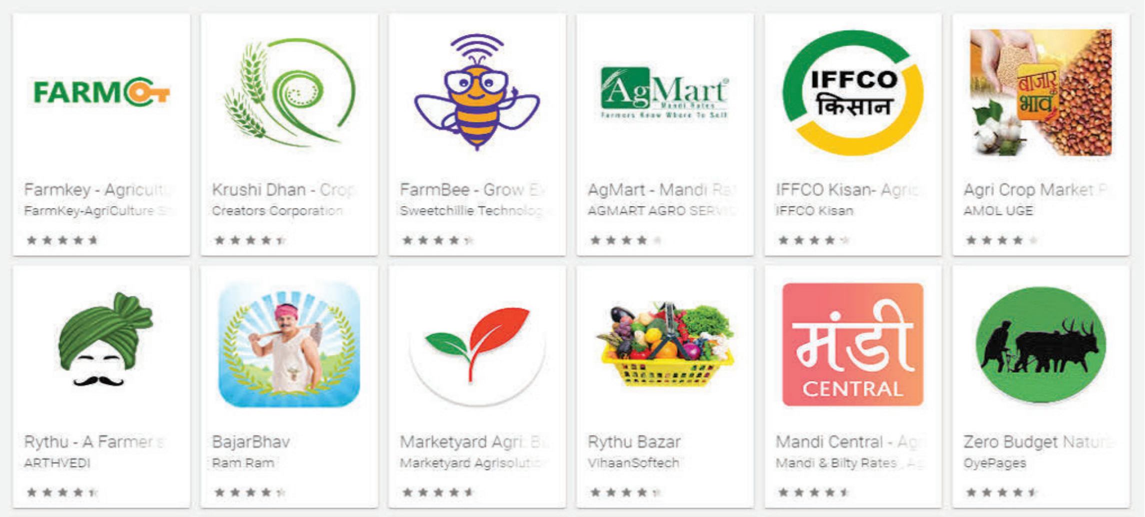

ଗ୍ରାମସେବା/କୃଷକ (ମଣ୍ଡି ମୂଲ୍ୟ) : ଗ୍ରାମସେବା/ କୃଷକ (ମଣ୍ଡି ମୂଲ୍ୟ) ଏପ୍ଲିକେଶନ କୃଷକଙ୍କ ପାଇଁ ରହିଛି । ଏହି ଆପ ସରକାରଙ୍କ ୱେବସାଇଟ Data.gov.in ରେ ରିୟଲ-ଟାଇମ ମାର୍କେଟ ପ୍ରାଇସ ଦେଇଥାନ୍ତି । ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ ରେଖାଙ୍କନ ଉପଯୋଗ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାର ସୂଚନାକୁ ଆଧାର ଉପରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥାଏ । ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ସେବା କରାଯାଇଥାଏ ଇ-ମେଲ ଓ ଏସଏମଏସ୍ ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଇଥାଏ ।

ମଣ୍ଡି ଟ୍ରେଡସ: ଏହି କୃଷି ଟ୍ରେନିଂ ପ୍ଲେଟଫର୍ମ, ଯାହାକି କୃଷକଙ୍କ ବ୍ୟାପାରିକ ସହିତ ଯୋଡ଼ିବା ତଥା ବ୍ୟାପାରିକ ଓ କୃଷକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନେଣଦେଣର ସକ୍ଷମ ବଜାୟ ରଖିଥାନ୍ତି । ମଣ୍ଡିଂ ଟ୍ରେଡ୍ସ ଏକ ଏପରି ଆପ, ଯାହା ଆପଣ ମଣ୍ଡିରେ କୃଷକ, ମୂଲ୍ୟ ଚେତାବନୀ ଓ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନର ଚାହିଦା ଉପରେ ଠିକଣା ଲଗାଯାଇଥାଏ । କମୋଡିଟିର ଦାମ ଓ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନକୁ ଡାଟା ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ନିଆଯାଇଥାଏ । ଏଥିରେ କୃଷି ଉପଜ ଜିୟୋ-ଟେଗିଂ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଖରିଦ ସ୍ରୋତରେ ମାନଚିତ୍ର ଆଧାରିତ ପରିଚୟକୁ ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ । କୃଷକ ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ମଧ୍ୟରେ ସିଧା ଲେଣଦେଣ କୌଣସି ବିଚଳତା ହୋଇନଥାଏ ।

ଏଗ୍ରୀ ମାର୍କେଟ: ଏଗ୍ରି ମାର୍କେଟ ଫସଲ ବଜାର ମୂଲ୍ୟର ଠିକଣା ଲଗାଇଥିବା ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଅନୁକୂଳ କୃଷି ଆପ୍ଲିକେଶ ରହିଛି, ଯାହା ଗ୍ଲୋବାଲ ପୋଜିଶନିଂ ସିଷ୍ଟମ (ଜିପିଏସ)ର ସହାୟତାରେ ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସହଜ କରିଦେଇଥାନ୍ତି । ଏଥିରେ ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଡିଭାଇସ କ୍ଷେତ୍ରରେ ୫୦ କିଲୋମିଟର ଦାଏରରେ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ପହଁଚା ଯାଇଛି ।

ବିଶ୍ୱସନୀୟ ସ୍ରୋତରେ ବଜାର ସୂଚନା ଏକତ୍ର କରନ୍ତୁ

ବଜାର ସୋଧ ଉପଯୋଗ ଉପଭୋକ୍ତା/ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ବଜାର ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଏକତ୍ର କରିବା ବା ଏକତ୍ର କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସନ୍ଦର୍ଭିତ କରାଯାଇଥାଏ। ବଜାର ସୋଧର ଅବଧାରଣର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଏକ କୃଷକ ସଂଗଠନର ଏପରି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ସେହି ଗ୍ରାହକ ବା ଉପଭୋକ୍ତା ଗଭୀରତା ଦେଖି ପାରିବେ, କାହିଁକି ନା ଆବଶ୍ୟକତା ଉତ୍ତମ ଢଙ୍ଗରେ ପୂରଣ କରିବାର କ୍ଷମତା ହୋଇପାରିବ ବଜାର ସୋଧ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏକ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଅନ୍ୟ ସପ୍ଲାୟର୍ସ ସହିତ ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା କରିବାର ସକ୍ଷମ ହେବା ପାଇଁ ଅଭିନ୍ନ ରହିଛି ଓ ଏହି ବଜାର ଆକାର, ପ୍ରତିଯୋଗିତା, ବଜାର ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି ଯାହାକି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ।

ବଜାର ଶୋଧର ଲାଭ :

ନୂଆ ଅବସର ପରିଚୟ : ସଂଗଠିତ ବଜାର ଅନୁସନ୍ଧାନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଲାଭ ଏହା ରହିଛି ଯେ, ଆପଣ ବିଭିନ୍ନ ବଜାର ବିଷୟରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅବଗତ ହେବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ଓ ଏହାକୁ ଦୋହନ ପ୍ରଭାବୀ ରୂପରେ ସମ୍ଭବ କରିବା। ଉଦାହରଣ ପାଇଁ, ଏହା ଆପଣଙ୍କୁ ସହାୟତା କରି ପାରିବ କି ଫସଲ ଉତ୍ପାଦ ଏଥିପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଏହା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଆପଣ ନିଜ ଲକ୍ଷିତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଓ ଯଦି ଏପରି ହେବ ନାହିଁ, ତେବେ ବଜାର ଶୋଧ ଉପଯୁକ୍ତ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ପରିଚୟ କରିବାରେ ସହାୟ କରିଥାଏ।

ସଂଚାର ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା : ବଜାର ସୋଧ ନିଜର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ବାଦ କରିବାରେ ସବୁଠାରୁ ଉତ୍ତମ ଉପାୟ ଖୋଜିବା ଆପଣଙ୍କୁ ସହାୟତା କରିଥାଏ। ସୋଧ ପରିଣାମ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା, ଗ୍ରାହକଙ୍କ ପ୍ରକୃତି, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ପସନ୍ଦ, ନାପସନ୍ଦ ଆଦିର ପତ୍ତା ଲାଗିଥାଏ। ଏଥିସହିତ ଜଡିତ ଓ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଁଚିବା ସହଜ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

ଖୋଜିବାକୁ ନ୍ୟୁନତମ କରିବା : ବଜାର ସର୍ଭେର ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମୁଖ ଲାଭ ଏହା ହୋଇଥାଏ ଯାହାକି କିଛି କରିବା ସହିତ ଖୋଜିବାକୁ କମ କରି ବ୍ୟବସାୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା। ଉଦାହରଣ ପାଇଁ, ଫସଲକୁ ଗୁଣରେ କିଛି କରିବାରେ ସହାୟ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଲୋକ ଏହି ଉତ୍ପାଦକୁ ଖରିଦ କରିଥାନ୍ତି।

ବଜାରରେ ନିଜର ସ୍ଥାନ ଓ ରୁଝାନା ତିଆରି କରନ୍ତୁ : ବଜାର ଲଗାତର ବଦଳୁଛି। ଏହିପରି ପରିଦୃଶ୍ୟରେ, କେବଳ ଗହନ ବଜାର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଝରିବାକୁ ସ୍ଥାପିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ। ଏହାପରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ।

ସମ୍ଭାବିତ ସମସ୍ୟାରୁ ଜଣାପଡ଼ିଥାଏ : କାହିଁକି ନା ବଜାର ସୋଧ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ପସନ୍ଦ ଓ ପ୍ରାଥମିକତା ସମ୍ମୁଖକୁ ଆଣିଥାନ୍ତି, ଏମିତିରେ କୃଷି -ବ୍ୟବସାୟୀ ଏହି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥାନ୍ତି। ଯଦି କୌଣସି ପାଖ ସୋଧର ପରିଣାମ ସହିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହି ସମସ୍ୟାରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ, ପୁଣି ଏହି କାମ ସହଜ ହୋଇଯିବ।

ବଜାର ସୂଚନାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରନ୍ତୁ

କାହିଁକି ନା ବଜାର ସୋଧ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ପସନ୍ଦ ଓ ପ୍ରାଥମିକତା ସମ୍ମୁଖକୁ ଆଣିଥାନ୍ତି, ଏମିତିରେ କୃଷି -ବ୍ୟବସାୟୀ ଏହି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥାନ୍ତି। ଯଦି କୌଣସି ପାଖ ସୋଧର ପରିଣାମ ସହିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହି ସମସ୍ୟାରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ, ପୁଣି ଏହି କାମ ସହଜ ହୋଇଯିବ।

ବଜାର ସୂଚନାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରନ୍ତୁ : ବିପଣନ ସୂଚନା ପ୍ରଣାଳୀ ଏପରି ହେବା ଉଚିତ୍, ଯେଉଁ ବିପଣନ ସୂଚନାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାକୁ ଏକ ସଂଗଠନ ବା ଭଣ୍ଡାର ଭିତରେ ଓ ବଜାର ସ୍ରୋତରେ ଲଗାତର ଏକାଠି କରାଯାଇଥାଏ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏକ ସମଗ୍ର ବିପଣନ ସୂଚନା ପ୍ରଣାଳୀର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ପଦ୍ଧତିର ଏକ ସଂରଚନା ରୂପରେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସୂଚନା ନିୟମିତ, ନିୟୋଜିତ ସଂଗ୍ରହଣ, ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ଏହାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ, କାହିଁକି ନା ଏହାର ବ୍ୟବହାର ବିପଣନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଥାଏ। ବିପଣନ ସୂଚନା ପ୍ରଣାଳୀର ବିକାଶ ବହୁତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଥାଏ, କାହିଁକି ନା ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ବିପଣନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥାଏ। ବିପଣନ ସୂଚନା ପ୍ରଣାଳୀର ବିକାଶ ବହୁତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ଯାହା ରହିଛି, କାହିଁକି ନା ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେବା ଓ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକତା ଉତ୍ତମ ଢଙ୍ଗରେ ବୁଝିବା ଉପରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ। ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ସେବା ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏଥିପାଇଁ, ଖରିଦ କରିବା ଓ ବ୍ୟବହାର, ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା, ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକ, ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଓ ସରକାର ନୀତିରେ ଆସିଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆଧାର ଉପରେ ବିପଣନ ବାତାବରଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କରିବା ପାଇଁ ବିପଣନ ସୂଚନା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ।

ବିପଣନ ସୂଚନା ପ୍ରଣାଳିରେ ମୁଖ୍ୟ ଲାଭ ବଜାର- ନିର୍ମାଣ ପ୍ରଣାଳୀର ରଣନୀତିକ ବିକାଶ ତଥା ନୀତି ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ରଣନୀତିକ କ୍ରିୟାନ୍ୱୟନ ଏଥିସହିତ ଏହାକୁ ଏକାଠି କରିବା ଓ ବ୍ୟବସାୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସମର୍ଥନ ସହିତ ଗ୍ରାହକ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଅନୁପ୍ରୟୋଗ ଉପରେ ଧରି ରଖିଥିବା ଓ ଏହା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ବାସ୍ତବିକ ସମୟର ସୂଚନାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଗ୍ରାହକ ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ଗ୍ରାହକ ସେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ। ଏହି ବାସ୍ତବିକ ସମୟ ସହିତ ବଜାର ଆଧାରିତ ଉପାୟ ଉପରେ କାମ କରାଯାଇଥାଏ।

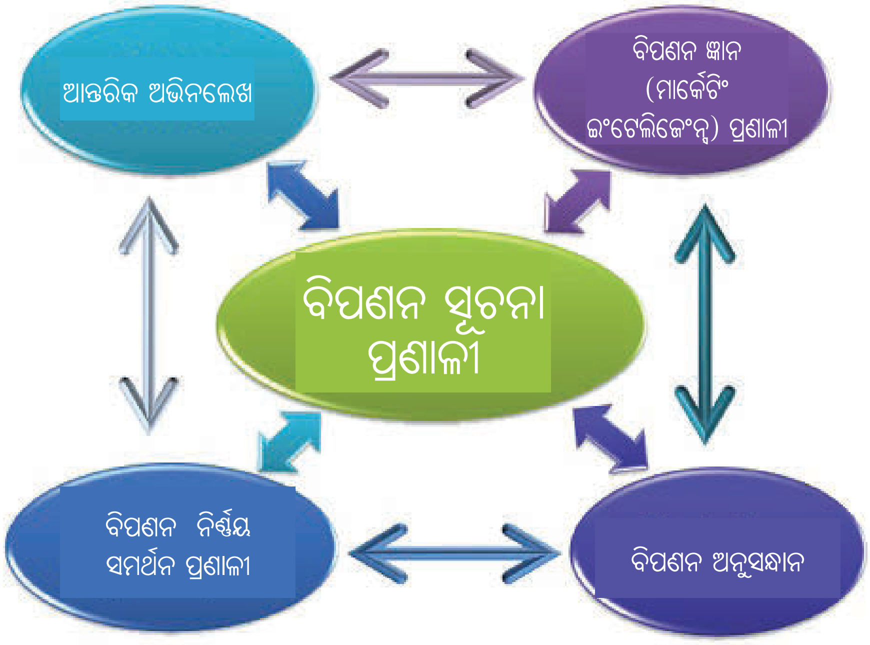

ଉପଜ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ସଠିକ ସମୟ ଓ ସ୍ଥାନକୁ ବୁଝନ୍ତୁ

କିଛି କୃଷକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଶସ୍ୟ ବା ଦୁଗ୍ଧ -ପଶୁପାଳକ କୃଷକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ବଡ଼ ଓ ଆହୁରି ବଡ଼ ପରି ସ୍ଥାପିତ ବଜାର କ୍ଷେତ୍ର । ଏଥିରେ ଗଛିତ ରହିଥିବା ସଂଗଠନର ଉପଯୋଗ ଏଥିପାଇଁ ବିପଣନ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିବେ ଏଥିରେ ଏକଜୁଟ ଏକ ସହକାରୀ ସଂସ୍ଥା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିପାରିବେ ଓ ସଂଯୁକ୍ତ ରୂପରେ ନିଜର ଉତ୍ପାଦର ବିପଣନ କରିପାରିବା । ଛୋଟ ସ୍ତରରେ କାମ କରିଥିବା ଫଳ ଓ ପରିବା ଉତ୍ପାଦ ସାଧାରଣ ଉପରେ ସ୍ଥାପିତ ବଜାରକୁ ଖୋଜିବାରେ ଅଧିକ କଠିନ ହୋଇଥାଏ, ଏଥିପାଇଁ ଏହା ସାମାନ୍ୟ ରୂପରେ ନିଜର ବିଶେଷ ସ୍ଥିତିର ଅନୁରୂପ ବିପଣନ ପ୍ରଣାଳୀ ବିଶକିତ କରିଥାନ୍ତି ।

ଫଳ ଓ ପରିବା ଉତ୍ପାଦନ ଋତୁରେ ହିସାବ କରାଯାଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ବଜାରରେ ଉତ୍ପାଦର ଆବଶ୍ୟକତା ସାରା ବର୍ଷ ହୋଇଥାଏ । ବହୁ ଦଶକରୁ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଦାବି ସହିତ ଉତ୍ପାଦ ଉପଲବ୍ଧତାର ସନ୍ତୁଳନ ଏହି ସମସ୍ୟାକୁ ଦୁଇ ଉପାୟରେ କରାଯାଇଛି ।–

୧. କାଟିବା ଅବସରରେ ଏହାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ଉତ୍ପାଦ ବିକ୍ରି କରିବା ।

୨. ଶେଷ ପର୍ବ ଅବସରରେ ଚାହିଦାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଫସଲ ପ୍ରସଂସ୍କରଣ କରିବା ।

ଯେପରି ଯେପରି ଟେକନିକ ଉତ୍ତମ ହେବ, ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଆୟରେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ଓ ସାରାବର୍ଷ ତାହା ଉତ୍ପାଦ ପ୍ରଦାନ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଯାଇଛି ।

ବଜାରର ଚାହିଦାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ : ଅଧିକତର ଭାବରେ ପ୍ରଥମ ଫସଲକୁ ଲଗାତର ଓ ପୁଣି ବଜାର ଖୋଜିବାର ମୁନାଫା କମାଇବାର ଇଚ୍ଛା ରଖିବା, କିନ୍ତୁ ଫଳ ଓ ପରିବା ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଦେଶରେ ସଫଳତାର କାହାଣୀ ତୁଳନାରେ ବହୁ ଅଧିକ ବିଫଳତା । ଯଦି ଆପଣ ଏକ ନୂଆ ଉତ୍ପାଦକ ରଖିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ତେବେ ଏକ ନୂଆ ବସ୍ତୁର ଉତ୍ପାଦନର ଯୋଜନା କରନ୍ତୁ, ତେବେ ଆପଣ ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ବଜାର ଚାହିଦାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ଉଚିତ୍ ଓ ପୁଣି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ଉଚିତ୍ କାହିଁକି ନା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିପଣନ ଶୃଙ୍ଖଳା ଆପଣଙ୍କୁ ଉପଭେକ୍ତାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବ । ଆପଣ ଲାଭପ୍ରଦ ତା ଅନୁମାନରେ ବିପଣନ ଶୃଙ୍ଖଳା ଲଗାତର ସହିତ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ ବି ସାମିଲ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

ଛୋଟ ସ୍ତରରେ ଉତ୍ପାଦକକୁ ତାଜା ଫଳ ଓ ପରିବା ଉତ୍ପାଦନ ତଥା ବିପଣନ କରିବା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ତିନି ପ୍ରକାର ସୂଚନା ଏକତ୍ର କରିବା ଉଚିତ୍ । ଭୌଗୋଳିକ

କ୍ଷେତ୍ରରେ ସକ୍ଷମ ହୁଅନ୍ତୁ ଓ ସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ, ଯେଉଁଠି ଆପଣ ଫଳ ଓ ପରିବାର ବିପଣନ କରିବେ। ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଚାହିଦା ଯାଂଚ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ଭାବିତ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ପରିଚୟ କରନ୍ତୁ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ବଜାରରେ କିଣିବା ଉଚିତ୍। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆପଣ ଏହାକୁ କୌଣସି ଉତ୍ତମ ସେବା ଦେଇ ପାରିବେ। ଆପଣ ବଜାରର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ଉପରେ ବିଚାର କରନ୍ତୁ। ଏକ ନୂଆ ଉତ୍ପାଦକ ବିକ୍ରି କରିଥିବା ଉପରେ ଏହା ଜାଣିବା ଓ ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ଭାବିତ ପ୍ରତିଯୋଗି କ'ଣ ରହିଛି, ଏହା କହିଲେ ସ୍ଥିତି ରହିଛି ଓ ଯାହା ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ନୂଆ ସୂଚନା ଓ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ହୋଇଥାଏ। ସମ୍ଭାବିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତୁ, ଯାହାକି ଆପଣ ବିପଣନରୁ ଲାଭ(କମ ଖର୍ଚ୍ଚ, ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନ, ଓ ଉଚ୍ଚ -ଗୁଣବତ୍ତା ଯୁକ୍ତ ଉତ୍ପାଦ) ହୋଇପାରିବ ଯାହା ଏହି ସମାନ ଉତ୍ପାଦ ସମ୍ଭାବିତ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବ।

ଏସଏମ୍ଏସ୍ ମୋବାଇଲ, ରେଡିଓ, ଟିଭି ଇତ୍ୟାଦିର ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷି ପରାମର୍ଥ ସେବାରେ ପରିଚିତ

କୃଷି ପରାମର୍ଶ ସେବା (ଏଗ୍ରୋ ଆଡଭାଇଜରୀ ସର୍ଭିସେଜ୍/ଏଏଏସ) ଅଲଗା-ଅଲଗା ଫସଲ ପାଇଁ ଜଳବାୟୁ ଓ ଋତୁରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥିତିର ଚୁନିଆଦି, ସମାନୁକୂଳ ଓ ସଠିକ୍ ପୂର୍ବ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି। କୃଷି ପରାମର୍ଶ ସେବା କୃଷି ପଦ୍ଧତିରେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ଏହାର ଅନୁକୂଳ ପ୍ରତି ରୁଚି ଓ ଜ୍ଞାନକୁ ବଢ଼ାଇବାରେ କୃଷକ ପାଇଁ ସହାୟକ।

ଭାରତରେ ୫.୧୩ କୋଟି କୃଷକ ପୋର୍ଟଲ ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷି ଋତୁ ସମ୍ବନ୍ଧି ନେଇ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥାନ୍ତି। (Https://m-kisan.gov.in)। ସାରା ଦେଶରେ ଏଗ୍ରୋମେରୋଲାଜୀ ଏଆଇସିଆରପିଏଏମ୍) ଉପରେ ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ ସମନ୍ୱିତ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରିଯୋଜନା କୁଳ ୨୫ କେନ୍ଦ୍ର ରାଜ୍ୟ କୃଷି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରହିଛି। ଏହି କେନ୍ଦ୍ରରେ ରେଡିଓ, ଟିଭି ଯେପରି -ଡିଡି କୃଷକ), ସମାଚାର ପତ୍ର ଆଦି ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ କୃଷି ଋତୁ ପରାମର୍ଶ ଜାରି କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତୁ। ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବିଭାଗକୁ ଏଗ୍ରୋମେଟ ବୁଲେଟିନ ମଧ୍ୟ ଏଆଇସିଆରପି ଦ୍ୱାରା (ବିପରୀତ କରାଯାଇଥାଏ। ଭାରତୀୟ କୃଷି ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରିଷଦ (ଆଇସିଏଆର) ଓ ଭାରତ ଋତୁ ବିଭାଗ (ଆଇଏମଡି)ର ସଂଯୁକ୍ତ ରୂପରେ କୃଷି ପାଣିପାଗ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଣାଳୀ (ଏଏଏମ) ଶୃଙ୍ଖଳାର ବିକାଶ (ଖଣ୍ଡ) (ବ୍ଲକ) ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିବାର ଯୋଜନା ବଜାଅ ରଖନ୍ତୁ।

ଏହି ଯୋଜନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୃଷକ କୃଷି ପାଣିପାଗ ସେବା କରିବା ପାଇଁ ୨୦୦ କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର ସହିତ ୧୧୦ ଜିଲ୍ଲାର ପରିଚୟ ହୋଇଯାଇଛି ଓ ଏହା ଉପରେ ଜରୁରୀ ଉପକରଣ ଲଗା ଯାଇଛି।

ଏମ କୃଷକ ଏମଏମ୍ଏସ୍ (mKisan SMS) ପୋର୍ଟଲ

ଏମକିଷାନ ଏସଏମ୍ଏସ୍ ପୋର୍ଟଲ କୃଷକ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସମସ୍ତ କୃଷି ସଂସ୍ଥାନ ଓ ସମସ୍ତ ସମ୍ବଧିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୂଚନା/ସେବା/ପରାମର୍ଶ କୃଷକଙ୍କୁ ଏସଏମଏସ୍ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ଭାଷା, କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ -କଳାପଗୁଡ଼ିକର ସୂଚନା ପ୍ରାପ୍ତତସ କରିବା ସକ୍ଷମ କରିଥାନ୍ତି।

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଇ-ଗଭର୍ନେସ, ଯୋଜନା, କୃଷି (ଏନ୍ଇଜିପି-ଏ) ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୃଷି ବିସ୍ତାର ଭାଗ ରୂପରେ ସେବାର ବିତରଣ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟ ଯୋଜନା ତିଆରି କରାଯାଇଛି। ଏହି ଉପାୟରେ ଇଂଟରନେଟ, ଟଚ-ସ୍କିନ୍ କିଓସ୍କ, ଏଗ୍ରି-କ୍ଲିନିକ, ନିଜ କିଓସ୍କ, ସଂଚାର ମାଧ୍ୟମ, ସାମାନ୍ୟ ସେବା କେନ୍ଦ୍ର, କୃଷକ କଲ ସେଂଟର ଓ ବିଭାଗୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଏକୀକୃତ ପୋର୍ଟଲ ସାମିଲ ରହିଛି। ଏଥିସହିତ ଲୋକଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଁଚିବା ପାଇଁ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟର ଓ ମାନବଚାଳିତ ଉପକରଣଗୁଡ଼ିକରୁ ନେଇ ଲେସ ବିସ୍ତାରକର୍ମୀ ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ରହିବ। ନିକଟରେ ମୋବାଇଲ ଟେଲିଫୋନ (ଇଂଟରନେଟ ସହିତ ବା ବିନା) କୃଷି ବିସ୍ତାରର ସବୁଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଓ ସର୍ବସୁଲଭ ଉପକରଣ ରହିଛି।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ, କୃଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଏମକିସାନ ଏସଏମଏସ ପୋର୍ଟଲ ଉପରେ ନିଜର ପଂଜୀକରଣ କରିବା ଓ ଫସଲ ତଥା ଋତୁ ବିଶିଷ୍ଟ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ହେତୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ବହୁ ଜାଗୃକତା ଅଭିଯାନ ଚାଲିଥାଏ। ବହୁ କୃଷକଙ୍କୁ କୃଷକ କଲ ସେଂଟର ମାଧ୍ୟମରେ ପଂଜୀକୃତ କରାଯାଇଛି। କୃଷକ ନିଜର ଫୋନ କରିଥାନ୍ତି ଓ ଫସଲ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପଂଜୀକୃତ ହୋଇଥାଏ। କୃଷି ବିସ୍ତାର କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା କୃଷକଙ୍କୁ ପଂଜୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ପଂଜୀକୃତ ହେବା ଲାଭ ବିଷୟରେ କହିଥାନ୍ତି, ଯେଉଁଥିରେ କୃଷକଙ୍କ ଫସଲ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପଂଜୀକୃତ ହୋଇଥାଏ। କୃଷି ବିସ୍ତାର କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା କୃଷକଙ୍କୁ ପଂଜୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ପଂଜୀକୃତ ଲାଭ କରିବା ବିଷୟରେ କହିଥାନ୍ତି, ଯାହା ଦ୍ୱାରା କୃଷକଙ୍କ ଫସଲ ଓ ପାଣିପାଗ ଆଧାରିତ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ସହାୟତା ମିଳିଥାଏ।

ଅଧ୍ୟାୟ ୮

କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ଉପରେ ଓ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରବନ୍ଧନ ରଖନ୍ତୁ (ଏଜିଆର/ଏନ୯୯୦୩)

କୃଷିରେ କୃଷକ ପ୍ରାକୃତିକ ବାତାବରଣରେ ଖୋଲା ସ୍ଥିତିରେ କାମ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ଏହି ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଭୟ ପ୍ରତି ଉଜାଗର କରିଦେଇଥାଏ। ଏହି ଭୟ ବିଶେଷ ରୂପରେ କୃଷି ରସାୟନ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କାମ କାରଣ ହୋଇଥାଏ। ଏହାବ୍ୟତୀତ, ସର୍ପଦଂଶନ ଓ ଜଂଗଲୀ ପଶୁ ହମଲା ଆଦିର କାରଣ ପ୍ରାକୃତିକ ଭୟ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ବ୍ୟବସାୟିକ ଭୟ ନିବାରକ ଓ ଉପଚାରାତ୍ମକ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଜ୍ଞାନ ହେବା ଉପରେ କାମ କରିଥାଏ। ଏଥିରେ ଜଖମ ପ୍ରତି କୃଷକ ସୁରକ୍ଷା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥାଏ।।

ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ପ୍ରଭାବୀ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ବଜାୟ ରଖନ୍ତୁ

କ୍ଷେତ ଉପରେ ବହୁ ଗମ୍ଭୀର ଘଟଣା ଯନ୍ତ୍ର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ସବୁବେଳେ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର କୌଣସି ଯନ୍ତ୍ର ଓ କୃଷି ରସାୟନର ଉପଯୋଗ ହୋଇଥାଏ। ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କାମ କରିଥାଏ, ସ୍ଥିତି ସାମାନ୍ୟ ରୂପରେ ଅଲଗା ହୋଇଥାଏ ଓ ବହୁତ ଅଲଗା ଭୟ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଥାଏ। ଏହି ଆବଶ୍ୟକ ରହିଛି ଯେ, ଏଥିରେ ସାମିଲ ସମସ୍ତ ସମସ୍ତ କ୍ଷତି ବିଷୟରେ ଜାଗରୁକ ବିଷୟରେ ହୋଇଥାଏ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରାଯାଇଥାଏ ଓ କ୍ଷତିକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ସଠିକ୍ ସାବଧାନୀ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

ସାମାନ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସାର ପାଳନ କରନ୍ତୁ

ଏଥିରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଥାନ୍ତି, ଯାହାକି ସୁରକ୍ଷାତ୍ମକ ପୋଷାକ ବା ଉପକରଣର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ଓ ପୁଣି ଏହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ନୀତି ଅନୁସାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁରକ୍ଷାତ୍ମକ ପୋଷାକ ବା ଉପକରଣକୁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ। କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ଉପରେ ନ୍ୟୂନତମ ଆବଶ୍ୟକ ସୁରକ୍ଷା ପୋଷାକ ବା ଉପକରଣ ସାମିଲ ରହିଥାଏ

- କାଗଜପତ୍ର
- ହାତ ଓ ପାଦ ଘୋଡ଼ାଉଥିବା ପୋଷାକ
- ଚମତ୍କାରୀ ରଙ୍ଗର ବାନିୟନ
- ସୁରକ୍ଷା ଚଷମା/ ଧୂପ ଚଷମା
- କିଛି ଗତିବିଧି ପାଇଁ ତ୍ୱଚାକୁ ଘୋଡାଉଥିବା କବଚ
- ରସାୟନ- ପ୍ରତିରୋଧୀ ବନ୍ଦ ପାଦର ଜୋତା

ଗମ୍ଭୀର କର୍ମଚାରୀ ମୂଆବଜା ଦାବି

୨୮୦୦ ଗମ୍ଭୀର ଦାୟିତ୍ୱ
ପ୍ରତିବର୍ଷ

୨,୧୨ ପ୍ରତିଶତ ମାଂସପେଶିର ଟାଣିଥାନ୍ତି
ଯେତେବେଳେ କି ବସ୍ତୁର ହାତକୁ ଛୁଇଁ
ଯାଇଥାନ୍ତି ଓ ଏଣେ-ତେଣେ କରାଯାଇଥାଏ,

୩.୧୧ ପ୍ରତିଶତ
ଉଚ୍ଚତାକୁ ହ୍ରାସ

ଏକରୁ ପାଂଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗମ୍ଭୀର
ମୂଳଦୁଆ ଯାହାକି ଚୌପଦି
ପ୍ରଣାଳୀ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ରହିଛି।

ରାଜ୍ୟ ଓ କ୍ଷେତ୍ର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ସାମାନ ଓ ଉପଚାର ସାମଗ୍ରୀ

ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ସାମଗ୍ରୀ (କିଟ)ର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସାରେ କରିବାକୁ ହେବ । କୃଷକଙ୍କୁ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସାର ସାମଗ୍ରୀ ଉପରେ କିଛିଟା ଶିକ୍ଷିତ ହେବା ଦରକାର । ଦୁର୍ଘଟଣା ମାମଲାରେ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ଦୁଇଟିର ପ୍ରଭାରି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଳନ କରିବା ଦରକାର । ଗୁରୁତର ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ସାର୍ବଧନିକ ରୂପରେ ଯା* କରନ୍ତୁ ଓ ଆଘାତ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ଜାଣିବା ଦରକାର । ଚତେନା ସ୍ଥିତି ଜାଣନ୍ତୁ, ତାହା ଉପରେ କୁହ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ମାମଲାରେ ଆବଶ୍ୟକ ଉଚିତ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ର ପାଳନ କର । ଚିକିତ୍ସାର ସହାୟତା ପାଇଁ ଗୁରୁତର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଶିବିର ବା ପାଖରେ ଥିବା ଚିକିତ୍ସା ସହାୟତା କେନ୍ଦ୍ରରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କର ।

କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳ ପାଇଁ ପ୍ରାସଂଗିକ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ଥିବା ରୋଗ ଓ ବୁନିଆଦି ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣରେ ପରିଚିତ ହେବା ।

କୃଷକ ଓ ଜମି ମଜଦୁର ଶ୍ୱସନ ରୋଗ, ସୋରର କାରଣ ଶ୍ରୂର୍ଣ୍ଣ ହାନି, ତ୍ୱଚା ବିକାର, କିଛି ପ୍ରକାରର କ୍ୟାନସର, ରାସାୟନିକ ବିଷାକ୍ତତା ଓ ଗରମରେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ ବଢୁଥିବା ବେମାରିରେ ପଡିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସମ୍ଭାବିତ ବିପଦକୁ କମ କରିବା ବା ସମାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସାବଧାନି ବରତି ଯାଇଥାଏ ।

ବିପଦ : ବିପଦକୁ ଏକ ଏମିତି ସ୍ଥିତିର ରୂପରେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାପରିବ, ଯେଉଁଥିରେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଆଘାତ ଲାଗିବାର ଆଂଶଙ୍କା ହୋଇଥାଏ ଓ ସେ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପଡିଥାଏ । କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳରେ କିଛି ସ୍ଥିତିରେ ବିପଦ ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରଭାବକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥାଏ ଓ ଶାରୀରିକ କ୍ଷତି ପହ*ାଇପାରେ ।

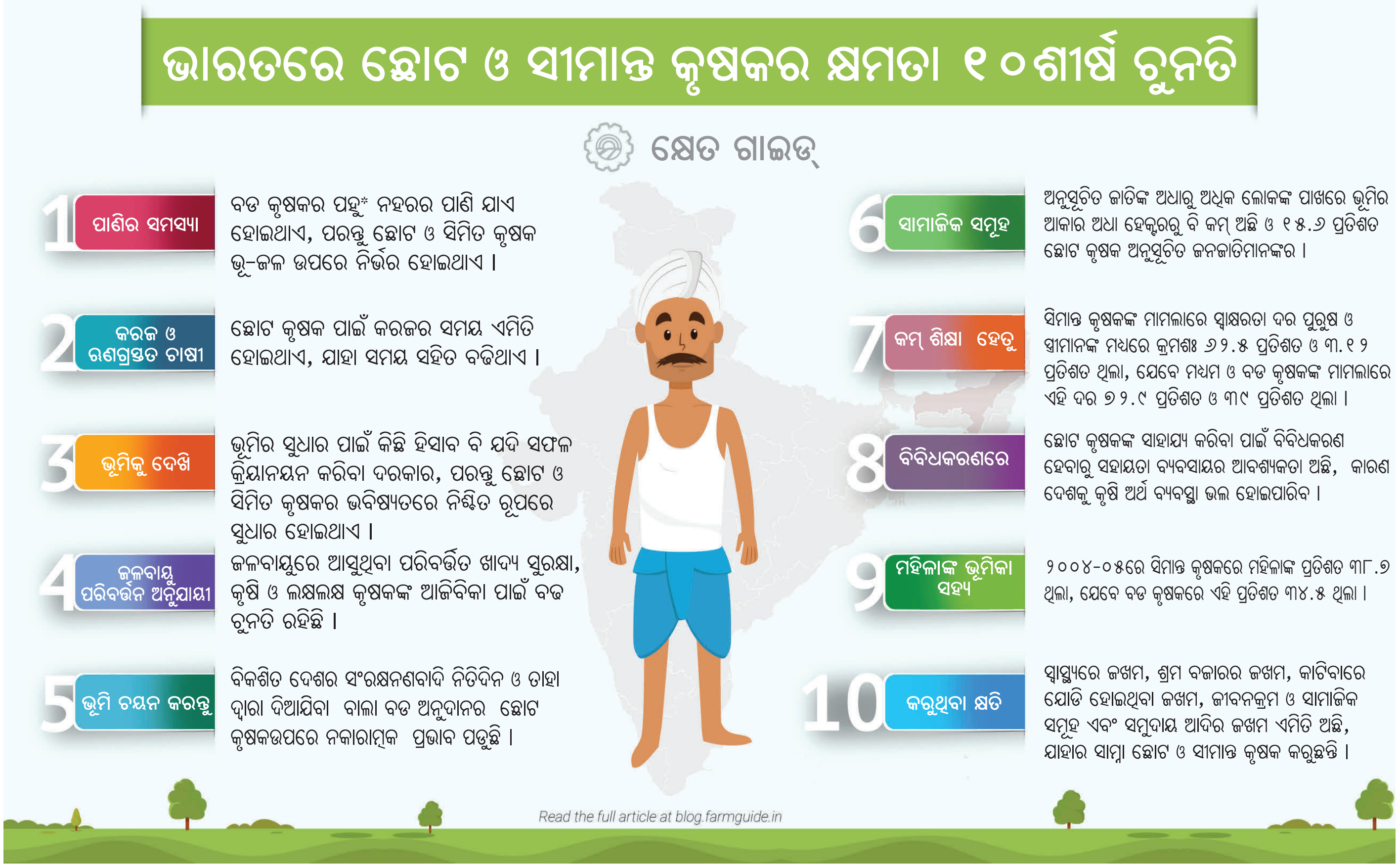

ଶ୍ୱାସ ସମ୍ବନ୍ଧୟ ବିପଦ : ଜମିର ସ୍ଥିତି ଖେତିହର ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ୱାସ ସମ୍ବନ୍ଧିତ କେତେ ବିପଦ ଆସିଥାଏ । ୨୦ରୁ ୯୦ ପ୍ରତିଶତ ବିପଦ ଶ୍ରମିକ ଓ ପରିବାରରେ ଆତ୍ୟଧିକ କାଶ ଓ ବଲଗମରେ ଯୋଡି ହୋଇଥିବା ସମସ୍ୟାଗୁଡିକ ଏହି ବିପଦର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବାରେ ହୋଇଥାଏ । ସୁଅର ଧରିବା ବାଲା ଶ୍ରମିକ ଓ ସଶ୍ୟ ଧାରଣ କରୁଥିବା ୫୦ପ୍ରତିଶତ ଗମ୍ଭୀର ଶ୍ୱସନ-ଶୋଥର ଲକ୍ଷଣ ଥିଲା ।

ଆର୍ଗନିକ ଡଷ୍ଟ ଟାକ୍ସିକ ସିଣ୍ଡ୍ରୋମ (ଆଡିଟିଏସ) ଏକ ସାମାନ୍ୟ ଶ୍ୱାସ ବିମାର ଅଛି, ଯାହା ବୁଖାର, ମୁଣ୍ଡବିନ୍ଧା ଓ ମାଂସପେଶୀୟରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହିତ ଅସ୍ଥାୟୀ ଇନ୍‌ଫ୍ଲୁଏଞ୍ଜା ଯେମିତି ବେମାରି ଦେଖାଦେଇଥାଏ । କୃଷକଙ୍କ ଫୁସଫୁସ୍ ପାସ-ପାତ, ଫଫୁଦଯୁକ୍ତ ଶୁଖିଲା ଘାସ ଓ ପରିବାର ଧୂଳି ଶୁଙ୍ଘିବାରେ ହେଉଥିବା ଆଲର୍ଜରେ ପଡିଥାଏ । ଡାୟରୀ ଓ ଅନାଜ କୃଷକ ସବୁଠାରୁ ବହୁତ ଶୀକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେହି ମାସରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଖତରନାକ ହୋଇଥାଏ, ଯେବେ ଫମ୍ପୁଦଯୁକ୍ତ ଫସଲ ଘର ଭିତରେ ସମ୍ଭାଳିକି କରାଯାଇଥାଏ । ଯାହା ଅତିସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇଥାଏ, ତାହା ସଂସ୍ପର୍ଷରେ ବାରମ୍ବାର ଆସିଲେ ଫୁସଫୁସକୁ ଉତ୍ତକ୍ତ ନଷ୍ଟ ପହଁଚି ଯାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଶ୍ୱାସନେବାରେ କଷ୍ଟ ବଢିଯାଇଥାଏ ଓ ଭାରି କମ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥତା ହେବାର ଲାଗିଥାଏ । ପୀଡିତାଙ୍କର ଅତନ୍ତଃ ଚେୟାରରୁ ଉଠିବା ପାଇଁ ବି ସଂଘର୍ଷ କରିବାକୁ ପଡିଥାଏ ।

ଫମ୍ପୁଦଯୁକ୍ତ ଶୁଖିଲା ଘାସ, ଫଳ ଓ ପରିରକ୍ଷିତ ଚାରାରେ ବାହାରିବା ଧୂଳି ବି ଓଡିଟିଏସ୍ କରାଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ କୃଷକଙ୍କୁ ଫୁସଫୁସ୍ ଏଲର୍ଜି ଭଳି ଲକ୍ଷଣ ହୋଇଥାଏ। ଓଡିଟିଏସ ଯେପରି ଦୀର୍ଘକାଳିକ ରୋଗ ହୋଇପାରି ନଥାଏ ଯାହାକି ଫୁସଫୁସ୍ ସହିତ ସ୍ଥାୟୀ କ୍ଷତି ପହଁଚାଇଥାଏ। ହାନିକାରକ ଧୂଳି ଓ ଗ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ଭୟାନକ ହୋଇଥାଏ। ଫମ୍ପୁଦଯୁକ୍ତ ଜୈବିକ ପଦାର୍ଥରୁ ବାହାରୁଥିବା ବୀଜାଣୁ ରହିତ ନିଲମ୍ବିତ ଧୂଳି କଣାକୁ ହାନିକାରକ ଧୂଳିମାନ ଯାଇଥାଏ। ଏହାକୁ ବାରମ୍ବାର ଜଖମ ଭୋଗ କରିବାକୁ କଠୋର ବା ଭିନ୍ନ-କାର୍ଯ୍ୟଶୀଳ ଆନ୍ତଃରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥାଏ। ଏଥିରେ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱସନ ଶୋଥ ଓ ପେଶାଗତ ଶ୍ୱାସ ବାହାରିଥାଏ।

ଧ୍ୱନି (ସୋର) ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଭୟ: କୃଷି ଶୋର କ୍ଷେତ ଉପରେ ଆଉ ଏକ ଜଖମ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ। କ୍ଷେତ ମଜଦୁର ପ୍ରତିଦିନ ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ଶୋର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଥାଏ, ଯାହା 'ଆକଶନ' ସ୍ତର, ଯାହା ଉପରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରବଣ ଶକ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ। ଅତ୍ୟଧିକ ଶୋର, ଯେପରି- ଟ୍ରାକ୍ଟର, କମ୍ବାଇନ, ଚାପର୍ସ, ଗ୍ରେନ ଡ୍ରାୟର୍ସ ଓ ଚେନସା ଆଦି ଯନ୍ତ୍ରରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ଓ ଚିତ୍କାରରୁ ବାହାରିବା ପାଇଁ ଯଦି ଚିତ୍କାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଉପାୟ କରାଯିବ ନାହିଁ। ତେବେ ଶ୍ରବଣ ଶକ୍ତିର ସ୍ଥାୟୀ ହାନି ହୋଇଥାଏ। କାନରେ ମଫ ଓ ଇୟର ପ୍ଲଗରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଶ୍ରବଣ ସୁରକ୍ଷା ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ

ଆକାର, ଆକୃତି, ସିଲ ସାମଗ୍ରୀ, ସେଲ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଓ ସ୍ପିଂଗର ପ୍ରକାରରେ ଅନ୍ତର କାରଣ ସୁରକ୍ଷାର ସ୍ତର ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ। କାନରେ ପ୍ଲଗ ହିସାବରେ ଢ଼ୋଲ ବା ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ଫୋମରେ ହୋଇଥାଏ। ଇଚ୍ଛିତ ଇନସର୍ଟ ଶସ୍ତା ହୋଇଥାଏ। କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କର୍ମୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାନ ପ୍ଲଗ ଠିକ୍ ଭାବରେ ପକାଯାଇଥାଏ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ହିସାବରେ ଫିଟ୍ ହୋଇଯାଇଥାଏ, କାରଣ କାନ କନେଲକୁ ଆକାର ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ।

ତ୍ୱଚା ବିକାର : ଚର୍ମ ରୋଗ ତ୍ୱଚା ଏକ ବିକାର, ଯାହା କୃଷି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ। ଏହାର ଦୁଇ ସାମାନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ରହିଛି- କୁଣ୍ଡାଇ ହେବା ଓ ଆଲର୍ଜୀ। କୁଣ୍ଡାଇ ହେବା ସିଧା ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାନରେ ତ୍ୱଚା ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ। କାହିଁକି ନା ଆଲର୍ଜିକ ସେନସିଟାଇଜର, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର କାରଣ ହୋଇଥାନ୍ତି, କାହିଁକି ନା ସମ୍ପର୍କ ଏକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥାଏ। ଫୋଟୋଟାକ୍ସିକ୍ ବା ଫୋଟୋଲର୍ଜିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସେତେବେଳେ ହୋଇଥାଏ, ଯେତେବେଳେ ପ୍ରକାଶ, କିଛି ପଦାର୍ଥର ସଂଯୋଜନାରେ ଆସିଥାଏ, ତ୍ୱଚା ରୋଗରେ କାରଣ ହୋଇଥାଏ। ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କୃଷି ଡର୍ମେଟାଇଟିସରେ ହିଟ ରେଶ, ମୂଳ ସଂକ୍ରମଣ ଓ କୀଟ ଓ ବୃକ୍ଷର ଜଳନ ଶାମିଲ ହୋଇଥାଏ।

ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଡର୍ମେଟାଇଟିସ୍‌ରେ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତି, ଏଥିପାଇଁ ଏହାର କାରକ ପୃଷ୍ଠଭୂମିର କାମ କରିଥାଏ, ଯାହାକି ବୟସ, ଲିଙ୍ଗ, ବର୍ଗ, ତାପମାନ ଓ ଆଦ୍ରତା, ଗତ ତ୍ୱଚାବିକାର, ତ୍ୱଚାର କ୍ଷତି ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଆଦି। କାମ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ତ୍ୱଚା ରୋଗ ଜଣାପଡ଼ିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ନିଦାନ କରିବା ଖୁବ କଷ୍ଟକର ହୋଇଯାଇଥାଏ। ଏହା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି କି ଚିକିତ୍ସିକଙ୍କୁ ଏହି ରସାୟନିକ ଓ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ବିଷୟରେ ଜଣାପଡ଼ିଥାଏ। ଯାହାଦ୍ୱାରା ସମ୍ପର୍କରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଆସିଥାଏ। ଉଚିତ୍ ସୁରକ୍ଷାତ୍ମକ ପୋଷା ଓ ବାରମ୍ବାର-ବାରମ୍ବାର ଧୋଇବା ରୋକିବା ସବୁଠାରୁ ପ୍ରଭାବୀ ସାଧନ ହୋଇଥାଏ।

କ୍ୟାନସର: ଖରାରେ କୃଷକ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ରହିବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ତ୍ୱଚା କ୍ୟାନସର ଏକ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ଓ ସବୁଠାରୁ ସାଧାରଣ ରୋଗ। ଅଧିକ ଆହାତ ଗୋରା ତ୍ୱଚା, ନୀଳ ଓ ନାଲି ଆଖି ଓ ଧୂସର କେଶ ଲୋକଙ୍କର ହୋଇଥାଏ। କୃଷକଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶେଷ ଚିନ୍ତାର କାରଣ ଗଳା ପଛ ଭାଗ ହୋଇଥାଏ। ଓଭରଏକ୍ସପୋଜରରୁ ବଚିଂତ ରହିବା ଖାସ କରି ୧୧ ବାଜିବା ପରେ ୨ଟା ବାଜିବା ମଧ୍ୟରେ। ସୂର୍ଯ୍ୟ ପରିବାଇଗଣୀ କିରଣକୁ ଅବଶୋଷିତ ବା ବିକ୍ଷେପିତ କରିଥିବା ଚଷମାର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ। ସୂର୍ଯ୍ୟର ପରିବାଇଗଣୀ କିରଣର ଅବଶୋଷିତ ବା ବିକ୍ଷେପିତ କରିଥିବା ଚଷମାର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ, ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ସାର୍ଟ, ପ୍ୟା[, ଓ ଚଉଡା ଟୋପୀ ଭଳି ସୁରକ୍ଷାତ୍ମକ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧନ୍ତୁ ଓ ଶୀଘ୍ର ଠିକଣା ଲଗାନ୍ତୁ ଯେ, ନିୟମିତ ରୂପରେ ଯାଂଚ କରିବା ଉଚିତ୍।

ରାସାୟନିକ କ୍ଷତି: ବହୁ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଦୈନିକ ଆଧାର ଉପରେ ରସାୟନିକ ସମ୍ପର୍କ ଆସିଥାଏ। ଯଦି ଏମାନେ ଉଚିତ୍ ସାବଧାନୀକୁ ପାଳନ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ତେବେ, ରୋଗୀର ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ। କୀଟନାଶକ ବହୁ ମାର୍ଗରେ ଶରୀର ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବା, କିନ୍ତୁ ସବୁଠାରୁ ଆମ ଉପାୟ ତ୍ୱଚା ମାଧ୍ୟମରେ ଓ ସୁଘନ ହୋଇଥାଏ। କୀଟନାଶକ ତ୍ୱଚା ସମ୍ପର୍କ ଓ ନିଃଶ୍ୱାସକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ କାମ ଧରିବା ପାଇଁ ଉପକରଣକୁ ଚିହ୍ନନ୍ତୁ।

ତରଳ କୀଟନାଶକକୁ ଉପଯୋଗ କରିବା ସମୟ କାମ କରନ୍ତୁ ରସାୟନ ପ୍ରତିରୋଧୀ ଆବରଣ ବା ଆପ୍ରନ ପରିଧାନ କରନ୍ତୁ। ମିଶ୍ରଣ ଓ ଲିଣ୍ଡିଂ ଅବସରରେ ସାନ୍ଦ୍ର କୀଟନାଶକକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଏକ ଫେସ ଶିଲଡ, ବିନା ଅସ୍ତର ଓ ରବର ସାମଗ୍ରୀ, ଜୋତା ଓ ହାଲକା ରବର ଆପ୍ରନ ପିନ୍ଧିବା ଉଚିତ୍। ଜୋତା ଓ ଆପ୍ରନକୁ ପ୍ରତିଦିନ ସାବୁନ ଓ ପାଣିରେ ଧୂଆ ଯିବା ଉଚିତ। ଯେତେବେଳେ ରସାୟନର ପ୍ୟାକ ଅଥବା ବୋତଲ ଉପରେ ଲେଖାଥିବା ସାବଧାନୀ ସୂଚନା (ଲେବଲ) ଏଥିପାଇଁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥାନ୍ତି, ତେବେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ଶ୍ୱାସ ଯନ୍ତ୍ର ପରିଧାନ ଓ ଏହି ପ୍ରକାର ଚୟନ କରିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ, ଯାହା ବିଶେଷ ରୂପରେ ଆପଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥିବା କୀଟନାଶକରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ। ଏକ ଉତ୍ତମ ସିଲ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଶ୍ୱାସ ଯନ୍ତ୍ରରେ ଚେହେରା ଉପରେ ଫିଟ କରିବା ଉଚିତ୍। ଲମ୍ବା କଲମ, ଦାଢ଼ି ବା ଚଷମା ଏକ ଉତ୍ତମ ସିଲକୁ ରୋକି ପାରିବେ।।

କୀଟନାଶକ ବିଷାକ୍ତ ପାଇଁ ପ୍ରାଥମିକ ଉପଚାର ଉପାୟ

୧) ତ୍ୱଚା ସମ୍ପର୍କ ମାମଲାରେ, ଦୂଷିତ ସମ୍ପର୍କକୁ ଦୂରେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଓ ସଫା ପାଣିରେ ଧୋଇ ଦିଅନ୍ତୁ।
୨) ନିଃଶ୍ୱାସ ପାଇଁ ମାମଲାରେ ସ୍ଥାନରୁ ଦୂରେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଓ ଉତ୍ତମ ସ୍ୱଚ୍ଛ ପବନ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ, ସୀର ଓ କାନ୍ଧକୁ ସିଧା ରଖନ୍ତୁ।
୩) ବେହୋଶ ଓ ଶ୍ୱାସ ରୋକିବାର ସ୍ଥିତିକୁ କୃତ୍ରିମ ଶ୍ୱାସ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ।
୪) ଯଦି କୀଟନାଶକ ଏଥିକୁ ଚାଲିଗଲା ତେବେ ତ ୨-୩ ଲିଟର ଲୁଣ ପାଣି ଦେଇ ବାନ୍ତି କରାଇ ଦିଅନ୍ତୁ। ଏହାପରେ କ୍ଷୀର ପିଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ।
୫) ରୋଗୀକୁ ଶୀଘ୍ର ଡାକ୍ତରଙ୍କ ନିକଟକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ।
୬) ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ପାଇଁ ରୋଗୀ ସହିତ ଏହି କଂଟେନର/ଡବା ମଧ୍ୟ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ, ଯେଉଁଥିରେ କୀଟନାଶକ ରଖାଯାଇଥିଲା।

ଆଦ୍ରତା, ଧୂପ ଓ କାମରେ ଭାରି ଚାପ ଗରମ ପଡ଼ିଥାଏ ଆଶଙ୍କା ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ। ଯେତେ ସମ୍ଭବ ପଂଖା ଓ ପବନ ବ୍ୟବସ୍ଥା (ଭେଂଟିଲେଶନ ସିଷ୍ଟମ) ଓ ଛାୟାଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ। କାମ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଓ ପରେ ଖୁବ୍ ପାଣି ଓ ଗରମରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରନ୍ତୁ, ଯାହା ବରଫ ବା ଜମା ହୋଇଥିବା ଜେଲ ଅବେକ୍ଷଣ ଯୁକ୍ତ ବସ୍ତ୍ର ହୋଇଥାଏ।

ଗରମ ଓ କାମ ମଧ୍ୟରେ ସମାଯୋଜନା କରନ୍ତୁ। ଯେଉଁ ଲୋକ ଗରମରେ କାମ ଆଦିରେ ହୋଇଥାଏ, ଏହାଙ୍କୁ ଗରମ ପୀଡ଼ା କମ କରିବାର ଆଶଙ୍କା ହୋଇଥାଏ। ସମଯୋଜିତ ହେବା ପାଇଁ, ଲଗାତର ବହୁ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗରମ ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରାୟ ୨ ଘଂଟା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ, ପୁଣି ଧୀରେ ଧୀରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଅବଧି ଓ କାର୍ଯ୍ୟଭାରକୁ ଅଲଗା ବହୁ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତୁ। ଏହା ପରାମର୍ଶ ରହିଛି କି ହାରାହାରି ୭ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ। ଯଦି ପାଣିପାଗ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗରମ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ, ଶ୍ରମିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ରୂପରେ ତାପମାନ ସହିତ ସମାଯୋଜିତ ହୋଇଯାଇଥାଏ।

ଉତ୍ତମ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଜୀବନ ଗୁଣବତ୍ତା ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଏକ ବୋଲି ମାନି ନେଇଥାନ୍ତି। କ୍ଷେତହରା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାଧନ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାର ରକ୍ଷା କରାଯିବା ଉଚିତ୍। ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏହତିୟାତୀ ଉପଯୋଜନାର ପାଳନ କରିବାରେ ଅନୁଶଂସାନ କରାଯିବା ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାଧନ, ଯାହାକି ରକ୍ଷା କରାଯିବା ଉଚିତ୍। ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏହତିୟାତୀ ଉପାୟରେ ପାଳନ କରିବା ପରେ ଅନୁଶଂସିତ କରାଯାଇଥାଏ।

ଯେଉଁଥିରେ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନର ଗୁଣବତ୍ତାକୁ ବଢ଼ାଇବାରେ ଖୁବ୍ ସହାୟତା ମିଳିଥାଏ।

ସର୍ପ ଦଂଶନ ଏବଂ ପଶୁ ହମଲା ଓ ସାବଧାନି: କୃଷକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ପଦଂଶନ ଜୀବନକୁ ଭୟରେ ପକାଇ ଦେଇଥାଏ ନିୟମିତ ରୂପରେ ହେଉଥିବା ଘଟଣା। ସର୍ପଦଶଂନ ବିବିଧ କାରଣ ସହିତ ଜଡିତ ମୃତ୍ୟୁ ଅବସରରେ ଓ ରୋଗ ସଂଖ୍ୟା କମ ହୋଇଯାଇଥାଏ। ଯଦି ରୋଗୀ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଓ ଏହାର ଅଭ୍ୟାସ ତଥା କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ସର୍ପ ବିଶେଷତା ବିଷୟରେ ଭଲ ଭାବରେ ସୂଚନା ରଖାଯାଇଥାଏ।

କେଏଲଓ ୪: ସମସ୍ତ କୃଷକ ପୂର୍ବରୁ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ସାମାନ୍ୟ ଭୟ ପାଇଁ ବୁନିୟାଦୀ ସୁରକ୍ଷା ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ

- କୃଷକଙ୍କୁ କୌଣସି ମଧ୍ୟ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ହାତ ବା ଶରୀରରେ କୌଣସି ଅଙ୍ଗର ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆହତ ଆକଳନ କରିବା ଉଚିତ ବା ଅନୁଶଂସିତ ସୁରକ୍ଷିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସାରେ କାମ କରିବା ଉଚିତ୍।
- କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଜଖମରେ ବିକ୍ରି କରିବା, ସେବାରେ ପରାମର୍ଶଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିମ୍ନଲିଖିତ କାର୍ଯ୍ୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍।
- କୃଷି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଏହି ଗତିବିଧିର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରନ୍ତୁ, ଯାହା ହେବାକୁ ଯାଉଛି।
- ଗତିବିଧି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖନ୍ତୁ ଓ ଅବହେଳନା ଠିକଣା ଚଳାଇବା ଉପରେ ସଠିକ୍ କରନ୍ତୁ।
- କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହି ଗତିବିଧି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ତଦାରଖ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତୁ।
- କୀଟନାଶକ/ ଫର୍ମୀଜେଂଟ୍ସ ଆଦି ଲେବଲ ଉପରେ ଉପଯୋଗ ଓ ସଂଦୂଷଣ ଭୟକୁ ପଢିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ। କୀଟନାଶକ/ ଫ୍ୟୁମିଂଗ ଲେବଲ ଉପରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ପ୍ରଦୂଷଣ (ଦୂଷିତତା)କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପରେ ବୁଝିଯିବା ଉଚିତ୍ ଓ ପ୍ରଦୂଷଣ ମାମଲାରେ ବିଷମାରକ ଔଷଧ (ଏଂଟିଡୋଟସ) ବିଷୟରେ ଗଭୀର ଜ୍ଞାନ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଜାଣି ନେବା ଉଚିତ୍। ଏଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବା ଉଚିତ୍ –

୧) ପ୍ରଭାବିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫା କରିବା ପାଇଁ ତୁଳାର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ। ଛାଲ ବା ଘା' ବା ଏହା ଉପରେ ମଲମ ଲଗାନ୍ତୁ।

୨) ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫା କରିବା ପାଇଁ ଆଲକୋହଲର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ। ଘା' କୀଟାଣୁରହିତ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଔଷଧ ଖାଆନ୍ତୁ।

୩) ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ। ଘା' ଓ ମାମୁଲି ଘା' ପାଇଁ ପଟିର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ।

୪) ଆଖି ଦୂଷିତ ଉତପ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ, ଏହି ସ୍ଥିତିରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜଳରେ ଆଖିକୁ ଧୋଇ ଦିଅନ୍ତୁ।

୫) ଉପକରଣ ଓ ସାମଗ୍ରୀର ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ସଠିକ୍ ଢଙ୍ଗରେ ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ଓ ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭଣ୍ଡାରଣ ପୁଣି ରଖି ଦିଅନ୍ତୁ। ବିଶେଷ ରୂପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେହେରାର ଶୁଦ୍ଧ ପବନ ଦେଉଥିବା ଶ୍ୱାସଯନ୍ତ୍ର, ଆନ୍ତରିକ ଓ ବାହାର ରସାୟନ ପ୍ରତିରୋଧୀ ଦସ୍ତାନୀ, କଠୋର ଟୋପୀରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ମାସ୍କ ଓ ଡିସ୍ପୋଜେବଲ ରସାୟନ- ପ୍ରତିରୋଧୀ ବାହାର ବୁଟିର ଉପଯୋଗ ପରେ ବା ଉପଯୋଗ ନ ହେଉ ଥିଲେ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଦୋକାନ ଉପରେ ଫେରସ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍।

ଉପକରଣ, ପ୍ରସଂସ୍କରଣ ମେଶିନ ଆଦିର ଉପଯୋଗ ନିର୍ମାତା ଦିଶା-ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ କରନ୍ତୁ

ମେଶିନ ଉପଯୋଗ କରିବା ସମୟରେ ଆଘାତ ଲାଗିବା ଓ ଦୁର୍ଘଟଣା ଜନିତ ଆହାତକୁ କମ କରିବା ପାଇଁ ସୁରକ୍ଷା ଯୁକ୍ତିର ବହୁତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି ଓ ଏହାର ପାଳନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଯାହାର ମାନିନେଇଥାନ୍ତି । ଯାହା ତାଜା ପବନ ଓ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ ମିଳିଥାଏ, ଏପରି ନୁହେଁ, କାରଣ କ୍ଷେତରେ ବହୁ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି ମୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥଳ ନଥାଏ। ପ୍ରତିବର୍ଷ, ହଜାର କ୍ଷେତହାର ମଜଦୁର କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଅବସରରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଘାୟଲ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତି ଓ ଶହ ଶହ ମରିଥାନ୍ତି। କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ସୁରକ୍ଷା ଚିନ୍ତା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଅଟେ, ଖାସ କରି ଯେତେବେଳେ କୃଷି ଉପକରଣ ଓ ଯନ୍ତ୍ର ସହିତ କାମ କରାଯିବା ଉଚିତ୍। କୃଷିରେ ବହୁ ଦୁର୍ଘଟଣା ଓ କୃଷିର ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ନଥାଏ, କାରଣ ଏମାନେ ରିପୋର୍ଟ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ଏମିତିରେ ଭୁଲକୁ ସୁଧାରିବାକୁ ଶିଖିବାର ସମ୍ଭାବନା କମ ହୋଇଥାଏ। ।

ଯନ୍ତ୍ରକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଅବସରରେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଜନିତ କ୍ଷତ କମ କରିବା ପାଇଁ ସୁରକ୍ଷା ଯୁକ୍ତି

୧) କ୍ଷେତର ଭୟ ବିଷୟରେ ଜାଗୃକତାକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଅଗ୍ନି, ଗାଡ଼ି ଦୁର୍ଘଟଣା, ଉପକରଣ ଓ ତାରରୁ ବିଜୁଳୀ ଝଟକ ଓ ରାସାୟନିକ କ୍ଷତି ସହିତ ଆପାତକାଳୀନ ସ୍ଥିତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଲାଗି ଜାଗରୁକ ପ୍ରୟାସରେ କ୍ଷେତ ଉପରେ ସୁରକ୍ଷାରେ ସୁଧାର କରାଯାଇଥାଏ।

୨) ପିଲା ଓ ବୁଢ଼ାଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ପାଇଁ ବିପଦ ପ୍ରତି ଜାଗ୍ରତ ରହିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ଫଳରେ କ୍ଷେତ ସୁରକ୍ଷା କରାଯାଇଥାଏ।

୩) ସୁରକ୍ଷା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ସାବଧାନୀପୂର୍ବକ ଚୟନ କରି ଭୟକୁ କମ କରନ୍ତୁ।

୪) ଟାକ୍ଟର ଚଳାଇବା ସମୟରେ ସବୁବେଳେ ସିଟ ବେଲ୍ଟର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ।

୫) ଉପକରଣ ସଂଚାନଳ ଅବସରରେ ଉପକରଣ ନିୟମ ପୁସ୍ତିକା ଓ ଉତ୍ପାଦ ଉପରେ ଲଗା ଯାଇଥିବା ସୂଚନାକୁ ପଢ଼ନ୍ତୁ ଓ ଏହାର ପାଳନ କରନ୍ତୁ।

୬) ସମସ୍ତ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ବାହାନକୁ ସଂଚାଳନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବଂଶ ପରମ୍ପରା ସୁରକ୍ଷା ଯାଂଚ କରି କାମ କରନ୍ତୁ ଓ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ପର୍ଯବେକ୍ଷକଙ୍କୁ ସୂଚନା ଦିଅନ୍ତୁ।

୭) ଭୟାନକ ପଦାର୍ଥ ଗତିବିଧିର ଆଧାର ଉପରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୁରକ୍ଷା ଉପକରଣ (ପିପିଇ)ର ଦୁଇ ସ୍ତର ହୋଇଥାଏ- ଯାହା ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୁରକ୍ଷାତ୍ମକ ବସ୍ତ୍ର ଉପକରଣ ପିନ୍ଧିବାର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ, ଯେତେବେଳେ କେବେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥଳ ନିକଟରେ ରହିଥାଏ। ଉପଯୁକ୍ତ ଗତିବିଧିକୁ ନେଇ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥଳର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ପ୍ରତି ଗତିବିଧି ବିଷୟରେ ପଚାରନ୍ତୁ ଓ ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ।

୮) କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସୁଥିବା ଗତିବିଧି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏକର ପ୍ରତି କାମ କରୁଥିବା ବାଲାଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ।

୯) ଶ୍ରମିକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୁରକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ, ଯାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ, ଗତିବିଧି ପାଇଁ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ପ୍ରତି ଗତିବିଧି ବିଷୟରେ ପଚାରନ୍ତୁ ଓ ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ।

୧୦) ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ କାମ ଓ ତାଙ୍କର ଗତିବିଧି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପୂରଣ କରିବାର ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ହେବାକୁ ଯାଉଛି।

ସମୁଚିତ ଆପାତକାଳୀନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସାବଧାନୀ ରଖନ୍ତୁ

ତମାଶବୀନୋ ହେଉଥିବା କ୍ଷତିକୁ ଚିହ୍ନନ୍ତୁ, ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥଳ ଉପରେ କାମ କରିବାରେ ଜଡିତ ହୋଇଥିବା ଏହା ଜଖମକୁ କମ କରିଥାଏ। ତମାଶବୀନ ହୋଇଥିବା ଭୟକୁ ଚିହ୍ନଟ କରନ୍ତୁ ଓ ଏଥିରେ କମ କରିବା ପାଇଁ ସମୁଚିତ ନୋଟିସ ବୋର୍ଡ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା ଉଚିତ୍, ଯାହା ଉପରେ ବିପଦ ଉଲ୍ଲେଖ ହୋଇଥାଏ। ଏହି କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ କ୍ଷେତ୍ର (ଆଉଟ ଅଫ ବାଉଣ୍ଡ) ଚିହ୍ନିତ କରନ୍ତୁ, ଯେଉଁଠି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ, କାରଣ କ୍ଷତର ସେବା କରାଯାଇଥାଏ।

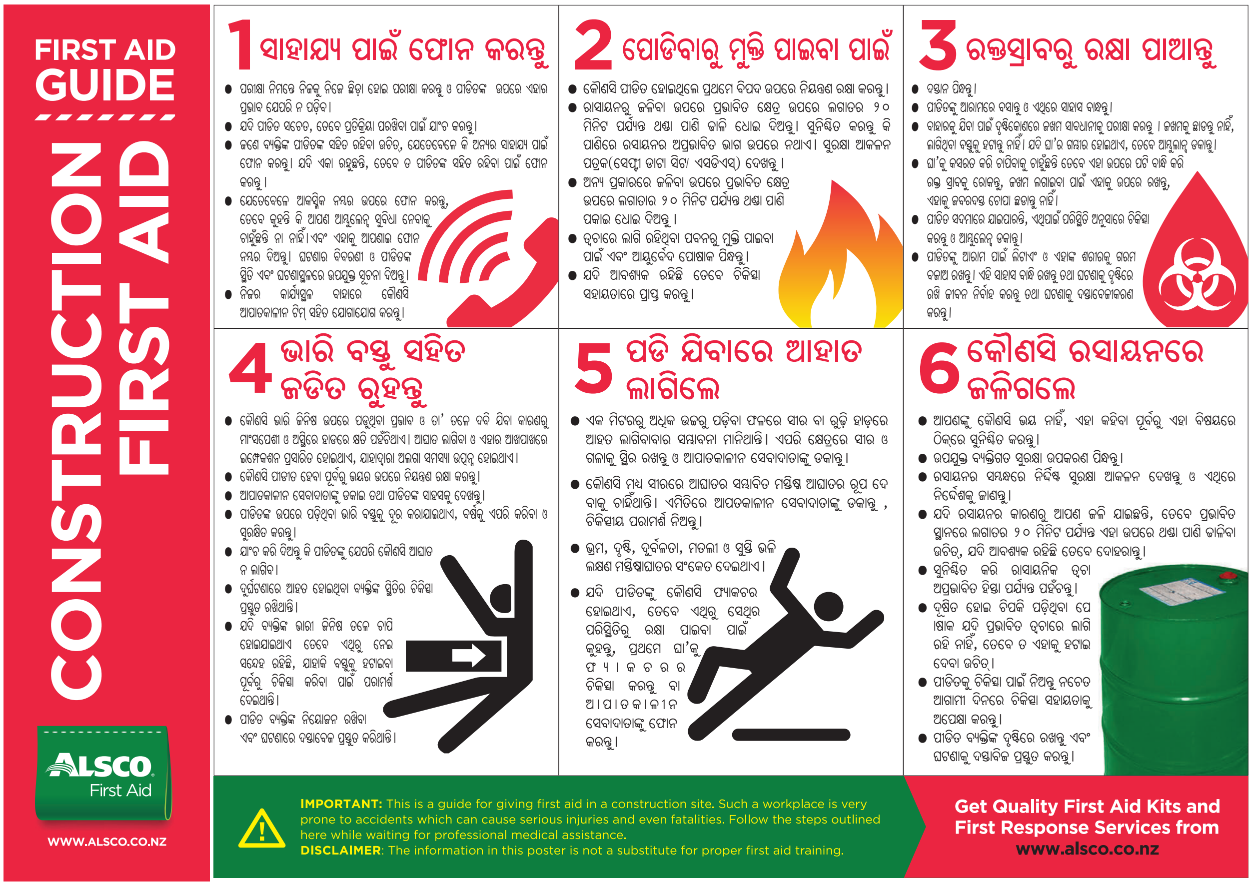

କୌଣସି ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଘଟଣା, ଘଟଣା ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ କୌଣସି ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଡେରି କରିବା ବିନା ସୂଚିତ କରନ୍ତୁ ଓ ଆଗକୁ କ୍ଷତିକୁ କମ କରିବା ପାଇଁ ତତ୍କାଳ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାନ୍ତି। କୌଣସି ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଘଟଣା, ଘଟଣା ବା ସମସ୍ୟା ମାମଲାରେ ସୁପରଭାଇଜରଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ଓ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା କିଟ ବା ଉପଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ କମସେ କମ ଦୁଇ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିବା ଉଚିତ୍। ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ଦେବା ପ୍ରଭାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଧି ଲାଗୁ କରିବା ଉଚିତ୍ -ଶାନ୍ତ ରୁହନ୍ତୁ, କ୍ଷତ ପ୍ରକାର ପୁଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ସାବଧାନୀ ରୁହନ୍ତୁ ଓ ଉତ୍ତମ ଚିକିତ୍ସକ ଦେଖି କ୍ଷତର ଚିକିତ୍ସା କରାନ୍ତୁ।

ଆପାତକାଳୀନ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଦୁର୍ଘଟଣା, ଆଗରୁ ଓ ଆପତ୍ତକାଳିନ ସ୍ଥିତିକୁ ସ ମ୍ମୁଖୀନ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗୁଡିକର ପାଳନ କରନ୍ତୁ । ଏଥିରେ ଆପାତ ସ୍ଥିତି ସହିତ ଓ ତାହାର ରାସ୍ତା କହିବାରେ ବି ସାମିଲ ହୋଇଥାଏ । କେବେ ଆପଣଙ୍କୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରୟାସରେ ବି ଦୁର୍ଘଟଣା ହୋଇଥାଏ । ଉପକରଣକୁ ତୁରନ୍ତ ବନ୍ଦ କର (ଯଦି ଏମିତି କରିବା ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ) ଓ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମ୍ପର୍କ କରନ୍ତୁ । ସହାୟତା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଆପାତକାଳୀନ ନମ୍ବରରେ ସମ୍ପର୍କ କରନ୍ତୁ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କହିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତୁ, ଯିଏ ଆପଣଙ୍କ ଫୋନ୍‌ର ଉତ୍ତର ଦେଇଥାଏ ସମସ୍ୟା ଓ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସ୍ଥାନ କ'ଣ ହୋଇଥାଏ । ନିଜକୁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଯଦି ନିଆଁ ଲାଗିଥାଏ ତ ଅଗ୍ନିଶମ ଯନ୍ତ୍ରର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ, ଦମକଳକୁ ଜଣାଇଦିଅନ୍ତୁ । ଅଗ୍ନିଶମ ଦଳକୁ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନିକୁ ଚାରିଆଡେ ବ୍ୟାପିବାରୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ପାଣି, ବାଲି ଓ ପାଣି ଆଦି ଅଗ୍ନି ନିର୍ବାପକ ଜିନିଷର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ମାନଙ୍କ ଓ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଆପାତକାଳୀନ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗୁଡିକର ପାଳନ କରନ୍ତୁ । କମ୍ପାନୀର ସବୁ ମାନଙ୍କ/କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳକୁ ନଜରରେ ରଖି ଆପଣ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳର ସବୁ ଆପାତକାଳୀନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପାଳନ କରନ୍ତୁ, ତଥାପି କେବେ କେବେ ଦୁର୍ଘଟଣା ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଦୁର୍ଘଟଣାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରନ୍ତୁ ଅର୍ଥାତ ସେ ରାସାୟନିକ ହେଉ ବା ଉପକରଣ ମାଧ୍ୟମ ବା ଆଗରୁ ହେଉ, ଆପାତକାଳୀନ ମାନକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗୁଡିକ ପାଳନ କରନ୍ତୁ, ଯେମିତିକି ଉପରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ନିର୍ମାଣ ବିନିଦେଶ ଓ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥଳର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଆପାତକାଳୀନ ଉପକରଣର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ । ଖତରନାକ ପଦାର୍ଥ ଗତିବିଧିର ଆଧାର ଉପରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୁରକ୍ଷାତ୍ମକ ଉପକରଣ (ପିପିଇ) ହୋଇଥାଏ । ଶ୍ରମିକ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁରକ୍ଷାତ୍ମକ କପଡା ପିନ୍ଧିବା ଦରକାର, ଯେମିତି ସାମଗ୍ରୀ ହାତ ଓ ଗୋଡକୁ ଘୋଡାଇବା ପାଇଁ କପଡା, ଚମକ ରଙ୍ଗର ବାନିୟନ, ସୁରକ୍ଷା ଚଷମା/କଳା ଚଷମା ଆଦି । ଯଦି ଦୁଇ ସ୍ତରୀୟ ପ୍ରକାରର ଉପକରଣ ହେଉଛି ତେବେ ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେହେରାର ପବନ ପାଇଁ ଶ୍ୱାସ ଯନ୍ତ୍ର, ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ମାସ୍କ ଓ ଡିସ୍ପୋଜାଲ ରସାୟନ-ପ୍ରତିରୋଧକ ଜୋତାର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ଟିକିନିକର ଅନୁରୂପ ରୋଗୀର ଆଘାତ ପାଇଁ ଉଚିତ ଉପଚାର ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ । ଦୁର୍ଘଟଣାର ସ୍ଥିତିରେ ଆଘାତ ବ୍ୟକ୍ତିର ସାବଧାନିକ ପୂର୍ବକ ଓ ଭଲଭାବରେ ଯାଂଚ କରି ଆଘାତ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ପତା ଲଗାଅ । ମାମଲା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପାଳନ କରନ୍ତୁ । ଆଘାତର ସ୍ଥାନ ବା ଆଘାତକୁ ସଫା କରିବା ପାଇଁ ତୁଳାର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ । ଘା'କୁ କୀଟାଣୁମୁକ୍ତ କରିବା ଓ ଇଂଜେକ୍‌ସନ୍ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଆଲକୋହଲରେ ଘା'କୁ ସଫା କରନ୍ତୁ ।

ଦୁର୍ଘଟଣାରୁ ବଂଚିବା ପାଇଁ (ଯଦି ବ୍ୟବହାରିକ ହୁଏ, ସ୍ୱଚ୍ଛତା ନିରିକ୍ଷଣ/ପରିକ୍ଷଣକୁ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତୁ । ଉପଯୁକ୍ତ ରୂପରେ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ଉପ କରଣର ବଦଳରେ ଓ ଗଚ୍ଛିତ କରନ୍ତୁ । ଯେମିତିକି ପ୍ରଥମରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି କି ଦୁଇ ସ୍ତରର ସୁରକ୍ଷା ଉପକରଣ ହୋଇଥାଏ, ପ୍ରଥମ ସ୍ତରର ଉପକରଣ(କପଡାର ଦସ୍ତାନେ, ବାନିୟନ, ସୁରକ୍ଷା କାଚ, ଚେହେରାକୁ ଘୋଡାଇବା ଓ ଗୋଡ ପାଇଁ ଜୋତା) ଓ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ତରର ଉପକରଣ ଯେମିତି ଫୁଲ-ଫେସ ଏୟାର ପ୍ୟୁରିଫାୟର ରେସ୍ପିରେଟର, ଆନ୍ତରିକ ଓ ବାହାର ରସାୟନ ପ୍ରତିରୋଧ ଦସ୍ତାନ, କଠୋର ଟୋପି, ମାସ୍କ, ଡିସ୍ପୋଜାଲ ରାସାୟନ-ପ୍ରତିରୋଧୀ ଜୋତାର ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରଖିବା ଦରକାର ।

ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପାଳନ କରନ୍ତୁ ଓ ସମସ୍ୟା ଗୁଡିକବିଷୟରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ସୂଚିତ କରନ୍ତୁ । ଘାୟଲକୁ ଜଲଦି ଚିକିତ୍ସା ସହାୟତା କେନ୍ଦ୍ରକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରନ୍ତୁ ।

ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ସୁରକ୍ଷା ଅନୁସାରେ କୃଷି ଅପଶିଷ୍ଟର ନିସ୍ତାରଣ

ଅପଶିଷ୍ଟ ସମାଗ୍ରୀର ସୁରକ୍ଷିତ ରୂପରେ ଓ ଠିକ୍ ଢଙ୍ଗରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିସ୍ତାରଣ କରନ୍ତୁ । ଅପଶିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ଠିକ ଢଙ୍ଗରେ ନିସ୍ତାରଣ ପାଇଁ, ଗୋଟିଏ ଠୋସ ଫର୍ଶର ଏକ ଜଳରୋଧୀ ଓ ରାସାୟନିକ ରୂପରେ ପ୍ରତିରୋଧ ସଂରଚନାତ୍ମକ ସାମାଗ୍ରୀର ଉପଯୋଗ କରାଯିବା ଦରକରା । କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଏମିତି ପ୍ରକାରରେ ନିଷ୍ପାଦିତ କରନ୍ତୁ, ଯାହା ପର୍ଯ୍ୟାବରଣକୁ କମ ସେ କମ୍ କ୍ଷତି ପହଁଚାଇ ଥାଏ । ଜଖମକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବାରିକିରେ ପାଳନ କରନ୍ତୁ ।

କୀଟନାଶକ ଅପଶିଷ୍ଟରେ କୌଣସି ବି ଏମିତି ପଦାର୍ଥ ବା କୀଟନାଶକ ପଦାର୍ଥକୁ ମାନି ଯାଇଥାନ୍ତି, ଯାହାର ଉପଯୋଗ କରାଯାଇନଥାଏ ବା କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ଓ ଏଥିପାଇଁ ତାହାର ନିସ୍ତାରଣ କରିବା ଦରକାର । କୀଟନଶକ ଅପଶିଷ୍ଟରେ ଅଧିଶେଷ ସ୍ପ୍ରେ ସଲ୍ୟୁସନ୍, କୀଟନାଶକ ବଂଚିଥିବା ପଦାର୍ଥ ସାମିଲ

ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଉପଯୋଗ ପରେ ଉପକରଣରେ ବନି ରହିଥାଏ । କୀଟନାଶକ-ଦୂଷିତ ପାଣି ଦ୍ୱାରାର ଉପକରଣର ସଫା ବା ଖାଲି କୀଟନାଶକ ଡବା ବା ବୋତଲକୁ ଖାଙ୍ଗାଲନେ-ଧୋଇବାରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । କୀଟନାଶକ ପଦାର୍ଥ, ଖରାପ କୀଟନାଶକ, କୀଟନାଶକର (ବିନା ଖଙ୍ଗାଳେ ବା ଧୋଇଥିବା) ଡବା/ବୋତଲ ଓ ପୁରୁଣା କୀଟନାଶକ ଉତ୍ପାଦରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । କୀଟନାଶକ ଅପଶିଷ୍ଟର ନିସ୍ତାରଣ ଜିମେଦାରୀରେ କରିବା କୀଟନାଶକକୁ ଉପଯୋଗର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଗ ନେଇଥାନ୍ତି । ପର୍ଯ୍ୟାବରଣରେ କୀଟନାଶକ ଆବଜର୍ନାରେ ଦୁର୍ଘଟଣା ସ୍ୱରୂପ ଆକସ୍ମିକ ରୂପରେ ବାହାରକୁ ଆସିଯାଏ ବା ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଢଙ୍ଗରେ ବାହାରି ଆସିବାରେ ଲୋକମାନଙ୍କର କ୍ଷତି ହୋଇପାରେ ଓ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ଦୂଷିତ କରିଥାଏ । କୀଟନାଶକ ଦୂଷିତ ପାଣି ଗୌର-ଲକ୍ଷିତ ଜୀବ ଯେମିତି ବୃକ୍ଷ, ଲାଭକାରୀ ପୋକ, ମାଛ ଓ ଅନ୍ୟ ଜଳୀୟ ଜୀବନ ପାଇଁ ଏକ ବିପଦ ହୋଇଥାଏ । କୀଟନାଶକ ଆବର୍ଜନାକୁ ନିସ୍ତାରଣର ପ୍ରତି କୃଷକ କରିଛନ୍ତି ।

କୃଷି ଆବର୍ଜନାର ଉପଯୋଗ

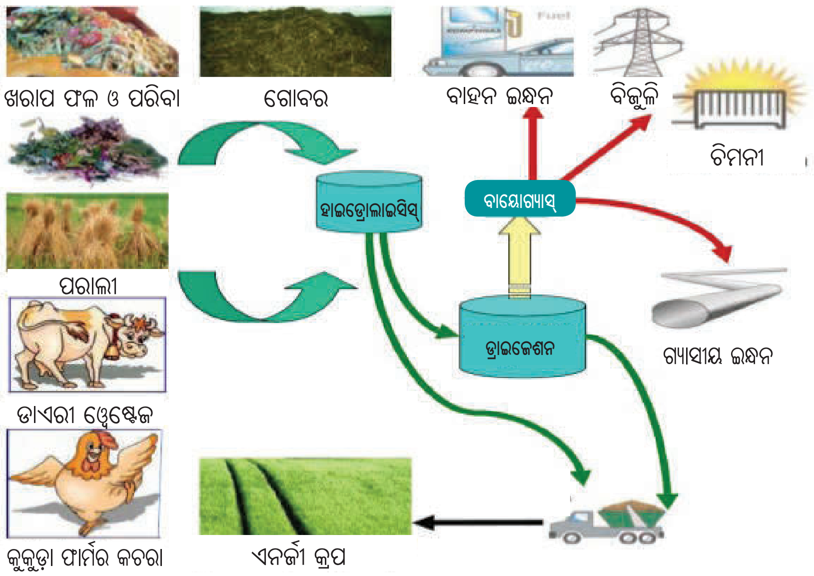

ସାମାଜିକ, ଆର୍ଥିକ ଓ ସଂସ୍କୃତିକ ବିକାଶ, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ,ଭାରତ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମୀଣ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ବିଷୟରେ

ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥିବା ଅଣ-କୀଟନାଶକ କୀଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପାଇଁ ftp://ftp.fao.org/SD/SDA/SDAR/sard/GP%20updates/pest_management_India.pdf

୧. ପକ୍ଷୀକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରକାଶ ଜାଲ ଓ ବ୍ୟତୀତ ଉପଯୋଗ କରିବା ।

୨. ବୃକ୍ଷର ରସକୁ ପିଇବା କୀଟକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବା ଓ ମାରିବା ପାଇଁ ମଇଦାନରେ ହଳଦିଆ ଓ ସଫା ଚିପେଚିପେ ବୋର୍ଡ ଲଗାଇବା

୩.ହାତରେ ପତ୍ରକୁ ହଟାଇବା, ଯାହା ଉପରେ କେତେ କୀଟ ଅଣ୍ଡା ରଖିଯାଇଛନ୍ତି ।

୪. ଜମିରେ କୀଟର ସଂଖ୍ୟାର ଯାଂଚ ପାଇଁ ଫେରୋମେନ ଜାଲର ସ୍ଥାପନ କରିବା ।

୫. ଜୈବିକ କୀଟନାଶକ, ଯେମିତି ନମ୍ବର ମଞ୍ଜି,ଗିରି ଓ ଲଙ୍କା-ଲହସୂଚନା ଅର୍କର ଉପଯୋଗ କରିବା ।

୬.ବୋବର୍ମ ଓ ପିଇବା ବାଲା କୀଟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରନ୍ତୁ । ଜୈବିକ କୀଟନାଶକ ବନାଇବା ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ରୂପରେ ଉପଲବ୍ଧ ବୃକ୍ଷ ବି ହେଉଛି ।

୭. ଏଫଡି ଓ ଲିଫର୍ହୋପର୍ସକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ଗୋବର ଓ ମୂତ୍ର ଦ୍ୱାରା ବନାଇଯାଇଥିବା ଅର୍କର ଉପଯୋଗ କରିବା, ଯାହା ଏକ ଉର୍ବର ରୂପରେ ବି କାମ କରିଥାଏ ।

୮. ଅରଣ୍ଡି ଓ ଗେଦା ଯେମିତି ଫସଲ ଲଗାଇବା, ଯାହା ପାଖର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଫସଲରେ ଲାଗିଥିବା କୀଟକୁ ଆକର୍ଷିତ କରେ ଓ ଟାଣିଆଣେ ଓ ସେହି କୀଟ ଆସିବା ପରେ କୌଣସି ପ୍ରଜନନ କରିନପାରେ । ଏହି ବୃକ୍ଷ ଉପରେ କୀଟ ନିଜର ଅଣ୍ଡା ଦେବାର ସମ୍ଭାବନା ରଖିଥାନ୍ତି, ଯେଉଁଟା ତାକୁ ସହଜରେ ଉଠାଯାଇପାରେ ।

ପତଞ୍ଜଳି ଅର୍ଗାନିକ୍ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍

Food & Herbal Park, Village - Padartha, Laksar Road Haridwar-249404 Uttarakhand (India)
Disha Block, Patanjali Yogpeeth Phase-1, Haridwar-249405 Uttarakhand (India)
Website ▸ info.pfsp@patanjalifarmersamridhi.com
Contact No : 8275999999

ORIYA